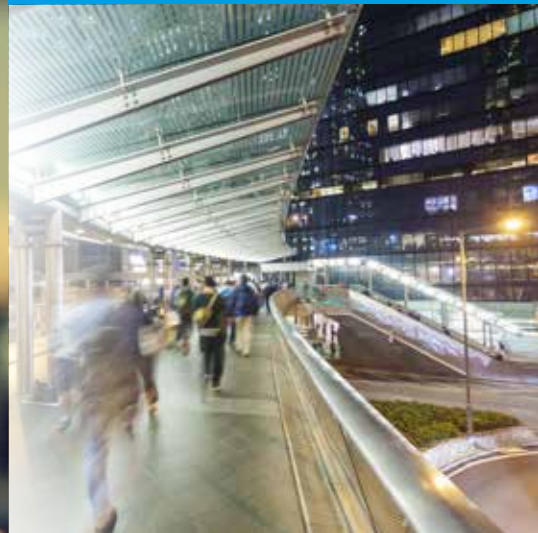

Årsrapport
2016

INNHOLD

Brev fra konsernsjefen	4
Konsernledelsen	6
Oppsummering av året	8
Finansielle resultat	10
Vår strategi	12
Vår globale påvirkning	13
Vår virksomhet	14
Samfunnsdialog	16
Styreleders kommentar	18
Styret	20
Styrets årsberetning	22
Redegjørelse om samfunnsansvar	41
ÅRSREGNSKAP TELENOR KONSERN	
Resultatregnskap	70
Oppstilling av totalresultat	71
Oppstilling av finansiell stilling	72
Oppstilling av kontantstrømmer	73
Oppstilling av endringer i egenkapital	74
Noter til konsernregnskapet	75
ÅRSREGNSKAP TELENOR ASA	
Resultatregnskap	140
Oppstilling av totalresultat	141
Oppstilling av finansiell stilling	142
Oppstilling av kontantstrømmer	143
Oppstilling av endringer i egenkapital	144
Noter til regnskapet	145
Erklæring fra styret og daglig leder	158
Uttalelse fra bedriftsforsamlingen i Telenor ASA	159
Revisors beretning	160
Definisjoner	165

BREV FRA KONSERNSJEFEN

VERDISKAPING I EN TID MED ENDRINGER

Når jeg tar et tilbakeblikk på 2016, gleder det meg å se hva vi har oppnådd i en tid da bransjen gjennomgår en fundamental omlegging for å tilpasse seg en digital verden. Vi fortsatte å øke inntektene og leverte rekordhøy EBITDA i 2016. Vi gjorde også betydelige fremskritt med utrulling av nettverk i løpet av året, for å bygge opp under kundenes økte databruk som strekker seg fra Bangladesh og Pakistan til Sverige og Malaysia.

De skandinaviske kundene våre fikk i løpet av året nye mobilabonnementer hvor de kunne bruke inkludert datamengde på reiser innenfor EU, uten ekstra kostnad. I tillegg trappet vi også opp utrulling av fibernettet i Norge og Sverige, for å styrke markedsposisjonen innenfor høyhastighetsbredbånd. I Sentral- og Øst-Europa styrket vi posisjonene våre innenfor 4G-nettet og kunne rapportere om gode kontantstrømmarginer. Vi rapporterte tosifret inntektsvekst i segmentet for fri bruk i de modne markedene i Asia, og fokuserte på flytting av kundene fra kontantkort til abonnement under intens konkurranse. I de fremvoksende markedene i Asia ble en solid inntektsvekst drevet av økende dataforbruk, mens vi fortsatte å satse på nettverksutrulling og opplevde at Myanmar oppnådde positiv kontantstrøm kun to år etter etableringen.

Telenor har en stolt historie og kommer fra en sterk posisjon. Vi har en diversifisert portefølje med solide markedsposisjoner i Europa og Asia og en sterk virksomhet basert på høykvalitetsnettverk og distribusjonsressurser innenfor massemarkedet. I tillegg åpner Telenors majoritetsandeler for sterk selskapsledelse og globale stordriftsfordeler.

Digitale tjenester er blitt en viktig del av folks liv verden over. I alle markedene våre bruker kundene mobiltelefonen flere timer hver dag. De forventer kontinuerlig tilgang til mobilnettet. Vi ser også at likhetene er større enn forskjellene mellom kundene i måten de forbruker og utnytter digitalt innhold og digitale verktøy på, enten de befinner seg i Myanmar eller Norge. Økt digitalisering innebærer også en mulighet til å vurdere kostnadsbasen vår, blant annet gjennom økt bruk av automatisering og analyser.

Vi har et solid grunnlag med en god kombinasjon av eiendeler, solide markedsposisjoner og stordriftsfordeler vi kan utnytte på veien mot en globalisert og digital fremtid. Dette er en verden av nye muligheter som nevnt ovenfor, og som også rommer muligheter for vekst på digitale områder som grenser opp mot kjernevirksomheten innenfor telekommunikasjon. Vi har staket ut kursen mot 2020 og fokuserer nå på gjennomføringen.

Vi tar sikte på fortsatt inntektsvekst og betydelig økt effektivitet, støttet av en

Vi har et solid grunnlag med en god kombinasjon av eiendeler, solide markedsposisjoner og stordriftsfordeler vi kan utnytte på veien mot en globalisert og digital fremtid. Dette er en verden av nye muligheter som nevnt ovenfor, og som også rommer muligheter for vekst på digitale områder som grenser opp mot kjernevirksomheten innenfor telekommunikasjon. Vi har staket ut kursen mot 2020 og fokuserer nå på gjennomføringen.

– Sigve Brekke, konsernsjef

digital omlegging av kjernevirksomheten. Nøkkelen til fremtidig suksess ligger i mulighetene knyttet til digitalisering av kundekontakten ved å utnytte stordriftsfordelene innenfor nettverk og IT. Jeg er overbevist om at strategien vi presenterte for finansmarkedet i februar, kommer til å øke kontantstrømmen og støtte opp under forpliktelsen for å levere et stadig økende utbytte.

Jeg vil også gjerne fremheve tiltak som ble iverksatt i 2016, og som brakte Telenor nærmere målene vi har satt oss. Vi kunngjorde en endring av organisasjonsstrukturen og konsernledelsen for å bli et mer integrert globalt selskap og for å følge vår fastlagte strategi. Konsernet står samlet om våre felles ambisjoner og målsettinger.

Telenor har ambisjoner om å bidra til økonomisk, miljømessig og sosial utvikling i landene der vi har virksomhet. Ansvarlig forretningsatferd er fundamentalt for langsiktig verdiskapning, både for våre aksjonærer og menneskene i de landene der vi har virksomhet. I 2016 ble tilliten til Telenor utfordret av flere høyprofilerte saker. Telenor iverksatte betydelige tiltak for å styrke compliance-prosessene og gi de ansatte ytterligere opplæring i

ansvarlig forretningspraksis. Vi vil fortsette å styrke ansvarligheten på tvers av selskapet, herunder compliance og internkontroll. Vi arbeider kontinuerlig for å fremme, styrke og integrere Telenor Way ytterligere, som definerer målene og fastsetter standarden for alle deler av virksomheten i tråd med visjonen om å bidra positivt til samfunnet.

KONSERNLEDELSEN

Sigve Brekke
Konsernsjef

Wenche Agerup
General Counsel og konserndirektør
med ansvar for Corporate Affairs

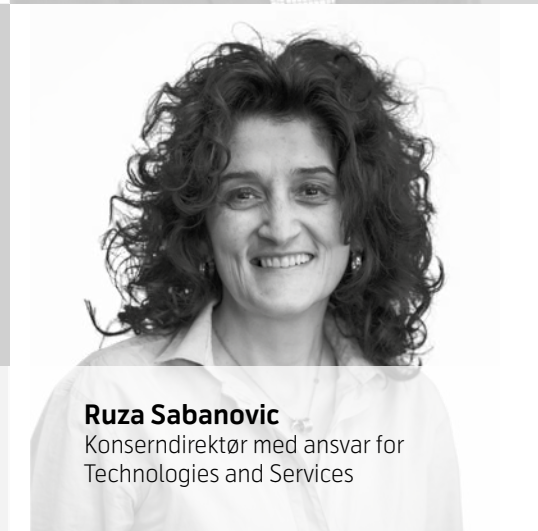
Jon Gravråk
Konserndirektør med ansvar for
Digital Businesses

Petter-Børre Furberg
Konserndirektør med ansvar for Asia
– fremvoksende markeder, adm.dir
Grameenphone

Alexandra Reich
Konserndirektør med ansvar for
Sentral- og Øst-Europa, adm.dir
Ungarn

Ruza Sabanovic
Konserndirektør med ansvar for
Technologies and Services

Morten Karlsen Sørby
Konserndirektør med ansvar for
Transformasjon

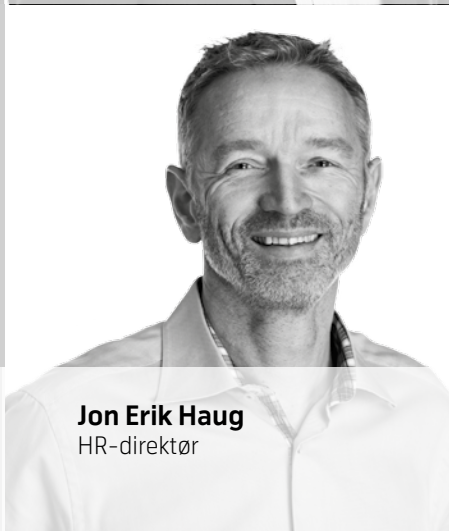
Jørgen C. Arentz Rostrup
Finansdirektør

Lars-Åke Norling
Konserndirektør med ansvar for Asia –
modne markeder, adm.dir dtac

Berit Svendsen
Konserndirektør med ansvar for
Skandinavia, adm.dir Norge

Jon Erik Haug
HR-direktør

Gunnar Sellæg
Fungerende konserndirektør med
ansvar for Products and Marketing

*Svein Henning Kirkeng overtar som
Konserndirektør med ansvar for
Products and Marketing i 2017.*

OPPSUMMERING AV ÅRET

HØYDEPUNKTER 2016

Driftsinntekter og driftsoverskudd

Rekordhøye inntekter og EBITDA i 2016

Roaming

Fri bruk av tale og data i EU ble introdusert i Norge og Sverige

Januar

Telenor kjøper markedsførings- og teknologiselskapet Tapad Inc., basert i New York

Finansielle tjenester

Wave Money lanseres i Myanmar, og Valyou i Malaysia

April

Deloitte Advokatfirma leverer sluttrapporten som belyser Telenors håndtering av eierskapet i VimpelCom

3G og 4G

Betydelig ekspansjon av 3G-nettverket i Bangladesh fullføres, utrulling av 4G-nett starter i Pakistan

Desember

Telenor lanserer en ny retning for bærekraftsarbeidet, med fokus på FNs bærekraftsmål nr. 10: reduserte forskjeller

September

Salget av minoritetsandel i VimpelCom Ltd. starter

Myanmar

Kun to år etter lansering opplever Myanmar en positiv kontaktstrøm

Youth Forum

Telenor starter et ettårig program som utfordrer unge ledere til å ta tak i store, sosiale problemstillinger

FINANSIELLE RESULTAT

(Beløp i milliarder)	2014	2015	2016
Driftsinntekter	111.4	128.2	131.4
Organisk inntektsvekst (%)	3%	5%	1%
EBITDA før andre inntekter og kostnader	38.5	44.2	46.5
EBITDA-margin før andre inntekter og kostnader (%)	34.5%	34.5%	35.4%
Resultat etter skatt og minoritetsinteresser	9.1	3.4	2.8
Investeringer ekskl. lisenser og spektrum som andel av driftsinntekter (%)	15.6%	18.4%	17.3%
Investeringer/driftsinntekter (%)	20.7%	19.7%	20.0%
Mobilabonnementer – totalt (millioner)	186	203	214

FINANSIELL KALENDER 2017

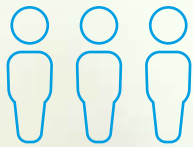
4. mai 2017	Telenor rapporterer resultater for første kvartal
10. mai 2017	Generalforsamling
17. juli 2017	Telenor rapporterer resultater for andre kvartal
25. oktober 2017	Telenor rapporterer resultater for tredje kvartal

Driftsinntekter

131
milliarder

Mobilabbonnementer

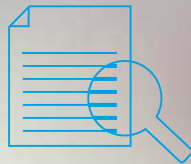
214
millioner

EBITDA

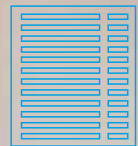
46
milliarder

Investeringer/driftsinntekter

20
prosent

EBITDA-margin

35
prosent

VÅR STRATEGI

Visjonen vår er å bidra til samfunnet. Vi leverer digitale kommunikasjonstjenester som legger til rette for en enklere hverdag, bygger lokalsamfunn og sikrer en bedre fremtid for alle. Målet for strategien mot 2020 er å bli kundenes foretrukne partner i deres digitale hverdag.

Den foretrukne partneren i kundenes digitale liv

Ved å oppfylle den enkelte kundes digitale behov på en personlig og relevant måte bygger vi sterke og varige relasjoner med kundene.

Et utvalg relevante digitale produkter, utviklet både internt i Telenor og av samarbeidspartnere, leveres via nettverk av høy kvalitet. Vi fremmer innovasjon gjennom økt åpenhet og ved å samarbeide med partnere om å utvikle overbevisende tjenester. Nye digitale vertikaler som økonomiske tjenester, nettannonser, m-helse, ad-tek og tingenes Internett gir oss tilgang til nye funksjoner og brukerdata, og støtter målsettingen om å gjøre digital distribusjon til et konkurransefortrinn og gi oss tilgang til nye inntektskilder.

Den mest effektive operatøren

Vi tar sikte på fortsatt vekst og en betydelig økning av effektiviteten, drevet av en digital omlegging av telekomvirksomheten og en streng prioritering av ressurser.

Hele Telenor retter i økende grad søkelyset mot kontantstrømmen og søker samtidig å utnytte stordriftsfordeler, gjennom både globale operasjoner og synergier. Vi driver effektiv innovasjon ved å satse på eksperimentering med lave kostnader.

Avanserte analyser vil sette oss i stand til å måle og prioritere kontinuerlig investeringer basert på verdiskaping, fra basestasjoner til individuelle kundetilbud.

Sterke team

For å gi kundene det vi lover, og for å nå målet om økt effektivitet, styrker vi samarbeidet og standardiseringen på tvers av funksjoner og landegrenser og arbeider mer integrert og effektivt, støttet av et stadig mer samarbeidende arbeidsmiljø. Vi bygger opp intern digital kompetanse som kan utnyttes globalt.

Målet er å bli en attraktiv arbeidsgiver for personer med digital kompetanse og en digital tankegang.

Ansvarlig forretningspraksis

Vi har ansvar for og ambisjoner om å bidra til økonomisk og sosial utvikling i landene der vi har virksomhet, og å opptre ansvarlig og åpent. Ved å vise at vi har et langsiktig engasjement, tiltrekker vi oss de beste samarbeidspartnerne og de rette investorene, kundene og medarbeiderne, som alle deler og anerkjenner våre høye etiske standarder.

Målet er å være et tillitvekkende selskap som høster anerkjennelse for en solid forretningsetikk, og for at vi skaper langsiktige verdier for både aksjonærer og samfunn.

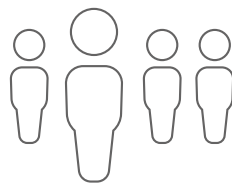
VÅR GLOBALE PÅVIRKNING

På oppdrag fra Telenor utførte KPMG United Kingdom Plc (KPMG) i 2016 en uavhengig studie hvor de beregnet Telenors økonomiske og sosiale påvirkning i de 13 markedene vi har virksomhet i. Ringvirkningsrapporten «Telenor Global Impact» ble utgitt i desember 2016, med tall fra 2015. Nedenfor er noen av hovedfunnene fra rapporten trukket frem.

Brutto verdiskaping (GVA)

20,3 milliarder amerikanske dollar i direkte, indirekte og indusert brutto verdiskaping i 2015

Syssetting

1,2 millioner ansatte bestående av direkte, indirekte og induserte ansatte i 2015.

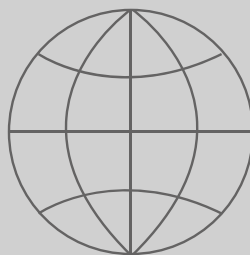
Investeringer

3,2 milliarder amerikanske dollar i totale investeringer i 2015, herunder 3,1 milliarder dollar i driftsmessige investeringer.

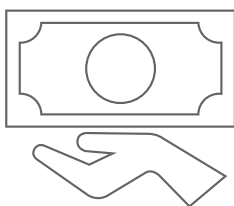
Skattebidrag

11,7 milliarder amerikanske dollar i direkte bidrag, via leverandørkjeden og indusert aktivitet, og via ansatte i 2015.

Digital inkludering

Anslagsvis **8,0 milliarder** amerikanske dollar i netto bidrag til BNP via bedret digital tilgang (2G og overgangen til 3G og 4G) mellom 2014 og 2015.

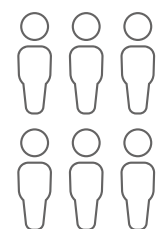
Finansiell inkludering

27,6 milliarder amerikanske dollar i finansielle transaksjoner i 2015 over Telenors nettverk, herunder 8,9 milliarder dollar i transaksjoner via Telenors egne finansielle tjenester.

Kjønn

3,1 milliarder amerikanske dollar av det anslåtte beløpet på 8,0 milliarder netto BNP-bidrag for alle abonnenter mellom 2014 og 2015 fra bedre digital tilgang spesifikt tilskrevet kvinnelige abonnenter.

Bærekraft i leverandørkjeden

2,1 millioner ansatte nyter godt av å arbeide for selskaper med høye standarder for arbeidstakerrettigheter og arbeidsforhold i 2015, i tråd med Telenors retningslinjer for bærekraft i leverandørkjeden.

VÅR VIRKSOMHET

Norge

#1 telekomoperatør

Sverige

#3 mobiloperatør

Danmark

#2 mobiloperatør

Ungarn

#2 mobiloperatør

Serbia

#1 mobiloperatør

Montenegro

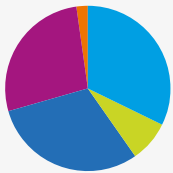
#1 mobiloperatør

Bulgaria

#1 mobiloperatør

EBITDA per klynge

I prosent

- Skandinavia (32%)
- Sentral- og Øst-Europa (8%)
- Asia - Modne markeder (27%)
- Asia - Fremvoksende markeder (30%)
- Andre (2%)

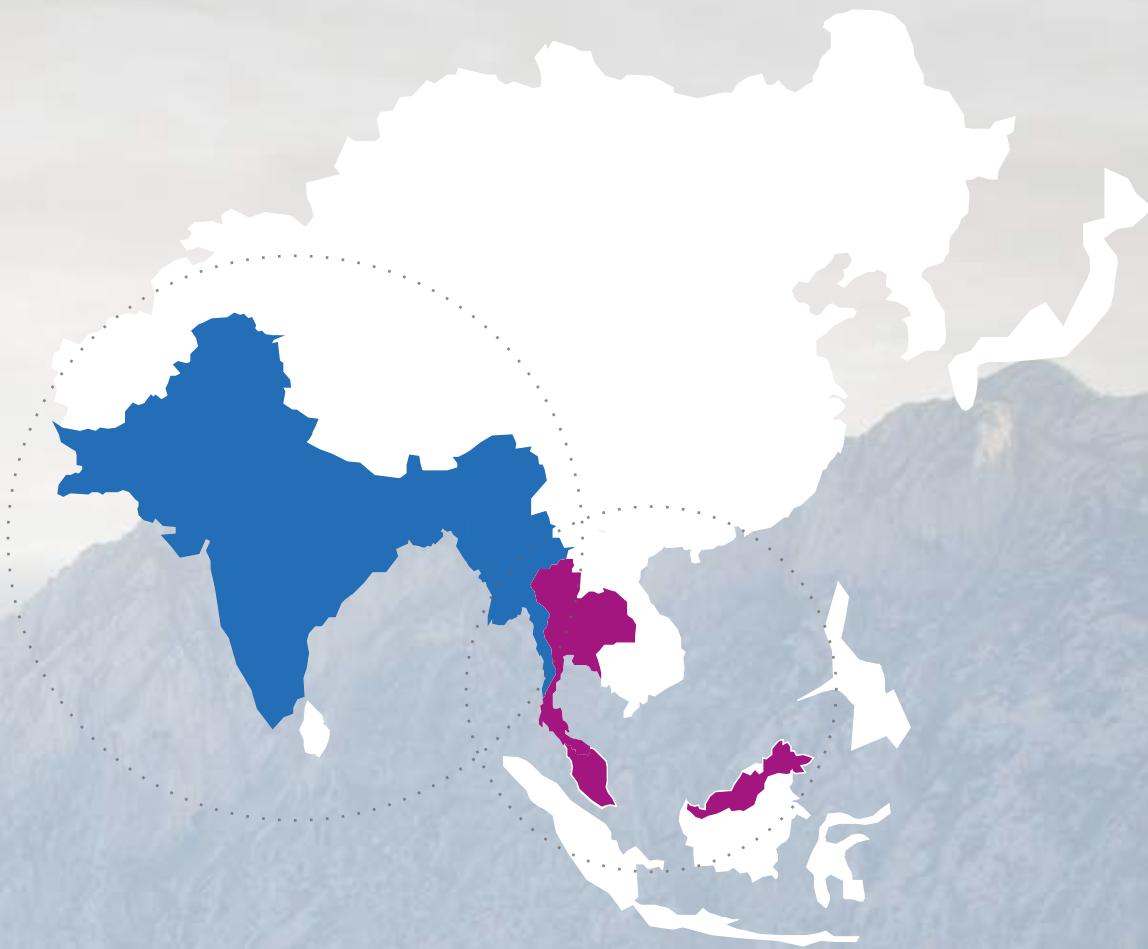
Driftsinntekter per klynge

I prosent

- Skandinavia (33%)
- Sentral- og Øst-Europa (9%)
- Asia - Modne markeder (25%)
- Asia - Fremvoksende markeder (26%)
- Andre (7%)

Basert på markedsinntektsandel

Pakistan
#2 mobiloperatør

Bangladesh
#1 mobiloperatør

Thailand
#3 mobiloperatør

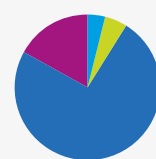
Malaysia
#2 mobiloperatør

India
#4 I våre operasjonelle sirkler

Myanmar
#2 mobiloperatør

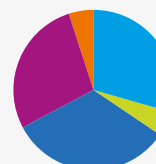
Telenor ASA er notert på Oslo Børs

Mobilabbonnenter per klynge I prosent

- Skandinavia (4%)
- Sentral- og Øst-Europa (5%)
- Asia - Modne markeder (17%)
- Asia - Fremvoksende markeder (75%)

Investeringer ekskl. lisenser per klynge I prosent

- Skandinavia (30%)
- Sentral- og Øst-Europa (5%)
- Asia - Modne markeder (28%)
- Asia - Fremvoksende markeder (33%)
- Andre (5%)

SAMFUNNSDIALOG

Telenors virksomhet påvirker samfunnet på mange måter, digitaliseringen bidrar til at nye tjenester og bransjer vokser frem. Applikasjoner og tjenester kan skape nye utfordringer på personvern- eller sikkerhetsområdet. Digitalisering skaper hele tiden nye former for gjensidig avhengighet mellom bransjen og samfunnet omkring. Telenor deltar derfor i bransjedialog med myndighetene i alle våre markeder – ofte om temaer innenfor personvern, forbrukervern, bærekraftig forretningspraksis, lisensiering, beskatning, eller menneskerettigheter.

Telenor deltar
i bransjedialog med
myndighetene i alle våre
markeder

For å sikre enhetlige budskap og samfunnskommunikasjon, står det enkelte Telenor-selskap i hvert marked ansvarlig for den dialogen vi fører med de lokale myndigheter og interessent-grupper. Vår samfunnsdialog og interessentrelasjoner (BEM, Business Environment Management) bygger på en integrert metode for å knytte forretningsmål opp mot bredere sosiale

behov, gjennom samarbeid og dialog med lokale interessenter eller myndigheter. I samtlige markeder har vi tre felles mål som våre selskap skal arbeide for: å demonstrere etisk ansvarlig forretningspraksis, å sikre retten til å operere i det enkelte markedet, samt å legge til rette for den digitale omstillingen av bransjen. Dette omfatter ofte initiativ for å modernisere lover og forskrifter som ennå ikke er tilpasset den nye digitale tidsalderen.

Transparens står sentralt i vår samfunnsdialog, og Telenor foretrekker en åpen diskusjon om digitaliseringens fordeler og utfordringer. Vi rapporterer de økonomiske og skattemessige sidene av virksomheten gjennom såkalt land-for-land-rapportering. Vi har en klar nulltoleranse overfor korrupsjon og svindel, og dette omfatter også samfunnsdialogen og relasjonene til ulike myndigheter. Vi foretrekker at myndighetsdialog foregår i form av åpne, offentlige høringer, bransjedialoger og tilgjengelige lovgivningsprosesser. Vi gir råd til myndigheter om å etterstrebe gode styringsformer, høye etiske standarder, åpne lovgivningsprosesser og forutsigbare skatteregler i tråd med de beste globale standardene. Angående markedsregulering, konkurranse og beskatning anbefaler vi myndigheter å følge universalitetsprinsippet, det vil si like vilkår for like tjenester på tvers av bransjer, vektlegging av ressurs-effektivitet, forbrukerinteresser og menneskerettigheter.

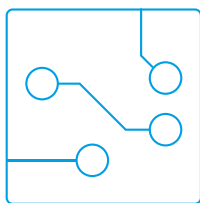
For å sikre en strukturert, åpen og relevant rapportering om våre resultater knyttet til bærekraft, rapporterer Telenor-konsernet til eksterne organisasjoner, blant andre FNs Global Compact, den internasjonale regnskapsstandarden GRI, og initiativet for rapportering av klimapåvirkning (CDP).

ENGASJEMENT INNENFOR BRANSJEN

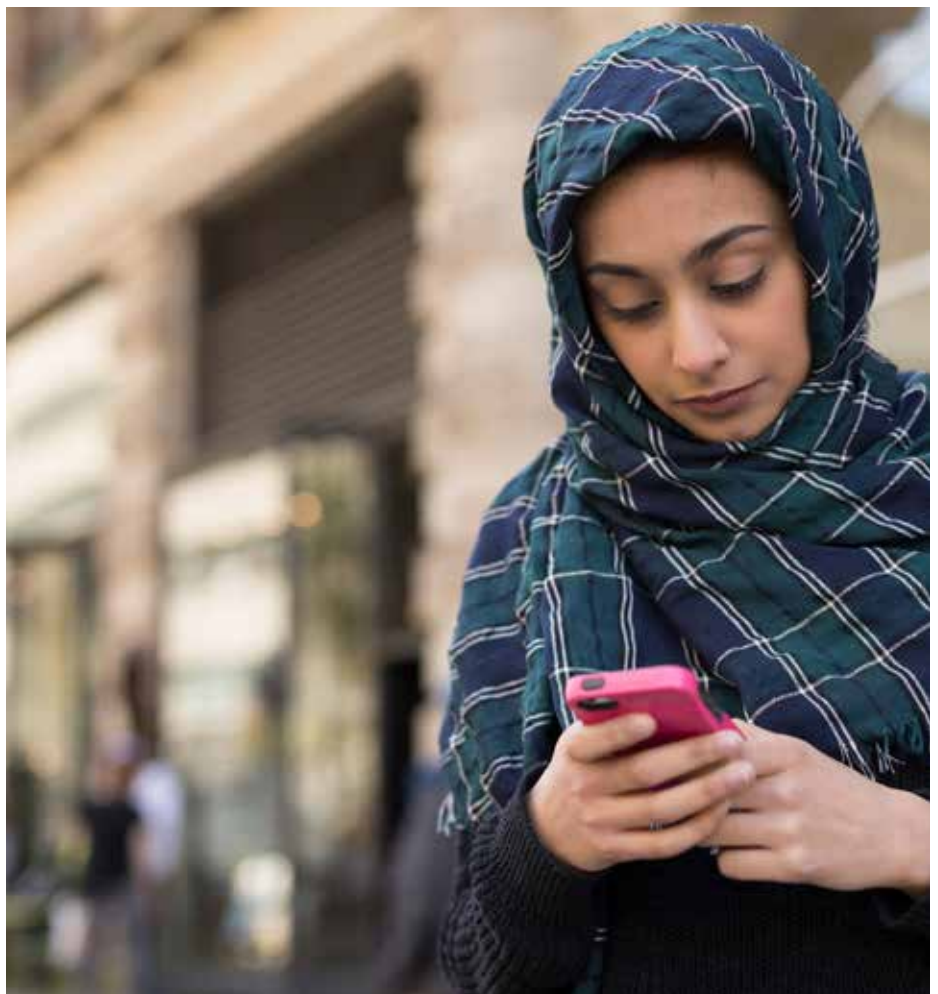
De enkelte samfunnsdialog foregår ofte bilateralt mellom Telenor og den aktuelle interessent eller aktuelle myndighet, mens mer generelle og universelle dialogprosesser ofte involverer hele bransjen. Interessenter vi har kontakt med omfatter alt fra kommuner til nasjonale markedsregulatorer, konkurransemyndigheter, departementer og regionale organisasjoner som EU og ASEAN.

Telenor-konsernet er medlem av bransjeorganisasjoner som GSMA, ETNO, ESOA, GeSI og Telecommunications Industry Dialogue on Freedom of Expression and Privacy, samt nasjonale bransjesammenslutninger og handelskamre. Telenor arbeider aktivt for å bedre dialogen med markeds- og konkurranseregulatorer, relevante

nasjonale departementer, BEREC, EU-kommisjonen, ASEAN, Den asiatiske utviklingsbanken, Den internasjonale teleunionen (ITU), FN, og Verdensbanken.

Telenor-konsernet er medlem av GSMA, ETNO, ESOA, GeSI og andre bransjeorganisasjoner.

STYRELEDERS KOMMENTAR

Telenor har vedtatt en sterk visjon: å bidra positivt til samfunnet. Internett er plattformen som verden har til rådighet for å integrere og forme hvordan vi lever, arbeider, lærer, deler og løser globale utfordringer for neste generasjon og fremtidige generasjoner. Målet vårt er å sikre denne fremtiden for de mange og ikke bare for de få.

Denne visjonen kan bare oppnås hvis vi leverer førsteklasses kundeopplevelser, skaper verdier for aksjonærene, utvikler våre ansatte og støtter lokalsamfunn, alt gjennom en bærekraftig forretningsatferd. I 2016 tok Telenor viktige skritt i retning av å realisere visjonen gjennom å forbedre strategien og foreta vanskelige prioriteringer, samtidig som Telenors rammeverk for eierstyring og selskapsledelse ble styrket.

2016 var også et år da store utfordringer ble behandlet og slutført – med stort læringsutbytte.

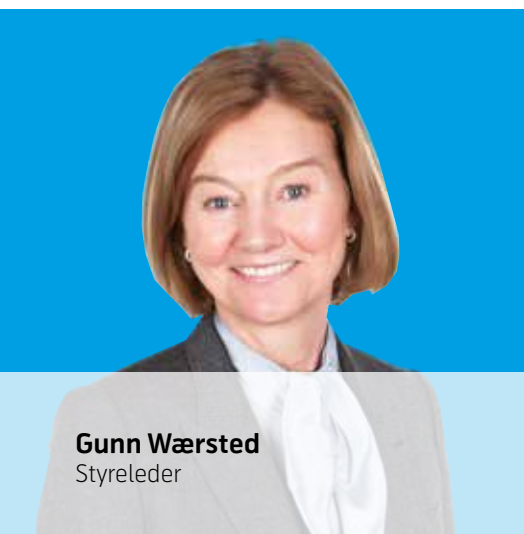
Jeg vil gjerne takke Telenors ansatte for deres betydelige innsats og alt de har fått til i et utfordrende 2016.

“

I 2016 tok Telenor viktige skritt i retning av å realisere visjonen gjennom å forbedre strategien og foreta vanskelige prioriteringer, samtidig som Telenors rammeverk for eierstyring og selskapsledelse ble styrket.

– Gunn Wærsted, styreleder

STYRET

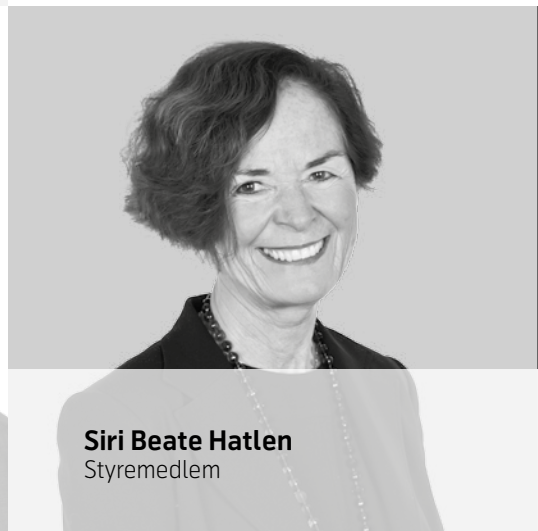
Gunn Wærsted
Styreleder

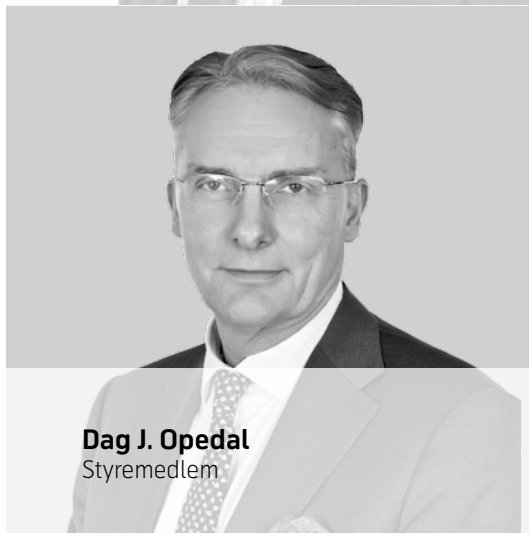
Jacob Aqraou
Styremedlem

Jon Erik Reinhardsen
Styremedlem

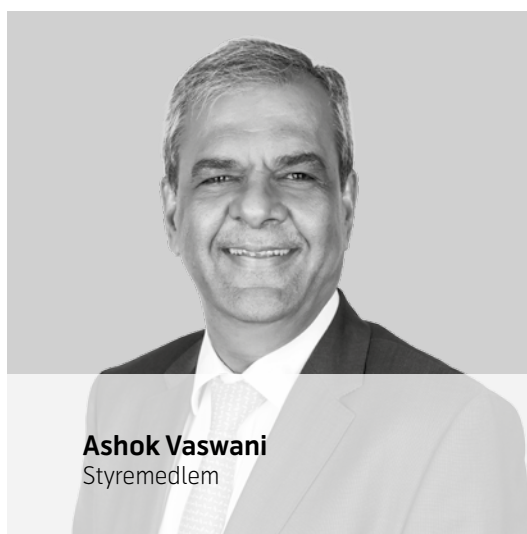
Siri Beate Hatlen
Styremedlem

Dag J. Opedal
Styremedlem

Sally Davis
Styremedlem

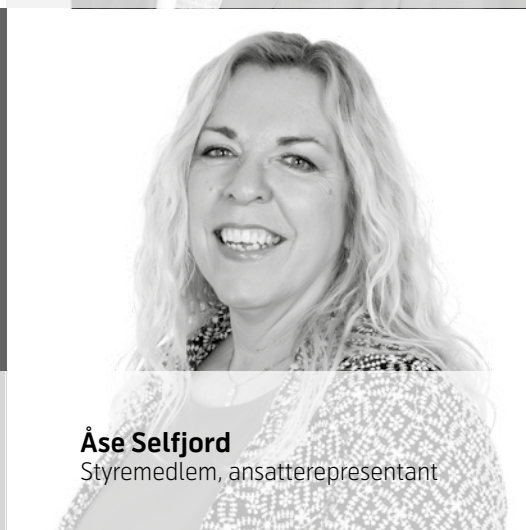
Ashok Vaswani
Styremedlem

Regi Aalstad
Styremedlem

Harald Stavn
Styremedlem, ansattrepresentant

Åse Selfjord
Styremedlem, ansattrepresentant

Per Gunnar Salomonsen
Styremedlem, ansattrepresentant

*11. mai 2016 valgte bedrifts-
forsamlingen Ashok Vaswani, Jacob
Aqraou og Siri Beate Hatlen som nye
styremedlemmer til styret av Telenor
ASA.*

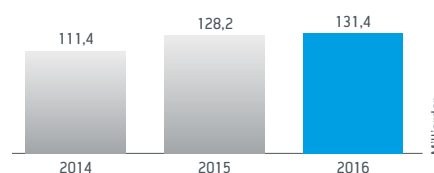
STYRETS ÅRSBERETNING

FINANSIELL INFORMASJON

Driftsinntekter

Driftsinntektene i 2016 var 131,5 milliarder kroner, en rapportert økning på 3 % sammenlignet med 128,2 milliarder i 2015. Den organiske inntektsveksten på 1 %¹⁾ skyldes i hovedsak sterk utvikling i Bangladesh, Pakistan og Myanmar. Den rapporterte inntektsveksten var høyere

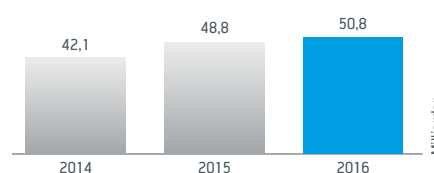
enn den organiske inntektsveksten på grunn av svekkelsen av den norske kronen mot de fleste av virksomhetens rapporteringsvalutaer. Inntektene ble positivt påvirket med 1,3 milliarder kroner som følge av valutaeffekter.

Driftskostnader¹⁾

I 2016 økte driftskostnadene med 2,0 milliarder kroner, hvorav 0,5 milliarder på grunn av valutaeffekter, til 50,8 milliarder. Kostnadsøkningen skyldes ekspansjonen i Myanmar, høyere aktivitetsnivå i

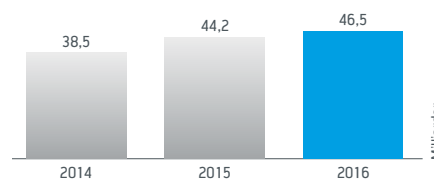
konsernet samt nye satsningsområder, hovedsakelig oppkjøpet av Tapad i februar.

EBITDA før andre inntekter og andre kostnader (EBITDA)²⁾

EBITDA før andre inntekter og andre kostnader styrket seg 5 % eller 2,3 milliarder kroner til 46,5 milliarder. Organisk EBITDA¹⁾ vekst var 5 % som følge av ekspansjonen i Myanmar, sterke

resultater i Bangladesh og Pakistan samt positivt bidrag fra den indiske operasjonen. EBITDA-marginen¹⁾ forbedret seg ett prosentpoeng til 35 % fra 2015.

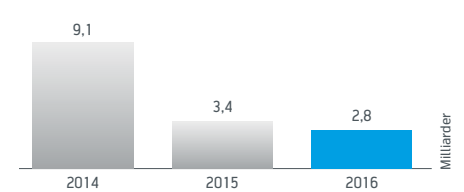
¹⁾ Se side 165 for beskrivelse av alternative resultatmål

²⁾ Se note 6 i konsernregnskapet for avstemming og side 165 for definisjon og beskrivelse av alternative resultatmål

Resultat etter skatt

Driftsresultatet ble 17,1 milliarder kroner, ned fra 22,8 milliarder i 2015 ettersom høyere EBITDA ble mer enn utlignet av økte nedskrivninger og avskrivninger. Nedskrivningene var hovedsakelig relatert til Telenor India og Tapad. Resultat før skatt ble 11,7 milliarder kroner mot 13,0 milliarder i 2015. Andel av resultat etter skatt fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet i 2016 ble 1,5 milliarder kroner sammenlignet med -7,1 milliarder i 2015,

da andel resultat i 2015 ble påvirket av 5,5 milliarder i nedskrivning. I tillegg ble tap på 3,3 milliarder kroner regnskapsført som salg av tilknyttede selskaper i 2016, i hovedsak relatert til salg av 163,9 millioner amerikanske depotaksjer i VimpelCom Ltd. Netto finanskostnader økte til 3,5 milliarder kroner fra 2,9 milliarder i 2015. Skattekostnaden i 2016 var 5,9 milliarder kroner, ned fra 6,3 milliarder i 2015 og den effektive skattesatsen for 2016 endte på 51 %.

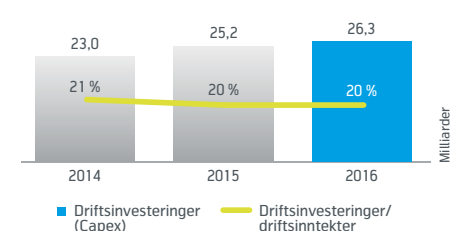

Resultat etter skatt til aksjonærer i Telenor ASA ble 2,8 milliarder kroner i 2016, eller 1,89 kroner per aksje. Tilsvarende tall for 2015 var 3,4 milliarder kroner, eller 2,27 kroner per aksje.

Investeringer¹⁾

Samlede investeringer i 2016 beløp seg til 29,9 milliarder kroner, hvorav 26,3 milliarder var driftsinvesteringer (CAPEX) og 3,6 milliarder investeringer i virksomheter. Driftsinvesteringer økte med 1,1 milliarder kroner sammenlignet med 2015. Lavere driftsinvesteringer i Telenor Broadcast som følge av satellittoppskytingen i fjor, ble mer enn

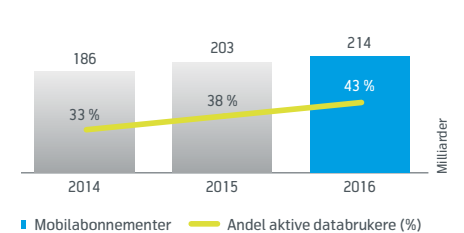
oppveid av kjøpet av en ny spektrumlisens i Pakistan og høyere driftsinvesteringer i Norge, Bangladesh og Sverige. Investeringer i spektrumlisenser beløp seg til 3,6 milliarder kroner i 2016, en økning på 2,0 milliarder fra 2015. Driftsinvesteringer som andel av driftsinntekter, eksklusive lisenser og spektrum, falt fra 18,4 % i 2015 til 17,3 % i 2016.

Mobilabonnementer

I løpet av 2016 økte antall mobilabonnementer med 11 millioner hjulpet av sterk vekst i de etablerte

asiatiske operasjonene. Andelen aktive databrukere økte fra 38 % til 43 % i løpet av året.

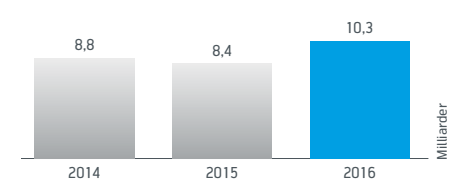

Fri kontantstrøm¹⁾

Fri kontantstrøm i 2016 var 10,3 milliarder kroner, en økning på 1,9 milliarder sammenlignet med 2015. Høyere kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter ble delvis utlignet av høyere kontantstrøm til investeringsaktiviteter og leveransekjede-finansiering.

Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter i 2016 var 39,8 milliarder kroner, en økning på 2,7 milliarder fra 2015.

Dette skyldes økning i resultat før skatt justert for poster uten

¹⁾ Se side 165 for beskrivelse av alternative resultatmål

kontanteffekt eller som ikke er relatert til operasjonelle aktiviteter¹⁾ på 2,1 milliarder kroner, delvis utlignet av høyere betalt skatt på 0,6 milliarder kroner og en positiv nettoeffekt fra netto driftsrelatert arbeidskapital²⁾ og annet på 1,2 milliarder kroner.

Netto kontantstrøm til investeringsaktiviteter i 2016 ble 21,1 milliarder kroner, en økning på 0,8 milliarder fra 2015. Kontantstrøm til kjøp av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler økte med 2,6 milliarder kroner i 2016. Oppkjøpet av Tapad Inc. i det første

kvartalet i 2016 på 2,8 milliarder kroner forklarer i hovedsak økningen i kontantstrømmen til investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper på 4,0 milliarder kroner. Høyere innbetalinger fra avgang ved datterselskaper og tilknyttede selskaper på 3,9 milliarder kroner er hovedsakelig knyttet til innbetalinger fra salg av deler av Telenors eierandel i VimpelCom Ltd. for 4,6 milliarder kroner og salg av fast eiendom for 0,5 milliarder i 2016. 2015 var påvirket av salg av aksjer i Evry ASA for 1,3 milliarder kroner.

Netto kontantstrøm til finansieringsaktiviteter i 2016 ble 9,0 milliarder kroner. I hovedsak består dette av utbytte betalt til aksjonærer i Telenor ASA på 11,2 milliarder kroner, utbytte til minoritetsinteresser på 3,1 milliarder kroner delvis utlignet av økt låneopptak på 5,3 milliarder kroner.

Kontanter og kontantekvivalenter økte med 9,2 milliarder kroner gjennom 2016 til 23,0 milliarder kroner per 31. desember 2016.

¹⁾ Justert for poster uten kontanteffekt eller som ikke er relatert til operasjonelle aktiviteter:

- Avskrivninger og nedskrivninger
- Netto (gevinst) tap fra salg, inkludert nedskrivning og endring i virkelig verdi av finansposter

- Andel resultat etter skatt og (gevinst) tap ved avgang tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

- Netto valuta (gevinster)/ –tap ikke relatert til operasjonelle aktiviteter

²⁾ Se note 22 for definisjon og avstemming

Finansiell stilling

I 2016 økte totale eiendeler med 1,4 milliarder kroner til 206,3 milliarder. De største bevegelsene skyldes først og fremst utstedelse av obligasjonslån med oppgjørsrett i amerikanske depotaksjer i VimpelCom Ltd. på 8,2 milliarder kroner (se note 27 for mer informasjon), utlignet av nedskrivning i Telenor India og nedskrivning av merverdier i Tapad Inc. (se note 16 for mer informasjon).

Netto rentebærende gjeld¹⁾ økte med 0,3 milliarder kroner til 54,4 milliarder. Rentebærende gjeld eksklusive lisensforpliktelser økte med 9,9 milliarder kroner og virkelig verdi av sikringsinstrumenter falt med 0,2 milliarder kroner. Dette ble delvis utlignet ved økning i kontanter og kontantekvivalenter (inkludert kassekreditt) på 9,1 milliarder kroner og kortsiktige investeringer på 0,7 milliarder kroner.

Sum egenkapital gikk ned med 7,7 milliarder kroner til 55,4 milliarder kroner primært på grunn av utbytte til minoritetsinteresser og aksjonærer i Telenor ASA på 14,1 milliarder kroner,

delvis utlignet av positivt resultat etter skatt på 5,8 milliarder kroner.

Ved utgangen av 2016 utgjorde totale eiendeler i konsernets oppstilling av finansiell stilling 206,3 milliarder kroner, med en egenkapitalandel (inkludert ikke-kontrollerende eierinteresser) på 27 % sammenlignet med henholdsvis 204,9 milliarder kroner og 31 % ved utgangen av 2015. Sum langsiktig gjeld ved utgangen av 2016 var 73,3 milliarder kroner sammenlignet med 76,8 milliarder på slutten av 2015. Sum kortsiktig gjeld ved utgangen av 2016 var 77,6 milliarder kroner sammenlignet med 65,0 milliarder kroner ved utgangen av 2015, hovedsakelig på grunn av utstedelsen av obligasjonslån med oppgjørsrett i amerikanske depotaksjer i VimpelCom Ltd. på 8,2 milliarder kroner. Netto rentebærende gjeld¹⁾ økte fra 54,1 milliarder kroner ved utgangen av 2015 til 54,4 milliarder på slutten av 2016. Det ble utbetalt 11,3 milliarder kroner til Telenor ASAs aksjonærer i form av utbytte. Etter styrets oppfatning er Telenor-konsernets finansielle stilling tilfredsstillende. I

henhold til § 3-3a i den norske regnskapsloven bekrefter styret at forutsetningen om fortsatt drift er tilstede, og at regnskapet er utarbeidet på grunnlag av en forutsetning om fortsatt drift.

Telenors årsrapport for 2015 inneholdt økonomiske utsikter for 2016. Forventningen var organisk inntektsvekst på 2-4 %, EBITDA-margin før andre inntekter og andre kostnader på 33-34 % og driftsinvesteringer (CAPEX), eksklusive lisensinvesteringer, som andel av driftsinntekter på 17-19 %. Utsiktene ble justert i andre kvartal til organisk inntektsvekst på 1-2 %, EBITDA-margin på rundt 35 % og driftsmessige investeringer, eksklusive lisenskostnader, som andel av driftsinntekter rundt 17 %. De finansielle resultatene for 2016 var i overensstemmelse med de justerte utsiktene.

¹⁾ Se side 165 for beskrivelse av alternative resultatmål

Finansielle utsikter for 2017

For 2017 forventes organisk inntektsvekst i intervallet 1-2 % og en EBITDA-margin rundt 36 %. Driftsinvesteringer

(CAPEX), eksklusive lisenskostnader, som andel av driftsinntekter er ventet å bli 15-16 %.

Resultat etter skatt og disponering

Telenor ASAs resultat etter skatt for 2016 var 3 396 millioner etter inntektsføring av konsernbidrag og utbytte på 8 060 millioner kroner. Styret foreslår å disponere resultat etter skatt ved å overføre 3 396 millioner til tilbakeholdt overskudd. Etter denne disponeringen er Telenor ASAs egenkapital utover

aksjekapital og overkurs 30 069 millioner kroner. Total egenkapital er 39 078 millioner. Telenors politikk for utdeling til aksjonærene er å sikte mot årlig økning i utbytte per aksje, der det årlige utbyttet utbetales i to transjer. Tilbakekjøp av egne aksjer eller utbetaling av ekstraordinære utbytter vil bli løpende

evaluert. For å opprettholde finansiell fleksibilitet og sikre kostnadseffektiv finansiering, søker Telenor å opprettholde en sterk balanse gjennom å holde rapportert netto gjeld/EBITDA¹⁾ under 2,0x. Per 31. desember 2016 var nettogjeldsgraden 1,2x.

¹⁾ Se side 165 for beskrivelse av alternative resultatmål.

Utbytte 2016

Telenors styre vil foreslå et totalt utbytte på 7,80 kroner per aksje (11,7 milliarder kroner) på den ordinære generalforsamlingen i mai 2016, fordelt på to

transjer i mai og november på henholdsvis 4,30 kroner per aksje og 3,50 kroner per aksje.

Hendelser etter rapporteringsperioden

Konsernet har den 23. februar 2017 inngått en avtale med Bharti Airtel Limited (Airtel) om at Airtel tar over Telenor India.

I henhold til avtalen vil Airtel og Telenor India fusjonere, og Airtel vil ta over Telenor India så snart alle nødvendige godkjenninger foreligger. Avtalen innebærer at Airtel vil ta over fremtidige frekvensavbetalinger og andre operasjonelle kontrakter, inkludert kontrakter for tårnleie.

Transaksjonen er avhengig av regulatorisk godkjenning, inkludert godkjenning fra det indiske telekomdepartementet (DoT) og indiske

konkurransemyndigheter. Telenor vil beholde eksponeringen mot krav fra DoT relatert til perioden Telenor har eid virksomheten.

Transaksjonen forventes å bli gjennomført innen 12 måneder. I Telenor-konsernets finansielle rapportering vil Telenor India fra og med første kvartal i 2017 bli behandlet som holdt for salg og avviklet virksomhet.

I 2016 var Telenor Indias driftsinntekter 6,0 milliarder kroner og selskapets operasjonelle kontantstrøm var negativ med 0,4 milliarder kroner. Telenor har virksomhet i seks telekomsirkler i India (Andhra Pradesh, Bihar & Jharkhand,

Gujarat, Maharashtra, UP East og UP West) og eier i tillegg frekvenser i Assam. Totale innregnede eiendeler og forpliktelser som vil inngå i transaksjonen med Airtel var henholdsvis 1,3 milliarder kroner og 3,7 milliarder kroner per 31. desember 2016. Refinansiering av Telenor India og innregning av garantiene relatert til kravene fra DoT per transaksjonsdatoen vil eliminere eventuelle gevinster som oppstår fra avregning av nettoeiendelene.

Viktigste resultater i 2016 og strategiske målsettinger

I 2016 lanserte Telenor sin strategi for å digitalisere og utvikle virksomheten. Strategien går ut på å utnytte potensialet i skalafordeler, global tilstedeværelse og et internasjonalt varemerke samtidig som det innføres mer fleksible måter å arbeide på. Denne utviklingen blir ytterligere formet av den stadig større sammenmeltingen av den fysiske og den digitale verden, som påvirker alle fagområder, økonomier og bransjer.

Vekststrategien består av fire målsettinger: bli kundenes foretrukne partner i den digitale hverdagen, være en mer effektiv operatør, skape vinnermentalitet og vise ansvarlig forretningsatferd. Oppnådde resultater innenfor hver av disse målsettingene, har bidratt til fortsatt vekst i driftsinntekter og rekordhøy EBITDA det siste året og forventes å fremme fortsatt verdiskapning for aksjonærene de neste årene.

Kundenes foretrukne partner i hverdagen

Telenor har startet arbeidet med å møte kundenes nye digitale behov samtidig som selskapet skal bli mer effektivt. Særlig prioriterte områder er blant annet digitale interaksjonskanaler, digitale tjenester som lagring og beslektede digitale virksomheter som økonomiske tjenester, nettbaserte markedsplasser og dataanalyse. Alle disse tjenestene vil fortsatt bli levert over høykvalitetsnettverk med sømløse opplevelser.

For bedre å følge opp disse prioriteringene begynte Telenor i 2013 aktivt og systematisk å be om tilbakemeldinger og bruke disse til å forbedre kundereisen, produkter, nettverk og kanaler.

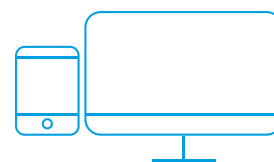
DIGITALE INTERAKSJONSKANALER.

I 2016 ble Mitt Telenor, selskapets primære digitale interaksjonskanal, overhalet og relansert. Målet er at appen skal bli selskapets viktigste kontaktpunkt

for kundenes interaksjon med Telenor gjennom en personlig tilpasset brukeropplevelse. Fordelene dette gir, er blant annet å flytte salg fra tredjepartside fysiske kanaler til egne digitale kanaler, redusere fremtidige telefon-sentralkostnader og øke effektiviteten til markedsføringskampanjer.

EGNE, SENTRALDREVNE INTERNETT-TJENESTER. Telenor doblet i 2016 de månedlige aktive brukerne på egne, sentraldrevne Internett-tjenester som skylagringstjenesten Min Sky, videokommunikasjonstjenesten appear.in og WowBox, en mobil Internett-portal installert som en app på smarttelefoner.

PROGRAMVAREPLATTFORM I SKYEN. Telenor har de siste årene bygd en global programvareplattform i skyen for å understøtte selskapets ambisjon om å

Telenor har startet arbeidet med å møte kundenes nye digitale behov samtidig som selskapet blir mer effektivt.

levere globalt engasjerende digitale produkter til kunder i og utenfor Telenors nedslagsområde. Plattformen med navnet Global Backend består av viktige digitale løsninger, blant annet en global digital identitets- og betalingsløsning. Plattformen, som tidligere koblet Telenors forretningsenheter til eksterne økosystemer og globale partnere, fikk

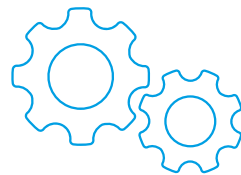
vind i seilene i 2016. Registrerte globale ID-er er firedoblet, og kjøp via den globale betalingsløsningen er nesten tredoblet sammenlignet med 2015.

PARTNERSKAP (ikke-eksklusiv) med store Internett-selskaper som Youtube, Facebook og Google var fortsatt viktig for å fremme en overgang til Internett, databruk og inntektsmuligheter. I 2016 undertegnet Telenor dessuten en global rammeavtale med Netflix, rullet ut en global kampanje med spillgiganten Supercell og etablerte globale markedsføringsavtaler med Facebook og Google. I tillegg sikret selskapet seg status som foretrukket partner hos flere av sine eksisterende nøkkelpartnere.

DATAANALYSE-/REKLAME-TEKNOLOGIER. I 2016 fortsatte Telenor å bygge opp dataanalysekapasitet i sine forretningsenheter for å kunne gi kontekstuelle og personlig tilpassede tilbud i sanntid og bruke datainnsikt. I 2016 trådte Telenor inn i reklame-teknologibransjen via oppkjøpet av New York-baserte Tapad Inc., markedsleder på kombinert markedsføring på tvers av enheter med en fot innenfor både medieutførelse og datalisensiering. Denne plattformen setter Telenor i stand til å forstå, analysere og treffe brukere som én målgruppe på tvers av vertikaler. Oppkjøpet setter Telenor i stand til å bygge seg en posisjon innenfor den stadig mer globale reklameteknologibransjen og understøtte Telenors satsing på data-analyse og digitalt salg og markedsføring.

NETTBASERTE MARKEDSPASSER. Telenor investerte i nettannonser i 2013, et strategisk attraktivt digitalt område som kan bidra til vekst, nå bredt ut og øke brukerengasjementet. Sammen med sine partnere Schibsted, Naspers og Singapore Press Holdings eier Telenor i dag åtte nettannonsebedrifter i Asia og Latin-Amerika og når ut til cirka 100 millioner kunder hver måned.

FINANSIELLE TJENESTER. I mars 2016 kjøpte Telenor de resterende 49 % av aksjene i Tameer Microfinance Bank Ltd. i Pakistan. Banken ble dermed et heleid selskap innenfor Telenor-konsernet. Gjennom Easypaisa har Telenor og Tameer over 21 millioner aktive kunder som bruker mobilpenger. I Myanmar var Wave Money det første selskapet som lanserte en mobilpengetjeneste og mottok et registreringssertifikat fra sentralbanken i Myanmar. For å styrke sin posisjon i Malaysia kjøpte Telenor-konsernet Prabhu Money Transfer, et lisensiert pengetjenesteforetak. Telenor Banka i Serbia er den raskest voksende digitale banken i regionen.

Operasjonell effektivitet er fortsatt viktig for å nå Telenors finansielle mål

M2M OG TINGENES INTERNETT (IOT). Telenor innehar betydelig kompetanse og erfaring innen M2M og IoT, hovedsakelig fra Telenor Connexion. Telenor er markedsleder i Norden innenfor forretningsaktivitet relatert til M2M og IoT, og har en ledende posisjon innen viktige industriområder hvor nye forretningsmodeller stadig dukker opp grunnet sensordata og analyser. Disse områdene inkluderer bilindustrien, flåtestyring, smarte byer, helse og fremstillingsproduksjon.

Den mest effektive operatøren

Telenor skal fortsette å vokse og forbedre effektiviteten markant gjennom digital transformasjon av vår kjernevirksomhet og nøye prioritering av våre ressurser. Mer effektiv drift gjennom bedring av

kontantstrømmen er en strategisk målsetting for Telenor-konsernet for at det skal kunne nå sine økonomiske ambisjoner.

Hovedfokuset er å levere en global, effektiv og sikker infrastruktur og tjenester av høy kvalitet for å sikre rimelig nettilgang og engasjerende digitale tjenester for kundene. Telenor utforsker og prøver dessuten ut teknologier som potensielt kan ha en omveltende innvirkning på den tradisjonelle kjernevirksomheten i telekombransjen.

EFFEKTIVE NETTVERK fortsatte å være et viktig fokusområde for all virksomhet i Telenor i 2016. Levering av konkurranse-dyktige nettverkstjenester, sammen med energieffektivitet, gjorde at Telenor oppnådde vesentlig lavere kostnader. Nye driftsmodeller som utnytter både passiv og aktiv infrastrukturendeling, vil gi mer effektive investeringer.

TELENOR COMMON OPERATION, en intern, regional leverandør av nettverks- og IT-tjenester til Telenors europeiske forretningsenheter, ekspanderte videre til Bulgaria i 2016. I Asia godkjente Telenor en driftsmodell med felles leverings-sentral i 2016. Gjennomføringen av den nye driftsmodellen vil fortsette i 2017.

SMARTERE UTNYTTELSE AV NETTVERKSRESSURSER står sentralt for å levere kostnadseffektive og høykvalitative Internett-tjenester til kundene. I 2016 satte Telenor fart i 4G-utrollingen og fortsatte å gjøre klart for 5G. Telenor lanserte også 4G Tale og WiFi Tale i flere markeder, noe som forbedret kundeopplevelsen så vel som effektiviteten og kapasitetsutnyttelsen.

NETTVERKSVIRTUALISERING.

I fremtiden vil nettverkvirtualisering gi enda større grad av effektivitet, og det er allerede etablert programmer på konsernnivå for å fastsette retningslinjer og stake ut en kurs. Telenor har innledet arbeidet med å flytte IT- og

nettverksfunksjoner fra dedikert maskinvare til virtualiserte datasentre og opprette Telenors hybridsky.

I 2016 har arbeidet med IT-transformasjon fokusert på standardisering av anvendelser på tvers av forretningsenheter og endring av arkitektur, deriblant forenkling og endringer i driftsmodellen.

PROGRAMMERINGSGRENSESNIITT.

Telenor la et solid grunnlag for å standardisere teknologiløsninger i hele konsernet, fremme mer åpne plattformer og tilby data og funksjonalitet som en tjeneste både internt og til partnere gjennom programmeringsgrensesnitt (API-er). En API-gateway er utviklet, og implementering er godt i gang i fem forretningsenheter i Asia og Norge. I tiden fremover vil Telenor fortsette å fokusere

på radikal forenkling av gamle systemer og overgang til standardiserte IT-løsninger. Dette vil redusere drifts-kostnader, muliggjøre raskere lansering av tjenester og øke kundetilfredsheten.

Telenor fortsatte å effektivisere kundekontaktpunkter og -tjenester for en sømløs brukeropplevelse. Telenor Norge oppnådde vesentlige effektivitets-gevinster og høyere ressursutnyttelse på kundeserviceområdet gjennom digitalisering og bruk av systemer som førte til forbedrede prosesser. Dtac og Digi har også igangsatt prosjekter for å flytte interaksjonen i forbindelse med salg og service over på digitale kanaler, noe som ikke bare gjenspeiler kundeatferd, men også behovet for kostnadseffektive kanaler. For å sette fart i dette satte Telenor seg som mål å lansere Telenor-appen i alle markeder i

2016, noe som vil gi vesentlig lavere kostnader for både service- og salgskanaler i årene som kommer. Telenor tar sikte på at 80 prosent av kunde-kontakten skal være digitalisert innen 2020.

Ansvarlig forretningsdrift

Telenors ambisjon er å bidra på en åpen og ansvarlig måte til økonomisk, miljømessig og sosial utvikling i landene der det drives virksomhet. I 2016 staket Telenor ut en ny kurs for sine bærekraftsambisjoner og fokuserer på tre spesifikke områder: endre hvordan selskapet håndterer risiko, skape digitale tjenester som bidrar positivt til samfunnet, og forplikte seg til tiltak som støtter FNs nye mål for bærekraftig utvikling. Telenor har valgt å fokusere på mål nr. 10: Reduserte forskjeller, siden dette er det området hvor Telenor kan bidra mest. Mer informasjon om hvilke spesifikke forpliktelser som er valgt ut for å fremme dette målet, finnes på www.telenor.com/media/articles/2016/group-sustainability-sets-a-new-direction-for-2017-2020.

I 2016 leide Telenor inn KPMG til å skissere og beregne hvilken innvirkning konsernet har på de samfunnene det har virksomhet i. Arbeidet har vist at Telenor bidrar til 20,3 milliarder amerikanske dollar i årlig økonomisk vekst på verdensbasis direkte gjennom sin produksjon, indirekte gjennom den økonomiske aktiviteten konsernet genererer med leverandører, og via dets ansattes bidrag til den lokale økonomien. Telenor genererte også 1,2 millioner arbeidsplasser rundt om i verden i 2015, og for hver arbeidsplass som Telenor skapte direkte, ble det indirekte skapt ytterligere 33 arbeidsplasser.

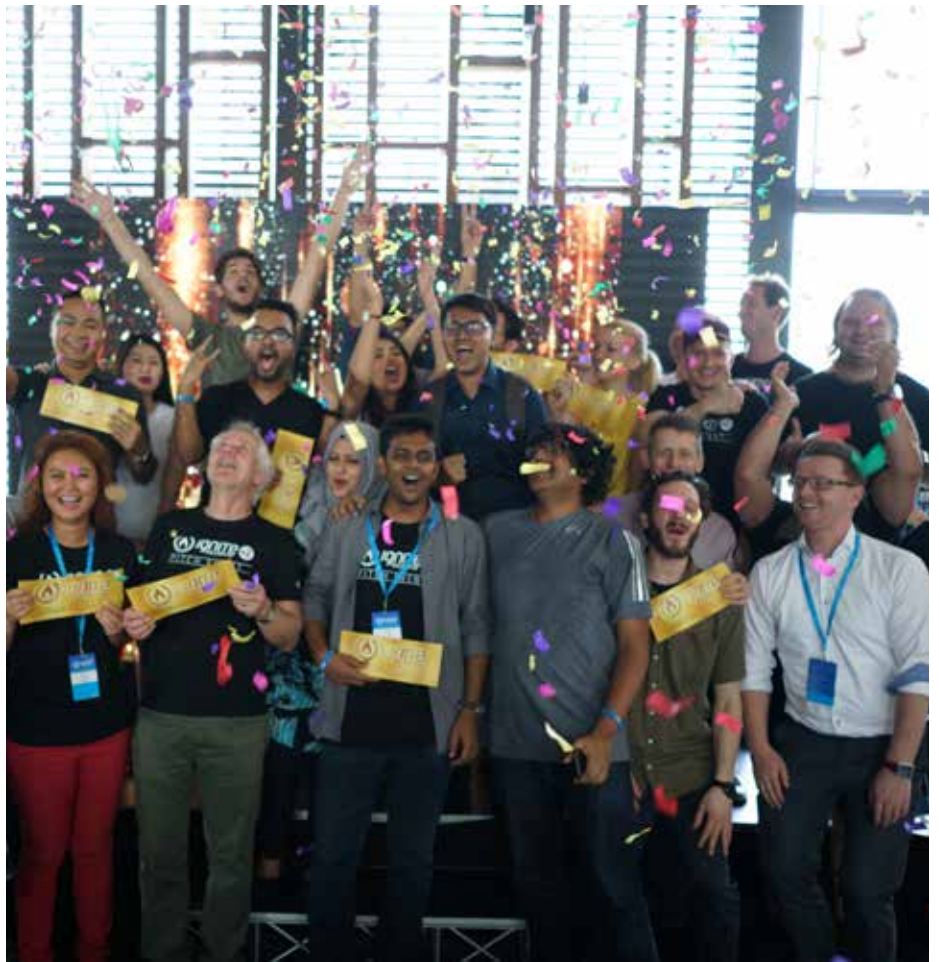
Når Telenor evaluerer eksterne leverandører i alle kategorier brukes bærekraft og etisk overholdelse aktivt som standarder. I tillegg er Telenor et av få telekomselskap som krever at leverandører undertegner en kontraktsmessig bindende avtale om

I 2016 fokuserte Telenor-konsernet på digital kompetansebygging samt utdanning og forståelse blant de ansatte av bedriftsstrategien og transformasjonsprogrammet.

I tillegg etablerte Telenor et internt gründerprogram for sine ansatte, Ignite Incubator, for å skaffe ideer til produkter og oppfordre til en mer fleksibel arbeidsmåte i konsernet.

ansvarlig forretningsatferd i alle markeder. I sin rapport fant KPMG at 2,1 millioner ansatte i nesten 10 000 selskaper dro nytte av arbeidsvilkår i henhold til Telenors retningslinjer for bærekraft i leverandørkjeden og ansvarlig forretningsatferd. Av disse var 81 % i våre asiatiske markeder. I 2016 etablerte Telenor tverrfunksjonelle prinsipper for eierstyring og selskapsledelse for leverandører og tok i bruk nye virkemidler for å bedre leverandørenes forhåndskvalifisering. Mer informasjon om disse og andre samfunnsøkonomiske høydepunkter finnes i KPMG-rapporten: www.telenor.com/sustainability/global-impact.

Telenor fortsatte arbeidet med å forbedre selskapets strukturer for eierstyring og selskapsledelse og å opptre ansvarlig i alle deler av sin virksomhet. En rekke

tiltak ble iverksatt i løpet av året for å videreutvikle Telenors arbeid med eierstyring, selskapsledelse og overholdelse av retningslinjer. Mer informasjon finnes i redegjørelsen om samfunnsansvar på side 41 og redegjørelsen for eierstyring og selskapsledelse. Se også pressemeldingene fra 2016 www.telenor.com/no/media/pressemeldinger/vedrorende-compliance-saker-til-behandling-i-telenor-group-asa-og-tilhorende-datterselskaper og www.telenor.com/no/media/pressemeldinger/deloitte-advokatfirma-overleverer-sluttrapport-for-telenors-handtering-av-eierskapet-i-vimpelcom.

Forretningsikkerhet sto høyt på dagsordenen i 2016 for å møte globale sikkerhetsutfordringer som berører

telekombransjen. Telenor styrket dessuten sin styring, organisasjon og kompetanse med hensyn til sikkerhet, en innsats som vil fortsette i 2017. Mer informasjon finnes på www.telenor.com/about-us/corporate-governance/security-in-telenor-group.

Sterke team

I 2016 fokuserte Telenor-konsernet på digital kompetansebygging samt utdanning og forståelse blant de ansatte av bedriftsstrategien og transformasjonsprogrammet.

ARBEIDSSTYRKE MED TALENTER FRA HELE VERDEN. Telenor fortsatte i 2016 å øke mangfoldet i arbeidsstyrken, særlig kjønns mangfoldet. Selv om det fortsatt er rom for forbedringer har innsatsen gitt positive resultater. Ved årsslutt 2016 inkluderte Telenor-styret fem kvinnelige

styremedlemmer av totalt elleve styremedlemmer. Prosentandelen av kvinner i Telenors konsernledelse økte fra 16 prosent (2015) til 25 prosent (utgangen av 2016). Prosentandelen av kvinnelige toppledere steg fra 22 prosent til 23 prosent. Prosentandelen kvinnelige mellomledere i Telenors største forretningsenheter steg fra 29 prosent til 31 prosent.

Den prosentvise fordelingen av nasjonaliteter blant Telenors toppledere er 59 prosent fra Skandinavia, 13 prosent fra andre deler av Europa, 24 prosent fra Asia, og 4 prosent andre nasjonaliteter. Ved slutten av året hadde Telenor-konsernet ca. 37 000 ansatte, inkludert ansatte i Tapad og Tameer Bank, fordelt over 13 markeder, hvorav 33 prosent var kvinner. I Telenor ASA har 37 prosent av ansatte ikke-norsk bakgrunn. Arbeidet med å integrere faglærte med innvandrerbakgrunn fortsatte også i Norge. Sykefraværet for alle ansatte i 2016 var 1,6 prosent.

ARBEIDET MED Å INKLUDERE FUNKSJONSHEMMEDE fortsatte i 2016, og fem forretningsenheter gjennomførte Open Mind-programmet, som gir opplæringsmuligheter for personer med funksjonshemninger på arbeidsplassen.

WOMEN'S INSPIRATION NETWORK (WIN). I 2016 lanserte selskapet WIN. Dette nettverket har deretter blitt rullet ut i alle Telenors markeder og omfatter nå mer enn 200 kvinnelige ledere. Fra 1.

januar 2016 innførte Telenor en ordning med minst seks måneders betalt fødselspermisjon i alle markeder. Særlig påvirker dette noen av de asiatiske forretningsenheterne, der den lokale standarden er mindre enn seks måneders permisjon.

TRAINEEPROGRAMMER. Telenor ASA hadde i 2016 traineeprogrammer rettet mot de største talentene blant avgangsstudenter med forskjellig utdanningsbakgrunn. Management Traineegruppen bestod i 2016 av 69 prosent kvinner.

INTERNT GRÜNDERPROGRAM. Telenor etablerte et internt gründerprogram for sine 36 000 ansatte, Ignite Incubator, for å skaffe ideer til produkter og oppfordre til en mer fleksibel arbeidsmåte i konsernet. Mer enn 500 ideer ble sendt inn, og fem innovasjonsteam ble valgt ut for å fortsette som fullverdige oppstartsbedrifter innenfor Telenor. En ny runde med Ignite ble lansert i 2017.

GLOBAL UNION. Som global arbeidsgiver reforhandlet Telenor i 2016 sin globale avtale med UNI Global Union som plattform og rammeverk for selskapets dialog om grunnleggende arbeidstakerrettigheter.

OVERHOLDELSE AV VÅRE EGNE RETNINGSLINJER. I 2016 lanserte Telenor et nytt opplæringsprogram i antikorrupsjon. Programmet omfatter utrulling av ny, obligatorisk e-læring samt

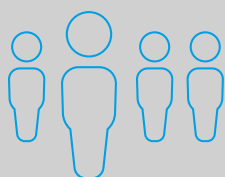
en scenariotrening for ansatte. Programmet ble utviklet for å styrke antikorrupsjonsarbeidet på alle nivåer i Telenor-konsernet. I tillegg fortsatte Telenor opplæringen i sine forretnings-etiske retningslinjer, der formålet er å minne de ansatte på innholdet i og etterlevelse av retningslinjene.

Forskning og innovasjon

I 2016 brukte Telenor 2,8 milliarder kroner på innovasjon i ny infrastruktur, tjenester og prosesser, hvorav 0,6 milliarder var kostnader knyttet til forskning og utvikling. Oppkjøpet av Tapad styrket Telenors innovasjonsaktiviteter innenfor tjenester i 2016. Til sammenligning var den totale investeringen i innovasjon på 3,4 milliarder kroner i 2015, hvorav 0,5 milliarder var kostnader knyttet til forskning og utvikling.

I 2016 fortsatte Telenors forskningsenhet å arbeide med videreutvikling av områder som kundeinnsikt, dataanalyse, organisasjonsmodeller, maskinlæring og digitale tjenester.

KUNSTIG INTELLIGENS. Telenor lanserte i 2016 Digitise Norway-initiativet for å fremme gründervirksomhet og kompetansebygging i Norge. I samarbeid med Norges teknisk-naturvitenskapelig universitet (NTNU) vil Telenor etablere et laboratorium innenfor kunstig intelligens (AI) og stordata ved NTNU i Trondheim. Telenor vil også rulle ut et eget, neste generasjons Tingenes Internett(IoT)-

Telenor fortsatte i 2016 å øke **mangfoldet i arbeidsstyrken**

Nettverkseffektivitet fortsatte å være et fokusområde på tvers av konsernet

nettverk i utvalgte norske byer. Oppstartsbedrifter og studenter vil få kostnadsfri tilgang til dette nettverket. Telenor er også et sentralt medlem av Digital Norway – Toppindusrienteret AS, en ny arena for samarbeid mellom selskaper og fagfolk.

Ved bruk av anerkjente metoder har Telenor målt inntektsbidragene fra digitale tjenester i utvalgte markeder. Verdensledende forskning på AI er tatt i bruk og prøvd ut på nye, innovative tjenester og markedsføringsprosesser. Automatisk bildegjenkjenning er nå teknisk mulig, og datamaskiner kan gjenkjenne objekter på bilder med stor nøyaktighet. Telenor har implementert automatisk bildegjenkjenning for å forbedre brukeropplevelsen og redusere moderatorarbeidet for Telenors nettannonsesider.

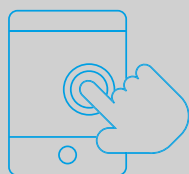
FELLES INNOVASJON OG STRATEGISKE SAMARBEID. Telenor fortsatte å utforske og verifisere løsninger for forbedret kundeopplevelse og bedre effektivitet gjennom felles innovasjon og strategiske samarbeid. Disse omfattet fremvoksende mobilteknologier som spektereffektive mekanismer, avansert antenne/dekning, småcellerutnyttelse, fleksibel høykapasitetstransmisjon, sky/virtualisering, Tingenes Internett og 5G-klargjøring. Telenor har også utviklet et programvarebasert kjernenettverk som kjøres fra skyen. Ved hjelp av selskapets egen kode eller programvare med åpen kilde kan denne teknologien

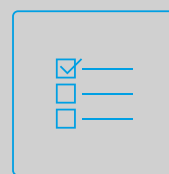
koble seg til lavnivågrensesnitt for operatører av mobile virtuelle nettverk med vertsoperatører. Telenor er også aktiv i europeiske forsknings-samarbeid om neste generasjons mobilteknologi 5G.

I 2016 fortsatte Telenor å bygge relasjoner med verdensledende institusjoner, blant annet Harvard,

Massachusetts Institute of Technology (MIT) og EU gjennom Horizon 2020-programmet. Det ble også gjennomført forskning gjennom langsiktig samarbeid med Norges Handelshøyskole (NHH), NTNU og Universitetet i Oslo. Gjennom AI-lab-initiativet styrket Telenor samarbeidet med NTNU vesentlig i 2016.

I 2016 brukte Telenor 2,8 milliarder kroner på **innovasjon i ny infrastruktur, tjenester og prosesser**

Telenor lanserte en ny retning for **bærekraftsarbeidet i 2016**

Telenorkonsernets virksomhet

Telenor er et av verdens ledende mobilselskaper og har 214 millioner mobilabonnenter i 13 land i Skandinavia, Sentral- og Øst Europa og Asia. Konsernets virksomhet inkluderer Telenor Broadcast og i tillegg har Telenor eierandeler innen digital markedsføringsteknologi gjennom Tapad Inc. og i nettannonsebransjen i Sørøst-Asia og Sør-Amerika gjennom en felleskontrollert virksomhet med Schibsted og en minoritetsandel på 23.7% i VimpelCom Ltd. («VimpelCom»).

Alle kommentarer nedenfor er basert på utviklingen i lokal valuta i 2016 sammenlignet med 2015 med mindre annet er opplyst. EBITDA er EBITDA før andre inntekter og andre kostnader med mindre annet er opplyst.

Viktige operasjonelle utviklingstrekk i 2016

SKANDINAVIA:

- Overgang til nye mobilabonnenter som inkluderer fri bruk av data og taletid i EU
- Oppgradering av fibernettet i Norge og Sverige
- Utrulling av 4G

SENTRAL- OG ØST-EUROPA:

- Fokus på verdikunder, med utnyttelse av 4G-nettverksposisjoner
- Konkurrentene satser på FMC

ASIA – FREMVOKSENDE MARKEDER:

- Solid inntektsvekst, drevet av økende databruk
- Vesentlig nettverksutrulling
- Positiv kontantstrøm i Myanmar

ASIA – MODNE MARKEDER:

- Intens konkurranse på kontantkort
- Tosifret inntektsvekst i abonnementssegmentet
- Fokus på overgang fra kontantkort til abonnement

Skandinavia

NORGE

Den samlede kundemassen falt med 3 % til noe under 3.2 millioner som følge av reduksjon i datakort og kontantkort. Andelen aktive databrukere økte til 77 % og median databruk økte med 60 % fra forrige år. Totale driftsinntekter økte med 2 %. Inntekter fra mobilvirksomheten forble uendret. Flere kunder valgte abonnementer med kontrakt og større datapakker og salget av mobiltelefoner økte, noe som utlignet fallet i inntekter fra samtrafikk og roaming. Inntektene fra fastnettetsvirksomheten falt 4 % ettersom økte inntekter fra internett- og data-tjenester ble mer enn utlignet av fortsatt fall i inntektene fra fasttelefoni og grossistvirksomheten. EBITDA-marginen forble stabil på 42 % ettersom fallende bidrag fra høymargininntekter fra roaming og fasttelefoni ble utlignet av reduserte driftskostnader. Telenor Norge investerte 4,8 milliarder kroner i infrastruktur for fastnettstjenester og mobiltjenester. Antallet høyhastighetsbredbåndsforbindelser økte med 53 000 til 597 000 mens det totale antall fastnetts bredbåndsforbindelser økte med 11 000 til 865 000.

SVERIGE

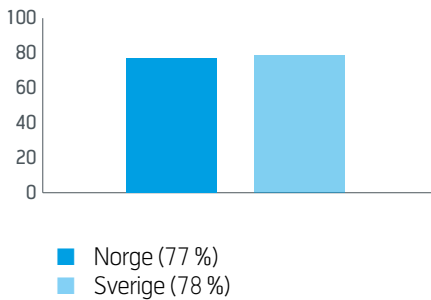
Telenor Sverige endte året med 2,6 millioner mobilabonnenter hvorav 78 % var aktive databrukere. Telenors svenske mobilkunder bruker klart mer data enn andre kunder i konsernet og har et medianforbruk per måned på 1,8GB. Inntektene fra mobilvirksomheten falt 6 %. Telenor Sverige sluttet å være prinsipal for mobiltelefoner solgt gjennom eksterne salgskanaler. I tillegg ble inntektene påvirket av en avsetning for en ufordelaktig beslutning av svenske skattemyndigheter om behandling av merverdiavgift i 2013 og 2014. Antall høyhastighetsbredbåndsforbindelser økte med 50 000 i løpet av året til 525 000 ved utgangen av året. Denne ekspansjonen snudde den tidligere negative inntektstrenden i fastnettetsvirksomheten til 1 % vekst. EBITDA-

marginen forble stabil på 29 %, negativt påvirket av merverdiavgiftjusteringen beskrevet over. Driftsinvesteringer (CAPEX) var i hovedsak rettet mot å forbedre Telenor Sveriges eget mobilnettverk, øke 4G dekningen gjennom den felleskontrollerte virksomheten Net4Mobility i tillegg til utbygging av fiberbredbånd til husstander.

DANMARK

2016 var et år med endringer for den danske mobilvirksomheten med et fullstendig bytte av tekniske støtte-systemer for å kunne tilby vesentlig bedre kundeopplevelser og effektivisere driften. Telenor Danmark styrket kundeporteføljen til 1,8 millioner mobilabonnenter hvorav et stort flertall er aktive databrukere. Totale driftsinntekter falt 6 % som et resultat av lavere inntekt per mobilabonnement, redusert salg av mobiltelefoner og fortsatt fall i inntektene fra fastnettprodukter. EBITDA-marginen var stabil rett under 12 % ettersom reduserte inntekter ble utlignet av lavere driftskostnader innen en rekke områder. Som følge av de ugunstige markedsforholdene ble driftsinvesteringene (CAPEX) redusert også dette året, med en nedgang på 24 % fra 2015. Driftsinvesteringene var rettet mot nettverkskapasitet og kundeutstyr. I en auksjon i september 2016 fornyet Telenor Danmark lisensen i 1800MHz frekvensbåndet via et felleseid nettverksselskap. Telenor kommer til å betale halvparten av prisen på 520 millioner norske kroner. Fornyelsen er gyldig fra juni 2017.

Aktive databrukere

Telenor Danmark rapporterer ikke aktive databrukere

Sentral- og Øst-Europa

UNGARN

Telenor Ungarn gikk ut av 2016 med 3,1 millioner mobilabonnementer hvorav 51 % var aktive databrukere. Driftsinntektene falt med 4 % som følge av redusert salg av mobiltelefoner og lavere samtrafikkpriser. 8 % av de totale driftsinntektene var relatert til salg av mobiltelefoner. EBITDA-marginen forble uendret på 31 %. Driftsinvesteringer (CAPEX) var i hovedsak rettet mot utvidet dekning, 4G-utbygging og renovering av butikker.

BULGARIA

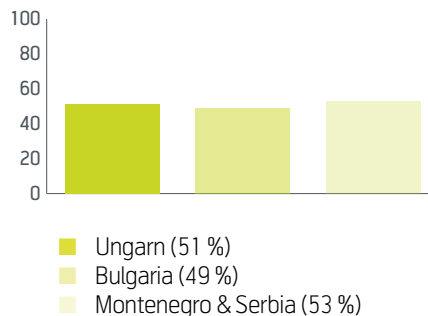
I Bulgaria endte Telenors kundebase på 3,4 millioner og andelen aktive databrukere økte til 49 % hjulpet av det nye 4G-nettverket som ble lansert i 2015. 4G og god nettverkskvalitet har resultert i en anerkjennelse for raskeste mobilnett, verdiorienterte kundetilbud og migrasjon fra kontantkort til abonnement. Driftsinntektene økte med 4 % som følge av høyere inntekt per kunde. EBITDA-marginen falt ett prosentpoeng til 38 % på grunn av økte trafikkostnader. Driftsmessige investeringer var i hovedsak relatert til nettverksutbygging for å understøtte 4G-dekning i tillegg til ombygging av butikker. Befolkningsdekningen for 4G nådde 78 % ved utgangen av året.

MONTENEGRO OG SERBIA

Den kombinerte virksomheten i Montenegro og Serbia endte i 2016 med

3,3 millioner mobilabonnementer, noe lavere enn året før. Andelen aktive databrukere var 49 % i Montenegro og 54 % i Serbia. De totale driftsinntektene var stabile ettersom noe lavere inntekter fra mobilvirksomheten ble oppveiet av høyere salg av mobiltelefoner. EBITDA-marginen falt ett prosentpoeng til 34 %, primært som følge av vekst i salget av tjenester og mobiltelefoner med lave marginer. Driftsinvesteringer (CAPEX) var rettet mot nettverksutbygging. Befolkningsdekningen i Serbia nådde 99 % på 3G og 53 % på 4G. I juli 2016 fornyet Telenor Montenegro spektrumlisensene i 900, 1800 og 2100MHz frekvensbåndene og kjøpte i tillegg 2x5MHz i hvert av disse frekvensbåndene. I Serbia ble lisensene i 900, 1800 og 2100 MHz frekvensbåndene forlenget med 10 år, i tråd med betingelsene da Telenor etablerte seg i landet i 2006.

Aktive databrukere

Asia – modne markeder

DTAC - THAILAND

Forbruket av mobildata fortsatte å vokse kraftig og den gjennomsnittlige aktive databrukeren i dtac benytter nesten 4GB per måned, noe nær en dobling fra nivået i 2015. På slutten av 2016 var 62 % av dtacs 24,5 millioner mobilkunder aktive databrukere. Den sterke veksten i databruk støttes av tiltak som økte utbredelsen av smarttelefoner til 68 % av kundene og 4G som dekker mer enn 70 % av befolkningen. Driftsinntektene falt med 6 % som følge av reduserte abonnementsinntekter på grunn av aggressiv konkurranse i markedet for

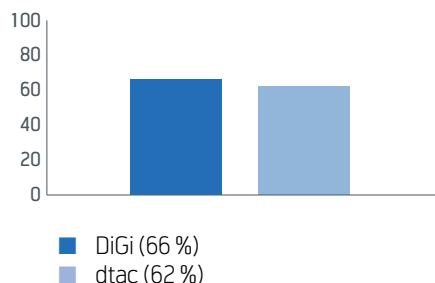
kontantkort, lavere samtrafikkpriser og redusert salg av mobiltelefoner. EBITDA for året forble uendret ettersom presset på abonnements- og trafikkinntekter, samt økte subsidier til mobiltelefoner ble utlignet av lavere regulatoriske kostnader. Dette som følge av overgangen fra konsesjonsbasert til lisensbasert nettverk. Dtac opererer under en konsesjonsavtale med det statseide selskapet CAT hvor dtac bygger ut, drifter og selger tjenester mot å betale en andel (p.t 30 %) av tjenesteinntektene fra 850MHz og 1800MHz nettverkene til CAT. Denne avtalen utløper september 2018. Driftsmessige investeringer var på nivå med forrige år på 4,8 milliarder kroner og relaterte seg til 3G og 4G nettverksekspanasjon og kvalitetsforbedringer for å forbedre nettverksopplevelsen.

DIGI – MALAYSIA

Det malaysiske markedet var preget av intens konkurranse innenfor internasjonal trafikk og innenlandske datatilbud gjennom 2016. Databruken mer enn doblet seg på bakgrunn av 65 % smarttelefonutbredelse og 85 % befolkningsdekning på 4G. Ved utgangen av året var 66 % eller 8 millioner abonnementer aktive databrukere. Driftsinntektene falt 5 % på grunn av lavere salg av mobiltelefoner samt reduserte abonnements- og trafikkinntekter som følge av den intense konkurransen. EBITDA-marginen styrket seg ett prosentpoeng til 45 % på grunn av bedre marginer på internasjonal taletrafikk og lavere andel inntekter fra salg av mobiltelefoner, delvis motvirket av høyere driftskostnader fra utvidelsen av mobilnettverket. Driftsinvesteringer (CAPEX) var i hovedsak knyttet til økt nettverksdekning og –kapasitet, transmisjon og modernisering av IT-systemer for å støtte den pågående digitaliseringen. 1. november aksepterte Digi regulatørens tilbud om spektrumtildeling på 2x5MHz i 900MHz og 2x20MHz i 1800MHz frekvensbåndene. En engangsavgift på 1,2 milliarder kroner

ble betalt samme dag. I tillegg til denne forhåndsbetalingen, skal Digi betale årlige avgifter på til sammen 1,5 milliarder kroner over 15 år fra 1. juli 2017.

Aktive databrukere

Asia - fremvoksende markeder

GRAMEENPHONE – BANGLADESH

I løpet av 2016 måtte alle telekomoperatørene i Bangladesh verifisere kundebasene sine biometrisk og koble fra alle uverifiserte SIM-kort. Dette medførte et umiddelbart fall i antall abonnemeter. Til tross for dette var Grameenphone i stand til å fortsette den sterke veksten og øke antall abonnemeter med 2 % i løpet av 2016 til 59 millioner ved årsslutt. Mobilutbredelse er beregnet til 73 % og det er derfor fortsatt mye vekstpotensial. Grameenphones 3G nettverksposisjon har blitt styrket gjennom 2016 og initiativer har vært konsentrert om å sikre sunn datavekst, noe som resulterte i inntektsvekst fra datatjenester på 70 %. 3G telefoner er i ferd med å bli rimeligere og Grameenphones egenutviklede innholdstjenester som Wowbox, GP Music, GPay og MyGP bidro til å øke den aktive databrukerbasen til 42 %. De totale driftsinntektene økte med 10 % og EBITDA-marginen forbedret seg ytterligere to prosentpoeng til 55 %. Driftsinvesteringer (CAPEX), eksklusive lisens og spektrumkostnader, økte med 10 % som konsekvens av fortsatt økning av 3G-dekning. Befolkningsdekningen for 3G økte til over 90 % og den estimerte smarttelefonutbredelsen til rundt 24 %.

PAKISTAN

Telenor Pakistan fortsatte den sterke

veksten og økte abonnementsbasen med 14 % i løpet av 2016 til 39,4 millioner ved årsslutt. I andre kvartal ble Telenor Pakistan tildelt 4G-spektrum og kort tid etter lanserte de LTE tjenester i de viktigste provinsene i Pakistan. Dette har bidratt til å øke antall aktive databrukere til 36 % av Telenor Pakistans abonnementsbase, med en smarttelefonutbredelse på rundt 26 %. Totale driftsinntekter viste fortsatt styrke og økte med 10 %, først og fremst drevet av databruk, vekst i finansielle tjenester og høyere innkommende internasjonale trafikkvolumer. EBITDA økte med 10 % noe som bidro til stabil EBITDA-margin på 41 %. Driftsinvesteringer (CAPEX), eksklusive lisens og spektrumkostnader, økte med 12 % og var rettet mot fortsatt utbygging av 3G- og 4G-nettverk. Befolkningsdekningen for 3G økte til 67 %.

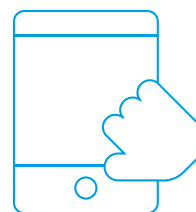
MYANMAR

Telenor Myanmar hadde en abonnementsvekst i 2016 på 4,6 millioner og avsluttet året med 18,3 millioner abonnemeter, hvorav 62 % var aktive databrukere. Den sterke abonnementsveksten var et resultat av fortsatt utbygging av nettverksdekning, med nesten 7 300 basestasjoner i drift, i tillegg til et solid, landsomfattende nett av forhandlere med omkring 90 000 utsalgssteder mot slutten av 2016. Totale driftsinntekter var 7,0 milliarder kroner sammenlignet med 4,8 milliarder i 2015. EBITDA-marginen endte på 43 % på grunn av den sterke inntektsøkningen, positiv trafikkbalanse og disiplinert kostnadsstyring. Driftsinvesteringer (CAPEX) forble høye med 2,7 milliarder kroner investert i dekning og kapasitet for å håndtere veksten i trafikkvolumer og for å koble til større deler av Myanmars befolkning.

INDIA

På slutten av 2016 hadde den indiske virksomheten 44,0 millioner mobilabonnemeter, en økning på 1,4 millioner fra året før. Driftsinntektene økte med 9 % drevet av økningen i

abonnemeter og høyere innkommende trafikk, delvis utlignet av lavere bruk. EBITDA økte fra -47 millioner i 2015 til 434 millioner i 2016 som følge av inntektsveksten og positive effekter fra nettverksmoderniseringen som ble initiert i 2015, i tillegg til andre effektiviseringstiltak. Driftsresultatet ble påvirket av 6,8 milliarder kroner i nedskrivninger i løpet av året. Driftsinvesteringer (CAPEX) var i hovedsak relatert til nettverksmodernisering. Den nåværende spektrumposisjonen har ikke vært tilstrekkelig til at den indiske virksomheten har kunnet ta del i den enorme dataveksten i markedet. Som et resultat av dette har Telenor vurdert de strategiske alternativene for virksomheten gjennom 2016, og konkludert med at de betydelige investeringene som hadde vært nødvendige for å sikre Telenor Indias

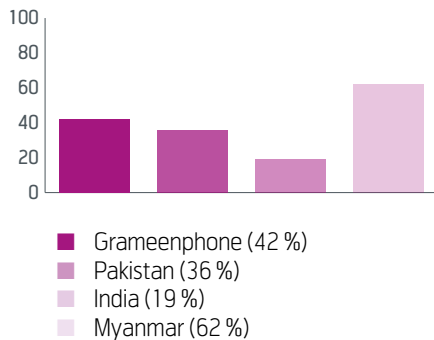

Telenor fortsatte utrulling av 3G og 4G i sine markeder

fremtidige virksomhet ikke ville gitt en akseptabel avkastning. 23. februar 2017 ble det inngått en avtale med Bharti Airtel Limited (Airtel) om at Airtel tar over Telenor India. I henhold til avtalen vil Airtel og Telenor India fusjonere, og Airtel vil ta over Telenor India så snart alle nødvendige godkjenninger foreligger. Avtalen innebærer at Airtel vil ta over fremtidige frekvensavbetalinger og andre operasjonelle kontrakter, inkludert kontrakter for tårnleie. Transaksjonen er avhengig av regulatorisk godkjenning, inkludert godkjenning fra det indiske telekomdepartementet (DoT) og indiske

konkurransmyndigheter, og forventes gjennomført innen 12 måneder. I Telenor-konsernets finansielle rapportering vil Telenor India fra og med første kvartal 2017 bli behandlet som holdt for salg og avvirket virksomhet.

Aktive databrukere

BROADCAST

Ved utgangen av desember 2016 hadde Telenor Broadcast 862 000 abonnenter i datterselskapet Canal Digital Satellite som tilbyr TV-tjenester. Kundetallet falt med 35 000 fra desember 2015. Canal Digital lanserte en rekke produktforbedringer i 2016, inkludert en ny TV-boks og et online-produkt tilgjengelig på Apple TV, og endte 2016 med 18 % aktive online-brukere. Driftsinntektene økte med 2 % i Broadcast, eller 1 % justert for valutaeffekter, hovedsakelig på grunn av et forlik i Norkring. Telenor Satellite reduserte sine inntekter med 6 % som følge av fallende priser i markedet for datakommunikasjon. EBITDA økte med 10 %. Driftsinvesteringer (CAPEX) var i hovedsak knyttet til kundedrevne installasjoner og DAB nettverk i Norkring, samt produktutvikling og digitalisering av kundereisen i Canal Digital.

VIMPELCOM

I 2016 bidro VimpelCom med 4,9 milliarder kroner til Telenors finansielle resultat. I tillegg ble nedskrivninger på 2,8 milliarder kroner innregnet i resultatregnskapet basert på markedsverdien av VimpelComs aksjer. Markedsverdien av VimpelCom-aksjene representerer om lag 7 % av Telenors markedsverdi per 31 desember 2016.

Telenor begynte nedsalget av sin eierandel i VimpelCom i september 2016, noe som medførte en reduksjon i eierandel fra 33 % til 23,7 %. Denne minoritets-eierandelen er inkludert som et tilknyttet selskap i Telenors finansielle rapportering. Telenor kunngjorde 5. oktober 2015 at selskapet har til hensikt å selge eierposten i VimpelCom.

I februar 2016 erkjente VimpelCom brudd på amerikansk og nederlandsk korrupsjonslovgivning og inngikk en forlikssavtale med amerikanske og nederlandske myndigheter, etter en etterforskning knyttet til VimpelComs virksomhet i Usbekistan og tidligere forretninger med Takilant Ltd. Som en del av forliket vil VimpelCom betale USD 795 millioner i bøter og inndragelser til amerikanske og nederlandske myndigheter og være underlagt uavhengig ekstern oppfølging i minst tre år. I november 2015 utnevnte Telenors styre Deloitte Advokatfirma (Deloitte) til å foreta en gjennomgang av Telenors oppfølging og håndtering av eierskapet i VimpelCom. I april 2016 la Deloitte frem den endelige rapporten, som konkluderte at ingen Telenor-ansatte var involvert i korruperte handlinger eller andre straffbare forhold. Rapporten avdekket imidlertid interne svakheter i Telenor. Styret og administrasjonen har satt i gang flere tiltak for å bedre selskapets arbeid med eierstyring, selskapsledelse og åpenhet. For nærmere informasjon, se redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse og pressemeldingen fra 29. april 2016 www.telenor.com/no/media/pressemeldinger/deloitte-advokatfirma-overleverer-sluttrapport-for-telenors-handtering-av-eierskapet-i-vimpelcom.

Norge

Telenors engasjement for å digitalisere Norge er betydelig: mer enn fire milliarder norske kroner brukes hvert år på å oppgradere og modernisere landets fast- og mobilnettverk for å gi kundene fremtidsrettede tjenester. Telenors driftsmessige investeringer tilsvarte 20 prosent av de totale inntektene for Norge. Investeringen understreker Telenors satsing på å la kundene komme først og på å utvikle Norge som en global leder og pådriver for innovasjon.

For å sikre kundene best mulig dekning og internetttilgang trappet Telenor opp moderniseringen av basestasjonene for mobilnettet ved å oppgradere 2G-stasjoner til 4G. I desember 2016 hadde Telenor Norge oppgradert 5000 4G-basestasjoner. De fleste base-stasjonene støtter 4G+ (4,5 G), og nesten alle norske kommuner har nå 4G+-dekning. Som følge av den økte hastigheten på oppgraderingen av basestasjonene ligger Telenor Norge nå foran utrullingsplanen, med en arealdekning på 64 prosent og en befolkningsdekning på 98 prosent.

Telenor Norge lanserte også WiFi Tale i juni 2016, noe som har forbedret innendørsdekningen betydelig.

Parallelt med oppgraderingen av mobilnettet investerte Telenor tungt i fiber- og nettverksmodernisering, noe som førte til en økning på 53 000 kunder med høyhastighetsbredbånd i forbruker- og forretningsmarkedet. Telenor Norge rullet også ut mer fiber i privat- og forretningsmarkedet i 2016 og kjøpte opp fiberselskapet Nordix Data AS for å møte den økte etterspørselen etter nettverkskapasitet som følge av økt dataforbruk drevet av sky- og strømmetjenester. Telenor Norge lanserte sin oppgraderte T-We-løsning som et bedre tilbud til kundene i underholdningssegmentet.

Telenor Norge har siden lanseringen av Smart kommune-initiativet i 2015 hatt et nært samarbeid med offentlig sektor, og spesielt kommunene, for å utvikle deres digitale strategier. Ved utgangen av 2016 hadde Telenor prosjekter i 50 kommuner. Initiativet går ut på å bruke nettverksinformasjon og dataanalyse som hjelpemidler til å bli mer effektive på forskjellige

aspekter innenfor offentlig administrasjon – fra helsetjenester til avfallsbehandling og trafikkavvikling.

Telenor Norge var også det første telekomselskapet i landet som innførte «roam like at home»-ordningen i EØS/EU med nye abonnementer. Omtrent én tredjedel av abonnementene i forbrukersegmentet inkluderer nå fri bruk av tale og data i EU, og i løpet av sommeren 2016 økte roamingtrafikken med 300 prosent.

I tillegg fjernet Telenor hastighetsbegrensningene på alle abonnementer i 2016. Digitalt salg via Mitt Telenor-appen har økt, og appen ble ytterligere forbedret i 2016 for å styrke den digitale kundeopplevelsen og gjøre det enklere å bestille.

Økt nettilgang medfører også økt ansvar, og en stor del av Telenor Norges innsats for å utvise samfunnsansvar dreide seg om sikker digital atferd og bekjempelse av digital mobbing. I september 2016 ble 6000 barn i Oslo, Trondheim og på Svalbard invitert til sosiale arrangementer rettet mot digital mobbing.

Telenor Norge har siden desember 2012 vært under etterforskning av Konkurransetilsynet og EFTAs overvåkningsorgan (ESA) for mulige brudd på konkurranselovgivningen i det norske mobilmarkedet. Dette er to separate etterforskninger som dreier seg om mulige misbruk av dominerende markedsposisjon. ESA fremla sitt foreløpige syn i en meddelelse i februar 2016 og vurderer å bøtelegge Telenor for mulig brudd på konkurranselovgivningen. I november 2016 ble Telenor varslet om Konkurransetilsynets foreløpige konklusjon. Konkurransetilsynet vurderer å ilegge Telenor en bot på 906 millioner kroner for et historisk brudd på konkurranseloven. Se merknad 33 for flere detaljer om begge sakene.

Aksjer og aksjonærforhold

Telenors aksjer er notert på Oslo Børs. I 2016 ga Telenor-aksjen, inkludert reinvestert utbytte, en total avkastning på -8 prosent. Til sammenligning falt referanseindeksen STOXX Europe 600 Telecommunications Index Gross Return (SXKGR) med 12 prosent. Telekom-sektoren var den sektoren som gjorde det dårligst i Europa i 2016. Hovedindeksen ved Oslo Børs (OSEBX) steg med 12 prosent. Telenor-kursen endte på 129,00 kroner ved utgangen av 2016, noe som tilsvarer en markedsverdi på 194 milliarder kroner. I 2016 betalte Telenor ut ordinært utbytte på 7,5 kroner per aksje, totalt rundt 11,3 milliarder kroner, for regnskapsåret 2015. I 2015 gikk Telenor over til halvårlige utbytteutbetalinger for å tilpasse Telenors utbetaling til aksjonærene til selskapets kontantstrømprofil gjennom året. Ved utgangen av 2016 var Telenors aksjekapital 9 008 748 180 kroner, fordelt på 1 501 458 030 aksjer. Det var ingen endringer i aksjekapitalen i 2016.

Telenor hadde rundt 42 300 aksjonærer ved utgangen av året, praktisk talt uendret fra året før. De 20 største aksjonærene eide 75 prosent av de registrerte aksjene. Norske institusjonelle investorer, inkludert den norske stat, eide 65 prosent av den totale aksjekapitalen ved utgangen av året. Amerikanske institusjonelle investorer eide 13 prosent, mens britiske institusjonelle investorer og andre europeiske institusjonelle investorer eide henholdsvis 5 prosent og 9 prosent av aksjene. Telenor eide ingen egne aksjer per 31. desember 2016. Gjennom aktiv kommunikasjon med kapitalmarkedet og aksjonærer har Telenor i 2016 sikret at vesentlig informasjon som er nødvendig for ekstern vurdering av Telenor-konsernets verdipapirer har blitt offentliggjort, i henhold til gjeldende regler og retningslinjer.

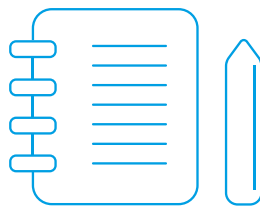
Risikostyring

Telenor-konsernet opererer i flere markeder og blir med det eksponert for

en rekke risikoer som kan påvirke forretningsdriften. Risikostyring er en kontinuerlig prosess og en integrert del av forretningsdriften i alle enheter i Telenor-konsernet. Alle ledere må ta ansvar for risikostyring innenfor sine ansvarsområder og sikre at risikostyring er integrert i de daglige forretningsprosessene. Nedenfor drøftes og beskrives noen viktige risikoer.

Finansiell risiko

Finansiell risiko blir overvåket og analysert løpende. Finansiell risiko omfatter kredittrisiko, likviditetsrisiko, valutarisiko og renterisiko. Tiltak iverksettes for å redusere risiko og minske sannsynligheten for økonomiske tap.

Telenor hadde 42 300 aksjonærer ved utgangen av året. **De 20 største aksjonærene eide 75 % av de registrerte aksjene**

Telenor-konsernet er hovedsakelig utsatt for kredittrisiko gjennom kundefordringer, innskudd hos finansielle institusjoner, finansielle derivater og investeringer i statsobligasjoner. I 2016 hadde Telenor-konsernet ingen tap som følge av kontraktsbrudd eller konkurser.

Finansiell fleksibilitet er høyt prioritert i Telenor-konsernet. Likviditetsrisikoen er lav og finansiell fleksibilitet er sikret gjennom ulike kilder til finansiering. Per 31. desember 2016 var Telenors nettogjeld/EBITDA – rate på 1,2. Dette er godt innenfor taket på 2,0 som er fastsatt i Telenors finansielle policy.

73 prosent av konsernets inntekter kommer fra forretningsdrift med en annen valuta enn den norske kronen. Valutasvingninger påvirker verdien av investeringer i utenlandske virksomheter når finansregnskapet omregnes til norske kroner. Telenor-konsernet sikrer sine utenlandske nettoinvesteringer ved å allokere valutagjeld basert på relevante markedsverdier, men hensyntatt ulike markedsforhold og begrensninger. De største gjeldsvalutaene for Telenor-konsernet er Euro, amerikanske dollar, svenske kroner, thailandske baht og malaysiske ringgit.

Valutarisiko oppstår når Telenor ASA eller datterselskapene inngår i transaksjoner eller har pengeposter i utenlandsk valuta. Kontantstrømmer i utenlandsk valuta tilsvarer 50 millioner norske kroner eller mer valutastilles med hvis praktisk gjennomførbart.

Telenor-konsernet er eksponert for renterisiko gjennom finansiering og likviditetsstyring. I henhold til konsernets finanspolicy skal rentedurasjonen på gjeldsporteføljen være mellom 0 og 5 år. Per 31. desember 2016 var durasjonen 1,6. Renterisiko håndteres ved å ta opp gjeld med fast og flytende rente, samt ved bruk av rentederivater.

Regulatorisk risiko

Telenor-konsernets virksomhet er underlagt regulatoriske krav. Regulatorisk utvikling og regulatorisk usikkerhet kan påvirke konsernets resultater og forretningsutsikter. I flere av landene der Telenor har virksomhet, har myndighetene innført sektorspesifikke skatter og avgifter som tiltak for å forbedre landets økonomi. Innføring av eller økning i sektorspesifikke skatter og avgifter kan ha en negativ effekt på konsernets virksomhet.

Telenor er avhengig av lisenser, tilgang til spektrum og nummerressurser for å kunne tilby telekommunikasjonstjenester. Det er ventet nye spektrumprosesser,

inkludert fornyelse av eksisterende spektrumlisenser i enkelte markeder, i løpet av de neste 1–3 årene. Dersom Telenor ikke lykkes med å sikre spektrumlisenser eller må betale mer enn forventet, kan dette påvirke konsernets forretningsstrategi, og/eller Telenor kan måtte foreta ytterligere investeringer for å få maksimalt ut av eksisterende spektrum. Videre kan uforutsette hendelser forstyrre utrullingsplaner og medføre risiko for at man misligholder sine mobilensforpliktelser.

I de fleste landene Telenor har virksomhet i, er markedet for tilgang til grossist-tjenester (for eksempel kobber- og fibertilgang, mobilterminering, samlokalisering osv.) til en viss grad regulert. Endringer i grossistreguleringen (herunder regulerte priser) kan påvirke Telenors virksomhet. Videre påvirkes overgangen fra tale til data av en rekke regulatoriske faktorer, for eksempel priser på mobilterminering og regulering av

nettnøytralitet. Dessuten kan reguleringen av dataoverføring over landegrensene (særlig i våre mobilens) og økt interesse fra forbrukere og reguleringsmyndigheter i personvern og dataoppbevaring påvirke selskapets virksomhet.

Omstilling

Innføringen av nye teknologier og skiftende forbrukeratferd åpner for nye forretningsmodeller i telekomsektoren og fører til strukturelle endringer og større dynamikk innenfor sektoren. Telenor har tatt fatt på en omfattende omstilling for å tilpasse seg. Hvis man ikke lykkes i å reagere på endringene i bransjen og imøtekomme eksisterende og nye krav og ønsker fra markedet, kan dette påvirke konsernets posisjon overfor verdikjeden, tjenestetilbud og kunderelasjoner.

Telenor-konsernets portefølje av selskaper konkurrerer i mange dimensjoner, f.eks. produktportefølje, pris,

nettverkskvalitet, nettverksdekning, pålitelighet, salg, distribusjon og merkevare. Telenors evne til å differensiere seg i disse dimensjonene påvirker i høy grad evnen til å tiltrekke seg og beholde kunder samt stimulere til bruk. Videre er inntektsvekst delvis avhengig av utvikling og utrulling av nye produkter, tjenester, teknologier og applikasjoner. Hvis slike nye satsinger ikke er teknisk eller kommersielt vellykkede, eller hvis begrensninger i eksisterende eller nye tjenester og produkter påvirker kundeopplevelsen, kan Telenors evne til å tiltrekke seg eller beholde kunder bli svekket.

Operasjonell risiko

Kvaliteten av og påliteligheten til Telenors telekom-tjenester avhenger av stabiliteten i egne nettverk og nettverkene til andre tjenesteleverandører som konsernet har samtrafikk med. Disse nettverkene er sårbare for skade eller nettverksbrudd, inkludert avbrudd som

I 2016 lanserte Telenor sin strategi for å digitalisere og forvandle virksomheten. Strategien går ut på å utnytte potensialet i skalafordeler, global tilstedeværelse og et internasjonalt varemerke samtidig som det innføres mer fleksible måter å arbeide på. Denne forvandlingen har blitt ytterligere formet av den stadig større sammensmeltingen av den fysiske og den digitale verden, som påvirker alle fagområder, økonomier og bransjer.

følge av cyberangrep. Gjentatte, langvarige eller katastrofale nettverks- eller IT-problemer kan skade konsernets omdømme og evne til å tiltrekke seg eller beholde abonnenter. Telenor er avhengig av sine hovedleverandører og tredjepartsleverandører for tilgang til og vedlikehold av utstyr og tjenester. Problemer som måtte oppstå i leverandørkjeden, kan påvirke konsernets virksomhet og driftsresultater på en negativ måte.

Telenor håndterer betydelige mengder konfidensielle opplysninger. Tap, mislighold eller ulovlig videreformidling av slik informasjon kan påvirke konsernets virksomhet og omdømme negativt.

Ny lovgivning om forretningspraksis mellom konkurrenter i et marked er, eller er i ferd med å bli, gjennomført i landene vi driver virksomhet i. Dette kan føre til granskinger av forretningspraksis med potensielt høye bøter og sanksjoner dersom det fastslås brudd på disse reglene.

Telenor har virksomhet i land som har en historie med politisk ustabilitet og vold. Eventuell gjenopptagelse eller eskalering av hendelser, herunder sosial uro, terrorangrep og krig, kan forhindre konsernet i å drive virksomheten på en effektiv måte.

Samfunnsansvar og compliance

Telenors prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse er rammeverket som styrer konsernets forretningsdrift. Noen av markedene Telenor driver virksomhet i, er vekstøkonomier med potensielt komplekse og sensitive politiske og sosiale forhold, og risiko forbundet med for eksempel korrupsjon og menneskerettigheter vil fortsette å stå høyt på vår dagsorden.

Potensielle risikoer forbundet med respekt for menneskerettigheter ligger fortsatt innenfor personvern og ytringsfrihet. Som i tidligere år er fokus

særlig på utfordringene som følger av myndighetsforespørsler om tilgang til data, stenging, sperring og utsending av informasjon. Også arbeidsrettsstandarder og medarbeiderengasjement er viktig. Videre ser vi at vi må være årvåkne når det gjelder oppfølging av leverandører med hensyn til for eksempel barnarbeid.

Telenor etterstreber høye kvalitetsstandarder og kontinuerlig forbedring, både innenfor egen virksomhet og i hele leverandørkjeden for å sikre ansvarlig forretningsatferd der det er risiko for brudd på internasjonalt anerkjente standarder knyttet til menneskerettigheter, helse og sikkerhet, arbeidstakerrettigheter, miljø og antikorrupsjon. Oppfølging av leverandører for å sikre risikoreduksjon på lengre sikt prioriteres.

Bærekraft

Bærekraft er ikke bare en integrert del av Telenors bedriftskultur, men også et sentralt element i forretningsstrategien. Telenor er forpliktet til å redegjøre for resultatet av arbeidet sitt med sentrale bærekraftsspørsmål i tråd med norsk regnskapslov og interessenters forventninger. Etter en grundig vurdering basert GRI G4-prinsippene for vesentlighet og klarhet, ble det identifisert en rekke sentrale bærekraftsspørsmål for rapportering i 2016. Disse sentrale spørsmålene er behandlet i redegjørelsen om samfunnsansvar i samsvar med kravene i regnskapsloven, der selskapet har redegjort for retningslinjer, resultater og ambisjoner innenfor menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, ytre miljø og eventuelt anti-korrupsjon.

Redegjørelsen om hvordan Telenor følger opp sin ansvarlige forretningspraksis, er gitt som en egen seksjon i årsrapporten for 2016, se sidene 41–69.

Eierstyring og selskapsledelse

REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSEDELSE

Telenor ASA er et allmennaksjeselskap etablert i henhold til norsk lov. Telenor er underlagt spesifikke regler og forskrifter i alle land der konsernet driver virksomhet. Telenors aksjer er notert på Oslo Børs. Som utsteder av aksjer er Telenor underlagt og driver sin virksomhet i henhold til norske børsregler, herunder de til enhver tid gjeldende regler om løpende forpliktelser for børsnoterte selskaper fastsatt av Oslo Børs ASA og Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse, utstedt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES). Styrets redegjørelse for Telenors prinsipper og praksis vedrørende eierstyring og selskapsledelse i henhold til regnskapsloven § 3–3b, samt redegjørelsen for Telenors virksomhet i henhold til Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse, herunder eventuelle avvik fra denne, er avlagt i «Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse». Styrets underskrifter på årsrapporten skal anses å omfatte redegjørelsen for eierstyring og selskapsledelse. Redegjørelsen er publisert som vedlegg til årsrapporten og ligger offentlig tilgjengelig på Telenors nettside www.telenor.com/no/om-oss/styring-og-selskapsledelse/styring-i-telenor.

Styrets vekt på å opprettholde og videreutvikle Telenors etiske plattform og standard for eierstyring og selskapsledelse har stått høyt på dagsordenen også i 2016. Fokuset til styret og styrets HR- og styringskomité har vært å følge opp funn fra vurderingen av eierstyring og selskapsledelse som ble utført i 2015 av PricewaterhouseCoopers AS (PwC). Rapporten ble overrakt i 2016 og gir nyttige innspill til Telenors eierprinsipper og styring av både hel- og deleide selskaper i årene fremover. Mer informasjon finnes i redegjørelsen for eierstyring og selskapsledelse.

STYRETS ROLLE OG ANSVARSOMRÅDER

Styret i Telenor ASA har ansvaret for forvaltningen av konsernet og skal sikre en forsvarlig organisering av virksomheten. Styret fører tilsyn med den daglige ledelsen og Telenors virksomhet for øvrig. Styret gjør vedtak og gir i visse tilfeller fullmakt til å gjøre vedtak i saker som på grunn av sakens art er uvanlige eller av stor betydning for selskapet.

Styret utarbeider planer og økonomiske rammer og mål for virksomheten i Telenor. Styret holder seg orientert om Telenors finansielle stilling og sørger for at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for forsvarlig kontroll. Styret påser at Telenor har god intern kontroll i forhold til de lover og regler som gjelder for konsernet.

Styret iverksetter de undersøkelser det finner nødvendig for å utføre sine oppgaver, hvis det kreves av ett eller flere av styremedlemmene.

Styret vedtar en plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring, én gang i året. Styret skal, i den grad det er nødvendig, godkjenne strategier, forretningsplaner og løpende prognoser for aktivitetene i Telenor og datterselskapene.

STYRETS SAMMENSETNING

Telenors styre skal ha en variert sammensetning og kompetanse som er tilpasset selskapets behov. Ved utgangen av 2016 bestod styret av elleve styremedlemmer, hvorav tre er ansattvalgte medlemmer i henhold til

allmennaksjeloven. Styret har oppnevnt fire styrekomiteer: People and Governance, Risk and Audit, Sustainability and Compliance, og Innovation and Technology. Alle er forberedende arbeidskomiteer til styret. En detaljert oversikt over styrets og styrekomiteenes sammensetning finnes i redegjørelsen for eierstyring og selskapsledelse 2016.

Nærmere informasjon om styremedlemmenes bakgrunn, utdanning og andre styreverv er tilgjengelig på Telenors nettsider: www.telenor.com/no/om-oss/styring-og-selskapsledelse/styret.

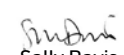
Fornebu, 14. mars 2017

Gunn Wærsted
Styreleder

Jon Erik Reinhardsen
Styremedlem

Jacob Agraou
Styremedlem

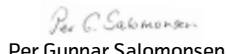

Siri Beate Hatlen
Styremedlem

Sally Davis
Styremedlem

Dag J. Opedal
Nestleder

Ashok Vaswani
Styremedlem

Regi Aalstad
Styremedlem

Per Gunnar Salomonsen
Styremedlem

Ase Selfjord
Styremedlem

Harald Stavn
Styremedlem

Sigve Brekke
Konsernsjef

Redegjørelse om
samfunnsansvar
2016

OPPSUMMERING AV ÅRET

HØYDEPUNKTER 2016

Ny retning for samfunnsansvar

Telenor forankret sin bærekraftsagenda i tråd med FNs bærekraftsmål – med fokus på mål nr. 10; Mindre ulikheter

Ethics & Compliance

I 2016 loggførte Telenor 876 nye compliance-saker

Økonomisk bidrag til samfunnet

En KPMG studie redegjorde for at den virksomheten og tjenestene som Telenors ansatte produserte, skapte sysselsetting for 1,2 millioner mennesker innenfor tjenesteyting, distribusjon, salg osv.

Barns sikkerhet på nett

Telenor og UNICEF samarbeidet for å fremme barns rettigheter og sikkerhet på internett i Bangladesh, Thailand, Malaysia, Ungarn og Serbia

Bærekraft i leverandørkjeden

Telenor gjennomførte mer enn 8 500 leverandørinspeksjoner hvorav mer enn 85 prosent var uanmeldte

Myanmar

Telenor Myanmar-inspektør på sikkerhetsgjennomgang for arbeidere som jobber med et nytt tårn i Mon State

Mangfoldig arbeidsstyrke

Telenor-konsernet hadde 37 000 ansatte i 13 markeder, hvorav 33 prosent var kvinner

Menneskerettigheter

Publiserte rapport om myndighetsforespørsler og om oppfølgingen av «ID Guiding Principles»

SAMFUNNSANSVAR I TELENOR

Ansvarlig forretningspraksis

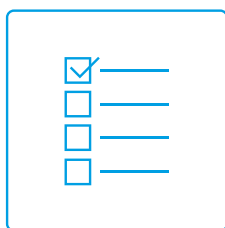
Telenor har vedtatt en kraftfull visjon: å skape flere muligheter for lokalsamfunn. Samfunn med nettilgang er samfunn med flere muligheter. Internett er grunnlaget for hvordan vi integrerer verden med mulighetene som ligger og venter, og som former hvordan vi lever, arbeider, lærer, deler og løser globale utfordringer for neste generasjon og generasjonene som følger.

Ansvarlig forretningspraksis er en av de fire grunnpilarene i Telenors forretningsstrategi og en vesentlig del av all Telenors virksomhet. Telenor har i mange år hatt et ledelsesfokus på ansvarlig bidrag til økonomisk, miljømessig og sosial utvikling og på å opptre ansvarlig og åpent i landene der selskapet driver virksomhet.

Telenor følger høye standarder for antikorrupsjon, arbeidstakerrettigheter, menneskerettigheter og miljøet i henhold til internasjonale konvensjoner og beste praksis, og disse vil bli styrket ytterligere. Dette gjelder også standarder for bærekraft i leverandørkjeden, antitrust og Telenors rolle som bidragsyter til samfunnet, f.eks. finansielle tjenester for finansiell inkludering eller registrering av barnefødsler ved hjelp av mobilen.

I 2016 ble Telenors tillit utfordret av flere høyt profilerte saker, inklusiv forliksavtale inngått av VimpelCom Ltd. med amerikanske og nederlandske myndigheter for brudd på korrupsjons-

lovgivningen, avvik knyttet til leieavtaler for basestasjoner i Thailand, sponsoravtaler i Grameenphone i Bangladesh i strid med selskapets interne regler samt mistanker om økonomisk kriminalitet i Bulgaria.

Ansvarlig forretningspraksis er en av de fire grunnpilarene i Telenors forretningsstrategi og en vesentlig del av all Telenors virksomhet

I 2016 gjorde Telenor betydelige grep for å styrke sine compliance-prosesser samt gi ytterligere opplæring av sine ansatte i ansvarlig forretningsadferd. Telenor vil bidra til økt åpenhet rundt temaer som menneskerettigheter, korrupsjon og arbeidstakerrettigheter i alle sine markeder. Telenor vil kontinuerlig arbeide for å forbedre, forsterke og integrere «Telenor Way» som definerer Telenors ambisjoner og standarder for selskapets forretningsadferd i alle deler av sin virksomhet og med sin visjon om bidrag til å styrke samfunnet.

Ny retning for samfunnsansvar

En ny retning for hvordan Telenor driver sin virksomhet ansvarlig, ble staket ut i 2016. Den videreutvikler hvordan selskapet håndterer risiko, utvikler digitale tjenester til fordel for samfunnet og forankrer sin agenda innenfor FNs bærekraftsmål, særlig mål nr. 10; Mindre ulikheter.

Tre viktige satsingsområder vil prege Telenors nye retning for samfunnsansvar i 2017:

STYRKE HÅNDTERINGEN AV BÆREKRAFTSRISIKOER: Telenor bidrar til å utforme forretningsstandarder i mange av markedene der selskapet driver virksomhet. Det er en uatskillelig del av det å være en ansvarlig aktør i disse landene og et resultat av Telenors engasjement for å redusere korrupsjon, risikoer for menneskerettighetene og dårlige arbeidsforhold blant leverandører. Telenor erkjenner at det fortsatt er utfordringer på tvers av konsernet – og Telenor vil fortløpende styrke områder innen compliance og kontroll.

UTVIKLE DIGITALE TJENESTER TIL FORDEL FOR SAMFUNNET: Det er ikke nok å legge til rette for nettilgang: Fordelene med nettilgang bør være for de mange, ikke for de få. Dette krever nyttige løsninger som kan løse sosiale, økonomiske og miljømessige problemer, redusere ulikhetene og skape flere muligheter for lokalsamfunn. Forbrukerne krever det, samfunnet trenger det, og

Telenor vil bli målt etter hvordan selskapet responderer på det.

FOKUSERE PÅ FNS BÆREKRAFTSMÅL NR. 10 OM Å REDUSERE ULIKHETER: I 2015 avtalte FN, med 193 verdensledere, å vedta felles målsettinger for å få slutt på fattigdom, beskytte kloden og skape velstand for alle som del av en ny agenda for bærekraftig utvikling. Dette økte forventningene til at ledere i privat sektor skulle slutte seg til initiativet og gjøre noe meningsfullt. Telenor har offentlig uttrykt støtte til denne agendaen og spredt budskapet til mer enn 100 millioner kunder, samarbeidspartnere og venner.

Telenors bærekraftsagenda er i tråd med FNs bærekraftsmål. Særlig er det ett mål der Telenor kan spille en rolle, mål nr. 10: Mindre ulikheter. Det er fordi at for mennesker med få muligheter kan mobilt internett være en vei ut av fattigdommen og et middel til bedre utdanning, helse, økonomisk utvikling og sikkerhet. Å redusere ulikheter ved hjelp av nettilgang og tilknyttede tjenester er det Telenor og mobilt internett gjør best. Telenor vil prioritere aktiviteter og optimalisere eksisterende partnerskap i 2017 mot dette målet.

Mer informasjon: www.telenor.com/media/articles/2016/group-sustainability-sets-a-new-direction-for-2017-2020.

For å understreke selskapets samfunnsengasjement, fikk KPMG i 2016 i oppgave å levere en uavhengig rapport om Telenors ringvirkninger i de 13 samfunns selskapet har direkte markedsvirksomhet og drift. For mer informasjon – se kapittel «Hvordan Telenor påvirker samfunnet».

Om redegjørelsen

Denne redegjørelsen om samfunnsansvar er et av mange virkemidler Telenor bruker for å dokumentere sitt engasjement for åpenhet og tilgjengeliggjøring av selskapets resultater. Temaene som tas

Telenors bærekraftsagenda er i tråd med FNs bærekraftsmål. Særlig er det ett mål der Telenor kan spille en rolle, mål nr. 10: Mindre ulikheter. Telenor vil prioritere aktiviteter og optimalisere eksisterende partnerskap mot dette målet.

opp i denne rapporten, er valgt ut etter en vesentlighetsvurdering basert på prinsippene i Global Reporting Initiative G4 (GRI G4), som har resultert i et fokus på de forhold som regnes som viktigst for både Telenor og interessentene.

Redegjørelsen omfatter organisasjonens sosiale, økonomiske og miljømessige fremgang på områder av «middels og høy» viktighet i denne vesentlighetsvurderingen. Innholdet dekker samfunnsansvar ved Telenor-konsernets 13 internasjonale mobilvirksomheter så vel som andre virksomheter. Nærmere detaljer om Telenors vesentlighetsvurdering er tilgjengelige her: www.telenor.com/sustainability/reporting/scope-and-principles.

Denne redegjørelsen om samfunnsansvar er også en integrert del av rapporteringskravene i regnskapslovens § 3-3c, som er beskrevet i styrets årsberetning s. 39. I tillegg er DNV GL engasjert til å gjennomføre en uavhengig verifisering av denne redegjørelsen, særlig for å vurdere påstandenes nøyaktighet. DNV GLs rapport er tilgjengelig på nettadressen www.telenor.com/sustainability/reporting/our-performance.

ANSVARLIG FORRETNINGSPRAKSIS I TELENOR

Etisk og ansvarlig forretningspraksis er grunnleggende for Telenors arbeid med samfunnsansvar. Dette innebærer å sikre at selskapet har det rette rammeverket for selskapsstyring, etikk, antikorrupsjon og åpenhet og at selskapet følger sitt sosiale og miljømessige ansvar og respekterer menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter.

Noen av markedene Telenor driver virksomhet i, er vekstøkonomier med potensielt komplekse og sensitive politiske og sosiale forhold. Risiko forbundet med korrupsjon og menneskerettigheter vil fortsette å stå høyt på dagsordenen for telekombransjen. Mer informasjon finnes i avsnittet «Samfunnsansvar og compliance» i styrets årsberetning.

Eierstyring og selskapsledelse

Telenors prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse utgjør rammeverket for styring av alle Telenors datterselskaper. Hvert datterselskap adopterer de relevante styring-dokumentene. Rammeverket fungerer som en plattform for å integrere vesentlige spørsmål om bærekraft i selskapets forretningsstrategier, daglige drift og forhold til interessenter. I 2016 vedtok Telenor reviderte prinsipper for eierstyring og selskapsledelse i selskaper som ikke er direkte eller indirekte kontrollert av Telenor ASA.

Telenors verdigrunnlag og etiske standard danner et viktig grunnlag for å

utvikle og implementere rammeverket for eierstyring og selskapsledelse. Telenor arbeider kontinuerlig med å forbedre selskapets styringssystemer. I 2015 igangsatte styret en vurdering av eierstyring og selskapsledelse som ble utført av PricewaterhouseCoopers (PwC) og sluttført i 2016. I april 2016 leverte Deloitte Advokatfirma sin gjennomgang av Telenors oppfølging og håndtering av Telenors eierandel i VimpelCom Ltd. Vurderingene ga innspill til videre gjennomgang og forbedring av Telenors eierskapsprinsipper, et arbeid som også vil fortsette i 2017. Dette omfatter en gjennomgang av eierstyring og selskapsledelse, risiko- og compliance-rammeverk, etablering av nødvendige prosesser og virkemidler og støtte til implementering i alle deler av konsernet for å sikre at rammeverket fungerer.

Informasjon om Telenors prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse finnes i Telenors redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse 2016 og på www.telenor.com/about-us/corporate-governance.

Rapportering og dialog med interessenter

Telenor mener at god eierstyring og selskapsledelse innebærer åpenhet, en tillitsfull tilgjengeliggjøring og medvirkning fra alle interne og eksterne interessenter.

Telenors forpliktelse til integritet og åpenhet er tydelig nedfelt i selskapets

Code of Conduct – som er eid og godkjent av styret og skal signeres av alle ansatte.

Telenors prinsipper om åpenhet er en del av rammeverket for eierstyring og selskapsledelse og er implementert i alle selskapets virksomheter. Åpenhet rundt bærekraftsrelaterte dilemmaer og utfordringer, vil hjelpe selskapet å drive kontinuerlig forbedring basert på en aktiv dialog med sine interessenter.

Rapportering

Forventningene fra viktige interessenter fortsetter å stige. Telenor er overbevist om at økt åpenhet vil bidra til åpne diskusjoner og å bygge kunnskap om utfordrende spørsmål. Telenor-konsernet rapporterer om sitt samfunnsansvar til en rekke eksterne organisasjoner – herunder FNs Global Compact, den internasjonale rapporteringsstandarden Global Reporting Initiative (GRI) samt klimarapportering til CDP.

Telenor bruker en vesentlighetsvurdering basert på prinsippene i GRI G4 for å få et utvalg eksterne og interne interessenter til å identifisere hvilke sosiale, økonomiske og miljømessige temaer som er viktigst for dem, og for Telenors virksomhet. Mer informasjon om Telenors vesentlighetsvurdering er tilgjengelig her: www.telenor.com/sustainability/reporting/scope-and-principles.

I 2016 rapporterte både Telenor-konsernet og mange av Telenors forretningsenheter sine bærekrafts-

resultater, og disse finnes på www.telenor.com/sustainability/reporting.

I mars 2016 arrangerte Telenor for tredje gang et seminar om bærekraft og samfunnsansvar i Myanmar. Telenor fortalte om sitt arbeid med disse spørsmålene sett i lys av selskapets vekst i landet og uttrykte at bærekraftig, ansvarlig forretningspraksis fortsatt vil være en prioritering for Telenor. Telenor er opptatt av å sette riktig standard for ansvarlig forretningspraksis for sin bransje i Myanmar og vil fortsette å oppfordre alle relevante parter til å spille en rolle, og mediene og sivilsamfunnet til å følge med på alle aktører og øke forventningene til dem. Mer informasjon: www.telenor.com/media/articles/2016/telenor-group-holds-sustainability-seminar-in-yangon-myanmar.

Telenor har fortsatt å fokusere på åpenhet og rapportering i forbindelse med menneskerettigheter. Selskapet har blant annet utgitt en oppdatert rapport om myndighetsforespørsler og om oppfølgingen av de veiledende prinsippene fra «Telecommunications Industry Dialogue on Freedom of Expression and Privacy» (ID). De nye rapportene for 2016 er tilgjengelige her www.telenor.com/sustainability/responsible-business/privacy-and-data-protection/handling-access-requests-from-authorities.

I 2016 ble Telenor-konsernet høyt rangert for resultater knyttet til samfunnsansvar på globale rangeringer som Global 100 (samfunnsansvar), CDP (klima) og Newsweek Green Rankings (miljø).

Dialog med interessenter

Telenors virksomhet påvirker samfunnet på mange måter: Digitalisering muliggjør nye offentlige tjenester og nye næringer til å dukke opp. Nye digitale applikasjoner kan resultere i personvernutfordringer eller sikkerhetsbekymringer. Samtidig kan virtualisering av fysiske prosesser skape

mindre belastning på ressurser og miljø.

Som en del av Telenors strategiske fokus på ansvarlig forretningspraksis, ønsker selskapet å utvikle sine interessent-relasjoner som en langsiktig eier og samarbeidspartner, være tro mot sine forpliktelser, verdier og visjon om å skape flere muligheter for lokalsamfunn. Selskapet vil målrettet anvende sine forretnings standarder som i mange tilfeller er høyere enn det som er bestemt ved lov i de respektive markeder.

Personvern og ytringsfrihet var viktige temaer for både Telenor, bransjen og andre interessenter i 2016. I likhet med tidligere år var Telecommunications Industry Dialogue on Freedom of Expression and Privacy (ID) et viktig diskusjonsforum. Telenor-konsernet hadde formannskapet i ID i en periode i 2016.

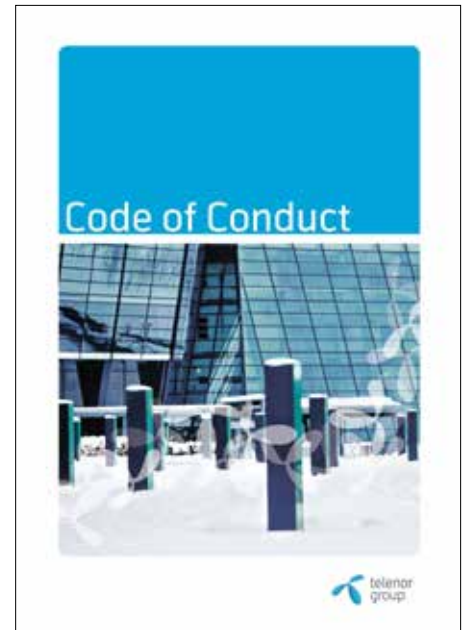
Telenor etterstreber kontinuerlig å forbedre selskapets etikk- og antikorrupsjonsarbeid og identifisere utviklingsmuligheter og forbedringsområder. Telenor er del av Telecom Integrity Initiative, som ble lansert i 2015 og som støttes av Transparency International.

For å fremme åpenhet og interessent-medvirkning ytterligere, vil Telenor i 2017:

- Arrangere seminarer om bærekraft og samfunnsansvar der investorer og relevante interessenter får innblikk i selskapets nåværende utfordringer og muligheter
- Vise hvordan Telenor kan bidra positivt til lokalsamfunnet gjennom sin virksomhet, for eksempel bidra til FNs bærekraftsmål nr 10; Mindre ulikheter

Etikk og antikorrupsjon Retningslinjer og tiltak

Telenors engasjement for integritet og åpenhet er tydelig nedfelt i Code of Conduct som definerer standardene

Telenors engasjement for integritet og åpenhet er tydelig nedfelt i Code of Conduct som definerer standardene selskapet etterlever i sin forretningspraksis rundt om i verden.

selskapet etterlever i sin forretningspraksis rundt om i verden. Telenor slutter seg også til de ti prinsippene i FNs Global Compact (UNGC), som inneholder klare forretningsetiske standarder. Som medlem av UNGC rapporterer Telenor årlig om arbeidet med å integrere etiske retningslinjer i alle deler av virksomheten.

Styremedlemmer, ansatte og ledere i Telenor har et personlig ansvar for å gjøre seg kjent med Code of Conduct og dens betydning for det daglige arbeidet. Ledere har et særskilt ansvar for å gå foran med et godt eksempel og for å skape en kultur der de ansatte kan dele sine dilemmaer og våge å varsle om eventuelle regelbrudd de blir kjent med.

Telenor tar sterk avstand fra alle former for korrupsjon og forplikter seg til å drive selskapets virksomhet i tråd med de høyeste etiske standarder. Telenors etiske standarder og nulltoleranse for korrupsjon er nedfelt i Code of Conduct, konsernets antikorrupsjonspolicy og andre styringsdokumenter, som er implementert i alle datterselskaper som

Telenor tar sterk avstand fra alle former for korrupsjon og forplikter seg til å drive selskapets virksomhet i tråd med de høyeste etiske standarder. Korrupsjon inkluderer bestikkelse og påvirkningshandel.

er direkte eller indirekte kontrollert av Telenor ASA. Korrupsjon inkluderer bestikkelse og påvirkningshandel. Enhver korrupt aktivitet – enten den forekommer i offentlig eller privat sektor (mellom private parter) – er forbudt. Det er forbudt å tilby, gi, kreve, akseptere eller motta noen form for bestikkelse, inkludert tilretteleggingsbetaling.

Det følger av Telenors antikorrupsjonspolicy at Telenor skal arbeide aktivt for å sikre at det ikke forekommer korrupsjon i forbindelse med konsernets forretningsaktiviteter, gjennom et risikobasert antikorrupsjonsprogram tilpasset selskapets virksomhet. Programmet er basert på anerkjent internasjonal praksis og består av flere elementer som virker sammen: policyer og prosedyrer tilpasset virksomheten, forpliktende engasjement fra

toppledelsen, risikovurderinger, (integrity due diligence), kommunikasjon og opplæring, monitorering og evaluering samt håndheving og sanksjoner.

Antikorrupsjonsprogrammet er del av Telenors styringsmodell med lokalt selvstyre i de forskjellige forretningsenhetene. Telenors rammeverk for eierstyring og selskapsledelse definerer tydelige roller og ansvar for implementering av antikorrupsjonspolicyen, både på konsernnivå og for hver lokale forretningsenhet. Et globalt antikorrupsjonsnettverk bestående av policymanagere eller eksperter utnevnt av lokal policyeier bidrar til kunnskapsdeling på tvers av konsernet.

Styrets Sustainability and Compliance-komité støtter styret i arbeidet med å oppfylle dets ansvar med hensyn til

forretningsetikk og antikorrupsjon. Antikorrupsjonsprogrammet er sammen med Telenors Ethics and Compliance-funksjon viktige deler av Telenors systemer for styring, risikohåndtering og internkontroll.

Group Ethics and Compliance Officer rapporterer funksjonelt til Sustainability and Compliance -komiteen i styret i Telenor ASA og administrativt direkte til konsernsjefen. De lokale Ethics and Compliance Officers rapporterer funksjonelt til lokalt styre/styrekomite og administrativt til nivå under lokal administrerende direktør (CXO-nivå). For å styrke funksjonens uavhengighet rapporterer den lokale Ethics and Compliance Officer også funksjonelt direkte til Group Ethics and Compliance Officer og fungerer som ett globalt team.

Styret i Telenor ASA vedtok i januar 2017 en justert organisering av interne kontrollfunksjoner i Telenor ASA og datterselskaper. Den nye organiseringen vil bestå av en av en Compliance-enhet og en Internal Audit and Investigation-enhet. Sistnevnte vil rapportere direkte til styret i Telenor ASA. Formålet med den justerte organiseringen er å i større grad sikre uavhengige internkontrollfunksjoner. Endringen vil bli gjennomført i 2017.

En beskrivelse av Telenors antikorrupsjonsprogram samt Ethics and Compliance-funksjon er tilgjengelig på selskapets nettsider www.telenor.com/about-us/corporate-governance/ethics-compliance og www.telenor.com/about-us/corporate-governance/anti-corruption.

Status og målsettinger

INITIATIVER FOR LØPENDE

FORBEDRINGER: Telenor etterstreber kontinuerlig å forbedre selskapets etikk- og antikorrupsjonsarbeid og identifisere utviklingsmuligheter og forbedringsområder. Telenor er del av Telecom Integrity Initiative, som ble lansert i 2015 og støttes av Transparency International.

Telenor ble medlem av Conference Board Compliance Council i 2015, som er et nettverk der compliance-ledere utveksler erfaringer, får tilgang til relevant forskning og ekspertise og får informasjon om oppdatert utvikling på området.

Telenor-konsernets antikorrupsjonsprogram har virket over år. Jevnlige gjennomganger, oppdatering i tråd med internasjonale retningslinjer og kontinuerlig læring er avgjørende for å sikre et effektivt antikorrupsjonsprogram. Programmet vurderes og revideres regelmessig, både som del av interne gjennomganger, slik som konsernets årlige Governance Work Programme, og med bidrag fra eksterne. En ekstern referansestudie mot sammenlignbare selskaper ble gjennomført i 2010. I 2015 gjennomførte PwC en ekstern evaluering av antikorrupsjonsprogrammet. Formålet med evalueringen var å se på Telenor-konsernets antikorrupsjonsprogram sammenlignet med internasjonal forretningspraksis, og identifisere forbedringsområder. Innspill fra gjennomgangen har blitt fulgt opp i 2016, både som del av Governance-prosjektet og med et nytt globalt opplæringsprogram (nærmere beskrevet nedenfor). Informasjon om Governance-prosjektet finnes i redegjørelsen for eierstyring og selskapsledelse.

Code of Conduct må signeres av alle ansatte når de starter i selskapet. Fra og med 2016 signeres Code of Conduct årlig i konsernets HR-system (Workday). En ny, obligatorisk global nettbasert opplæringskampanje i de forretnings-etiske retningslinjene ble lansert i februar 2016 for å komplementere signeringsprosessen.

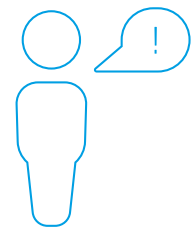
I Telenor har alle et personlig ansvar for å opptre med integritet og si fra dersom de blir oppmerksomme på mulige brudd på lover og regler. Lederne har et spesielt ansvar for å opptre som gode rollemodeller og for å skape en trygg, tillitsfull og åpen kultur i sine team. Det å håndtere

brudd på de forretningsetiske retningslinjene og styringsdokumentene er en avgjørende del av Telenors arbeid med etikk og etterlevelse. Det at ansatte føler seg trygge nok til å melde fra om hendelser er avgjørende for å sikre en etisk bedriftskultur.

I januar 2016 ble det etablert en ny webbasert direktevarslingslinje, Ethics and Compliance Hotline. Ethics and Compliance Hotline er en konfidensiell kanal der enhver kan stille spørsmål og ta opp bekymringer om mulige brudd på Telenors Code of Conduct. Den nye Ethics and Compliance Hotline driftes av den profesjonelle leverandøren Navex Global, men granskningene håndteres fortsatt av Telenor egne Ethics and Compliance Officers. Saksbehandlingen skjer nå i et globalt saksbehandlingssystem. Rapporter som kommer inn til Ethics and Compliance-organisasjonen via andre kanaler registreres også i det samme systemet. Rundt 45 prosent av alle innkomne rapporter in 2016 kom gjennom hotline. Hotline og saksbehandlingssystem til sammen muliggjør bedre oversikt og oppfølging for Group Ethics and Compliance Officer. Ansatte, leverandører og andre interessenter oppfordres til å bruke direktelinjen til å si fra om potensielt viktig saker. Den nye rapporteringsmekanismen – sammen med styrket fokus på informasjon og opplæring – bidro til at flere saker totalt sett havnet på bordet til Ethics and Compliance-funksjonen i 2016. Med det nye, globale saksbehandlingssystemet sorteres og klassifiseres saker mer pålitelig, og saksbehandlingsprosedyrens generelle kvalitet og transparens er forbedret.

I alle større selskaper vil det forekomme saker der ansatte kan ha begått potensielle ulovligheter, og det regnes som et tegn på åpenhet og tillit at ansatte og andre interessenter sier fra om sine bekymringer. Selskapet kan således se på saken, undersøke og iverksette disiplinærtiltak ved behov og

dessuten lære og forsøke å hindre gjentakelser. Rapporteringsvolumet per 100 ansatte i 2016 endte på 2,4 som er en betydelig økning fra 1,4 i 2015. Disse tallene er ikke direkte sammenlignbare på grunn av forbedret innsamling og dokumentasjon av rapporter i 2016, men økningen er en indikasjon på retningen i utviklingen. Navex Global 2016 Hotline Benchmark report (årlig analyse av alle deres kundedata) viser en stabil median de siste år på rundt 1,1-1,3 på overordnet nivå. Men dersom vi ser kun på selskaper som registrerer saker fra flere kanaler, slik som Telenor, er sammenlignbar median 1,9. Telenor mener at et sunt selskap bør ha minst 1 saksrapport per år per 100 ansatte.

I 2016 etablerte Telenor en ny **webbasert Ethics & Compliance Hotline**

Av alle innkomne rapporter valgte 28 prosent å rapportere anonymt. Til sammenligning viser Navex Global 2016 Hotline Benchmark Report stabil median rundt 60 prosent siden 2008. Et lavt antall anonyme rapporter kan være en indikasjon på tilliten til Ethics and Compliance funksjonen og rapporteringsmekanismen, og tilliten til selskapet som helhet. Men fortsatt forventes denne presentsatsen å øke etterhvert som flere rapporter kommer inn via web-hotline som er tilrettelagt for å kunne rapportere anonymt.

I 2016 loggførte Ethics and Compliance 876 nye saker, en økning fra 645 som ble registrert i 2015. Rundt 58 prosent (511) var saker som ble håndtert av Ethics and

Compliance-funksjonen, sammen med 12 prosent (104) som var anmodninger om råd. De øvrige 30 prosent var problemstillinger som gjaldt andre deler av organisasjonen, for eksempel linjeledelse, HR eller leverandørkjede. Alle nye saker besvares av Ethics and Compliance – enten gjennom den konfidensielle og anonyme kommunikasjonsmekanismen eller via melderens foretrukne kanal. Compliance-sakene var i hovedsak innen Business Integrity (35 prosent), tyveri og underslag (24 prosent) og arbeidsforhold (21 prosent).

Rundt 60 prosent av de 511 compliance-sakene var begrunnet, og ca 65 prosent av disse igjen resulterte i oppsigelse eller andre disiplinærtiltak. Til sammenligning viser Navex Global 2016 Hotline Benchmark Report såkalte substantieringsrater rundt 40 prosent de senere år. Bakgrunnen for Telenors høyere tall kan være at vi får rapporter med høy kvalitet, men det er nok også at flere andre kunder har et bredere scope når det gjelder typen saker som håndteres, derunder HR-saker som generelt er vanskeligere å bevise.

Compliance-saker behandles og avsluttes i samsvar med kravene i det globale rammeverket for Ethics and Compliance, mens andre saker forelegges den ansvarlige organisasjonsenheten. Antall saker som klassifiseres som compliance-saker, er sammenlignbart med rapportert volum de siste årene.

ANTIKORRUPSJONSTILTAK: Telenors trening og opplæring innen antikorrupsjon omfatter blant annet opplæringsprogrammer for nyansatte, e-læringsprogrammer, målrettet dilemmatruening og allmøter med ansatte. I 2016 lanserte Telenor antikorrupsjonsprogrammet «SAY NO to Corruption». Programmet er beregnet på hele konsernet og omfatter utrulling av nytt e-læringsprogram og scenariotruening hvor ledere trener sine team.

Programmet ble utviklet for å styrke antikorrupsjonsarbeidet på alle nivåer i Telenor-konsernet.

Scenariotruening er basert på kaskadering og «train the trainer», som starter med konsernsjefen og ender med at alle ansatte skal ha fått opplæring av sin egen overordnede.

Gjennomføringsraten for ansatte som var registrert i Telenor Campus, den globale online læringsplattformen, var 93 prosent per 31. desember 2016.

Telenors antikorrupsjonshåndbok ble revidert i 2016 i tråd med den årlige policyrevisjonen. Håndboken er tilgjengelig som en web-applikasjon som kan lastes ned på Telenor.com. Håndboken er en praktisk veiledning som skal hjelpe alle ansatte å forstå Telenors antikorrupsjonspolicy og hjelpe de ansatte til å treffe riktige avgjørelser. E-læringen, kursene og håndboken gir ikke svar på alle situasjoner og dilemmaer som Telenor-ansatte møter, og ansatte blir oppfordret til å be om råd hvis de er i tvil eller har spørsmål.

Integritet er en sentral del av Telenors forretningsvirksomhet. Telenors ledelse er forpliktet til å kommunisere klart og regelmessig til alle ansatte og forretningspartnere at korrupsjon og bestikkelser er uakseptabelt. Telenors styringsdokumenter inneholder én standard som skal gjelde all forretningsvirksomhet uavhengig av hvor virksomheten finner sted. Noen av markedene Telenor opererer i, er vekstmarkeder med potensielt komplekse og sensitive politiske og sosiale forhold, herunder markeder som er forbundet med høy korrupsjonsrisiko. Dette skaper utfordringer som krever solide og målrettede tiltak for å mitigere risiko. Alle Telenors forretningsenheter har ansvar for å gjennomføre regelmessige risikovurderinger og risikobaserte analyser av antikorrupsjonsprosedyrene sine og implementere risikomitigerende

tiltak. Telenor er opptatt av løpende forbedringer av risikostyringsprosessene og iverksatte i 2016 utrulling av et risikostyringssystem på tvers av hele konsernet som skal forbedre vurdering, overvåking og rapportering av risiko. Mer informasjon finnes i avsnittet «Samfunnsansvar og compliance» i styrets årsberetning.

VEIEN VIDERE: Telenor erkjenner at selskapets forretningspartnere – enten det dreier seg om nye investorer, partnere, agenter, konsulenter eller leverandører – vil bli assosiert med Telenor. Det skal utvises rimelig aktsomhet i valg og bruk av forretningspartnere for å sikre at Telenors etiske standarder blir overholdt. Telenor har krav og prosedyrer for risikobaserte integritetsundersøkelser (integrity due diligence, IDD) av forretningspartnere. Mer informasjon finnes i avsnittet Bærekraft i leverandørkjeden.

Arbeidstakerrettigheter og standarder

Retningslinjer og tiltak

Telenor er opptatt av å respektere arbeidstakerrettigheter slik de er nedfelt i FNs Global Compact og ILOs grunnleggende konvensjoner. Disse prinsippene handler om å respektere retten til organisasjonsfrihet og kollektive lønnsforhandlinger samt å få slutt på tvangsarbeid, barnarbeid og diskriminering på arbeidsplassen. Dette gjenspeiles i Telenors Code of Conduct, konsernets prinsipper for ansatte og prinsipper for ansvarlig leverandøratferd.

Telenor ser det som viktig å styrke de ansatte gjennom en dialog med dem eller deres representanter. Ved å utnytte de ansattes erfaring og innsikt til å påvirke arbeidsforholdene og bidra til en bærekraftig vekst, går Telenor også inn for å bidra positivt til de lokalsamfunnene der Telenor har virksomhet. I hele konsernet fremmer Telenor partnerskap basert på en god og tillitsfull dialog, f.eks. med hensyn til anerkjente fagforeninger

Det er viktig for Telenor å opprettholde et arbeidsmiljø og en kultur som verner om de ansattes helse og sikkerhet.

eller gjennom lokale samarbeidsorganer som People Council.

Omorganiseringer i Telenor skal skje med sikte på å skape og opprettholde langsiktig forretningsverdi. Omorganisering i Telenor bør utføres på en forsvarlig måte, gjennom etterprøvbare prosesser og i samsvar med Telenor Way og gjeldende lover og forskrifter.

Det er viktig for Telenor å opprettholde et arbeidsmiljø og en kultur som verner om de ansattes helse og sikkerhet (HMS). HMS-arbeidet dekker både ansatte, kontraktører og leverandører. Telenor mener at de ansattes helse og sikkerhet er avgjørende for virksomheten og utgjør en forskjell for de ansattes trivsel og innsats, blant annet ved å redusere fraværet og dermed selskapets kostnader. Selskapet jobber på tvers av

alle forretningsenhetene for å opprettholde og forbedre evnen til å identifisere og reagere på sikkerhetsrisikoer.

Telenor er opptatt av å tiltrekke seg og beholde de beste talentene gjennom opplæring og utviklingsmuligheter så vel som karrieremuligheter og ser dette som viktig for videre konkurranseevne og vekst. Telenor er også opptatt av mangfold, inkludering og jobbmuligheter i samsvar med retningslinjene for ansatte.

Status og målsettinger

STYRKING AV DE ANSATTE GJENNOM INITIATIVER FOR EN TILLITSFULL DIALOG: Basert på Telenors globale avtale med UNI Global Union fortsatte selskapet dialogen og informasjonsutvekslingen om grunnleggende arbeidstakerrettigheter,

særlig med fokus på virksomheten i Bangladesh.

I 2016 har Telenor Works Council – Europe (TWC-E) holdt tre møter der ansattrepresentanter fra Europa fikk møte Telenor-konsernets ledelse. Formålet var å fremme informasjonsutveksling og diskusjoner relatert til tverrnasjonale problemstillinger som påvirker de ansatte. Telenor har gått inn for å pleie en god dialog med TWC-Es representanter.

I tillegg har Telenor styrket sitt engasjement for en videreutvikling av de ansattes involvering i virksomheter i hele konsernet. De fleste av Telenors virksomheter i Europa og Asia legger til rette for medvirkning fra de ansatte gjennom en dialog mellom ledelsen og anerkjente ansattrepresentanter, f.eks. i forbindelse med anerkjente fagforeninger eller People Council som et lokalt samarbeidsorgan. I juni 2016 etablerte Telenor Bulgaria et People Council som skal arrangere regelmessige møter med den lokale ledelsen.

I Bangladesh har Labour Appellate Tribunal kunngjort en muntlig avgjørelse i en sak fremmet av ansatte i Grameenphone, som tillater registrering av en fagforening i Grameenphone. Partene venter på en skriftlig avgjørelse for videre veiledning om opprettelsen av en fagforening i selskapet. I begynnelsen av 2016 kunngjorde myndighetene en gjennomgang av arbeidsrettsreglene og deres anvendelse på privat servicesektor. Det er sannsynlig at dette vil gi nødvendige rettslige avklaringer. Telenor ser positivt på at ansatte i Grameenphone etablerer en fagforening i henhold til lokale lover og regler.

DE ANSATTES HELSE OG SIKKERHET: I 2016 var sykefraværshfrekvensen (SAR) for hele Telenor-konsernet 1,6 prosent. Dette tallet rapporteres med en anmerkning om at det forekommer variasjoner i de rapporterte dataene

Telenor arbeider for å få en mangfoldig og dynamisk arbeidsstyrke på alle nivåer i organisasjonen, både når det gjelder nasjonalitet, kjønn og kompetanse.

basert på forskjellige nasjonale prosedyrer og regler om rapportering av sykefravær. I 2016 fikk flere enn 30 000 ansatte og interne kontraktører opplæring i HMS.

Det ble rapportert tre arbeidsrelaterte dødsfall blant ansatte eller interne kontraktører i Telenor-konsernet i 2016, alle i forbindelse med trafikkulykker, to i Pakistan og en i India. Telenor vil fortsette å samarbeide med partnere og leverandører for å overvåke og implementere HMS-tiltak og gi dem proaktiv støtte i HMS-relaterte saker.

SKAPE EN MANGFOLDIG ARBEIDSSTYRKE: Telenor arbeider for å få en mangfoldig og dynamisk arbeidsstyrke på alle nivåer i organisasjonen, både når det gjelder nasjonalitet, kjønn og kompetanse.

Likestillingsinitiativene i 2016 omfattet blant annet følgende:

I 2016 implementerte Telenor WIN (Women Inspirational Network) som lederutviklingsplattform som ble etablert for mer enn 200 mellomledere i alle selskapets forretningsenheter.

I 2016 innførte Telenor seks måneders betalt fødselspermisjon for kvinnelige ansatte som en minstestandard globalt.

I 2016 oppdaterte Telenor dessuten sin rekrutteringspolitikk for om mulig å sikre 50/50 fordeling av menn og kvinner i intervjuprosessen og etablerte en rekrutteringskomité for å fortsette å fokusere på rekruttering av topledere.

I 2016 arbeidet Telenor målrettet med å kommunisere sin holdning til likestilling

via women@Telenor (på Telenor.com). Likestilling ble diskutert som en avgjørende faktor for virksomheten ved Telenor Global Forum og møter i konsernledelsen.

I 2016 fortsatte Telenor å utfordre seg selv videre på bedre kjønnsbalanse og mangfold av arbeidsstyrken. Selv om det fortsatt gjenstår arbeid, har det siste års innsats gitt positive resultater. Ved årsslutt 2016 inkluderte Telenor-styret fem kvinnelige styremedlemmer av totalt elleve styremedlemmer. Andelen av kvinner i Telenors konsernledelse økte fra 16 prosent (2015) til 25 prosent (årsslutt 2016). Andelen kvinnelige topledere er forbedret fra 22 prosent til 23 prosent. Kvinnelige ledere i mellomledelsen i Telenors store forretningsenheter økte fra 29 prosent til 31 prosent (fra januar til desember 2016). Fordeling av nasjonalitet for lederstillingene ved årsslutt 2016, inkluderte om lag 59 prosent skandinaver, 13 prosent fra resten av Europa, 24 prosent asiater, og 4 prosent andre.

Arbeidet med å inkludere personer med nedsatt funksjonsevne fortsatte som en del av Telenors agenda i 2016, og fem forretningsenheter er i gang med Telenors Open Mind-program som gir muligheter for arbeidstakere med nedsatte funksjonsevner.

Ved utgangen av 2016 hadde Telenor-konsernet om lag 37 000 ansatte i 13 markeder, hvorav 33 prosent var kvinner. Ved årsskiftet var 37 prosent av de ansatte i Telenor ASA var av en ikke-norsk bakgrunn.

Mer informasjon finnes i styrets årsberetning side 29.

VEIEN VIDERE: Fremover vil Telenor fortsette med å styrke de ansattes medvirkning i hele Telenor-konsernet og sikre gode arbeidsstandarder mens virksomheten er i omstilling. Telenor er opptatt av å få mer likestilling mellom

kjønnene på alle nivåer og har som mål å ha en kvinneandel på 25 prosent i topplederstillinger i 2016 og 30 prosent innen 2020. I tillegg blir selskapets toppledere målt på hvordan de styrker kvinnes muligheter for å bli ledere. Telenor har også styrket krav som kan sikre en balansert representasjon blant kandidater til topplederstillinger.

Telenor vil dessuten fortsette arbeidet med å integrere mennesker med funksjonshemming gjennom selskapets Open Mind-program. Telenor vil fortsette å investere i programmer og initiativer for å fremme likestilling og mangfold på arbeidsplassen og i de lokalsamfunnene selskapet opererer i. Fremover vil Telenor Open Mind og Telenors integreringsprogram bli samordnet til å omfatte 20 personer. Programmets struktur er endret til å vare 12 måneder med to inntak i året. Tidligere varte programmet 24 måneder med tre inntak i året.

Bærekraft i leverandørkjeden

Retningslinjer og tiltak

Telenor jobber for en høy standard innen bærekraft med kontinuerlig forbedring i hele leverandørkjeden og i alle sine operasjoner. Telenors prinsipper for ansvarlig leverandøratferd (SCP) bygger på internasjonalt anerkjente standarder, herunder menneskerettigheter, helse og sikkerhet, arbeidstakerrettigheter, miljøvern og antikorrupsjon. Det er obligatorisk for alle kontraktspartnere å akseptere disse prinsippene.

Telenors tilnærming til bærekraft i leverandørkjeden er å pålegge leverandøren å overholde en ansvarlig forretningspraksis. Disse kravene følges opp gjennom kontroller og ved kompetanse- og kapasitetsbygging hos leverandører. Partnerskap og samarbeid med leverandørene er viktig for å oppfylle agendaen om en ansvarlig leverandørkjede. Telenor utøver et aktivt medlemskap i Joint Audit Cooperation (JAC), ILO Child Labour Platform (CLP) og Supply Chain Advisory Group i FNs

Global Compact samt Global e-Sustainability Initiative (GeSI).

Status og målsettinger

I 2016 var fokuset fortsatt på ansvarlig leverandøratferd gjennom reduksjon av risikoer i leverandørkjeden, kapasitetsbygging og kontroll av hvorvidt Telenors krav om en ansvarlig forretningspraksis overholdes.

I 2016 mistet beklageligvis ni personer livet på nivå 1 og fire personer på nivå 2 og 3 i leverandørkjeden. 70 prosent av disse dødsfallene skyldtes trafikkulykker. Disse tallene er basert på det leverandørene har rapportert til Telenor. Regelmessige rapporteringsprosedyrer ble fulgt, og alle hendelser ble håndtert umiddelbart og individuelt med korrigerende tiltak. En revurdering av risikoene og planer for å unngå lignende hendelser er allerede igangsatt.

REDUSERE RISIKOER I LEVERANDØRKJEDEN: Alle leverandører og parter som har et direkte kontraktsmessig forhold til Telenor, må følge Telenors prinsipper for ansvarlig leverandøratferd (SCP). En avtale om ansvarlig forretningsatferd (ABC) pålegger leverandøren å følge SCP og krav i ABC-avtalen. Prinsippene for ansvarlig forretningsatferd og avtalen om ansvarlig forretningsatferd ble ajourført i 2016. Ved utgangen av 2016 var det signert mer enn 22 200 avtaler om ansvarlig forretningsatferd.

I 2016 begynte Telenor å bruke EcoVadis som risikovurderingssystem for globale leverandører for å øke monitoreringen av leverandørenes arbeid med bærekraft. EcoVadis er et eksternt verktøy som måler et selskap på grunnlag av en lang rekke bærekraftskriterier. Det er et anerkjent verktøy som brukes av mange innkjøpere i mange bransjer, deriblant telekombransjen. Formålet med å bruke EcoVadis er å måle bærekraftstandarder på grunnlag av verifisert ekstern informasjon, redusere risiko og integrere bærekraft

og samfunnsansvar i innkjøpsprosessene.

MONITORERING AV ETTERLEVELSE AV LEVERANDØRKRAV: Telenor gjennomfører inspeksjoner for å kontrollere etterlevelse med kravene om en ansvarlig forretningspraksis. I 2016 gjennomførte Telenor mer enn 8 500 leverandørinspeksjoner i hele konsernet (fra besøk ved anlegg til mer omfattende inspeksjoner eller revisjoner) hvorav 85 prosent var uanmeldt. Nærmere 4 300 av disse leverandørinspeksjonene ble utført i Myanmar. Det ble avdekket mer enn 1400 alvorlige avvik på tvers av Telenor-konsernet. Alle alvorlige avvik ble fulgt opp gjennom planer for korrigerende tiltak og prosesser for lukking av avvikene.

Gjennom deltakelsen i Joint Audit Cooperation (JAC) sammen med andre telekommunikasjonsoperatører (13 medlemmer i 2016) fikk Telenor tilgang til resultatet fra 69 revisjoner av globale leverandører i 2016. Telenor gjennomførte åtte revisjoner av globale leverandører på vegne av JAC i 2016. Etter at en revisjon er gjennomført, enes revisoren og den reviderte parten om en tiltaksplan som inkluderer alle funn. Over tid har JAC utført 278 revisjoner i 24 land og dekket mer enn 740 000 arbeidere. Fremover vil antall årlige revisjoner øke, og fokus vil hovedsakelig være på leverandører på nivå 2 og 3.

Telenor har funnet eksempler på ungdomsarbeid (15–18 år) og barnearbeid (12–14 år) i utbyggingen av nettverket i Myanmar, der det er 18-årsgrense for potensielt farlig arbeid. I 2016 ble det oppdaget vesentlig færre tilfeller enn i 2015, ned til tre tilfeller av barnearbeid og elleve tilfeller av ungdomsarbeid, og alle disse tilfellene i Myanmar ble løst.

KAPASITETSBYGGING: Forretningsenhetene gjennomførte i 2016 mer enn 35 000 timeverk med

forskjellige initiativer i forbindelse med kapasitetsbygging. Dette omfattet diverse proaktive tiltak for å bygge opp lokal kapasitet hos leverandører og underleverandører og fremme kontinuerlig forbedring i leverandørkjeden. Aktivitetene varierte fra leverandør til leverandør avhengig av det generelle risikobildet for forretningsenheten. Typiske aktiviteter omfatter orienteringer ved anleggene, bevisstgjøringsøkter, seminarer, fora, prosessstøtte, elektroniske portaler og ressursveiledninger osv. Kapasitetsbyggingen er tilpasset den praktiske situasjonen og fokuserer, avhengig av leverandørens behov, på bevisstgjøring omkring Telenors prinsipper for ansvarlig leverandørferd og spesifikke aktiviteter i forbindelse med ferdighetsutvikling (f. eks. tårnklatring). Typiske emner vil være arbeidstakerrettigheter, helse og sikkerhet.

I Asia er trafikkrelaterte ulykker blant de vanligste årsakene til skader og ulykker i jobben, og som nevnt ovenfor er mer enn 70 prosent av alle dødsfall i Telenors leverandørkjede trafikkulykker, alle i Asia. Telenor-konsernets fotavtrykk i Asia omfatter seks markeder, titusener av ansatte, hundretusener av ansatte i leverandørkjeden og ansatte som konstant er på farten. Med så mange mennesker som arbeider for og med Telenor, og med et omfattende nettverk som sprer seg over enorme landområder, har selskapet store interesser i alles sikkerhet. Etter hvert som Telenors markeder vokser hurtig, blir trafikk- og veirelatert sikkerhet stadig viktigere, derfor lanserte Telenor i 2016 et trafikksikkerhetsinitiativ beregnet på å øke bevisstheten omkring trafikksikkerhet og redusere trafikkulykker. Les mer: www.telenor.com/sustainability/responsible-business/supply-chain-sustainability/supplier-engagement/people-first-road-safety.

VEIEN VIDERE: Inspeksjoner, revisjoner, kapasitetsbygging og langsiktig risiko-

reduksjon vil også i tiden fremover være høyt oppe på Telenors agenda i forbindelse med en ansvarlig leverandørkjede. I 2017 vil omfanget av inspeksjoner og revisjoner fortsette på minst samme nivå som i 2016. I 2017 vil Telenor dessuten sørge for en grundig risikovurdering av leverandørkjeden i alle forretningsenheter. Telenor vil også øke innsatsen innen kapasitetsbygging, noe Telenor anser som den mest effektive måten å redusere risiko på lang sikt på.

Menneskerettigheter Retningslinjer og tiltak

Telenors virksomhet gir mennesker mulighet til å kommunisere og uttrykke seg så vel som å søke og dele informasjon. Selskapets daglige drift og tjenester har sammenheng med sentrale menneskerettigheter. Det finnes positive ringvirkninger, for eksempel tilgang til helsetjenester (se avsnittet «Innovasjon og forskning for felles verdi»), og det finnes negative ringvirkninger, for eksempel digital mobbing (se kapitlet «Barns sikkerhet på internett»). Å forstå kompleksiteten ved mulige ringvirkninger og arbeide med å redusere de negative virkninger er viktig for Telenor.

Respekt for menneskerettighetene er et viktig prinsipp i Telenor-konsernet og dets virksomhet. Dette er integrert i konsernets Code of Conduct, prinsipper for ansvarlig leverandørferd og policyer og manualer som gjelder for hele konsernet. Kravene som gjelder konsernets operasjoner, bygger på internasjonale rammeverk som de ti prinsippene i FNs Global Compact og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.

Som for ethvert selskap ligger utfordringen i å operasjonalisere disse kravene. Telenor ser at mens ringvirkningene fra bruk av mobil og internett stort sett er positive, se www.telenor.com/sustainability/global-impact, kan Telenors tjenester potensielt misbrukes og påvirke rettigheter negativt. Å arbeide

for å gjøre menneskerettighetsspørsmål til en integrert del av relevante prosesser krever derfor kontinuerlig forbedring. Menneskerettigheter styres internt som beskrevet i kapitlet «Eierstyring og selskapsledelse», og rapportering av klager gjennom direktelinjen til compliance er beskrevet i kapitlet «Etikk og antikorrupsjon». Telenors tilnærming til risikostyring beskrevet i avsnittet «samfunnsansvar og compliance» i styrets årsberetning.

Som beskrevet i Telenor-konsernets vesentlighetsvurdering i 2015, se www.telenor.com/sustainability/reporting/scope-and-principles, er menneskerettigheter et viktig spørsmål for Telenor-konsernet, og personvern, ytringsfrihet (se kapitlet «Personvern og datasikkerhet») samt arbeidstakerrettigheter og standarder (se kapitlet «Arbeidstakerrettigheter og standarder») er fremhevet. Telenor erkjenner også at det kan dukke opp andre områder som vil trenge fokus både innenfor den tradisjonelle telekommunikasjonsvirksomheten og i forbindelse med selskapets fortsatte vekst som digital tjenesteleverandør. Menneskerettigheter i forbindelse med Telenors rolle som investor fortsetter å være viktig.

Status og målsettinger

Med mobilvirksomhet i 13 markeder støtter Telenor regelmessig på menneskerettighetsrelaterte utfordringer. Forespørsler fra myndigheter som potensielt påvirker menneskerettighetene, var fortsatt et viktig fokusområde i 2016, for eksempel utfordrende forespørsler om å blokkere nettstedet eller mobilnettet. Denne utviklingen er en grunn til bekymring, og Telenor fokuserer på kontinuerlig forbedring av intern innsats og dialog med interessenter (se nedenfor). En mer omfattende oversikt over Telenors tilnærming og konsernets nyeste rapport om slike myndighetsforespørsler, så vel som en oversikt over relevant lovgivning i Telenors markeder, finnes på

www.telenor.com/sustainability/responsible-business/privacy-and-data-protection/handling-access-requests-from-authorities.

Et annet fokusområde er Telenors rolle som arbeidsgiver, og selskapet regner retten til organisasjonsfrihet og kollektive lønnsforhandlinger som sentrale rettigheter som trenger vedvarende oppmerksomhet (se kapitlet «Arbeidstakerrettigheter og standarder»). I Telenors leverandørkjede ble det dokumentert hendelser som omfatter f. eks. uakseptable arbeidsforhold og barnearbeid (se kapittel «Bærekraft i leverandørkjeden»). Konsernets interne revisorer avdekket sponsorvirksomhet med potensielt negative ringvirkninger for menneskerettighetene i Bangladesh. Dette var urovekkende, og Telenor iverksatte strakstiltak for å avhjelpe dette problemet. Les mer: www.telenor.com/media/press-releases/2016/regarding-compliance-cases-handled-by-telenor-group-asa-and-its-subsidiaries.

2016 viste hvor viktig det er med fortsatt fokus på menneskerettigheter, bevisstgjøring og oppfølging. Telenor mener det er et sunnhetsstegn at saker blir eskalert gjennom interne prosesser, oppdaget i revisjoner eller rapportert gjennom direktetelefonen til compliance. Gjennom hele året har dialog med interessenter vært en nyttig måte å lære om, dele og søke løsninger på menneskerettighetsutfordringer.

IMPLEMENTERE MENNESKERETTIGHETSRELATERTE AKTSOMHETS-VURDERINGER I HELE KONSERNET: Alle Telenor-konsernets forretningsenheter sin første runde med aktsomhetsvurderinger i 2015. I 2016 var fokus på hva selskapet kunne lære av disse vurderingene, og her kom betydningen av fortsatt fokus og oppmerksomhet frem. Verdien av lokalt engasjement med interessenter ble også fremhevet. Digi i Malaysia samlet andre selskaper i bransjen til et rundebord om

personvern og ytringsfrihet, og Telenor Serbia bidro i dialog med interessenter til en prosess som førte til en nasjonal veiledning om næringsliv og menneskerettigheter. Telenor initierte også en oppdatering av selskapets aktsomhetsvurderinger på konsernivå, et arbeid som vil fortsette i 2017.

BEVISSTGJØRING OG OPPLÆRING: Fokus var på opplærings- og bevisstgjøring med nøkkelpersonale, for eksempel gjennom seminarer om spesifikke temaer som myndighetsforespørsler. Og mens Telenors Code of Conduct er del av e-læringsprogrammer for ansatte, for eksempel obligatoriske opplæringsprogrammer for nyansatte, vil Telenor, når det gjelder menneskerettigheter, spesielt se på hvordan selskapet kan bidra til økt bevissthet om menneskerettigheter hos sentrale interne grupper.

Forretningsenheterne gjennomførte i 2016 mer enn 35 000 timeverk med forskjellige initiativer i forbindelse med kapasitetsbygging. Typiske aktiviteter omfatter orienteringer ved anleggene, bevisstgjøringsøkter, seminarer, fora, prosessstøtte, elektroniske portaler og ressursveiledninger.

HÅNDTERE NØKKELRISIKOER GJENNOM SAMARBEID: Personvern og ytringsfrihet var viktige temaer for Telenor, bransjen og andre interessenter i 2016. I likhet med tidligere år var Telecommunications Industry Dialogue on Freedom of Expression and Privacy (ID) et viktig diskusjonsforum. Telenor-konsernet hadde formannskapet i ID i en periode i 2016. I samarbeid med Global Network Initiative (GNI) arbeidet ID med saker som stenging av nettverk, og en felles uttalelse ble offentliggjort i juli. Se www.telecomindustrydialogue.org/global-network-initiative-telecommunications-industry-dialogue-joint-statement-network-service-shutdowns. ID og GNI arrangerte dessuten flere aktiviteter med interessenter, kommenterte på høringer og deltok på konferanser. Se mer detaljer her: www.telecomindustrydialogue.org.

Likeledes bidro Telenor gjennom Joint Audit Cooperation (JAC) med å løse utfordringer i leverandørkjeden (Se kapitlet «Bærekraft i leverandørkjeden»).

DELING OG ÅPENHET OM RESPEKT AV MENNESKERETTIGHETENE: Telenor har fortsatt å fokusere på åpenhet og rapportering, blant annet ved å utgi en oppdatert rapport om myndighetsforespørsler og om oppfølgingen av de veiledende prinsippene fra «Telecommunications Industry Dialogue on Freedom of Expression and Privacy» (ID). De nye rapportene for 2016 er tilgjengelige her: www.telenor.com/sustainability/responsible-business/privacy-and-data-protection/handling-access-requests-from-authorities.

Telenor videreførte også sin innsats for åpenhet i virksomheten i Myanmar med et lokalt seminar i mars 2016. Les mer: www.telenor.com/media/articles/2016/telenor-group-holds-sustainability-seminar-in-yangon-myanmar.

VEIEN VIDERE: Fremover skal Telenor prioritere å fullføre konsernets nye aktsomhetsvurdering og ta fatt på en ny runde med aktsomhetsvurderinger i forretningsenheter. Ytterligere integrering av menneskerettigheter, f.eks. gjennom bevisstgjøring og opplæring, vil også bli prioritert. Telenor vil fortsette å arbeide med interessenter både bilateralt og gjennom plattformer med flere interessenter, f.eks. gjennom felles innsats fra ID og GNI.

Personvern og datasikkerhet Retningslinjer og tiltak

Samtidig som kunder i stadig større utstrekning forventer relevante og individuelle tjenester i sanntid, forventer de også at personvernet deres blir ivaretatt. Som leverandør av mobil- og nettilgang er Telenor opptatt av at retten til privatliv og ytringsfrihet blir respektert. For Telenor er dette et spørsmål om personvern og om sikkerhet. Derfor har selskapet utarbeidet retningslinjer og

håndbøker som angir obligatoriske krav for virksomheten i alle deler av konsernet.

Telenors holdning til personvern er tydelig: Selskapet er åpent om hvordan det samler inn og bruker personopplysninger for å levere bedre og mer relevante tjenester, og er grundig i arbeidet med å sikre personopplysningene.

Denne holdningen ligger bak Telenors sikkerhetsstrategi fra 2015. Den støtter den raske utviklingen i teknologi og tjenester ved at selskapet engasjerer seg tidlig i sikkerheten og personvernet rundt forretningsprosesser og strategiske aktiviteter.

Telenor erkjenner at mens telekommunikasjon generelt bidrar til ytringsfrihet, kan det være utfordringer forbundet med virksomheten. I mange situasjoner kan myndighetene ha et legitimt behov for å be telekomselskaper etterkomme forespørsler som begrenser personvernet eller fri kommunikasjon. For Telenor er det viktig å søke å begrense risikoen for urettmessige restriksjoner av personvernet og ytringsfriheten i den grad det er mulig. Telenor har derfor strenge retningslinjer som styrer hvordan selskapet forholder seg til slike forespørsler. Telenor fortsetter å prioritere åpenhet og iverksetter sikkerhetstiltak mot potensielt misbruk. Som beskrevet i kapitlet Menneskerettigheter, deltar Telenor aktivt i Telecommunications Industry Dialogue on Freedom of Expression and Privacy og bilateralt med en rekke interessenter.

Selv om det er variasjon i de nasjonale kravene i Telenors markeder, bestreber selskapet seg på åpenhet om hvordan det håndterer personopplysninger. Telenor mener dette er den beste måten å sikre seg tillit både fra kunder og ansatte.

Status og målsettinger

I 2015 forpliktet Telenor seg til å følge GSMA Mobile Connect Privacy Principles.

Disse personvernprinsippene etablerte et fundament som gjelder alle parter som leverer identitetstjenester under Mobile Connect-merket.

EN VERDIRETTET TILNÆRMING TIL PERSONVERN: I 2015 ble det avsluttet et internt prosjekt for å styrke Telenors holdning til personvern. Her ble det tatt opp hvordan selskapet håndterer eksisterende kundedata, og hvordan fremtidige produkter skal utvikles. Telenor har bestemt seg for en verdirettet tilnærming til personvern. Kundene bør få så mye verdi som mulig når de deler dataene sine med Telenor. Derfor går Telenor inn for å skape merverdi til deres gjeldende opplevelse hver gang selskapet behandler data på vegne av kunden, og levere mer personlige og relevante tjenester.

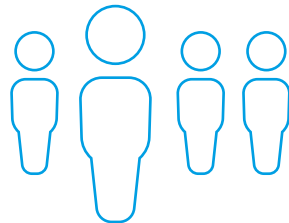
Telenors personvernstrategi fra 2015 gjør personvern til en mulig differensierende faktor innen 2018 i relevante markeder. Strategien støtter den økende uroen blant kunder vedrørende personvern ved at Telenor engasjerer seg tidlig i personvernet rundt Telenors forretningsprosesser og strategiske aktiviteter. Hovedformålet med dette er å sikre et høyt beskyttelsesnivå for Telenor-kundenes data og i Europa sikre samsvar med ny EU-lovgivning.

EN TILNÆRMING TIL SIKKERHET BASERT PÅ FORRETNINGSKRAV: Strategien fra 2015 har vært i bruk i ett år nå og ligger an til å oppfylle målsettingen for 2018 om sikkerhet basert på forretningskrav og Telenors strategiske ambisjon som digital tjenesteleverandør. En revidert strategi har fastsatt en ny ambisjon og målsetting for 2020. Ambisjonen for 2020 er at sikkerhet skal stå sentralt i alt selskapet gjør, slik at mennesker beskyttes i sin digitale tilværelse. Telenor bidrar aktivt til strategiske sikkerhetsarenaer som GSMA Fraud and Security Group og Information Security Forum (ISF) og som medlem av Europol Cyber Crime Centre Advisory Group for Communication Providers.

BYGGE INTERN KAPASITET: I 2016 gjennomførte Telenor omfattende opplæring og revisjoner av personvern-rutinene i hele konsernet. Opplæringen har dreid seg om å implementere nye og sterkere prosesser for håndtering av forespørsler fra myndighetene, herunder klare kriterier for eskalering. Gjennomgangen av forretningsenhetene våre har handlet om rutiner og prosesser for personvern, forespørsler fra myndighetene og informasjonshåndtering. I tillegg har Telenor utarbeidet en samling nye interne retningslinjer og verktøy som skal bidra til personvern og hjelpe kommersielle aktører i deres daglige arbeid med personvern saker.

DATASIKKERHET I ALLE FORRETNINGSENHETENE: Telenor-konsernets sikkerhetspolicy og håndbøker ble oppdatert i 2016 med mål om å styrke konsernets engasjement i strategiske operative avgjørelser på forretningsenhetsnivå. Dokumentene fokuserer på håndtering og rapportering av hendelser, oppdatering av det lokale og globale risikobildet og deling av beste praksis.

STYRKING AV PERSONVERN OG SIKKERHET I ALLE DELER AV TELENOR-KONSERNET: Telenor-konsernets personvernerklæring og -håndbøker ble oppdatert i 2016. Formålet var å styrke konsernets deltakelse i strategiske, operasjonelle beslutningsprosesser. Håndboken for myndighetsforespørsler ble dessuten oppdatert for å ta hensyn til nye utfordringer. I tillegg ble det utarbeidet en ny håndbok for brudd på personopplysningssikkerheten for å styrke beredskapen og håndteringen av denne typen sikkerhetsbrudd.

Ved utgangen av 2016 fantes det **sikkerhetsansvarlige i alle Telenors forretningsenheter**, noe som styrker de lokale sikkerhetsorganisasjonene.

Utfordringene med nettsikkerhet forventes å stige og spille en enda viktigere rolle fremover. Nettsikkerhet vil bli prioritert det neste året.

For å styrke sikkerheten i alle deler av Telenor-konsernet og for selskapets kunder har sikkerhetsorganisasjonen blitt

styrket gjennom rekruttering av et betydelig antall sikkerhetsekspert og -talenter, både globalt og i operasjonelle enheter. I tillegg, fantes det ved utgangen av 2016 sikkerhetsansvarlige i alle Telenors forretningsenheter, noe som styrker de lokale sikkerhetsorganisasjonene.

I 2016 ble det rapportert stadig flere sikkerhetsutfordringer og -hendelser fra forretningsenheter. Dette er samme tendens som i 2015. Det oppdaterte risikobildet viste at Telenor har økt sannsynlighet for å bli utsatt for sikkerhetsrisikoer, og det er en utbredt bekymring for målrettede cyberangrep.

Det siste året har bransjen rapportert stadig større risiko for angrep og spionasje i forbindelse med IKT-sikkerhet. Telenor merket seg også at andre selskaper i bransjen investerte betydelige summer i å utvikle nye inntektsstrømmer knyttet til cybersikkerhet. Telenor følger denne utviklingen tett, og selskapets respons vil bli skissert i Telenors sikkerhetsstrategi i tiden fremover.

VEIEN VIDERE: Myndigheter og tilsynsorganer i alle Telenors markeder tar grep for å styrke personvernlovene og regelverket for rikets sikkerhet og introduserer nye tiltak som direkte eller indirekte påvirker Telenors muligheter til å håndtere kundenes data. Denne trenden vil sannsynligvis fortsette, og Telenor vil også jobbe mer med personvern, ytringsfrihet og sikkerhet for å oppfylle lovkrav og kundenes forventninger.

For å stå rustet til å møte personvern- og sikkerhetsutfordringer vil selskapet prioritere følgende områder i 2017: Etterlevelse av ny personvernforordning i EØS, styrket reaksjonsevne i forhold til å håndtere avvik i behandlingen av personopplysninger, innebygd personvern, sikkerhetsoperasjoner, sårbarhetshåndtering, sikkerhetsarkitektur, sikkerhetskultur, sikkerhets-

etterretning og fysisk sikkerhet.

Tingenes Internett (IoT) blir stadig mer viktig, og personvern- og sikkerhetsutfordringene blir flere. Tilkoblede enheter er ikke lenger isolert fra offentligheten, og Telenor må gjøre det enkelt for sluttbrukerne å koble til flere sensorer eller enheter til sine eksisterende løsninger på en trygg måte. Telenor vil fortsette å tilpasse seg disse utfordringene og levere sikre løsninger relatert til IoT.

Klimaendringer og miljø

Retningslinjer og tiltak

Telenor er opptatt av å minimere virksomhetens belastning på miljøet. Forretningssenheter våre skal etterleve en policy som går ut på å begrense bruken av naturressurser som energi, vann og råmaterialer i størst mulig grad.

Klimaendringene er blant de mest komplekse utfordringene som mennesker, bedrifter og myndigheter står overfor. Klimarelatert risiko omfatter potensielle skader på viktig infrastruktur og tjenester på grunn av ekstremvær.

Samtidig har IKT-bransjens teknologi og smarte tjenester potensial til å kutte globale karbonutslipp, redusere ressursbruk, stimulere til økonomisk vekst og levere vesentlige sosiale gevinster. Bærekraft er ikke bare vår tids viktigste spørsmål. Det er også vår tids største forretningsmulighet. Smart teknologi – for eksempel Tingenes Internett (IoT) – er endelig her for å hjelpe. Ved å tilføre hverdagen nettilgang og intelligens kan alle sammen øke sin ressurseffektivitet, redusere avfall, redusere CO₂-utslipp, holde folk sunnere og gjøre samfunnet tryggere.

Telenor fortsetter å samarbeide med bransjeorganisasjoner – for eksempel GSMA og GeSI – og bransjepartnerne om å gripe disse forretningsmulighetene. Rapporten SMARTer 2030 (medfinansiert og støttet av Telenor) identifiserte en

rekke sektorer der IKT har potensial til å levere betydelige reduksjoner i karbonutslipp – opptil 20 prosent innen 2030 og nesten ti ganger så mye som bransjens egne direkte utslipp. Dette gjør IKT til et av nøkkelvektøyene for å oppnå forpliktelsene som ble inngått i Paris, og i implementeringen av de nasjonale tiltaksplanene.

Mobilbransjen risikerer fortsatt vekst i sitt totale energiforbruk og karbonavtrykk etter hvert som mobiloperatørene bygger ut dekningen, skaffer flere kunder og utvikler nye mobile bredbåndstjenester som følge av etterspørselen i markedet. Mobilbransjen trenger mye elektrisitet i sin virksomhet – og det meste av energien forsynes gjennom det offentlige strømforsyningsnettet. I Telenors asiatiske virksomheter er selskapet også svært avhengig av diesel-aggregatene ved sine anlegg for å forsyne infrastruktur med elektrisitet i avsidesliggende områder uten offentlig strømforsyning eller upålitelig strømforsyning.

Telenors hovedfokus har derfor vært å stabilisere energiforbruket ved å forbedre energieffektiviteten i sine nettverk, da disse representerer rundt 80 prosent av det totale energiforbruket. Alle forretningssenheter er pålagt å velge kostnadseffektive energi-effektiviseringstiltak: utskifting av nettverksutstyr, innkjøp av energieffektiv teknologi, infrastrukturendring og mer energieffektive datasentre og bygninger.

Nye regler, dramatiske kostnadsreduksjoner ved bruk av fornybar energi og bekymringer for energisikkerhet vil påvirke globale energimarkeder. Telenors asiatiske markeder er svært forskjellige fra selskapets europeiske markeder, både når det gjelder selskapets karbonavtrykk og typen energi Telenor bruker til sin nettverksvirksomhet. Utviklingsland vil generelt ha mulighet til å ta spranget over i den fornybare tidsalderen, og Telenor har allerede i flere av sine asiatiske virksomheter begynt å erstatte

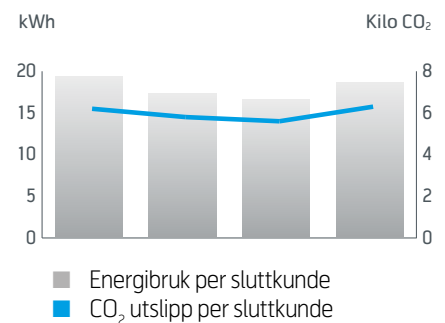
tradisjonelle dieselbaserte aggregater til fornybar energi med kostnadseffektiv solcelle-/batteriteknologi.

Den økende etterspørselen etter IKT-produkter og -enheter, samt deres stadig kortere levetid, har ført til at elektronisk avfall er blant de raskest voksende avfallsstrømmene globalt. I den forbindelse er alle forretningssenheter pålagt å sørge for bærekraftig avfallshåndtering. Alt elektronisk avfall skal gjenbrukes, resirkuleres eller avhendes trygt, og alle forretningssenheter skal sørge for at disse prosessene gjennomføres i henhold til internasjonalt anerkjente standarder og forskrifter.

Status og målsettinger

For tredje året på rad vurderte den globale klimarapporteringsorganisasjonen CDP at Telenor-konsernet tilhørte «Leder»-kategorien som del av sin klimarangeringsliste for 2016, og Telenor er fortsatt det beste telekomselskapet med hovedkontor i Norden.

Energi og CO₂ per sluttkunde

ENERGIFORBRUK OG CO₂-UTSLIPP: I 2016, ble det totale datatrafikk-volumet i Telenors mobilnett estimert til 1389 petabyte – en økning på 72 prosent fra 2015. I 2016, var Telenors totale energiforbruk estimert til ca 4 000 GWh – en økning på rundt 20 prosent fra 2015 på grunn av den dramatiske økningen i datatrafikk. De tilknyttede utslipp av klimagasser i Telenor for 2016 er estimert til å være totalt 1,4 millioner tonn CO₂ når man bruker stedsbaserte utslippsfaktorer

for strømforbruk for indirekte Scope 2-utslipp, og 1,6 millioner tonn CO₂ med markedsbasert utslippsfaktor for strømforbruk for indirekte Scope 2-utslipp.

I perioden 2012-15, falt Telenors energiforbruk pr sluttkunde med om lag 25 prosent og de tilhørende CO₂-utslipp per sluttkunde falt 27 prosent i samme periode. I 2016 økte Telenors CO₂-utslipp per sluttkunde med rundt 15 prosent i forhold til 2015 på grunn av den dramatiske økningen i datatrafikk volumet i 2016.

FORNYBARE ENERGILØSNINGER:

I Telenors asiatiske virksomheter har selskapet i 2016 fortsatt å bytte ut tradisjonelle dieselbaserte aggregater ved anleggene sine til fornybar energi med kostnadseffektiv solcelle-/batteriteknologi. Ved utgangen av 2016 hadde Telenor Pakistan installert solenergiløsninger for mer enn 550 av sine basestasjoner og planlegger for ytterligere 200 basestasjoner i 2017. Grameenphone har mer enn 1 100 solcelledrevne basestasjoner, og likeledes har Digi mer enn 70 basestasjoner drevet av solcelleløsninger. Også i Myanmar har Telenor begynt å legge planer for solcelle-/batteriteknologi når basestasjonene uten offentlig strømforsyning rulles ut de neste årene.

LAVKARBONLØSNINGER: I 2016 passerte Telenor-konsernet 9 millioner SIM-tilkoblede enheter globalt på sine IoT-plattformer. Telenor Connexion, selskapet som arbeider spesifikt med IoT innenfor Telenor, utformer og drifter IoT-løsninger for det globale markedet.

I 2016 arrangerte Telenor og ZERO (norskbasert uavhengig ideell stiftelse) en «Greenovation»-konkurranse, som prøvde å finne oppstartsbedrifter med innovative løsninger som bruker ressurser mer effektivt og kan gjøre tilværelsen vår smartere og bedre. Vinnerkonseptet sto

Klimaendringene er blant de mest komplekse utfordringene som mennesker, bedrifter og myndigheter står overfor. Klimarelatert risiko omfatter potensielle skader på viktig infrastruktur og tjenester – men samtidig har IKT-bransjens teknologi og smarte tjenester potensial til å kutte globale karbonutslipp.

I 2016 økte CO₂-utslipp per sluttkunde med 15 prosent i forhold til 2015 på grunn av den dramatiske økningen i datatrafikk volumet i 2016

oppstartsselskapet Zaptec for, med en svært kompakt og effektiv elektronisk transformator som utkonkurrerer tradisjonelle transformatorer som er opp til ti ganger tyngre og større.

MILJØSTYRING: Cirka 75 prosent av Telenors innkjøpsprosesser med en kontraktverdi på over 250 000 amerikanske dollar brukte et spesifisert sett med bærekraftkriterier i 2016. Mer enn 176 000 møter i Telenors globale organisasjon gjennomført som videokonferanser og virtuelle møter i stedet for reiser. Miljøstyringssystemer i samsvar med ISO 14001 ble i 2016 fulgt opp i alle forretningsenheter med unntak av Telenor Myanmar, der planlegging startet i 2016 og miljøstyringssystemet skal være etablert i 2017. Ytterligere to forretningsenheter har i 2016 oppnådd sertifisering i henhold til ISO 14001. I alt er sju Telenor-forretningsenheter nå sertifisert i henhold til ISO 14001: Telenor Bulgaria, Telenor Serbia, Telenor Ungarn, Digi, Telenor India, Telenor Montenegro og Grameenphone. Den reviderte standarden ISO 14001:2015 vil bli

implementert i noen forretningsenheter og vil fortsette å bli implementert i årene som kommer.

HÅNDTERING AV ELEKTRONISK AVFALL:

Ni forretningsenheter har i flere år gjennomført tiltak for resirkulering av mobiltelefoner: Telenor Ungarn, Telenor Serbia, Telenor Montenegro, Digi i Malaysia, dtac i Thailand, Telenor Sverige, Telenor Danmark, Telenor Norge og Telenor Bulgaria. I hele Telenor ble nær 300 000 mobiltelefoner og -batterier samlet inn og resirkulert. I 2016 er retningslinjene for håndtering av elektronisk avfall blitt ajourført.

VEIEN VIDERE: Telenors viktigste klimatilak har vært å stabilisere energiforbruket i selskapets nettverk samtidig som vi bygger ut markedene, siden driften av nettverket står for om lag 90 prosent av Telenors samlede CO₂-utslipp. Fremover vil Telenor legge planer for oppskalering av fornybar energi kombinert med fortsatt fokus på energieffektiviseringstiltak i alle sine nettverksoperasjoner – noe som vil gi både besparelser i driftskostnader og reduserte CO₂-utslipp. I 2017 skal Telenor formulere nye strategiske klimamål for Telenor-konsernet og utarbeide lokale klimaveikart mot 2030 som skal være i samsvar med den overordnede klimaavtalen vedtatt i Paris 2015.

Barns sikkerhet på internett

Retningslinjer og tiltak

For Telenor er det ikke nok å sikre nettilgang for alle. Alle bør dessuten kunne høste fordelene nettilgangen tilbyr. Som en særlig utsatt gruppe fortjener barn spesiell oppmerksomhet, og Telenors ambisjon er å legge til rette for et støttende økosystem som kan redusere risiko og øke motstandsdyktigheten. Dette økosystemet er nødt til å omfatte mange ulike interessenter, og Telenor har en klar rolle å spille på en rekke viktige områder. Telenor-konsernet er med på å gi opplæring ved skoler, tilgang til gratis hjelpetelefoner og tilgang

til kontrollmuligheter for foreldre, gode rapporteringsmekanismer og viktige tiltak for å forhindre at seksuelt misbruk av barn blir spredt gjennom Telenors nettverk.

Status og målsettinger

I henhold til den nye retningen for samfunnsansvar satte Telenor i 2016 seg et konkret mål for barns sikkerhet på internett som skulle nås innen 2020. I 2016 samlet Telenor dessuten mange av sine programmer for barns sikkerhet under et felles konsept. I tillegg viet selskapet temaet for sin årlige «Kunden først-dag» til bevisstgjøring rundt digital mobbing og sikkerhet på internett. Det ble også tatt skritt i riktig retning i de definerte fokusområdene for nettsikkerhet som nevnt i avsnittet «Retningslinjer og tiltak» ovenfor.

Med sin nye retning for samfunnsansvar har Telenor inntatt en klar holdning for å skape muligheter til meningsfull og sikker digital deltakelse for alle. Telenors mål er at innen 2020 skal fire millioner barn ha fått opplæring i nettsikkerhet og mulighet til å treffe riktige beslutninger om hvordan man bruker internett trygt og ansvarlig. Denne forpliktelsen bygger på Telenors eksisterende innsats for et tryggere internett ved å skalere de tiltakene som har gitt størst fremgang, og ved å gi en mer dyptgående og bredere opplæring.

I 2016 satte Telenor seg fore å skape en felles posisjon med hensyn til barns sikkerhet på internett, særlig med fokus på digital mobbing og nettsikkerhet. Med bakgrunn i gjeldende beste praksis presenterte selskapet det felles konseptet «Be Smart Use Heart», som skal gi barn informasjon og hjelpemidler så de er trygge på nettet. Hjelpemidler, innhold og profilering er utviklet for å hjelpe forretningsenheter med å følge opp den felles posisjonen, og i 2017 vil vi fortsette å utvikle mer innhold og videreutvikle profileringen.

DIGITAL MOBING SOM TEMA PÅ KUNDEN FØRST-DAG: Den årlige kunden først-dagen er en Telenor-tradisjon som oppfordrer ansatte i alle forretningsenheter til å delta i arrangementer og aktiviteter som krever direkte kontakt med kunden. I 2016 engasjerte Telenor-ansatte 60 000 barn og foreldre på kunden først-dagen for å skape økt bevissthet rundt digital mobbing. Nettkampanjen nådde ut bredt der #useheart sørget for 259 millioner potensielle inntrykk, mens en spill-app om digital mobbing underholdt 14 000 besøkende. En undersøkelse av forståelsen og alvorlighetsgraden av digital mobbing i mange av Telenors markeder ga 30 000 svar, noe som antydte at saken var fremtredende i både Asia og Europa.

STØTTE HJELPETELEFONER FOR BARN:

I 2016 fortsatte Telenor arbeidet med å støtte hjelpetelefoner for barn som steder barn kan henvende seg til hvis de har hatt en uheldig opplevelse på nettet. I den forbindelse ble Telenor-midler satt av til å hjelpe Child Helpline International (CHI) med å bygge kapasitet blant nasjonalt hjelpetelefonpersonale gjennom digitale metoder for å besvare, rapportere og henvise saker om misbruk på internett. Det forventes at gjennom e-læringsmoduler og personlig oppfølging kan hjelpetelefontjenester som er medlem av CHI, utvikle sin kapasitet og kompetanse på viktige områder som har tilknytning til barns sikkerhet på internett.

INNSATS FOR NETTSIKKERHET: I februar 2016 kunngjorde Telenor India at alle SIM-kort, gjennom et partnerskap med Child Helpline, vil bli levert med nummeret 1098 integrert. Det betyr at nummeret er tilgjengelig i kundens standardtelefonliste. Kunder kan ringe dette gratisnummeret og søke hjelp om alt som har å gjøre med barns rettigheter og misbruk av barn. Initiativet er også anerkjent av GSMA.

dtac og Telenor Pakistan lanserte i samarbeid med henholdsvis UNICEF og Plan International versjoner på thailandsk og urdu av Telenors håndbok om hvordan man skal snakke med barn om internett. Håndboken er nå tilgjengelig på sju språk, blant annet engelsk, bengali, malayisk og mandarin, og er tilgjengelig for nedlasting for alle på nettet. Flere Telenor-markeder forventes å lage lokale versjoner i 2017.

Norges største kampanje mot nettmobbing, Bruk Hue, har nådd ut til nesten 300 000 studenter og foreldre siden 2009 og gitt opplæring og skapt bevissthet rundt digital mobbing og nettsikkerhet. I tillegg ble Mobillappen – en lekeøvelse – lansert for å gjøre det tryggere og enklere for norske barn i alderen 8–11 år å bruke sin første mobiltelefon.

Telenor India intensiverte sin flaggskipkampanje WebWise i 2016 og nådde i alt 54 000 studenter i en rekke byer. Telenor Ungarn spredte budskapet om nettsikkerhet til i alt 5 500 studenter gjennom materiell som ble delt ut til studenter som deltok i det digitale utdanningsprogrammet Hyperschool siden 2013.

I Thailand nådde dtac ut til tusenvis av mennesker, inkludert 10 000 studenter gjennom sin «Stopp nettmobbing»-kampanje, som omfattet bevisstgjøringsseminarer, skolekampanjer og seminarer. Telenor Myanmar nådde ut til mer enn 24 000 barn og ungdommer med sine fyrtårn-sentre.

I mars 2016 inviterte Telenor Serbia til arrangementet «Cyber Dictionary» under den bredere programparaplyen «Stop digital bullying» igangsatt i samarbeid med styresmaktene og UNICEF. Dette arrangementet samlet elever fra barneskoler for å lære dem om sikker atferd på internett. Gjennom musikk, dans og moro fra noen av de mest populære lokale stjernene og videobudskap fra UNICEF-ambassadører

I 2016 satte Telenor konkrete mål for barns nettbruk - med fokus på spørsmål om digital mobbing og sikkerhet på nett

lærte 4000 elever hvordan de kan opptre trygt på internett.

I juli 2016 lanserte Digi «Family Safety» – en app for brukere for å holde familie-medlemmer, særlig barn og eldre, trygge på nett. Nøkkelfunksjoner er blant annet geofencing for å skape sikkerhetssoner, innsjekking og panikkalarmvarsling, sperrefunksjoner for å håndtere tid og bruk av visse apper og telefon-sikkerhetsfunksjoner som gjør det mulig for brukere å finne, ringe, låse og formatere en familietelefon hvis den blir mistet eller stjålet.

VEIEN VIDERE: Telenor forventes å styrke sin innsats for barns sikkerhet på internett i 2017 som et ledd i det ambisiøse målet om å nå ut til fire millioner barn innen 2020. For å støtte denne innsatsen planlegger Telenor å

trappe opp arbeidet med sine globale partnere, deriblant UNICEF, for institusjonell kapasitetsutvikling og bevisstgjøring av foreldre. Relevant og engasjerende innhold og temabasert forskning vil også stå på Telenors agenda.

Mobiltelefoner og helse Retningslinjer og tiltak

Verdens helseorganisasjon (WHO) har uttalt at det ikke finnes overbevisende vitenskapelig grunnlag for at de svake radiofrekvenssignalene fra basestasjoner og trådløse nettverk kan ha negative helseeffekter. Forskere undersøker fortsatt muligheten for at elektromagnetiske felt (EMF) generert av mobilteknologi kan ha slike skadelige helseeffekter. En rekke studier gjennomført av uavhengige vitenskapelige aktører og offentlige helsemyndigheter, utgis fortsatt. WHO er trygg

på at dagens internasjonale anbefalinger innlemmer store sikkerhetsfaktorer og beskytter folks helse i sin alminnelighet.

I takt med at mobiltelefoner og nettet blir stadig mer utbredt, er det fremdeles røster som hevder at vi vet for lite om de mulige helseeffektene av mobiltelefoni og å bo i nærheten av mobilinfrastruktur. Andre er overbevist om at elektro-magnetiske felt er opphav til diverse helseplager.

Telenor tar på alvor alle som reiser bekymringer om sin egen eller familiens helse. Telenor stoler på og henviser til følgende uttalelse fra Verdens helseorganisasjon: «Det er til dags dato ikke fastslått noen sammenheng mellom mobiltelefonbruk og skadelige helseeffekter.»

Telenor er dessuten tilhenger av seriøs forskning på mulige langsiktige helseeffekter av eksponering for elektromagnetiske felt fra mobiltelefoner og -infrastruktur.

Status og målsettinger

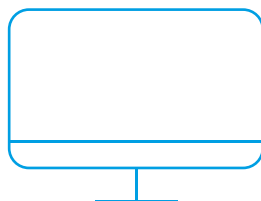
Alle forretningsenheter i Telenor følger retningslinjene som gis i nasjonal lovgivning og Den internasjonale kommisjonen for vern mot ikke-ioniserende stråling (ICNIRP). Selskapet baserer all planlegging, installasjonsarbeid og sikkerhetstiltak ved antenneanlegg på disse retningslinjene.

Alle Telenors forretningsenheter anerkjenner publikums behov for informasjon om miljø- og helsemessige effekter av elektromagnetiske felt. De bestreber seg derfor på å gi interessentene presis og relevant informasjon om installasjoner, tjenester og produkter.

Digitale tjenester til fordel for samfunnet

Samfunn med tilgang til internett er samfunn med muligheter. Men det er ikke nok å gi nettilgang. Telenor ønsker at alle

skal kunne utnytte fordelene ved tilgang til telekommunikasjon. I dag bor mange uten tilgang til internett i vekstlandene i Asia, men det finnes også en del uten nettilgang i Europa og Norden. Å gi digital tilgang til alle fortsetter å være en av de viktigste målsettingene for Telenor.

Det er ikke nok å gi nettilgang. Telenor ønsker at alle skal kunne utnytte fordelene ved **tilgang til telekommunikasjon**

Status og målsettinger

Innen utgangen av 2016 hadde Telenor rullet ut 3G- og 4G-standarder for mobilteknologi i 12 land. Alle forretningsenheter hadde også rullet ut Wi-Fi-tilbud eller evaluerer dette. I sine modne markeder bygger Telenor ut nettkapasiteten for å opprettholde og forbedre brukeropplevelsen i takt med at nettverkenes belastning øker.

Digital kompetanse og bevisstgjøring er vesentlig for å legge til rette for bruk av mobilt internett. Folk er nødt til å forstå hvor relevant og nyttig det er for dem å ha digital tilgang samt ha nødvendig kompetanse til å utnytte mulighetene.

UTBRE DIGITAL FORSTÅELSE: Telenor India driver informasjonsarbeid på landsbygden og i distriktene i India for å lære unge, kvinner og barn om bruk av internett og hvilken nytte det kan ha i hverdagen deres. I 2016 drev Telenor India mer enn 270 Grahak Shiksha Kendras (sentre for kundeopplæring) ved sine utsalgsteder, med det formål å lære befolkningen om internett. Telenor India samarbeidet med GSMA om å utvikle og

prøve ut Mobile Internet Skills Training Toolkit med fire distributører over hele India. Viktig lærdom ble publisert av GSMA i rapporten «Telenor's mobile internet training projects in India: raising awareness of the benefits from getting online».

Dtac trappet opp, i samarbeid med lokale myndigheter, sitt SMART bonde-prosjekt i Thailand med det mål å skape flere muligheter for bønder gjennom tilgang til kunnskap og informasjon på mobiltelefonen. De fokuserte på opplæring av unge bønder i å utvikle sin egen markedsføring på nettet. Opplæring ble gitt i 41 provinser med deltakelse fra i alt drøye 3 000 bønder i 2016. For 2017 har dtac inngått partnerskap med Thailands Electronics and Computer Technology Centre om å utvikle en IoT-løsning. Apparatet, et sensorbasert og solcelledrevet produkt, har kapasitet til å måle sju parametere, deriblant lys, fuktighet, temperatur, vann, vind og pH-nivåer. Det er koblet til en ruter med dtac-SIM-kort som videresender informasjonen ut i skyen. Dette vil i sin tur gjøre det mulig å sende målrettede råd til bondens mobil basert på innhentede finmaskede data på gårdsnivå.

Telenor Myanmar etablerte 20 nye sentre for digital forståelse i 2016 og driver nå mer enn 60 sentre, også kalt Telenor-Lighthouse. Formålet er å tilby opplæring basert på smarttelefoner og data-maskiner samt nettbasert opplæring til folk på landsbygda. Etableringen av sentrene inkluderer opplæring av folk til å drive levedyktig sosialt entreprenørskap på landsbygden. Målsettingen for 2017 er å implementere en nettportal for å tilgjengeliggjøre grunnleggende opplæring på smarttelefoner og datamaskiner og gi opplæring til 50 000 studenter. I alt 200 Telenor-Lighthouse forventes å være i drift innen utgangen av 2018.

Som del av Telenor-konsernets samarbeid med Facebook for å fremme

digital forståelse, lanserte både Grameenphone og Telenor Pakistan Facebook-kampanjer i 2016. Programmet bruker distribusjonsnettene til å lære folk internett-ferdigheter med Facebook som den første nettopplevelsen. Resultatet: økt bruk av internett blant nye brukere, vekst i datainntekter og en styrket posisjon i det digitale rom.

UTJEVNE KJØNNSFORSKJELLENE:

Kjønnforskjellene i tilgang til mobilteknologi og IKT gjør at kvinner kan gå glipp av fordelene ved den digitale teknologien. Telenor Indias Project Sampark tar sikte på å øke kvinners tilgang til bruk av mobil og fremme løsninger for kvinners barrierer for bruk av mobil. Prosjektet bygger på et tvilling-SIM-konsept der en kvinne og en mann må eie hvert sitt SIM-kort for at de skal høste visse gevinster. Prosjektet som ble lansert i august 2014, har vist gode resultater med ca 76 000 kunder og en kvinneandel på 50 prosent.

Digi lanserte Digi Wanita Era Digital, et program for å skape flere muligheter for kvinner. Målet er at flere kvinner skal begynne å bruke internett og tilegne seg grunnleggende kunnskap om internett, slik at de får tilgang til en verden av muligheter til læring, kommunikasjon, underholdning og næringsvirksomhet utenfor hjemmet og lokalsamfunnet.

Pålitelige tjenester

I Telenor er driftssikkerhet i alle virksomhetsområder avgjørende for å innfri selskapets kundeløfte. Telenor tror også at infrastrukturen vi leverer, er avgjørende for å hjelpe kunder med å komme i kontakt med hverandre og holde seg i sikkerhet, spesielt i krisesituasjoner. Brann, flom og andre natur- eller menneskeskapte katastrofer er farer alle kan komme ut for, og når de skjer, bryter kommunikasjonsnettverk ofte sammen. Muligheten til å kommunisere er viktig for å sikre responsen ved katastrofer og redde liv.

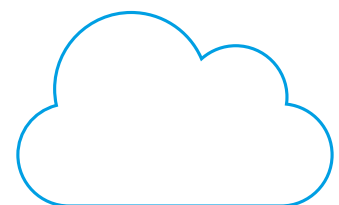
I samarbeid med lokale myndigheter, trappet dtac opp sitt SMART bonde-prosjekt i Thailand med mål om å skape flere muligheter for bønder gjennom tilgang til kunnskap og informasjon på mobiltelefonen.

NETTILGJENGELIGHET UNDER NATURKATASTROFER: Flommer i Asia i perioden juli–desember 2016 rammet millioner i Bangladesh, India, Pakistan, Thailand, Malaysia og Myanmar. Flommen i Myanmar var mindre alvorlig enn året før, men rammet andre områder enn sist. I 2016 ble det brukt en strategi som var både proaktiv og reaktiv. Plattformer for høyrisiko installasjoner ble hevet fra året før, og det ble arbeidet reaktivt med tårnselskaper for å gjenopprette nettilgang så snart som mulig.

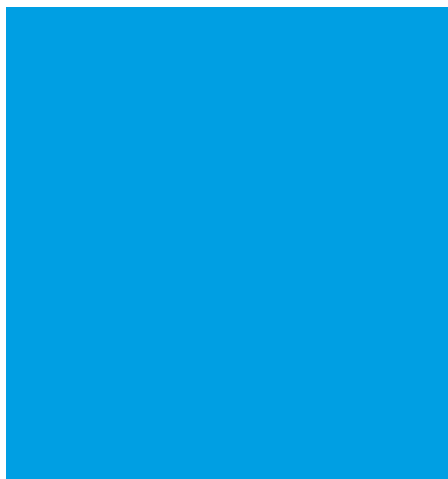
Kraftig regn og flom rammet folk i mange provinser i Thailand i oktober og desember 2016. I tillegg til å tilby flomhjelp til kunder i flomrammede områder overvåket dtac nettverket sitt nøye og var beredt til å respondere på krisen i de flomrammede og overvåkede områdene der alle basestasjoner er

utstyrt med strømaggregater i henhold til beredskapsplanen.

I Malaysia chartret Digi helikoptre for å bringe nødforsyninger til flomfere. Oversvømmelsene gikk ut over mange ulike tjenester, og også telekommunikasjon ble rammet.

Telenor har gode planer for backup og reserveløsninger for å sikre pålitelige tjenester **under flom og andre krevende omstendigheter**

I 2016 herjet ekstremværet Urd i Norge i årets siste uke. Strømbrydd og brudd i fibernettet påvirket mobildekningen i flere deler av landet. Telenor Norge viste at beredskapen fungerte vesentlig bedre under disse hendelsene enn under det voldsomme ekstremværet Dagmar i 2011. Strømbrydd og fiberskader var hovedårsakene til at Telenor-kunder ble rammet, og på det verste omfattet strømbryddet 160 mobilstasjoner, 2 000 fasttelefonikunder og 3 000 bredbånd-kunder. To dager etter at uværet Urd begynte, var de fleste tjenestene oppe og gikk igjen. Telenor Norge har siden Dagmar økt nødstrømkapasiteten ved sine installasjoner, styrket reservebatterikapasiteten ved flere basestasjoner og anskaffet høyteknologiske trailere for å kunne opprettholde dekningen i kriseområder. Telenor Norge har også mobile generatorer som kan

levere strøm til kommunikasjonsutstyr ved alvorlige strømbrydd. I tillegg gjennomfører selskapet kriseøvelser og har tett dialog med relevante myndigheter om robusthet og kriseberedskap.

Mange av Telenors forretningsenheter, spesielt de som opererer i katastrofeutsatte områder, har gode planer for backup og reserveløsninger for å sikre pålitelige tjenester under krevende forhold.

Innovasjon og forskning for felles verdi

Telenor arbeider for å introdusere innovativ bruk av digital kommunikasjon for å forbedre menneskenes tilværelse, med løsninger som bidrar til å løse sosiale, økonomiske og miljømessige problemer, redusere ulikheter og skape flere muligheter for samfunnet.

INNOVATIVE TJENESTER OG PROGRAMMER: Telenor er engasjert i å hjelpe verdens ledere å nå FNs bærekraftsmål som ble fastsatt i 2015. Tilgang til kommunikasjon og internett-tjenester skaper muligheter, uansett hvor vi bor eller hvilken bakgrunn vi har. Det gjør informasjon tilgjengelig og gir flere en stemme. Det har et stort potensiale til å redusere ulikheter. Å bruke mobilt internett til å fremme bærekraftig utvikling vil si å bruke innovasjon, ressurser og ekspertise til å utvikle forretningsmuligheter for et grønnere, mer rettferdig og mer inkluderende samfunn.

FORSKNING FOR FELLES VERDI: Forskning er avgjørende for at Telenor som selskap skal få kunnskapen og kompetansen som kreves for å bli en datadrevet programvareorganisasjon. Denne målsettingen er også knyttet til bærekraft. Forskning på bruk av stordata, informasjonsstrømmen fra analyse av digital kommunikasjon, kan potensielt gi viktig kunnskap som kan brukes til å løse sosioøkonomiske utfordringer, for eksempel tidlig identifisering og forebygging av sykdommer.

Status og målsettinger

INNOVATIVE TJENESTER OG PROGRAMMER: Bruk av mobil og partnersamarbeid for å støtte grupper med dårlig tjenestetilbud: Telenor og UNICEF videreførte samarbeidet sitt i 2016 til beste for barns rettigheter og utvikling, blant annet ved å fremme barns rettigheter og sikkerhet på internett i Bangladesh, Thailand, Malaysia, Ungarn og Serbia.

I Pakistan bygger Telenor-konsernet, Telenor Pakistan, UNICEF og lokale myndigheter videre på de gode resultatene fra pilotprosjektet i provinsene Sindh og Punjab for å få økt fødselsregistrering ved hjelp av mobiltelefoni. Ambisjonen er digital fødselsregistrering av 700 000 gutter og jenter på over 100 steder innen 2017. Dette er vesentlig større skala enn prøveprosjektet og vil utstyre disse barna med en juridisk identitet som potensielt kan bidra til å begrense barnearbeid, menneskehandel og barneekteskap samt fremme planlegging av og tilgang til offentlige tjenester.

I Thailand styrket dtac, UNICEF og landets helsemyndigheter innsatsen for å gi brukere gratis informasjonstjenester på mobil, et arbeid som skal fremme helse for mødre og barn. Mobiltelefonen brukes som et verktøy for å formidle livsviktig informasjon til gravide kvinner og nybakte mødre. Tjenesten hadde mer enn 200 000 abonnenter per november 2016.

I 2016 fortsatte arbeidet for sosial inkludering av rom-befolkningen i Serbia gjennom helsefremmende tjenester i samarbeid med UNICEF og lokale myndigheter.

I mars 2016 arrangerte Telenor for tredje gang et seminar om bærekraft og samfunnsansvar i Myanmar. Telenor fortalte om sitt arbeid med disse spørsmålene sett i lys av selskapets vekst i landet.

vellykket, med mer enn 6 millioner forsikrede kunder per desember 2016. Livsforsikringen Nirvoy fra Grameenphone har mer enn 5,5 millioner kunder i 2016. Målet med tjenesten er økt kundelojalitet i tillegg til å gi Grameenphone-kunder et sosialt sikkerhetsnett. Dessuten nådde Easypaisas helseforsikring for masse-markedet, Sehat Sahara, 125 000 abonnenter i 2016.

TELENOR HEALTH: Telenor Health helsetjenesten ble etablert av Telenor Group i 2015. Tjenesten har som målsetning å bruke teknologi for å sikre tilgang til helse og livsstilsinformasjon av høy kvalitet, råd og helsetjenester til alle, med et fokus på utviklingsmarkedene.

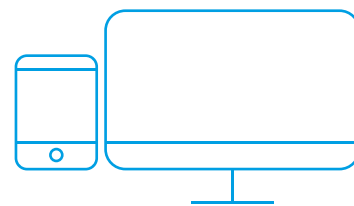
I juni 2016 etablerte Telenor Health helsetjeneste et partnerskap med Grameenphone og lanserte helsetjenesten Tonic i Bangladesh. Den abonnementsbaserte helsetjenesten tilbyr medlemmer et bredt spekter av fordeler inkludert; gratis innhold for å hjelpe brukere med en sunn livsstil, rabatterte telefon tilgang til kvalifiserte leger, gratis rabatter ved 200 sykehus, legesentre og apotek, gratis forsikring som inkluderer penger til å dekke tilleggskostnader og tapt arbeidsfortjeneste. Medlemskap i Tonic tilbys til vederlagsfritt til alle Grameenphones kunder som et ledd i arbeidet med å bidra til samfunnsutvikling og kundelojalitet til Grameenphone.

I 2016 har mer enn to millioner Grameenphone abonnenter blitt Tonic kunder og man har sett kundebasen øke så mye som 20 000 per dag. Mer enn 300 000 av Tonics medlemmer er Grameenphones bedriftskunder, som representerer noen av de største bedriftene og institusjonene i Bangladesh. I 2017 vil Tonic bygge videre på den tidlige suksessen, og fortsette å videreutvikle nye tilbud inkludert Tonic mobil applikasjonen, som nå er en av de mest populære helse- og trenings Android applikasjonene i Bangladesh.

Banktjenester på mobil for å fremme utdanning for jenter: Telenor Easypaisa i Pakistan leverer tjenester til Sindh Education Reform Programme (SERP) som brukes til utbetaling av utdanningsstipender. Stipendet gis til mer enn 400 000 jenter fra 6. til 10. årstrinn og er utformet for å utjevne kjønnsforskjellene i gjennomføringen av utdanning. Easypaisa gir mottakerne av stipendet en enkel og effektiv løsning i form av overdisken-tjenester (OTC) og minibankkort. Dette er også kostnadsbesparende for SERP.

Utvidelse av livs- og helseforsikrings-tjenester: Telenor-konsernet tilbyr kundene livs- og helseforsikring i mange av sine markeder. Telenor India fortsatte i 2016 å tilby Telenor Suraksha med livsforsikring til kunder med lav og middels inntekt. Initiativet har vært

«BIG DATA» FOR Å FREMME SOSIAL UTVIKLING: I 2016 fortsatte Telenor å forske på hvordan big data (store datamengder) kan brukes til å fremme sosial utvikling. På grunnlag av studien fra 2015 om spredning av denguefeber i Pakistan har Telenor utforsket hvordan konklusjonene kan omsettes til reell verdi for samfunnet.

Big Data – Innsikt fra behandling av store datamengder kan bidra til vår digitale virksomhet, og det kan også brukes til å fremme sosial utvikling

I 2016 var Telenor vertskap for et svært profilert arrangement om «stordata for sosial utvikling», en bekreftelse av Telenors strategiske forpliktelse for å skape flere muligheter for lokalsamfunn. Arrangementet samlet et bredt utvalg av interessenter fra forskning, sivilsamfunn og næringsliv. Arrangementet var høyt profilert og bekreftet Telenors strategiske forpliktelse for å skape flere muligheter for lokalsamfunn, understøttet av presentasjonen av de enestående resultatene av samarbeidet mellom Harvard og Telenor om denguefeber i Pakistan. Gjennom hele året fortsatte Telenor sin forskning og deltok i dialog med interesser om potensielle neste skritt. Telenors ambisjon er å fortsette dette arbeidet og publisere konklusjonene sine i løpet av 2017.

HVORDAN TELENOR PÅVIRKER SAMFUNNET

Telenors rapport om global påvirkning

I 2016 ga Telenor KPMG i oppdrag å gjennomføre en uavhengig studie av den økonomiske og sosiale betydningen Telenor har i de 13 markedene der selskapet har virksomhet. Rapporten dokumenterer Telenors samfunnsbidrag i disse landene, og viser at Telenor bidro med anslagsvis 20,3 milliarder amerikanske dollar til de nasjonale økonomiene (målt som brutto verdiskaping) i 2015.

De samfunnsøkonomiske effektene som ble behandlet i denne studien, kan grupperes i fire hovedområder:

- Telenors bidrag til samfunnsøkonomien, deriblant økt produktivitet, sysselsetting, investeringer, og rollen som bidragsyter til offentlige finanser
- Telenors bidrag til den bredere økonomien gjennom tjenester, deriblant effekten for digital og økonomisk inkludering, støtte til gründervirksomhet og innovasjon, og bidrag til større likhet mellom kjønnene
- Telenors påvirkning på samfunnsansvar i leverandørkjeden
- Telenors bidrag i krisesituasjoner

Det økonomiske rammeverket for å vurdere disse ringvirkningene fanger opp et bredt spekter av direkte og indirekte effekter. De viser hvordan Telenor bidrar til økonomien som selskap, så vel som de bredere ringvirkningene av at bedrifts- og privatkunder bruker Telenors tjenester.

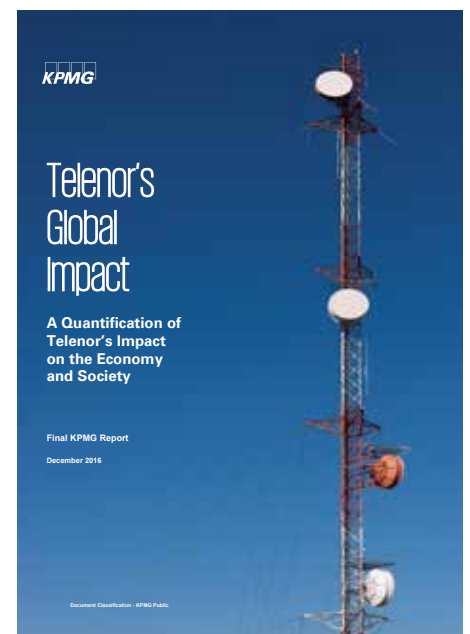
Rapporten fra KPMG viser også detaljert de samfunnsøkonomiske bidragene fra hver av Telenors 13 forretningsenheter globalt.

I et skiftende digitalt landskap er det avgjørende at myndigheter, bedrifter og organisasjoner samarbeider for å utvikle rammeverk som stimulerer til vekst og skaper samfunnsverdi. Rapporten fra KPMG skal bidra til en konstruktiv dialog om hvordan Telenor kan fortsette å skape samfunnsverdier og realisere muligheter som ligger i selskapets digitale utvikling i fremtiden.

Digital inkludering er også en del av Telenors forpliktelse overfor FNs bærekraftsmål, særlig mål 10 om å redusere ulikheter. Telenors rapport om global påvirkning belyser hvordan Telenors virksomhet bidrar til å nå dette målet.

Økonomisk bidrag til samfunnet Retningslinjer og tiltak

Mobilkommunikasjon og digitale tjenester fremmer økonomisk utvikling, vekst og modernisering av offentlige tjenester, tjenestenæringer og industri. Myndigheter anerkjenner i økende grad hvor viktig kommunikasjon er for å skape ny vekst, sysselsetting og innovasjon. I Europa ble denne viktige rollen beskrevet i strategiene Europe 2020 og Digital Single Market, som i 2016 ble reflektert gjennom nasjonale strategier for digital modernisering – for eksempel programmene Digital Agenda og Digital

Last ned hele rapporten: www.telenor.com/wp-content/uploads/2016/12/KPMG-Report-Telenor-Global-Impact-Final-Report-vSTC.pdf

velferd i Ungarn, Bredbåndsplan for Sverige, Digital strategi for modernisering i Danmark og Digital agenda i Norge. Nasjonale digitale strategier har også blitt lansert i Pakistan og Thailand. Telenor har kommet med viktige innspill og forslag til disse prosessene. I slutten av 2016 etablerte Telenor og andre store selskaper «Digital Norway»-initiativet (Toppindustriseret) som har som mål å bringe økonomien over til den svært digitaliserte «Industri 4.0»-fasen av industriell utvikling.

Telenor har levert land-til-land-rapportering av investering, beskatning og sysselsetting siden 2014. I 2016

dokumenterte Telenor sitt bredere sosiale og økonomiske bidrag til samfunnene selskapet arbeider i, gjennom rapporten Telenor's Global Impact fra KPMG. Den dokumenterte et vesentlig direkte og indirekte bidrag til økonomisk aktivitet, investering, offentlige finanser, sysselsetting, likestilling og sosial og finansiell inkludering. I tillegg lanserte Telenor Research en metode (05/2016 – Telenor in the National Economy: A Methodology) for å kunne dokumentere samfunnsbidrag på årlig basis. Dette medfører at Telenor kan øke åpenheten og forståelsen av hvordan virksomheten bidrar til i nasjonal verdiskaping og vekst.

Status og målsettinger

EN LANGSIKTIG INVESTOR, SKATTEBETALER OG ARBEIDSGIVER: Telenor er forpliktet til langsiktig investering som fremmer sysselsetting,

industriutvikling og bedre driftsbalanse i landene hvor vi har virksomhet. Mobil- og bredbåndnett opprettholder nasjonal infrastruktur for vekst, digitalisering og modernisering i et perspektiv over flere tiår. I 2016 utgjorde Telenors investering på 29,9 milliarder kroner, av en samlet inntekt på 131,4 milliarder kroner, en investeringsrate på 22,8 prosent av totalinntektene, sammenlignet med en investeringsrate på 20 prosent i 2015.

Telenor er forpliktet til å drive virksomhet i samsvar med lokale lover og regler. Telenor rapporterer og betaler skatt i henhold til skattenivået i hvert land (mer informasjon i noter til regnskapet). Telenor anbefaler myndigheter å ha et skattesystem basert på anerkjente skatteprinsipper fremmet av IMF og Verdensbanken, med universelle skattenivåer fordelt over et bredt

skattegrunnlag. Prinsipper for skatteinnkreving bør bygge på forutsigbar lovgivning anvendt av en objektiv myndighet og testet i uavhengige domstoler. Forutsigbar og universell beskatning er avgjørende for effektiv investering og rimelige tjenester for alle.

Globalt har de fleste land taklet finanskrisen siden 2008 gjennom redusert skattetrykk for å stimulere til investering og vekst. Thailand reduserte skattene i 2015, mens Danmark og Norge reduserte selskapsbeskatningen ytterligere i 2016. Men en rekke myndigheter opprettholdt særbeskatning av mobiltjenester, på en målrettet og uforutsigbar måte. Globalt har noen få land valgt å møte skatteutfordringene ved å innføre ekstraskatter på mobiltelefoni, mobiltelefoner,

LAND-FOR-LAND RAPPORTERING

Regnskapsåret 2016

NOK millioner	Driftsinntekter	EBITDA*	Drifts- investeringer*	Resultat før skatt*	Betalt selskapskatt*	Antall ansatte per 31.12.2016
Norway	32 164	9 808	6 054	932	470	5 880
Sweden	14 527	4 809	1 596	3 183	502	1 923
Denmark	5 524	635	535	372	37	1 950
Hungary	4 376	1 382	391	791	207	1 403
Bulgaria	3 124	1 260	320	664	58	2 062
Serbia	3.271	1 069	344	605	105	1 351
Montenegro	459	154	174	146	(164)	301
Thailand	19 544	6 615	4 835	943	174	4 484
Malaysia	13 371	6 143	1 585	4 672	1 232	2 071
Bangladesh	12 338	6 832	2 259	4 221	1 703	4 007
Pakistan	8 635	3 614	4 952	2 249	885	6 202
India	6 032	49	917	(7 849)	3	4 010
Myanmar	6 762	2 919	2 729	2 051	529	723
Other	1 301	(187)	3 156	1 247	183	633
Telenor Group	131 427	45 103	29 848	11 731	5 924	37 000

Tabellen spesifiserer de viktigste elementene i Telenors direkte økonomiske bidrag per land. Dette omfatter inntekter, EBITDA, investeringer, selskapskatt betalt i 2016 og antall ansatte. Vær oppmerksom på at tabellen ikke spesifiserer alle skatter og avgifter, men omfatter kun selskapskatt.

inntektsdeling eller annen skatt som direkte øker prisene og rammer brukerne nederst i inntektspyramiden. Ungarn, Pakistan og Bangladesh fortsatte med høye, målrettede og uforutsigbare særskatter på mobiltjenester.

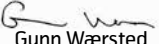

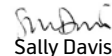

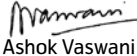

DIREKTE ØKONOMISK BIDRAG:

Et selskap bidrar direkte til nasjonaløkonomien gjennom sine investeringer, lønninger, skatter og avgifter, og indirekte gjennom den tilhørende produksjonen som selskapet stimulerer hos leverandører og partnere i

verdikjeden. I henhold til de uavhengige konklusjonene i rapporten fra KPMG bidro Telenors forretningsenheter i 13 land direkte til nasjonaløkonomiene med 7,0 milliarder USD (56,0 milliarder kroner) i brutto verdiskaping i 2015, pluss indirekte med 13,4 milliarder USD (107,8 milliarder kroner) i verdiskaping gjennom lokal etterspørsel og ansattes etterspørsel. Det betyr at for hver dollar i verdi Telenor skapte direkte, ble det skapt ytterligere 1,9 dollar i den utvidete økonomien blant forhandlere, partnere og ansattes etterspørsel.

Mobil kommunikasjon skaper et levende økosystem av store og små bedrifter som sysselsetter millioner i Telenors markeder. For 2015 fant KPMG at den virksomheten og tjenestene som Telenors 37 000 ansatte produserte, skapte sysselsetting for 1,2 millioner mennesker innenfor tjenesteyting, distribusjon, salg osv.

Fornebu, 14. mars 2017

 Gunn Wærsted Styreleder	 Jacob Agraou Styremedlem	 Siri Beate Hatlen Styremedlem	 Sally Davis Styremedlem	 Dag J. Opedal Nestleder	 Ashok Vaswani Styremedlem
 Jon Erik Reinhardsen Styremedlem	 Per Gunnar Salomonsen Styremedlem	 Ase Selfjord Styremedlem	 Harald Stavn Styremedlem		 Sigve Brekke Konsernsjef
 Regi Aalstad Styremedlem					

RESULTATREGNSKAP

Telenor konsern 1. januar – 31. desember

Beløp i millioner kroner, unntatt resultat per aksje	Note	2016	2015
Driftsinntekter	6	131 427	128 175
Vare- og trafikkostnader	7	(34 095)	(35 147)
Lønn og personalkostnader	8	(13 152)	(12 406)
Andre driftskostnader	9	(37 698)	(36 425)
Andre inntekter	10	547	113
Andre kostnader	10	(1 927)	(985)
EBITDA		45 103	43 325
Avskrivninger og amortiseringer	17,18	(20 050)	(18 384)
Nedskrivninger	15,17,18	(7 983)	(2 181)
Driftsresultat		17 070	22 761
Andel resultat etter skatt fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	19	1 517	(7 070)
Gevinst (tap) ved avgang av tilknyttede selskaper	19	(3 313)	251
Finansinntekter og -kostnader			
Finansinntekter	12	427	491
Finanskostnader	12	(3 205)	(2 727)
Netto valutagevinst (tap)	12	(208)	(961)
Netto verdiendring finansielle instrumenter	12	(557)	276
Netto finansinntekter og -kostnader		(3 543)	(2 921)
Resultat før skatt		11 731	13 020
Inntektsskatt	13	(5 924)	(6 317)
Resultat etter skatt		5 806	6 704
Fordelt på:			
Ikke-kontrollerende eierinteresser		2 974	3 289
Aksjonærer i Telenor ASA		2 832	3 414
Resultat per aksje i kroner:			
Ordinært/Utvannet fra resultat etter skatt	14	1,89	2,27

OPPSTILLING AV TOTALRESULTAT

Telenor konsern 1. januar – 31. desember

Beløp i millioner kroner	Note	2016	2015
Resultat etter skatt		5 806	6 704
Øvrige resultatelementer			
Omregningsdifferanser på nettoinvesteringer i utenlandske virksomheter	23	(4 646)	7 774
Inntektsskatt		(15)	(3)
Beløp reklassifisert fra øvrige resultatelementer til resultatet ved avgang	23	(3 865)	(15)
Inntektsskatt reklassifisert	23	256	-
Netto gevinst (tap) på sikring av nettoinvesteringer	23, 28	2 734	(5 491)
Inntektsskatt		(684)	1 232
Beløp reklassifisert fra øvrige resultatelementer til resultatet ved avgang	23	2 969	-
Inntektsskatt reklassifisert	23	(816)	-
Netto gevinst (tap) på tilgjengelig for salg investeringer	23	(43)	(17)
Andel av øvrige resultatelementer fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	23	631	(3 357)
Beløp reklassifisert fra øvrige resultatelementer til resultatet ved avgang	23	4 783	(23)
Sum av poster som kan reklassifiseres til resultatet i senere perioder		1 305	99
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsplaner	23, 25	(304)	1 111
Inntektsskatt		55	(249)
Sum av poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet i senere perioder		(248)	862
Øvrige resultatelementer, netto etter skatt		1 056	961
Totalresultat for perioden		6 862	7 665
Totalresultat fordelt på:			
Ikke-kontrollerende eierinteresser		2 824	3 762
Aksjonærer i Telenor ASA		4 038	3 903

OPPSTILLING AV FINANSIELL STILLING

Telenor konsern 1. januar – 31. desember

Beløp i millioner kroner	Note	2016	2015
EIENDELER			
Eiendel ved utsatt skatt	13	2 163	3 366
Goodwill	15,16	24 519	23 968
Immaterielle eiendeler	17	33 057	40 495
Varige driftsmidler	18	72 016	69 211
Tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	19	15 773	19 400
Andre anleggsmidler	21	5 800	6 155
Sum anleggsmidler		153 328	162 596
Forskuddsbetalt skatt		737	770
Varelager		1 802	2 271
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	20	24 876	23 877
Andre finansielle omløpsmidler	21	2 489	1 436
Eiendeler klassifisert som holdt for salg		2	3
Kontanter og kontantekvivalenter	22	23 085	13 956
Sum omløpsmidler		52 991	42 313
Sum eiendeler		206 319	204 909
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital henførbart til aksjonærer i Telenor ASA	23	50 879	58 467
Ikke-kontrollerende eierinteresser	23	4 517	4 660
Sum egenkapital		55 396	63 126
Gjeld			
Langsiktig rentebærende gjeld	27	60 391	63 802
Langsiktig ikke-rentebærende gjeld	26	3 816	4 010
Forpliktelse ved utsatt skatt	13	2 972	3 023
Pensjonsforpliktelser	25	2 585	2 424
Avsetninger og forpliktelser	24	3 542	3 545
Sum langsiktig gjeld		73 305	76 805
Kortsiktig rentebærende gjeld	27	25 970	12 626
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	26	42 890	44 030
Betalbar skatt		3 439	3 392
Kortsiktig ikke-rentebærende gjeld	26	3 642	3 339
Avsetninger og forpliktelser	24	1 677	1 591
Sum kortsiktig gjeld		77 618	64 978
Sum egenkapital og gjeld		206 319	204 909

Fornebu, 14. mars 2017

Gunn Wærsted
Styreleder

Dag J. Opedal
Nestleder

Jon Erik Reinhardsen
Styremedlem

Jacob Agraou
Styremedlem

Siri Beate Hatlen
Styremedlem

Sally Davis
Styremedlem

Ashok Vaswani
Styremedlem

Regi Aalstad
Styremedlem

Per Gunnar Salomonsen
Styremedlem

Ase Selfjord
Styremedlem

Harald Stavn
Styremedlem

Sigve Brekke
Konsernsjef

OPPSTILLING AV KONTANTSTRØMMER

Telenor konsern 1. januar – 31. desember

Beløp i millioner kroner	Note	2016	2015
Resultat før skatt		11 731	13 020
Betalt skatt		(5 760)	(5 141)
Netto (gevinst)/tap ved avhendelse, inkludert nedskrivninger og endring virkelig verdi av finansposter		574	81
Avskrivninger, amortiseringer- og nedskrivninger		28 033	20 565
Andel resultat etter skatt og (gevinst)/tap ved avgang av tilknyttede selskap og felleskontrollerte virksomheter		1 796	6 819
Mottatt utbytte fra tilknyttede selskaper		130	189
Netto rentekostnader		2 447	2 071
Endringer i netto driftsrelatert arbeidskapital	22	972	2 774
Netto valuta (gevinster)/tap ikke relatert til operasjonelle aktiviteter		1 087	667
Innbetalinger av renter		306	418
Utbetalinger av renter		(2 042)	(1 841)
Andre justeringer		504	(2 517)
Netto kontantstøm fra operasjonelle aktiviteter		39 778	37 107
Innbetalinger ved avgang varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		92	108
Utbetalinger ved tilgang varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	22	(23 727)	(21 168)
Innbetalinger ved avgang av datterselskaper og tilknyttede selskaper, fratrukket kontanter avhendet	22	5 319	1 354
Utbetalinger ved tilgang av datterselskaper og tilknyttede selskaper, fratrukket kontanter overtatt	22	(2 971)	(497)
Innbetalinger ved avgang av andre investeringer		607	174
Utbetalinger ved tilgang av andre investeringer		(425)	(252)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		(21 105)	(20 281)
Innbetalinger ved opptrekk av gjeld		26 280	14 650
Nedbetaling av gjeld		(15 698)	(10 516)
Nedbetaling av lisensforpliktelse		(1 562)	(2 136)
Nedbetaling leveransekjede-finansiering	22	(3 672)	(2 538)
Utbetaling av utbytte til ikke-kontrollerende eierinteresser i datterselskaper	22	(3 139)	(3 777)
Utbetaling av utbytte til aksjonærer i Telenor ASA	23	(11 246)	(10 724)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		(9 037)	(15 041)
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter		(446)	81
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter		9 190	1 866
Kontanter og kontantekvivalenter per 1. januar		13 760	11 893
Kontanter og kontantekvivalenter per 31. desember	22	22 951	13 760

OPPSTILLING AV ENDRINGER I EGENKAPITAL

Telenor konsern – per 31. desember 2015 og 2016

	Henførbart til aksjonærer i Telenor ASA					Ikke-kontroll- erende eier- interesser ¹⁾	Sum egen- kapital
	Innskutt egen- kapital ¹⁾	Annen egen- kapital ¹⁾	Tilbake- holdt resultat	Akkumulerte omregnings- differanser ¹⁾	Totalt		
Egenkapital per 1. januar 2015	9 078	(20 377)	73 974	1 080	63 755	4 750	68 505
Resultat for perioden	-	-	3 414	-	3 414	3 289	6 704
Øvrige resultatelementer for perioden	-	(2 534)	-	3 022	488	473	961
Totalresultat for perioden	-	(2 534)	3 414	3 022	3 903	3 762	7 665
Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser	-	(2)	-	-	(2)	24	22
Egenkapitaljusteringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	-	1 732	-	-	1 732	-	1 732
Utbytte	-	-	(10 959)	-	(10 959)	(3 876)	(14 835)
Aksjebasert avlønning, utøvelse av opsjoner og utdeling av aksjer	-	37	-	-	37	-	37
Egenkapital per 31. desember 2015	9 078	(21 143)	66 429	4 102	58 467	4 660	63 126
Resultat for perioden	-	-	2 832	-	2 832	2 974	5 806
Øvrige resultatelementer for perioden	-	5 164	-	(3 958)	1 206	(150)	1 056
Totalresultat for perioden	-	5 164	2 832	(3 958)	4 038	2 824	6 862
Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser	-	(152)	-	-	(152)	(106)	(258)
Egenkapitaljusteringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	-	(239)	-	-	(239)	-	(239)
Utbytte	-	-	(11 261)	-	(11 261)	(2 861)	(14 122)
Aksjebasert avlønning, utøvelse av opsjoner og utdeling av aksjer	-	28	-	-	28	-	28
Egenkapital per 31. desember 2016	9 078	(16 343)	58 000	144	50 879	4 517	55 396

¹⁾ Se note 23.

NOTER TIL KONSERNREGNSKAPET

Telenor konsern

Innhold noter

1	Generell informasjon, grunnlag for utarbeidelse og endringer i internasjonale regnskapsstandarder	20	Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer
2	Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper	21	Andre anleggsmidler og finansielle omløpsmidler
3	Sentrale regnskapsvurderinger og viktige kilder til estimatusikkerhet	22	Tilleggsinformasjon om oppstilling av kontantstrømmer
4	Virksomhetssammenslutninger	23	Tilleggsinformasjon om egenkapital
5	Segmenter	24	Avsetninger og forpliktelser
6	Driftsinntekter	25	Pensjoner
7	Vare- og trafikkostnader	26	Leverandørgjeld, annen kortsiktig gjeld og ikke-rentebærende forpliktelser
8	Lønn og personalkostnader	27	Rentebærende gjeld
9	Andre driftskostnader	28	Kapitalstyring og finansiell risikostyring
10	Andre inntekter og kostnader	29	Virkelig verdi av finansielle instrumenter
11	Utgifter til forskning og utvikling	30	Pantstillelser og garantiansvar
12	Finansinntekter og -kostnader	31	Kontraktsforpliktelser
13	Inntektsskatt	32	Nærstående parter
14	Resultat per aksje	33	Tvister og betingede forpliktelser
15	Goodwill	34	Ytelser til ledelsen m.v.
16	Nedskrivningsvurderinger	35	Antall aksjer, aksjonærer m.v.
17	Immaterielle eiendeler	36	Hendelser etter rapporteringsperioden
18	Varige driftsmidler		
19	Tilknyttede selskaper og felleskontrollerte ordninger		

NOTE 1 Generell informasjon, grunnlag for utarbeidelse og endringer i internasjonale regnskapsstandarder

Generell informasjon

Telenor ASA (selskapet) er et norsk allmennaksjeselskap. Selskapet er underlagt allmennaksjeloven. Selskapets hovedkontor har adresse Snarøyveien 30, 1360 Fornebu. Telefonnummer: +47 678 90 000. Telenor er et telekommunikasjonsselskap og hovedaktivitetene til selskapet og datterselskapene (konsern) er beskrevet i note 5 Segmenter.

Dette konsernregnskapet er godkjent av styret 14. mars 2017 for vedtak av generalforsamlingen 10. mai 2017.

Grunnlag for utarbeidelse av konsernregnskapet

Telenor har utarbeidet konsernregnskapet i henhold til internasjonale regnskapsstandarder (International Financial Reporting Standards - IFRS) som er godkjent av EU, i tråd med kravene i EUs IFRS-forordning og norsk regnskapslov. Referanser til «IFRS» i dette regnskapet betyr IFRS som er godkjent av EU.

Implementering av nye og reviderte standarder og fortolkninger

De anvendte regnskapsprinsippene er konsistente med prinsippene som ble anvendt i forrige regnskapsår, bortsett fra implementering av nye regnskapsstandarder som beskrevet nedenfor.

Følgende standarder og fortolkninger implementert med effekt fra 1. januar 2016 hadde ingen påvirkning på Telenors konsernregnskap:

- *Endringer i IAS 19: Innbetalinger fra ansatte (i kraft fra 1. februar 2015 i EU).* Endringen klargjør regnskapsføringen av innbetalinger foretatt av ansatte eller tredjeparter når en slik innbetaling er fastsatt gjennom bestemmelsene i ytelsesplanen. Formålet med endringene er å gi et enklere alternativ for regnskapsføring av innbetalingene gjort av de ansatte, når det er en klar sammenheng mellom disse innbetalingene og de ansattes ytelser i perioden. Endringene hadde ingen effekt på konsernregnskapet.
- *Endringer i IFRS 11 Felleskontrollert ordning: Regnskapsføring av kjøp av interesser (i kraft fra 1. januar 2016).* Endringene i IFRS 11 stiller krav til at regnskapsføring av kjøp av en interesse i en felleskontrollert driftsordning med aktivitet som utgjør en virksomhet skal benytte de relevante regnskapsprinsippene for virksomhetssammenslutninger. Endringene gjelder både første gangs kjøp av andeler i en felleskontrollert driftsordning og kjøp av eventuelle ytterligere interesser i den samme felleskontrollerte driftsordningen. Endringene hadde ingen effekt på konsernregnskapet.
- *Endringer i IAS 16 og IAS 38: Klargjøring av akseptable metoder for avskrivning og amortisering (i kraft fra 1. januar 2016).* Endringene klargjør prinsippet i IAS 16 *Eiendom, anlegg og utstyr* og IAS 38 *Immaterielle eiendeler* om at inntekter reflekterer et sett av økonomiske fordeler som er generert fra drift av en virksomhet (som eiendelene er en del av) fremfor de økonomiske fordelene som forbrukes gjennom bruk av eiendelen. Som følge av dette kan ikke inntektsbaserte metoder benyttes til å avskrive varige driftsmidler og kan kun benyttes i begrenset grad for å amortisere immaterielle eiendeler. Endringene hadde ingen effekt på konsernregnskapet.
- *Endringer i IAS 27: Egenkapitalmetoden i separate finansregnskap (i kraft fra 1. januar 2016).* Endringene gir enheter adgang til å benytte egenkapitalmetoden for regnskapsføring av investeringer i datterselskaper, felleskontrollerte ordninger og tilknyttede selskaper i deres separate finansregnskap. Endringene hadde ingen effekt på konsernregnskapet eller på selskapsregnskapet til Telenor ASA.
- *Årlig forbedringsprosjekt (2012–2014) (i kraft fra 1. januar 2016).* Disse endringene består av mindre endringer i 4 standarder og hadde ingen vesentlige effekter på konsernregnskapet.

På tidspunktet for fastsettelse av dette årsregnskapet var følgende standarder og fortolkninger, som kan ha betydning for konsernregnskapet, utgitt, men ikke trådt i kraft:

- *IFRS 9 Finansielle instrumenter (i kraft fra 1. januar 2018).* Standarden erstatter IAS 39 *Finansielle instrumenter: Innregning og måling*, og introduserer nye krav til klassifisering og måling, nedskrivningsvurderinger og sikringsbokføring. Implementeringen av IFRS 9 vil ha begrenset eller ingen effekt på klassifisering og måling av konsernets finansielle eiendeler og sikringsbokføring. Effekten av IFRS 9 på konsernregnskapet er fortsatt under evaluering.
- *IFRS 15 Inntekter fra kontrakter med kunder (i kraft fra 1. januar 2018).* IFRS 15 innfører en ny femstegs-modell som vil gjelde for inntekter som knytter seg til kontrakter med kunder. Hovedeffektene av IFRS 15 for konsernet vil være som følger:
 - *Allokering basert på frittstående salgspriser:* I sammensatte leveranser krever IFRS 15 allokering av transaksjonsprisen mellom separate leveringsforpliktelser basert på frittstående salgspriser for inkluderte varer og tjenester. Konsernets nåværende regnskapsprinsipp begrenser innregning av beløpet som allokeres til leverte elementer til det beløpet som er ubetinget av gjenværende leveringsforpliktelser, eller som forutsetter at visse ytelser er oppfylt. Denne endringen vil ha vesentlig effekt på innregning av inntekter hvor en vesentlig rabatt gis til kunden ved avtaleinngåelsen. I slike tilfeller vil den nye standarden for innregning av inntekter påvirke gjennomsnittlig inntekt per abonnement per måned (ARPU) negativt og øke håndsettinntekter. Som en konsekvens av og isolert sett vil innregnede bruttomarginer på håndsett forbedres.
 - *Sammensatte leveranser solgt gjennom eksterne kanaler:* I enkelte markeder hvor håndsett og abonnementer selges gjennom eksterne kanaler er konsernet kun prinsippal relatert til salg av abonnementer, og håndsettet anses solgt av forhandleren med avdragsordninger som innkreves av konsernet. For leveranser hvor forhandleren kompenseres med provisjon og hvor det ikke er en klar sammenheng mellom betaling til forhandleren og innkreving av vederlaget fra kunden, er konsernets nåværende regnskapsprinsipp å innregne en provisjonskostnad og økte abonnementsinntekter. Med IFRS 15 vil provisjonen nettoføres mot driftsinntekter i den utstrekning det er mulig å påvise en sammenheng mellom provisjonen til forhandleren, som videreføres til kunden, og vederlaget fra kunden som deretter innkreves av konsernet. ARPU blir dermed negativt påvirket for disse leveransene.
 - *Utgifter til kontraktsinngåelse:* Utgifter til kontraktsinngåelse, slik som salgsprovisjoner, blir under nåværende regnskapsprinsipper kostnadsført når de pådras. IFRS 15 krever at en slik utgift innregnes som en eiendel dersom amortiseringsperioden er mer enn 12 måneder. Amortiseringsperioden skal være forventet kontraktsperiode, inkludert kontraktsfornyelser. Amortisering av utgifter til kontraktsinngåelse som innregnes som eiendeler vil bli innregnet som en del av EBITDA.
 - *Endringer i kundekontrakter:* IFRS 15 krever i enkelte sammenhenger at allokeringen av mottatt vederlag endres når kontrakten endres. I forhold til nåværende tjenester ytet av konsernet kommer denne endringen i regnskapsprinsipper til å få begrenset effekt på konsernets mønster for innregning av inntekter.
 - *Presentasjon og noteopplysninger:* IFRS 15 stiller nye krav til noteopplysninger i års- og delårsrapportene, for eksempel spesifisering av inntekter i kategorier som viser hvordan art, beløp, periodisering og usikkerhet knyttet til inntekter og kontantstrømmer påvirkes av økonomiske faktorer.
 - *Overgangsregler:* IFRS 15 gir et valg mellom en metode med full tilbakevirkende kraft hvor alle presenterte perioder endres, eller en modifisert metode hvor kun den siste presenterte periode endres. Sistnevnte metode krever noteopplysninger som avstemmer alle regnskapslinjer i oppstillingene i implementeringsåret mot nåværende

standarder. I åpningsbalansen må en allokering av samlet vederlag foretas mellom utstyr som er levert og framtidige tjenester som skal leveres i kontrakter som ikke er fullført, enten i overgangsperioden eller i sammenligningsperioden avhengig av overgangsmetode. Da mer inntekter generelt vil bli innregnet på utstyr levert forventes en kontraktseiendel med en tilsvarende økning i egenkapital. Konsernet forventer å anvende modifisert metode for overgangen til IFRS 15.

- *IFRS 16 Leieavtaler (i kraft fra 1. januar 2019, men ikke godkjent av EU).* IFRS 16 fastsetter vesentlige nye regnskapsprinsipper for leietakere. IFRS 16 eliminerer nåværende skille mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler som er påkrevd av IAS 17 *Leieavtaler* og innfører en felles regnskapsmodell for leietakere. En leietaker må ved anvendelse av den nye modellen innregne eiendeler og forpliktelser for alle leieavtaler med en varighet over 12 måneder, med mindre den underliggende eiendelen har lav verdi, og innregne avskrivninger av leide eiendeler separat fra renter på leieforpliktelser i resultatoppstillingen. For konsernet innebærer dette at nåværende operasjonelle leieavtaler som oppfyller kriteriene skal innregnes som eiendeler og forpliktelser. Endringen vil ha en vesentlig positiv effekt på EBITDA i resultatoppstillingen i konsernregnskapet og øke totale eiendeler og netto gjeld. Implementeringseffekten i 2019 er høyst usikker på grunn av endringer i forretningsmodeller, høy usikkerhet knyttet til fornyelsesopsjoner og estimat for leieperiode for en vesentlig del av konsernets leieavtaler. Dette er særlig relevant for leieforpliktelsen, som vil øke rentebærende gjeld med et vesentlig beløp. Eiendeler vil øke med et beløp som minimum tilsvarer leieforpliktelsen. Et overordnet estimat på konsernets oppstillingsplaner, basert på dagens leieavtaler og en fast leieperiode for vår infrastruktur er som følger:
 - Årlige leiekostnader regnskapsført som operasjonelle leiekostnader vil forbedre EBITDA i området 5–7 milliarder kroner.
 - Årlige avskrivninger på leide eiendeler vil øke i området 4–5 milliarder kroner.
 - Årlige rentekostnader relatert til leieforpliktelsen vil øke med omtrent 2–3 milliarder kroner.

- *Endringer i IAS 12: Innregning av eiendeler ved utsatt skatt for urealiserte tap (i kraft fra 1. januar 2017, men er ikke godkjent av EU).* Endringene klargjør regnskapsføring av eiendeler ved utsatt skatt for urealiserte tap på gjeldsinstrumenter målt til virkelig verdi. Konsernet innregner ikke gjeldsinstrumenter til virkelig verdi, og endringen er dermed ikke relevant for innregning av eiendeler ved utsatt skatt i konsernregnskapet.
- *Endringer i IAS 7: Disclosure Initiative (i kraft fra 1. januar 2017, men er ikke godkjent av EU).* Endringene introduserer ytterligere informasjonskrav for å muliggjøre evaluering av endringer (kontant og ikke-kontant) i forpliktelser som stammer fra finansieringsaktiviteter. Endringene skal anvendes prospektivt og ingen sammenligningsinformasjon kreves på ikrafttredelsesdato. Endringene har ingen effekt på konsernregnskapet, men kan medføre noe ytterligere noteinformasjon.
- *Årlig forbedringsprosjekt (2014–2016) (i kraft fra 1. januar 2017 og 1. januar 2018, men er ikke godkjent av EU).* Endringene består av mindre spesifikasjoner i virkeområdet til IFRS 12 og unntak fra bruk av egenkapitalmetoden for tilknyttede selskaper i henhold til IAS 28. Disse endringene vil ikke ha noen innvirkning på konsernregnskapet.
- *IFRIC 22 Foreign Currency Transactions and Advance Consideration (i kraft fra 1. januar 2018, men er ikke godkjent av EU).* Fortolkningen publisert av IASB krever at valutakursen som benyttes for innregning av tilknyttede eiendeler, kostnader eller inntekter er valutakursen på tidspunktet for innregning av ikke-pengeposter relatert til en mottatt forskuddsbetaling eller betaling. Fortolkning vil ikke ha effekt på konsernregnskapet.

Ledelsen forventer å implementere disse standardene og fortolkningene på ovenfor nevnte datoer forutsatt at standardene og fortolkningene er godkjent av EU.

NOTE 2 Sammen drag av vesentlige regnskapsprinsipper

Prinsipper for utarbeiding

Konsernregnskapet er utarbeidet basert på historisk kost, med unntak av finansielle eiendeler som er tilgjengelige for salg (primært aksjeholdninger med mindre enn 20 %) og derivater, som er verdsett til virkelig verdi. Lån, fordringer og andre finansielle forpliktelser er vurdert til amortisert kost.

Konsernregnskapet er presentert i norske kroner. Beløp er avrundet til nærmeste million, om ikke annet er angitt. Som følge av avrundingsjusteringer er det mulig at beløp og prosenter ikke summerer seg til totalsummen.

Konsolideringsprinsipper og ikke-kontrollerende eierinteresser

Konsernregnskapet omfatter Telenor ASA og enheter som Telenor ASA har kontroll over (konsernet). Kontroll oppnås når selskapet er eksponert for eller har rettigheter til variabel avkastning fra sitt engasjement i foretaket som det er investert i og har mulighet til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over dette foretaket. Kontroll vil normalt foreligge når konsernet har en stemmeandel på mer enn 50 % gjennom eierskap eller avtaler, med unntak av i de tilfeller der andre aksjonærer kan forhindre konsernet fra å utøve kontroll.

I tillegg kan man ha kontroll uten å ha 50 % av stemmeandelene gjennom eierskap eller avtaler, som en følge av faktisk kontroll. Faktisk kontroll er muligheten til å utøve kontroll gjennom majoriteten av stemmerettene på

generalforsamlingen og styremøtene, men uten legal rett til å utøve ensidig kontroll. Kontroll kan også eksistere gjennom potensielle stemmerettigheter, slik som opsjoner. Slike potensielle stemmerettigheter er kun vurdert dersom de er reelle rettigheter.

Datterselskapene avlegger regnskap med samme rapporteringsperioder som morselskapet. Konsistente regnskapsprinsipper blir anvendt. Resultater fra datterselskaper er inkludert i konsernregnskapet fra den dagen konsernet får kontroll til tidspunktet for opphør av kontroll. Konserninterne transaksjoner, mellomværende, driftsinntekter, driftskostnader samt urealisert internfortjeneste er eliminert i konsolideringen.

Ikke-kontrollerende eierinteresser i datterselskaper vises som en del av egenkapitalen, separat fra egenkapital henførbart til aksjonærer i Telenor ASA. Ikke-kontrollerende eierinteresser består enten av de ikke-kontrollerende interessenes forholdsmessige andeler av virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler eller av virkelig verdi av disse eiendelene på datoen for virksomhetssammenslutningen, og av de ikke-kontrollerende interessenes andel av endringer i egenkapitalen siden virksomhetssammenslutningen. Prinsippet for måling av ikke-kontrollerende eierinteresser bestemmes separat for hver virksomhetssammenslutning.

Ved endring i eierandel i et datterselskap uten tap av kontroll, regnskapsføres endringen som en egenkapitaltransaksjon. Vederlag som overskyter, eller

er lavere enn, regnskapsført verdi av ikke-kontrollerende eierinteresser innregnes mot egenkapital henførbart til aksjonærene i morselskapet. Hvis konsernet mister kontrollen over et datterselskap, fraregnes dets eiendeler, gjeld og ikke-kontrollerende eierinteresser, og beløp som er blitt innregnet i øvrige resultatetlementer relatert til datterselskapet reklassifiseres til resultatet, eller overføres direkte til tilbakeholdt resultat i egenkapital. Gjenværende investering på tidspunktet for tap av kontroll måles til virkelig verdi og gevinst eller tap innregnes.

Omregning av utenlandsk valuta

Konsernregnskapet presenteres i norske kroner, som også er Telenor ASAs funksjonelle valuta. Transaksjoner i utenlandsk valuta innregnes initielt i den funksjonelle valutaen til kursen på transaksjonsdagen. Pengeposter (eiendeler og gjeld) i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valuta basert på kursen på rapporteringsdatoen. Alle valutadifferanser innregnes i resultatregnskapet med unntak av valutadifferanser på lån i utenlandsk valuta som er utpekt som sikring av en nettoinvestering i en utenlandsk enhet, eller pengeposter som anses som en del av nettoinvesteringen. Disse valutadifferansene innregnes som en separat del av øvrige resultatetlementer inntil nettoinvesteringen avhendes eller pengeposten gjøres opp, da de innregnes i resultatregnskapet. Skatt på omregningsdifferanser relatert til disse lånene, innregnes også i øvrige resultatetlementer. Ikke-pengeposter målt til historisk kost i utenlandsk valuta, omregnes til valutakursene på datoene for de opprinnelige transaksjonene. Dato for opprinnelig transaksjon for ikke-pengeposter hvor konsernet har forskuddsbetalt er datoen for betaling av forskuddet.

Konsernet har utenlandske enheter med annen funksjonell valuta enn norske kroner. På rapporteringsdatoen omregnes eiendeler og gjeld i utenlandske enheter med annen funksjonell valuta enn norske kroner til norske kroner med kursen på rapporteringsdatoen, og resultatregnskapene omregnes basert på gjennomsnittskurser gjennom året. Omregningsdifferansene innregnes som en separat del av øvrige resultatetlementer inntil nettoinvesteringen avhendes, da de innregnes i resultatregnskapet.

Klassifisering kortsiktige og langsiktige poster

En eiendel klassifiseres som kortsiktig når den forventes å bli realisert eller skal selges eller forbrukes i konsernets normale driftssyklus, eller forfaller/forventes å bli realisert eller gjort opp innen 12 måneder fra slutten av rapporteringsperioden. Andre eiendeler er klassifisert som langsiktige. En gjeld klassifiseres som kortsiktig når den forventes å bli gjort opp i konsernets normale driftssyklus, er holdt hovedsakelig for handelsformål, forventes å bli gjort opp innen 12 måneder fra slutten av rapporteringsperioden eller hvis konsernet ikke har en ubetinget rett til å utsette oppgjør til minst 12 måneder etter rapporteringsperioden. All annen gjeld er klassifisert som langsiktig.

Finansielle instrumenter, andre enn de som er holdt for handelsformål, er klassifisert basert på forfall, og sikringsinstrumenter er klassifisert konsistent med det underliggende sikringsobjektet. Utsatte tilknytningsinntekter og utgifter relatert til tilknytning klassifiseres som kortsiktige, da de er relatert til konsernets normale driftssyklus.

Anleggsmidler holdt for salg og avviklet virksomhet

Anleggsmidler og avhendingsgrupper er klassifisert som holdt for salg dersom deres regnskapsførte verdi i hovedsak vil bli gjenvunnet ved en salgstransaksjon heller enn ved fortsatt bruk. Dette gjelder også i de tilfeller hvor konsernet fortsatt er involvert, men mister kontroll over virksomheten. Anleggsmidler og avhendingsgrupper klassifisert som holdt for salg måles til det laveste av regnskapsført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og presenteres separat som eiendeler holdt for salg og forpliktelser holdt for salg i oppstilling av finansiell stilling.

Kriteriene for klassifisering som holdt for salg er ansett oppfylt når det er svært sannsynlig at salget blir gjennomført og eiendelen eller avhendingsgruppen er umiddelbart tilgjengelig for salg i sin nåværende tilstand. Handlinger for å fullføre planen skal indikere at det er usannsynlig at det vil bli gjort betydelige endringer i planen eller at planen vil bli trukket tilbake. I tillegg må ledelsen ha forpliktet seg til en plan om å selge eiendelen, og det må forventes at salget er fullført innen ett år.

Anleggsmidler og immaterielle eiendeler klassifisert som holdt for salg avskrives ikke. Bruk av egenkapitalmetoden for tilknyttede selskaper opphører ved klassifisering som holdt for salg.

En avhendingsgruppe blir klassifisert som avviklet virksomhet dersom det er

en kontantgenererende enhet som enten er avhendet eller klassifisert som holdt for salg, og som representerer en separat og vesentlig virksomhet eller et separat og vesentlig geografisk driftsområde.

Avviklet virksomhet er ekskludert fra resultatet til videreført virksomhet og er presentert med et samlet beløp som resultat etter skatt fra avviklet virksomhet i resultatregnskapet. Alle konsolideringsprinsippene beskrevet ovenfor gjelder fortsatt, og kun eksterne inntekter og kostnader knyttet til avviklet virksomhet presenteres.

Virksomhet som tidligere har blitt klassifisert som avviklet virksomhet men som opphører å være holdt for salg reklassifiseres og inkluderes i videreført virksomhet med tilbakevirkende kraft. All sammenligningsinformasjon i oppstillinger og noteopplysninger omarbeides.

Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger innregnes i henhold til overtakelsesmetoden. Påløpte oppkjøpskostnader innregnes i resultatregnskapet og presenteres som andre driftskostnader. Når konsernet kjøper en virksomhet, vurderes identifiserbare overtatte eiendeler og gjeld for riktig klassifisering og kategori i henhold til kontraktsbetingelser, økonomiske omstendigheter og relevante betingelser på overtakelsestidspunktet.

Den ervervede virksomhetens identifiserbare eiendeler, gjeld og betingede forpliktelser som tilfredsstiller vilkårene for regnskapsføring, innregnes til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet, bortsett fra varige driftsmidler som klassifiseres som holdt for salg og som innregnes til virkelig verdi minus salgskostnader, og eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt som innregnes til nominell verdi.

Goodwill som oppstår ved oppkjøp innregnes som en eiendel målt til overskytende av totalt overført vederlag, virkelig verdi av eventuelle tidligere eierposisjoner og verdi av ikke-kontrollerende eierinteresser i oppkjøpt selskap utover nettoverdi av oppkjøpte identifiserbare eiendeler og overtatte forpliktelser. Hvis konsernets andel av netto virkelig verdi av den kjøpte virksomhetens identifiserbare eiendeler, gjeld og betingede forpliktelser etter revurdering overstiger totalt vederlag, innregnes det overskytende beløpet i resultatregnskapet.

Betingede vederlag fra konsernet innregnes til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Verdiendringer i det betingede vederlaget, som er ment å være en eiendel eller gjeld, skal innregnes i resultatregnskapet som finansinntekter eller finanskostnader etter oppkjøpstidspunktet. Hvis det betingede vederlaget er klassifisert som egenkapital, skal det ikke måles på nytt og etterfølgende oppgjør vil bli regnskapsført innenfor egenkapitalen.

Ved trinnavviklet virksomhetssammenslutning, måles verdien av konsernets tidligere ikke-kontrollerende eierinteresser på nytt på overtakelsestidspunktet til virkelig verdi over resultatet.

Investeringer i tilknyttede selskaper

Et tilknyttet selskap er et selskap hvor konsernet har betydelig innflytelse, og som ikke er et datterselskap eller en felleskontrollert ordning. Betydelig innflytelse innebærer at konsernet tar del i strategiske avgjørelser om selskapets økonomi og drift uten å ha kontroll over disse avgjørelsene. Betydelig innflytelse vil normalt foreligge når konsernet har en stemmeandel på mellom 20 % og 50 % gjennom eierskap eller avtaler. Investeringer i tilknyttede selskaper innregnes etter egenkapitalmetoden.

Investeringer i felleskontrollert ordning

En investering i en felleskontrollert ordning er en kontraktsmessig avtale der konsernet og en eller flere parter påtar seg en økonomisk aktivitet som er underlagt felles kontroll. Dette vil være tilfellet når beslutninger relatert til strategiske, finansielle og operasjonelle prosedyrer i den felleskontrollerte ordningen krever enighet mellom partene. En felleskontrollert ordning klassifiseres enten som en felleskontrollert driftsordning eller en felleskontrollert virksomhet, avhengig av rettigheter til eiendelene og plikter med hensyn til forpliktelsene som er knyttet til ordningen. Dersom partene i ordningen har rett til ordningens netto eiendeler er ordningen en felleskontrollert virksomhet. Dersom partene har rettigheter til eiendelene og plikter med hensyn til forpliktelsene som er knyttet til ordningen er ordningen en felleskontrollert driftsordning.

I tilknytning til sin interesse i en felleskontrollert driftsordning innregner konsernet sine eiendeler, herunder sin andel av eiendeler som holdes i fellesskap, sine forpliktelser, herunder sin andel av forpliktelser som

pådras i fellesskap, sine inntekter og sine kostnader, herunder sin andel av kostnader som pådras i fellesskap. Korreksjoner gjøres når det er nødvendig for å tilpasse regnskapsprinsippene til konsernets prinsipper. Regnskapsføring av felleskontrollerte driftsordninger organisert gjennom separate foretak reflekterer konsernets involvering i eiendeler og forpliktelser til driftsordningen og ikke den felleskontrollerte driftsordningens involvering med andre driftsansvarlige.

Eventuell goodwill som oppstår ved kjøp av konsernets eierandel i en felleskontrollert driftsordning er regnskapsført i henhold til konsernets regnskapsprinsipper for goodwill som oppstår ved kjøp av datterselskap (se over). Ved transaksjoner mellom et konsernselskap og en felleskontrollert driftsordning elimineres urealiserte gevinster eller tap forholdsmessig i henhold til konsernets andel i den felleskontrollerte driftsordningen.

Investeringer i felleskontrollerte virksomheter innregnes etter egenkapitalmetoden.

Egenkapitalmetoden

Resultater, eiendeler og gjeld i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter innregnes etter egenkapitalmetoden. Etter egenkapitalmetoden innregnes investeringer i oppstillingen av finansiell stilling til anskaffelseskost justert for endringer etter ervervet i konsernets andel av netto eiendeler i de selskapene det er investert i (dvs. totalresultat og egenkapitaljusteringer) fratrukket eventuelle nedskrivninger av investeringer. Korreksjoner gjøres når det er nødvendig for å tilpasse regnskapsprinsippene til konsernets prinsipper. Tap som overstiger konsernets investering i slike selskaper, inkludert langsiktige lån og fordringer som i realiteten er en del av konsernets nettoinvestering, innregnes ikke med mindre konsernet har påtatt seg juridiske eller underforståtte forpliktelser eller har foretatt utbetalinger på vegne av disse tilknyttede selskapene eller felleskontrollerte virksomhetene.

Eventuell goodwill inngår i investeringsbeløpet og vurderes for nedskrivning som en del av investeringen. På tidspunktet for rapportering vurderer konsernet om det foreligger indikasjoner på verdifall på investeringen. Hvis det foreligger slike indikasjoner, estimeres det gjenvinnbare beløpet for investeringen for å beregne eventuell nedskrivning.

Ved transaksjoner mellom et konsernselskap og et tilknyttet selskap eller en felleskontrollert virksomhet elimineres eller utsettes urealisert gevinst eller tap forholdsmessig i henhold til konsernets andel i det tilknyttede selskapet eller den felleskontrollerte virksomheten.

Andel av nettoresultatet, inkludert amortiseringer, nedskrivning av merverdier og reversering av nedskrivninger innregnes på en linje i resultatregnskapet mellom driftsresultatet og finanspostene. Gevinst og tap ved avgang presenteres separat. Andel av øvrige resultatелеmenter innregnes i konsernets totalresultat. Andre egenkapitaljusteringer er innregnet i oppstilling av endringer i egenkapital.

Regnskapet for enkelte investeringer er ikke tilgjengelig når konsernet offentliggjør sin kvartalsvise finansielle rapportering. I slike tilfeller innregnes resultat fra investeringen ett kvartal på etterskudd. Det blir foretatt korreksjoner for offentlig tilgjengelig informasjon vedrørende vesentlige hendelser og transaksjoner som oppstår i perioden mellom siste regnskapsavleggelse og dato for godkjenning av årsregnskapet. For å sikre konsistens i rapporteringen av kvartals- og årsrapporter, blir ikke tallene i årsrapporten oppdatert i tilfeller hvor regnskapet til selskapet det er investert i er offentliggjort mellom utstedelsen av fjerde kvartalsrapport og utstedelsen av årsregnskapet. Det gjøres unntak fra dette hvis regnskapet til selskapet det er investert i inneholder informasjon vedrørende vesentlige transaksjoner eller hendelser.

Goodwill

Goodwill som oppstår i en virksomhets sammenslutning amortiseres ikke. Goodwill genererer ikke kontantstrømmer uavhengig av andre eiendeler eller grupper av eiendeler, og den tilordnes til de kontantgenererende enhetene som ventes å dra fordel av synergieffektene av sammenslutningen som var opphavet til goodwill. Kontantgenererende enheter som er tilordnet goodwill, vurderes for nedskrivning årlig, eller oftere hvis det foreligger indikasjoner på verdifall. En nedskrivning innregnes hvis det gjenvinnbare beløpet (det høyeste av virkelige verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi) av den kontantgenererende enheten er lavere enn regnskapsført verdi. Nedskrivningen reduserer først regnskapsført verdi av eventuell goodwill og deretter regnskapsført verdi av enhetens øvrige eiendeler

forholdsmessig basert på regnskapsført verdi av de enkelte eiendelene i enheten. Regnskapsført verdi av individuelle eiendeler reduseres ikke under gjenvinnbart beløp eller null. Nedskrivninger av goodwill kan ikke reverseres hvis det gjenvinnbare beløpet av den kontantgenererende enheten er høyere enn regnskapsført verdi i en senere periode. Eventuelt verdifall innregnes som en del av nedskrivninger i resultatregnskapet.

Ved avgang av virksomheter hensyntas tilordnet goodwill ved beregning av gevinst eller tap ved avgang.

Kontantgenererende enheter

En kontantgenererende enhet er den minste identifiserbare gruppe av eiendeler som genererer kontantstrømmer som hovedsakelig er uavhengige av de inngående kontantstrømmene fra andre eiendeler eller grupper av eiendeler. For å identifisere om kontantstrømmer fra en eiendel (eller gruppe av eiendeler) er uavhengige av kontantstrømmer fra andre eiendeler (eller grupper av eiendeler), vurderer ledelsen ulike faktorer, inkludert hvordan ledelsen overvåker driften, for eksempel basert på produkt- eller tjenestelinjer, virksomheter eller geografiske områder. Goodwill blir fulgt opp og testet samlet for gruppen av kontantgenererende enheter i markeder hvor fastnett- og mobilvirksomhetene er fulgt opp og rapportert som ett driftssegment. Gruppen av kontantgenererende enheter er i alle tilfeller ikke større enn et driftssegment definert i henhold til IFRS 8 *Driftssegmenter*.

Innregning og måling av inntekter

Driftsinntekter innregnes når varer leveres eller tjenester ytes, gitt at det er sannsynlig at økonomiske fordeler fra transaksjonene vil tilflyte konsernet og driftsinntektene kan måles pålitelig. Driftsinntekter måles til virkelig verdi av mottatt eller utstående vederlag minus rabatter og salgsrelaterte avgifter. Utestående vederlag er diskontert med en rente som reflekterer kredittisiko når dette er hensiktsmessig, normalt når kredittperioden overstiger 12 måneder. De salgsrelaterte avgiftene er ansett som innkrevd på vegne av myndighetene.

Driftsinntekter består primært av salg av

- tjenester: abonnements- og trafikkinntekter, tilknytningsinntekter, samtraffikkinntekter, roaming-inntekter, inntekter fra leide samband og leide nett, inntekter fra datanettjenester samt inntekter fra TV-distribusjon og satellittjenester.
- kundeutstyr: primært mobilutstyr/-telefoner.

Abonnements- og trafikkinntekter

Abonnementsinntekter innregnes over abonnementsperioden, mens driftsinntekter fra tale- og ikke-taletjenester normalt innregnes i henhold til faktisk bruk. Vederlag fra salg av forskuddsbetalte kort til kunder der tjenestene ikke har blitt ytet på rapporteringsdagen utsettes inntil faktisk forbruk av tjenestene eller kortene er utløpt eller tapt.

Tilknytningsinntekter

Tilknytningsinntekter som faktureres og som ikke allokteres til andre inntektselementer i transaksjonene, utsettes og innregnes over forventet periode for opptjening av inntektene. Opptjeningsperioden er den forventede varigheten av kundeforholdet og er basert på tidligere erfaringer om kundeavgang og forventet utvikling innen de individuelle konsernselskapene.

Kundeutstyr

Driftsinntekter fra salg av kundeutstyr innregnes når utstyret, inklusive det vesentligste av risiko og avkastning i tilknytning til eierskapet, er overført til kunden og konsernet ikke lenger står for den løpende forvaltningen som vanligvis forbindes med eierskap og heller ikke har faktisk kontroll over de solgte varene. Når kundeutstyr er solgt på avbetaling diskonteres fordringen dersom vesentlig, normalt når avbetalingsperioden er mer enn 12 måneder.

Sammensatte leveranser

Når konsernet leverer flere tjenester og/eller utstyr som en del av en kontrakt eller transaksjon, allokteres vederlaget til de separate identifiserbare elementene dersom den leverte varen eller tjenesten har selvstendig verdi for kunden og det foreligger objektiv og pålitelig dokumentasjon på den virkelige verdien av elementer som ikke er levert. Vederlaget fordeles mellom elementene basert på deres forholdsmessige andel av virkelige verdier. Innregning av beløpet som allokteres til det leverte elementet, er begrenset oppad til det beløpet som ikke er betinget av at ytterligere elementer leveres eller at visse ytelser er oppfylt.

Rabatter

Rabatter gis ofte i form av kontantrabatter eller gratis produkter og tjenester som leveres av konsernet eller eksterne parter. Rabatter innregnes på en systematisk måte over periodene opptjenes. Kontantrabatter innregnes som en reduksjon av driftsinntektene. Gratis produkter og tjenester gitt som en del av salgstransaksjoner innregnes i samsvar med prinsippene for sammensatte leveranser som beskrevet ovenfor.

Presentasjon

Vurderingen om konsernet opptrer som prinsipal eller agent er basert på en vurdering av substansen i transaksjonen, ansvaret for leveranse av varene eller tjenestene, fastsettelse av priser og de underliggende finansielle risikoer og fordeler. Når konsernet opptrer som prinsipal i en transaksjon, innregnes inntekter brutto. Dette betyr at inntekter består av bruttoverdien av transaksjonen fratrukket rabatt som faktureres kunden, og eventuelle relaterte utgifter innregnes som kostnader. Når konsernet opptrer som agent i en transaksjon nettoføres kostnadene mot inntektene, og nettoinntektene representerer de opptjente marginene eller provisjonene for å yte agenttjenester.

Roaming-inntekter innregnes brutto, basert på ovenstående, i henhold til generelt aksepterte regnskapsprinsipper innenfor telekombransjen.

Inntekter fra transitt-trafikk vurderes i henhold til ovenstående kriterier og innregnes brutto eller netto avhengig av om konsernet opptrer som prinsipal eller agent i en transaksjon.

Lisensavgifter betalt til telekommunikasjonsmyndigheter og som er basert på en andel av selskapets inntekter er innregnet som lisenskostnader. Konsernet anses som den primære debitor og inntektene er innregnet brutto.

Renteinntekter og utbytte

Renteinntekter innregnes som inntekt over opptjeningsperioden som gjenspeiler effektiv avkastning på eiendelen. Renteinntekter tilknyttet konsernets bankvirksomhet er klassifisert som driftsinntekter, annen renteinntekt er klassifisert som finansinntekter i resultatregnskapet. Utbytte fra investeringer innregnes som inntekt når konsernets rett til å motta betaling er etablert (vedtatt av generalforsamlingen eller på annen måte).

Offentlige tilskudd

Offentlige tilskudd innregnes når det foreligger rimelig sikkerhet for at tilskuddet vil bli mottatt og alle vilkårene knyttet til tilskuddene vil bli oppfylt. Når tilskuddet relaterer seg til kostnader regnskapsføres det normalt som en reduksjon av kostnaden den er ment å kompensere. Når tilskuddet relaterer seg til en regnskapsført eiendel, presenteres tilskuddet som en reduksjon av regnskapsført eiendel i oppstillingen av finansiell stilling. Tilskuddet innregnes i resultatet over eiendelens brukstid, som en reduksjon av avskrivningskostnaden.

Pensjoner

Konsernet har ulike pensjonsordninger, inkludert både ytelsesbaserte pensjonsordninger og innskuddsbaserte pensjonsordninger. Konsernets forpliktelser knyttet til pensjonsordninger definert som ytelsesbaserte pensjonsplaner innregnet i oppstilling av finansiell stilling, er nåverdien av fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent ved utgangen av rapporteringsperioden, fratrukket pensjonsmidler vurdert til virkelig verdi. Pensjonsforpliktelsen blir beregnet årlig av en uavhengig aktuar som beregner nåverdien av påløpte ytelser i henhold til påløpte ytelsers metode. Nåverdien av pensjonsforpliktelsen fastsettes ved å diskontere estimerte fremtidige utbetalinger med rentesatsen til bedriftsobligasjoner med høy kvalitet, som er utstedt i samme valuta som pensjonen utbetales i, og som har forfall tilnærmet den tilhørende pensjonsforpliktelsen.

Konsernet innregner pensjonskostnader, som består av inneværende periodes opptjening, tidligere perioders opptjening og ikke-rutinemessige oppgjør, som lønn og personalkostnader i resultatregnskapet. Gevinster og tap ved avkorting av pensjonsordningen, som også er en del av kostnader ved opptjening, er presentert som en del av andre inntekter eller andre kostnader i resultatregnskapet. Netto rentekostnader eller inntekter innregnes som en del av finanskostnader i resultatregnskapet.

Estimatendringer, som består av actuarielle gevinster og tap, samt avkastning på pensjonsmidlene utover resultatført avkastning, innregnes i oppstilling av totalresultat. Estimatendringer vil ikke bli reklassifisert til resultatregnskapet i en senere periode.

Pensjonskostnader knyttet til tidligere perioders opptjening innregnes i resultatregnskapet på det tidligste tidspunktet for når avkortningen eller oppgjøret inntreffer og datoen for når konsernet innregner en relatert restruktureringsavsetning. En avkortning inntreffer når konsernet vedtar en vesentlig reduksjon av antall ansatte som omfattes av en ordning eller endrer vilkårene for en ytelsesbasert pensjonsordning, slik at en vesentlig del av nåværende ansattes fremtidige opptjening ikke lenger kvalifiserer til ytelser eller bare kvalifiserer til reduserte ytelser.

Bidrag til innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres når de påløper. Når det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon for en flerforetaksordning til å innregnes som en ytelsesplan, innregnes ordningen som en innskuddsbasert pensjonsordning.

Leieavtaler

Konsernet kan inngå avtaler som ikke er leieavtaler i juridisk forstand, men som gir rett til å bruke en eiendel mot vederlag i form av en betaling eller serie av betalinger. Om en avtale er, eller inneholder en leieavtale, avhenger av avtalens art og en vurdering av om: (a) oppfyllelsen av avtalen avhenger av bruk av en bestemt eiendel eller eiendeler, og (b) avtalen gir rett til å bruke eiendelen.

Leieavtaler klassifiseres som finansielle leieavtaler når det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført til leietaker. Andre leieavtaler klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Vurderingen av klassifisering av leieavtaler er basert på substansen i transaksjonene.

Konsernet som utleier

Konsernet presenterer fordringer fra utleie av eiendeler klassifisert som finansielle leieavtaler som fordringer lik nettoinvesteringen i leiekontraktene. Konsernets finansinntekt fastsettes slik at det oppnås konstant avkastning på utestående fordringer over kontraktsperioden. Direkte kostnader pådratt i forbindelse med opprettelsen av leiekontrakten er inkludert i fordringene.

Leieinntekter fra operasjonelle leieavtaler innregnes lineært i resultatregnskapet over den aktuelle leieavtalens varighet. Initiale direkte kostnader som påløper ved etablering av operasjonelle leieavtaler, legges til den regnskapsførte verdien av den utleide eiendelen og innregnes lineært over leieperioden som avskrivning. Variable leier innregnes som inntekt i opptjeningsperioden.

Konsernet som leietaker

Eiendeler som leies under finansielle leieavtaler, innregnes som eiendeler til virkelig verdi ved inngåelse av leieavtalen eller, hvis denne er lavere, nåverdien av minimum leiebetalinger («minsteleie»). Gjelden til utleier innregnes i balansen som en finansiell leieforpliktelse. Leieutbetalinger er fordelt mellom finanskostnader og reduksjon i leieforpliktelsen for å oppnå en fast rente på den gjenværende leieforpliktelsen.

Leieutgifter under operasjonelle leieavtaler innregnes lineært i resultatregnskapet over den aktuelle leieavtalens varighet. Ytelser mottatt ved inngåelse eller fornyelse av operasjonelle leieavtaler, fordeles også lineært over leieperioden. Forskuddsbetalt leie ved inngåelse av operasjonelle leieavtaler innregnes i oppstilling av finansiell stilling og avskrives lineært over leieperioden.

Finansielle instrumenter

Et finansielt instrument er definert som enhver kontrakt som fører til en finansiell eiendel for ett foretak og en finansiell forpliktelse eller et egenkapitalinstrument for et annet foretak. Konsernet har klassifisert finansielle eiendeler og forpliktelser i følgende klasser: kundefordringer og andre finansielle anleggs- og omløpsmidler, tilgjengelig for salg (aksjer), kontanter og kontantekvivalenter, leverandørgjeld og andre ikke-rentebærende forpliktelser, rentebærende gjeld og derivater.

Kategoriseringen av de finansielle eiendelene og forpliktelsene for målingsformål gjøres basert på egenskapene og formålet til det finansielle instrumentet og besluttes på tidspunktet for førstegangsinregning. Konsernet benytter ikke virkelig verdi-opsjonen.

Konsernet har finansielle eiendeler klassifisert i følgende kategorier: til virkelig verdi over resultatet, utlån og fordringer og tilgjengelige for salg. I tillegg benyttes derivater for sikringsformål. Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet består av eiendeler holdt for handelsformål og inkluderer derivater som ikke er utpekt som sikringsinstrumenter. Utlån og

fordringer består av unoterte eiendeler med betalinger som er faste eller som lar seg fastsette og som ikke er derivater. Finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg består av eiendeler som ikke er derivater, utpekt som tilgjengelig for salg eller klassifisert i noen av de andre kategoriene.

Konsernet har finansielle forpliktelser klassifisert i følgende kategorier: finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet og finansielle forpliktelser til amortisert kost. I tillegg benyttes derivater for sikringsformål. Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet består av forpliktelser holdt for handelsformål og inkluderer derivater som ikke er utpekt som sikringsinstrumenter. Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost består av forpliktelser som ikke faller inn under kategorien virkelig verdi over resultatet.

De finansielle instrumentene innregnes i konsernets oppstilling av finansiell stilling når konsernet blir part i instrumentets kontraktsmessige bestemmelser, gjennom innregning på transaksjonstidspunktet. Finansielle eiendeler og forpliktelser motregnes og presenteres som et nettobeløp i oppstillingen av finansiell stilling når konsernet har en juridisk håndhevbar rett til og intensjon om å gjøre opp kontraktene netto, ellers presenteres de finansielle eiendelene og forpliktelsene brutto.

Kundefordringer og andre finansielle anleggs- og omløpsmidler

Kundefordringer og andre finansielle anleggs- og omløpsmidler inkluderer kundefordringer, andre finansielle rentebærende og ikke-rentebærende anleggsmidler (inkludert obligasjoner og verdipapirer med opprinnelig forfallstid utover 3 måneder og ekskludert kapitalinnskudd til Telenor Pensjonskasse, som er en del av klassen aksjer). Disse eiendelene er en del av kategorien utlån og fordringer og måles ved førstegangsinnregning til virkelig verdi, med etterfølgende måling til amortisert kost i henhold til den effektive rentemetoden justert for avsetning for estimert tap. Avsetning for estimert tap innregnes i resultatregnskapet når det foreligger en tapshendelse og det foreligger en objektiv indikasjon på at eiendelens verdi er forringet. Avsetninger for estimerte tap er beregnet basert på historiske erfaringer for ulike kundegrupper og aldersfordelingen på disse kundegruppene. Spesifikke fordringer nedskrives når ledelsen anser at de ikke kan innføres helt eller delvis.

Aksjer

Aksjer omfatter aksjer tilgjengelig for salg og kapitalinnskudd til Telenor Pensjonskasse som er en del av kategorien tilgjengelige for salg, og finansielle eiendeler holdt for handelsformål som er en del av kategorien finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.

Aksjer i kategorien finansielle eiendeler tilgjengelige for salg måles ved førstegangsinnregning til virkelig verdi pluss direkte henførbare transaksjonskostnader, og måles til virkelig verdi ved senere rapporteringsdatoer. Urealiserte gevinster og tap som følge av endringer i virkelig verdi innregnes direkte i øvrige resultatelementer frem til eiendelene enten avhendes eller nedskrives. Tidligere innregnede akkumulerte gevinster eller tap blir da reklassifisert til resultatregnskapet. Nedskrivning av aksjer klassifisert som tilgjengelige for salg innregnes i resultatregnskapet dersom verdifallet er vesentlig eller langvarig. Innregnede nedskrivninger av aksjer tilgjengelige for salg blir ikke senere reversert i resultatregnskapet.

Aksjer i kategorien finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles ved førstegangsinnregning og senere rapporteringsdatoer til virkelig verdi. Gevinster og tap som følge av endringer i virkelig verdi innregnes på linjen netto verdiendring finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet i resultatregnskapet.

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd, fastrenteobligasjoner og verdipapirer som ved anskaffelse hadde gjenværende løpetid på tre måneder eller mindre.

Leverandørgjeld og andre ikke-rentebærende finansielle forpliktelser

Leverandørgjeld og andre ikke-rentebærende finansielle forpliktelser inkluderer leverandørgjeld, påløpte kostnader, gjeld til tilknyttede selskaper og andre kort- og langsiktige ikke-rentebærende finansielle forpliktelser. Disse forpliktelsene er en del av kategorien finansielle forpliktelser til amortisert kost og måles ved førstegangsinnregning til virkelig verdi, med etterfølgende måling til amortisert kost i henhold til den effektive rentemetoden.

Konsernet har introdusert leveransejede-finansiering for enkelte av

konsernets leverandører. I tillegg er ordningen med leveransejede-finansiering koblet til betalingsbetingelsene i kontrakten med leverandøren, reklassifiseres skyldig beløp for leverte tjenester eller varer fra leverandørgjeld til kortsiktige ikke-rentebærende forpliktelser ettersom betalingsbetingelsene ikke er utvidet utover normale betalingsbetingelser for konsernet og renter relatert til eventuell tidlig utbetaling fra banken er dekket av leverandør. Utbetalinger knyttet til slike ordninger som er reklassifisert er presentert som finansieringsaktiviteter i oppstilling av kontantstrømmer. Ordninger med leveransejede-finansiering som ikke har noen kobling til betalingsbetingelsene eller til noen andre deler av kontrakten med leverandøren er klassifisert som leverandørgjeld. Utbetalinger knyttet til slike ordninger er presentert som operasjonelle aktiviteter i oppstilling av kontantstrømmer.

Rentebærende gjeld

Rentebærende gjeld omfatter obligasjoner og sertifikater, banklån og kassekreditter og er en del av kategorien finansielle forpliktelser til amortisert kost. Disse forpliktelsene måles ved førstegangsinnregning til virkelig verdi med fradrag for transaksjonskostnader, med etterfølgende måling til amortisert kost i henhold til den effektive rentemetoden. I tillegg, hvis virkelig verdi-sikring benyttes, justeres den sikrede gjelden for gevinster og tap som kan henføres til risikoen som er sikret. Når gjeld gjøres opp, helt eller delvis, innregnes differansen mellom regnskapsført verdi av gjelden og betalt vederlag i resultatregnskapet.

Derivater

Konsernet anvender derivater slik som fremtidige valutaavtaler, rentebytteavtaler og i noe utstrekning renteopsjoner til å styre sin risikoeksponering knyttet til endringer i valuta og rente. I tillegg har konsernet et innebygget derivat relatert til utstedelsen av et obligasjonslån med oppgjørsrett i amerikanske depotaksjer i VimpelCom. Dette innebygde derivatet er regnskapsført som et separat derivat og klassifisert til virkelig verdi over resultatet. Konsernet benytter ikke derivater til handelsformål.

Derivatene innregnes til virkelig verdi. Gevinster og tap som følge av endringer i virkelig verdi av derivater som ikke er kontantstrømsikringer eller nettoinvesteringssikringer innregnes i resultatregnskapet under finansinntekter og finanskostnader. Regnskapsføring av virkelig verdi-sikring og nettoinvesteringssikring beskrives under.

Derivater som inngår i andre finansielle instrumenter eller ikke-finansielle kontrakter, behandles som separate derivater når risikoen og de økonomiske egenskapene deres ikke er nært relatert til kontraktene, og kontraktene ikke innregnes til virkelig verdi over resultatregnskapet. Valutaderivater som inngår i forpliktende kjøps- eller salgavtaler, blir ikke skilt ut og vurdert til virkelig verdi dersom kontrakten krever betalinger i enten den funksjonelle valutaen til en av avtalepartene eller i en vanlig brukt valuta for kjøp og salg i den aktuelle økonomien.

Derivater innregnes uten motregning som eiendeler når virkelig verdi er positiv og som gjeld når virkelig verdi er negativ, med mindre konsernet har juridisk rett til eller intensjon om å gjøre opp kontraktene netto.

Sikring

Konsernet anvender regnskapsmessig sikring for sikringer som oppfyller kriteriene til dette. Konsernet har virkelig verdi-sikringer og sikring av nettoinvesteringer i utenlandske enheter.

Ved inngåelse av et sikringsforhold utpeker og dokumenterer konsernet sikringsforholdet som konsernet vil anvende sikringsbokføring på, samt hvilken risiko som sikres og strategien for sikringen. Dokumentasjonen omfatter identifikasjon av sikringsinstrumentet, objektet eller transaksjonen som sikres, hvilken risiko som sikres, og hvordan konsernet vil vurdere sikringsinstrumentets effektivitet til å motvirke eksponeringen for endringer i det sikrede objektets virkelige verdi eller kontantstrømmer som kan henføres til den sikrede risikoen. Slike sikringer forventes å være meget effektive i å motvirke endringer i virkelig verdi eller kontantstrømmer, og vurderes kontinuerlig for å avgjøre om de faktisk har vært meget effektive i hele regnskapsperioden de er utpekt å dekke.

Sikringsforhold som oppfyller vilkårene for sikringsbokføring innregnes i konsernregnskapet på følgende måte:

Virkelig verdi-sikringer

Virkelig verdi-sikringer er sikringer av konsernets eksponering for endringer i den virkelige verdien av en regnskapsført eiendel eller gjeld eller en

ikke regnskapsført forpliktelse, eller en identifisert del av en slik, som kan henføres til en bestemt risiko og kan påvirke resultatregnskapet. For sikringer til virkelig verdi justeres regnskapsført verdi av sikringsobjektet for gevinster og tap fra risikoen som sikres, derivatet måles til virkelig verdi, og gevinster og tap fra begge innregnes i resultatregnskapet.

Virkelig verdi-sikring opphører hvis sikringsinstrumentet utløper eller selges, termineres eller benyttes, sikringen ikke lenger oppfyller vilkårene for sikringsbokføring eller konsernet opphever sikringen. Justeringen av virkelig verdi på sikringsobjektet som kan henføres til sikret risiko ved opphør av sikringsforholdet, vil bli amortisert i resultatregnskapet over gjenværende tid til forfall.

Sikring av nettoinvestering

Sikring av nettoinvesteringer i utenlandske enheter innregnes på samme måte som kontantstrømsikringer. Valutagevinster eller -tap på sikringsinstrumentet som gjelder den effektive delen av sikringen, innregnes direkte i øvrige resultatelementer, mens valutagevinster eller -tap i den ineffektive delen innregnes i resultatregnskapet. Ved avgang av den utenlandske enheten overføres den akkumulerte verdien av alle slike valutagevinster eller -tap til resultatregnskapet.

Inntektsskatt

Eiendeler og forpliktelser ved betalbar skatt måles til beløpet som ventes å bli mottatt eller betalt til skattemyndigheter. Eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt beregnes etter gjeldsmetoden med full tilordning for alle midlertidige forskjeller mellom regnskapsført verdi og skattemessig verdi av eiendeler og gjeld i konsernregnskapet, inkludert fremførbare underskudd. Eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt innregnes ikke hvis den midlertidige forskjellen relaterer seg til førstegangsinngrensning av goodwill eller ved midlertidig forskjeller i forbindelse med investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper eller felleskontrollert virksomhet hvor tidspunktet for reversering av midlertidige forskjeller kan kontrolleres og det er sannsynlig at den midlertidige forskjellen ikke vil reversere i overskuelig fremtid.

Når det gjelder tilbakeholdt overskudd i datterselskaper er det avsatt for utsatt skatt i den grad det er forventet at tilbakeholdt resultat vil bli distribuert i overskuelig fremtid. Når det gjelder tilbakeholdt overskudd i tilknyttede selskaper er det avsatt for utsatt skatt da konsernet ikke har kontroll over tidsperioden hvor de midlertidige forskjellene reverserer. Utsatt skatt er beregnet basert på estimert skatt på tilbakeholdt overskudd i utenlandske datterselskaper og tilknyttede selskaper, som forventes overført som kapital til morselskapet med utgangspunkt i vedtatte skattesatser og regulering ved slutten av rapporteringsperioden.

Konsernet behandler kostnader som fradragsberettigede og inntekter som skattefrie basert på fortolkning av relevante lover og regler og når det er vurdert sannsynlig at slik behandling vil bli akseptert av skattemyndighetene. Konsernet avsetter for usikre og omtvistede skatteposisjoner med forventet beløp som skal betales. Avsetningen reverseres hvis den omtvistede skatteposisjonen avgjøres til fordel for konsernet og ikke lenger kan bli anket.

Eiendel ved utsatt skatt innregnes i oppstillingen av finansiell stilling i den grad det er sannsynlig at skattefordelene vil bli gjenvunnet. Det benyttes vedtatte skattesatser ved slutten av rapporteringsperioden og udiskonterte beløp.

Eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt innregnes netto når det foreligger en juridisk rett til å motregne eiendeler og forpliktelser ved betalbar skatt, og konsernet er i stand til og har til hensikt å gjøre opp betalbar skatt netto.

Endringer i eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt relatert til endringer i skattesats, innregnes i resultatregnskapet, med mindre endringen relateres til komponenter som tidligere ble innregnet i øvrige resultatelementer eller direkte mot egenkapitalen.

Varebeholdninger

Varebeholdninger er vurdert til det laveste av kostpris og netto realisasjonsverdi for produkter som vil bli solgt separat. Beholdninger av produkter som selges som en del av en transaksjon med flere komponenter, og som forventes å gi en fremtidig nettoinntjening, anses ikke å indikere et nedskrivningsbehov selv om allokert salgspris i transaksjonen er lavere enn kostpris. Kostpris fastsettes basert på FIFO-metoden eller veid gjennomsnitt, avhengig av varelagerets art.

Utgifter i forbindelse med tilknytningsinntekter

Direkte utgifter som påløper ved opptjening av tilknytningsinntekter, periodiseres over samme periode som inntekten, begrenset oppad til den utsatte inntekten. Utgifter som påløper, består primært av provisjoner til distributører, utgifter til kredittkontroll, utgifter til SIM-kort, utgifter til å trykke informasjonsmateriale til nye kunder, utgifter til installasjonsarbeid og utgifter til ordrebehandling. I de fleste tilfeller vil utgifter relatert til tilknytning overstige inntektene og kostnadsføres når de påløper.

Reklameutgifter, markedsføring og salgsprovisjoner

Reklameutgifter, markedsføring og salgsprovisjoner innregnes i resultatregnskapet når de påløper.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler innregnes til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Avskrivningene reduserer regnskapsført verdi av eiendelene, med unntak av tomter som ikke avskrives, til estimert restverdi ved utløpet av forventet utnyttbar levetid. Anskaffelseskost inkluderer direkte utgifter for å anskaffe eller utvikle eiendelen, kapitaliserte lånerenter for eiendeler som kvalifiserer for dette, og det initiale estimatet på utgiftene til å demontere og fjerne enheten og å rehabilitere tomten der enheten er plassert til opprinnelig stand. Dersom betalingsvilkårene er utover normal kredittid, fastsettes anskaffelseskost ekvivalent til et kontantvederlag. Konsernet avskriver eiendelene fra det tidspunktet hvor eiendelene er tilgjengelig for bruk.

Eiendeler som leies inn i finansielle leieforhold avskrives over forventet utnyttbar levetid på samme basis som eide eiendeler, eller varigheten av det aktuelle leieforholdet der denne er kortere.

Gevinst eller tap ved avgang eller utrangering av varige driftsmidler beregnes som differansen mellom vederlag og eiendelens regnskapsførte verdi, og rapporteres som en del av andre inntekter eller andre kostnader i driftsresultatet i resultatregnskapet.

Estimert utnyttbar levetid, avskrivningsmetode og restverdi vurderes minst én gang i året. Det benyttes lineære avskrivninger, da dette best reflekterer forbruket av eiendelene, som ofte er tidens gang. Restverdien anslås til null for de fleste eiendeler, unntatt næringsbygg og biler dersom konsernet ikke forventer å bruke disse over hele den økonomiske levetiden.

Reparasjoner og vedlikehold innregnes i resultatregnskapet når de påløper. Hvis nye komponenter innregnes i oppstillingen av finansiell stilling, fjernes delene som ble skiftet ut og eventuell gjenværende regnskapsført verdi innregnes som tap ved avgang.

Bytte av eiendeler innregnes til virkelig verdi hvis eiendelen har kommersiell substans og verdien av eiendelen kan måles pålitelig. Hvis ikke disse kriteriene er oppfylt, videreføres de regnskapsførte verdiene på de eiendelene som byttes ut for de nye eiendelene.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler som er kjøpt separat måles ved førstegangsinnregning til kost. Anskaffelseskost inkluderer utgifter til å anskaffe eller utvikle eiendelen og for kvalifiserte eiendeler kapitaliseres renter som en del av eiendelen. Hvis betalingen for en immateriell eiendel går utover normal kredittid, vil anskaffelseskost være netto nåverdi av fremtidige betalinger. For immaterielle eiendeler som inngår i en virksomhets sammenslutning er kost målt til virkelig verdi på transaksjonstidspunktet. I senere perioder regnskapsføres immaterielle eiendeler til kost fratrukket akkumulerte amortiseringer og eventuelle nedskrivninger.

Immaterielle eiendeler med bestemt levetid avskrives over utnyttbar levetid. Utnyttbar levetid og avskrivningsmetode for immaterielle eiendeler med bestemt levetid vurderes minst én gang i året. Lineære avskrivninger brukes for de fleste immaterielle eiendeler, da dette best reflekterer forbruket av eiendelene. Kundefaserte avskrives over forventet kundeforhold og avskrivningsmetoden baseres på historiske erfaringstall for frafall av kunder (churn) i de ulike virksomhetene.

Gevinst eller tap ved avgang av immaterielle eiendeler beregnes som differansen mellom netto salgsinntekt og eiendelens regnskapsførte verdi, og rapporteres som del av andre inntekter eller andre kostnader i driftsresultatet i resultatregnskapet.

Utgifter til forskning og utvikling

Utviklingskostnader kapitaliseres kun når kriteriene for innregning som eiendel oppfylles, det vil si at det er sannsynlig at de forventede økonomiske fordelene som kan henføres til eiendelen tilflyter konsernet, ledelsen har forpliktet seg til å ferdigstille eiendelen, har demonstrert at det er teknisk mulig å ferdigstille eiendelen og anskaffelseskost kan måles pålitelig. Eiendelene avskrives over utnyttbar levetid fra det tidspunktet eiendelene er tilgjengelige for bruk. Utgifter som påløper i forskningsstadiet av prosjektet, samt vedlikeholdsutgifter og opplæringsutgifter, innregnes som kostnad når de påløper.

Utgifter til utvikling som ikke oppfyller kriteriene for innregning i oppstillingen av finansiell stilling innregnes som kostnad når de påløper.

Nedskrivning av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler annet enn goodwill

På hvert rapporteringstidspunkt vurderer konsernet om det foreligger indikasjoner på verdifall for varige driftsmidler eller immaterielle eiendeler. Hvis det foreligger slike indikasjoner estimeres det gjenvinnbare beløpet for eiendelene for å beregne eventuell nedskrivning. Immaterielle eiendeler med ubestemt levetid og immaterielle eiendeler som ikke er tatt i bruk, vurderes årlig for nedskrivning. Hvis det ikke er mulig å anslå det gjenvinnbare beløpet for en enkelt eiendel, fastsettes det gjenvinnbare beløpet for den kontantgenererende enheten som eiendelen tilhører.

Det gjenvinnbare beløpet for en eiendel er det høyeste av virkelige verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av bruksverdi neddiskonteres estimerte fremtidige kontantstrømmer til nåverdi ved hjelp av en diskonteringsssats før skatt. Diskonteringsssatsen reflekterer nåværende markedsvurderinger av tidsverdien av penger og risikoer som er spesifikke for eiendelen eller den kontantgenererende enheten som eiendelen tilhører.

Hvis det gjenvinnbare beløpet for en eiendel (eller kontantgenererende enhet) anslås å være lavere enn regnskapsført verdi, reduseres regnskapsført verdi for eiendelen (eller den kontantgenererende enheten) til gjenvinnbart beløp. Verdifallet innregnes i resultatregnskapet. Hvis et verdifall senere blir reversert, økes regnskapsført verdi av eiendelen (den kontantgenererende enheten) til oppdatert estimat av gjenvinnbart beløp, men begrenset til den verdien som ville vært innregnet hvis eiendelen (eller den kontantgenererende enheten) ikke hadde vært nedskrevet i tidligere år. Reversering av nedskrivning innregnes i resultatregnskapet.

Avsetning for forpliktelser

Avsetning for forpliktelser som restruktureringer, tapskontrakter og rettslige krav innregnes når konsernet, som følge av en tidligere hendelse, har en eksisterende juridisk eller underforstått forpliktelse, det er sannsynlig at konsernet vil måtte gjøre opp forpliknelsen, og beløpet kan estimeres pålitelig. Avsetninger måles til ledelsens beste estimat av utgiftene for å gjøre opp forpliktelsene på rapporteringsdatoen, diskontert til nåverdi.

Fjerningsforpliktelser

En fjerningsforpliktelse innregnes når konsernet har en juridisk eller underforstått forpliktelse til å fjerne en eiendel eller tilbakeføre en lokasjon til sin opprinnelige stand. Når konsernet er pålagt å gjøre opp en fjerningsforpliktelse har konsernet estimert og kapitalisert netto nåverdi av forpliktelsene og inkludert dette i regnskapsført verdi av de relaterte driftsmidlene. Kontantstrømmene ved beregning av nåverdi er neddiskontert med en estimert langsiktig risikofri rente før skatt siden risiko er reflektert i kontantstrømmene. I etterfølgende perioder innregnes rentekostnader på forpliknelsen og avskrivninger på det tilhørende driftsmiddelet. Effekten på netto nåverdi av senere endringer i brutto fjerningskostnader eller diskonteringsrenter justerer regnskapsført verdi av eiendeler og forpliktelser og innregnes i resultatregnskapet over de relaterte eiendelenes forventede gjenværende utnyttbare levetid.

Aksjebaserte betalinger

Konsernet har program for aksjebaserte betalinger til ledelsen og ansatte. Bonusaksjer i tilknytning til disse programmene tildeles netto etter skatt og er vurdert til å være både aksjebaserte betalinger med egenkapitaloppgjør og med kontantoppgjør på grunn av skatteeffekten og den påløpte arbeidsgiveravgiften.

Aksjebaserte betalinger med egenkapitaloppgjør måles til virkelig verdi (unntatt effekten av ikke-markedsbaserte opptjeningsbetingelser) på tildelingsdatoen. Den virkelige verdien som fastsettes på tildelingsdatoen for aksjebaserte betalinger med egenkapitaloppgjør, innregnes over

opptjeningsperioden basert på konsernets estimat av aksjer som til slutt vil opptjenes og justeres for effekten av ikke-markedsbaserte opptjeningsbetingelser.

Aksjebaserte betalinger med kontantoppgjør måles til virkelig verdi av gjelden. Gjelden måles på nytt ved hver rapporteringsdato.

Oppstilling av kontantstrømmer

Konsernet presenterer oppstilling av kontantstrømmer i henhold til den indirekte metoden. Innbetalinger og utbetalinger vises separat for investerings- og finansieringsaktiviteter, mens operasjonelle aktiviteter inkluderer både kontant- og ikke-kontantlinjer. Mottatt og betalt rente og mottatt utbytte rapporteres som del av de operasjonelle aktivitetene. Utbetalt utbytte (både fra Telenor ASA og datterselskaper med ikke-kontrollerende eierinteresser) er inkludert under finansieringsaktiviteter. Merverdiavgift og lignende avgifter behandles som innkreving av avgifter på vegne av myndighetene, og rapporteres netto.

Egne aksjer

Tilbakekjøp av egne egenkapitalinstrumenter (egne aksjer) reduserer egenkapitalen. Ved kjøp, salg, utstedelse eller kansellering av egne egenkapitalinstrumenter innregnes ikke tap eller gevinst i resultatregnskapet.

NOTE 3 Sentrale regnskapsvurderinger og viktige kilder til estimatusikkerhet

Sentrale vurderinger i anvendelsen av konsernets regnskapsprinsipper

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever at ledelsen foretar vurderinger, estimater og antakelser som påvirker beløp for rapporterte inntekter, kostnader, eiendeler og forpliktelser og presentasjon av betingede forpliktelser ved slutten av rapporteringsperioden. Imidlertid kan usikkerhet rundt disse forutsetningene og estimatene medføre utfall som krever vesentlige endringer i den regnskapsførte verdien av eiendelen eller forpliktelsen i løpet av kommende regnskapsår.

I beskrivelsene nedenfor omtales et sammendrag av sentrale regnskapsvurderinger som ledelsen har foretatt ved anvendelsen av konsernets regnskapsprinsipper:

Konsolidering Digi

Konsernets eierandel i Digi er 49,0 %. Konsernet konsoliderer Digi.

Aksjene i Digi er notert på Bursa Malaysia Securities Berhad og aksjene er fordelt på mange aksjonærer. Ettersom Konsernet eier 49 % av aksjene, må 98 % av aksjene være tilstede på generalforsamlingen for at konsernet ikke skal ha flertallet av stemmene på generalforsamlingen. Som en konsekvens av dette og basert på erfaring fra tidligere generalforsamlinger, har konsernet i realiteten kontroll over Digi's aktiviteter. Konsernet har vurdert det slik at kontroll er opprettholdt gjennom flertall av stemmer på generalforsamling og i styremøtene. Konsolidering basert på faktisk kontroll vurderes løpende.

Usikkerhet i estimatene – sentrale regnskapsestimater

Et sentralt regnskapsestimater er et estimat som er viktig for presentasjonen av konsernets økonomiske stilling og resultater, og som krever ledelsens mest subjektive og komplekse vurderinger, ofte som følge av behovet for å utarbeide viktige estimater basert på forutsetninger om utfallet på forhold som er beheftet med iboende usikkerhet. Konsernet vurderer slike estimater løpende ut fra historiske resultater og erfaringer, konsultasjoner med eksperter, trender, prognoser og andre metoder som konsernet anser som rimelige i de enkelte tilfeller, inkludert vurdering av hvordan disse vil kunne endre seg i fremtiden.

Innregning av inntekter

Konsernets driftsinntekter består primært av salg av tjenester, slik som abonnements- og trafikkavgifter, og kundeutstyr, slik som mobilutstyr. Konsernet tilbyr sammensatte leveranser hvor kundene kan nedbetale utstyret over en spesifikk periode. Konsernet estimerer kredittrisiko i forbindelse med slike nedbetalingsordninger basert på historiske tap, og en endring i kunders betalingsadferd kan påvirke kredittrisiko og dermed innregnede driftsinntekter og fordringer i fremtiden. I enkelte ordninger tilbys kunden sammensatte leveranser med valgmulighet om å kjøpe et nytt håndsett før den opprinnelige nedbetalingsperioden er over uten å betale gjenstående avdrag på det gamle håndsettet. I slike tilfeller baseres driftsinntekter allokert til håndsettet på et estimat av perioden frem til kunden bytter sitt håndsett med et nytt. En endring i estimert periode til kunden bytter håndsett kan potensielt ha en vesentlig effekt på regnskapet.

Videre må ledelsen estimere varigheten av et gjennomsnittlig kundeforhold for inntekter som ved førstegangsinnregning innregnes som utsatt inntekt i oppstillingen av finansiell stilling og innregnes i resultatregnskapet over en fremtidig periode, som for eksempel tilknytningsinntekter.

Ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler, se note 25

Beregning av netto ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser (forskjellen mellom ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler) foretas basert på visse sentrale estimater og forutsetninger. Diskonteringsrenten er en av de viktigste forutsetningene. Telenor vurderer obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) til å være foretaksobligasjoner av høy kvalitet med tilstrekkelig dybde i OMF-markedet. Basert på denne vurderingen har Telenor benyttet OMF som grunnlag for fastsettelse av diskonteringsrenten for de norske ytelsesbaserte pensjonsordningene med effekt fra 1. januar 2013. I 2016 har markedet for OMF utviklet seg ytterligere, både i forhold til utestående beløp og omsetning. For OMF med forfallstid over 5 år er det fortsatt få transaksjoner i annenhåndsmarkedet, derimot så er det ingen indikasjoner på at OMF-markedet ikke er tilstrekkelig likvid eller dypt nok til å oppfylle kriteriene i IAS 19 *Ytelses til ansatte*.

Den makroøkonomiske utviklingen i Norge i de siste to årene, med

fluktuasjonen av norske kroner og den vesentlige reduksjonen i oljeprisen i 2015 samt den moderate oppgangen i 2016 som hovedfaktorer, har gjort det vanskelig å estimere fremtidig inflasjon og fremtidig reallønnsutvikling. Det forventes på kort sikt at inflasjonen blir noe lavere enn normalt nivå, da effekten av svekkelsen i norske kroner i 2015 er avtagende. Langsiktige inflasjonsestimater er mer usikre. Basert på en forventet lav aktivitet i den norske økonomien forventes det også at reallønnsutviklingen blir lav på kort sikt, med en moderat vekst på lang sikt. Forventningene om fremtidige lønnsøkninger og fremtidig økning i folketrygdens grunnbeløp (G) som benyttes til å beregne netto pensjonsforpliktelse baseres på underliggende forutsetninger om inflasjon og reallønnsvekst. Som følge av usikkerheten i disse underliggende parametrene har vi etter beste evne estimert forventningene om fremtidige lønnsøkninger og fremtidig økning i folketrygdens grunnbeløp. Våre beste estimater for begge disse to forutsetningene er 2,25 %.

Note 25 inneholder en sensitivitetsanalyse for endringer i visse aktuariemessige forutsetninger og hvordan de påvirker pensjonsforpliktelsene. Grunnlaget for de andre forutsetningene fremkommer også av denne noten.

Avskrivninger og amortiseringer, se note 17 og 18

Avskrivninger og amortiseringer er basert på ledelsens vurdering av restverdi, avskrivningsmetode og utnyttbar levetid for varige driftsmidler og immaterielle eiendeler. Vurderingene kan endres med bakgrunn i teknologisk utvikling, konkurranse, endringer i markedsforholdene og andre forhold. Dette kan medføre endringer i den estimerte utnyttbare levetiden og dermed avskrivningene. Teknologisk utvikling er vanskelig å forutse, og vurderingen av trender og hvor hurtig endringer vil komme, kan endres over tid. Forutsetninger som legges til grunn for vurdering av levetid for varige driftsmidler og immaterielle eiendeler, omfatter, men er ikke begrenset til: gjenværende lisens- eller konsesjonsperiode og forventet teknologisk og markedsmessig utvikling. Konsernet vurderer minst årlig forventet utnyttbar levetid for varige driftsmidler og immaterielle eiendeler ut fra faktorer som nevnt ovenfor og andre relevante forhold. Forventet utnyttbar levetid for eiendeler av samme type kan variere mellom de ulike enhetene i konsernet på grunn av faktorer som vekstrate, markedets modenhet, historie og forventninger til utskiftning eller overføring av eiendeler, klima, kvaliteten på komponentene som er brukt, osv. En endring i forventet utnyttbar levetid for eiendeler er en estimatendring, og gjenværende avskrivningstid justeres med effekt på fremtidige perioder.

Nedskrivninger, se note 15, 16, 17, 18 og 19

Konsernet har foretatt betydelige investeringer i varige driftsmidler, immaterielle eiendeler, goodwill og tilknyttede selskaper samt andre investeringer, både i den ordinære telekommunikasjonsbransjen og i den digitale sfæren for å kunne bli en digital tjenestetilbyder. Goodwill, immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid og immaterielle eiendeler som ennå ikke er tilgjengelig for bruk vurderes for verdifall årlig eller når det er indikasjoner på nedskrivning, mens andre eiendeler blir vurdert når det foreligger indikasjoner på verdifall. Faktorer som indikerer verdifall og utløser krav om testing av eiendelens verdi, inkluderer: vesentlig reduksjon av markedsverdi; vesentlig svakere resultater i forhold til historiske resultater eller i forhold til forventede resultater; vesentlige endringer i bruken av eiendeler eller i den overordnede forretningsstrategien, inkludert eiendeler som besluttes utrangert eller utskiftet og eiendeler som blir skadet eller tatt ut av bruk, vesentlig negativ utvikling i bransjen eller økonomier, vesentlig reduksjon av markedsandel, vesentlige ufordelaktige regulatoriske beslutninger og rettsavgjørelser samt vesentlige kostnadsoverskridelser ved utvikling av eiendeler.

I henhold til IAS 36 *Verdifall på eiendeler* er gjenvinnbart beløp av eiendeler og selskaper det høyeste av bruksverdi og virkelig verdi fratrukket salgsgutgifter. Bruksverdi, spesielt når diskonterte kontantstrømmetoder benyttes, må delvis baseres på ledelsens vurderinger, herunder å bestemme egnede kontantgenererende enheter, diskonteringsrente, estimering av fremtidige resultater, eiendelens inntektsgenererende kapasitet, marginer, lisens- og spektrumpriser på fremtidige fornyelser, påkrevde vedlikeholdsinvesteringer og antagelser om fremtidige markedsforhold. Effekter av resesjon og økt makroøkonomisk risiko kan påvirke estimater for fremtidig inntjening og diskonteringsrenten som benyttes for å estimere gjenvinnbart beløp av eiendelene. Eksterne bevis har blitt tatt i betraktning i forbindelse med forutsetningene som er benyttet.

I nedskrivningsvurderingen av Tapad Inc. har Tapad Inc. blitt vurdert som en separat kontantgenererende enhet, og all goodwill innregnet på oppkjøpstidspunktet har blitt allokert til denne kontantgenererende enheten. Vurdering av bruksverdi i en umoden bransje er utfordrende og flere scenarier har blitt vurdert for å fastsette gjenvinnbart beløp for Tapad Inc. Sannsynligheten for hvert scenario er blitt fastsatt basert på historisk informasjon knyttet til overlevelsesraten for nylig etablerte IT-selskaper. Konserntinterne synergier fra oppkjøpet er ikke blitt hensyntatt i nedskrivningsvurderingen av Tapad Inc.

Bruk av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter krever estimering av virkelig verdi på eiendeler og forpliktelser ved bruk av forutsetninger som markedsaktører ville benyttet. Dette innebærer en vurdering av markedsaktørers syn på den aktuelle kontantgenererende enheten, teknologiske og industrielle trender, spektrum- og lisenspriser, og de regulatoriske og makroøkonomiske omgivelsene hvor den kontantgenererende enheten opererer, i tillegg til den kontantgenererende enhetens faktiske utvikling. For nedskrivningsvurderingen av Telenor India er virkelig verdi fratrukket salgsutgifter benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp. Vurderinger av spektrumverdier og virkelig verdi av rettslige krav mot Telenor i India har vært grunnlaget for nedskrivningsvurderingen. Ved årsslutt er gjenvinnbart beløp understøttet av forventet netto vederlag, hensyntatt betingelser og forutsetninger i en salgstransaksjon.

Endringer i omstendigheter og i ledelsens og markedsaktørernes vurderinger og forutsetninger kan føre til nedskrivninger i de aktuelle periodene. En vesentlig del av konsernets virksomheter er i vekstmarkeder. Den politiske, regulatoriske og økonomiske situasjonen i disse landene kan endres raskt og global finansiell uro og tilbakegang kan potensielt ha vesentlig påvirkning på disse landene.

Det foreligger vesentlige forskjeller mellom de ulike markedene med hensyn på vekst, mobilpenetrasjon, ARPU, markedsandel og lignende parametere, som resulterer i ulike EBITDA-marginer. Fremtidig utvikling i EBITDA-marginer er en viktig faktor i konsernets nedskrivningsvurderinger og langsiktige estimater på EBITDA-marginer i de enkelte land er usikre.

Eiendeler ved utsatt skatt, se note 13

Konsernet innregner eiendeler ved utsatt skatt med det beløpet som det er sannsynlig at konsernet kan gjenvinne. Omfattende vurderinger må gjøres for å fastsette beløpet som kan innregnes. Vurderingene baserer seg i vesentlig grad på forventet tidspunkt for utnyttelse, nivået på skattemessig positivt resultat så vel som strategier for skatteplanlegging og eventuelle skattepliktige midlertidige forskjeller. Vurderingene er særlig relatert til tap i enkelte av våre utenlandske virksomheter. Når et foretak har hatt negative resultater de siste periodene, blir eiendel ved utsatt skatt som følge av fremførbare underskudd kun innregnet i den grad det foreligger overbevisende bevis for at tilstrekkelig fremtidig skattbar inntekt vil bli generert. Estimert fremtidig skattepliktig inntekt regnes ikke som et slikt bevis, med mindre foretaket har vist evne til å generere betydelige skattepliktige inntekter i inneværende år eller det er andre bestemte hendelser som gir tilstrekkelig bevis for at man kan forvente fremtidig skattepliktig overskudd. Usikkerhet i forbindelse med nye transaksjoner og hendelser og fortolkning av nye skatteregler kan også påvirke vurderingene.

Tilknyttede selskap, se note 19

Konsernet har per 31. desember 2016 en eierandel på 23,7 % i VimpelCom Ltd. (VimpelCom) og regnskapsfører investeringen i VimpelCom etter egenkapitalmetoden. VimpelCom er børsnotert (New York Stock Exchange), og selskapet kan ikke gi finansiell informasjon til en investor uten på samme tid å gi samme informasjon til alle andre investorer. Den nyeste finansielle informasjonen for VimpelCom som er tilgjengelig ved utgivelse av Telenors kvartalsregnskap er den finansielle informasjonen for det foregående kvartalet. Som en konsekvens, er andel av nettoresultat fra VimpelCom innregnet i kvartalsregnskapet ett kvartal på etterskudd. Ved tidspunkt for vedtak av konsernets årsrapport for 2016 den 14. mars 2017 har VimpelCom utgitt finansiell informasjon for fjerde kvartal i 2016. For å være konsistent mellom kvartalsvis og årlig finansiell rapportering er andel av nettoresultat fra VimpelCom innregnet i årsregnskapet ett kvartal på etterskudd, og kun vesentlige transaksjoner eller hendelser rapportert av VimpelCom i dets finansielle informasjon for fjerde kvartal i 2016 er reflektert. Andel av årets resultat etter skatt fra VimpelCom inkluderer således andel av resultat etter skatt fra 1. oktober 2015 til 30. september 2016.

Det foretas justeringer for informasjon som er offentlig tilgjengelig vedrørende vesentlige transaksjoner og hendelser som oppstår mellom siste

perioderegnskap fra VimpelCom og Telenors godkjente konsernregnskap. Slike vurderinger er gjenstand for betydelig skjønn. For 2016 har et estimat på omregningsdifferansene knyttet til russiske rubler og ukrainske hryvnia blitt beregnet basert på valutakursene per 31. desember 2016 og rapporterte tall fra VimpelCom per 30. september 2016.

Den 5. oktober 2015 annonserte konsernet sin intensjon om å avhende alle dets aksjer i VimpelCom Ltd. Som følge av dette er nedskrivningsvurderingen av VimpelCom Ltd. basert på børskurs på balansedagen. 163,9 millioner aksjer ble avhendet i løpet av 2016 og konsernets eierandel ble redusert fra 33,0 % til 23,7 %. Balanseført verdi av investeringen i VimpelCom Ltd. er 13,8 milliarder kroner per 31. desember 2016, tilsvarende 3,85 amerikanske dollar per aksje.

Usikre skatteposisjoner, rettsaker, krav og regulatoriske prosesser, se note 13 og 33

Konsernet er involvert i en rekke søksmål, tvister og krav herunder dialoger med myndigheter relatert til konsernets virksomhet, lisenser, skatteposisjoner, investeringer mv. Utfallet av disse er usikkert. Ledelsen vurderer blant annet sannsynligheten for ugunstig utfall og muligheten til å foreta et rimelig sikkert estimat av mulige tap. Uforutsette hendelser eller endringer i disse faktorene kan medføre at konsernet må øke avsetningene for et forventet utfall, eller medføre at konsernet må avsette for saker det ikke tidligere er avsatt for siden man ikke vurderte tap som sannsynlig eller at tapet ikke kunne estimeres pålitelig.

Gjennom virksomheter i flere vekstområder er konsernet involvert i juridiske saker inkludert regulatoriske diskusjoner. De juridiske systemene i disse landene, er i varierende grad, mindre forutsigbare enn det norske juridiske systemet. Som en konsekvens av dette vil ledelsens estimater relatert til juridiske og regulatoriske saker i disse landene medføre en relativt høyere grad av usikkerhet.

NOTE 4 Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger

Den 18. februar 2016 overtok konsernet omtrent 95 % av eierinteressene i Tapad Inc., et ledende markedsførings- og teknologiselskap basert i New York, for et kontantvederlag på 2,8 milliarder kroner. Telenor har inngått en salgs- og kjøpsopsjonsavtale med ikke-kontrollerende aksjonærer for de resterende 5 % av eierinteressene. Oppkjøpet innregnes som om konsernet faktisk har overtatt 100 % av eierinteressene i Tapad Inc. En forpliktelse på 133 millioner kroner som reflekterer virkelig verdi av salgsoptionsens innløsningsbeløp ble innregnet på oppkjøpstidspunktet. Etterfølgende endringer i innløsningsbeløpet vil bli innregnet i resultatregnskapet. Konsernet innehar nå omtrent 95 % av stemmerettighetene i Tapad Inc. Transaksjonskostnadene relatert til oppkjøpet var omtrent 64 millioner kroner, innregnet som andre driftskostnader.

Tapad Inc. leverer enhetlige løsninger for flere enheter innen markedsførings- og teknologi som gir annonsører, markedsførere og teknologitilbydere et helhetlig bilde av konsumenter på tvers av enheter og skjermer, inkludert smarttelefoner, nettbrett, datamaskiner og nettilknyttede TVer. Tapad Inc. hadde på oppkjøpstidspunktet mer enn 160 av USAs største merkevarer blant sine kunder og dro nytte av over 50 lisensieringspartnerskap innen datateknologi. Oppkjøpet setter Telenor i stand til å ta en posisjon innen det raskt økende markedet for reklameteknologi og sikrer viktig kompetanse innen digital markedsføring og analyse. Tapad Inc. hadde omtrent 160 ansatte, med kontorer i 13 sentrale byer i USA og Europa.

Merverdiallokeringen ble utført med assistanse fra tredjeparts verdsettelseseksperter. Virkelige verdier av identifiserbare eiendeler og gjeld i virksomheten på oppkjøpstidspunktet var som følger:

Beløp i millioner kroner	Virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet
Teknologi	350
Andre immaterielle eiendeler	58
Varige driftsmidler	65
Andre eiendeler	179
Sum eiendeler	651
Forpliktelser ved utsatt skatt	129
Langsiktig gjeld	82
Kortsiktig gjeld	310
Sum forpliktelser	520
Netto identifiserbare eiendeler	132
Goodwill	2 759
Sum vederlag for aksjene	2 890
Herav kontanter	2 757
Herav forpliktelser	133

Samlet goodwill innregnet som følge av oppkjøpet ble 2.759 millioner kroner. Goodwill omfatter verdien av forventede synergier fra overtakelsen, database for søke- og kunderelatert informasjon, kompetanse hos ansatte og utsatt skatt på merverdier. Goodwill forventes ikke å være skattemessig fradragsberettiget. Se note 16 for nedskrivning av goodwill.

I perioden mellom oppkjøpstidspunktet og 31. desember 2016 bidro Tapad Inc. med 529 millioner kroner til konsernets driftsinntekter og et underskudd på 288 millioner kroner til konsernets resultat før skatt. Dersom virksomhetssammenslutningen hadde blitt gjennomført ved starten av året hadde konsernets driftsinntekter og resultat før skatt vært henholdsvis 131.474 millioner kroner og 11.698 millioner kroner.

Øvrige virksomhetssammenslutninger

I løpet av 2016 overtok konsernet ytterligere tre virksomheter i Norge (fastnettvirksomhet), Sverige (maritim kommunikasjon) og Malaysia (finansielle tjenester), for et samlet beløp på 210 millioner kroner. Beløpet inkluderer 65 millioner kroner som er innregnet som en forpliktelse, da dette er betinget av fremtidig måloppnåelse. Resterende beløp har blitt utbetalt i kontanter.

NOTE 5 Segmenter

Segmentinformasjonen for årene 2015 til 2016 er presentert i samsvar med rapporteringen til konsernledelsen (foretakets øverste beslutningstakere) og er konsistent med den finansielle informasjonen som benyttes til å vurdere utviklingen og allokere ressurser. Segmentresultatet er definert som EBITDA før andre inntekter og andre kostnader.

Konsernets driftssegmenter er basert på forretningsaktivitetene og geografisk beliggenhet. Hovedprodukter og -tjenester er mobilkommunikasjon, fastnettkommunikasjon og kringkastingstjenester. I tillegg rapporteres Øvrig virksomhet som et eget segment.

Finansielle tjenester i Myanmar, tidligere rapportert sammen med Telenor Myanmar, er nå rapportert som en del av Øvrig virksomhet. Finansiell informasjon for 2015 er omarbeidet tilsvarende.

Konsernets mobilkommunikasjonstjenester består i hovedsak av tale, data, internett, innholdstjenester, kundeutstyr og meldingstjenester. I Norge, Sverige og Danmark blir fastnettvirksomheten fulgt opp og rapportert sammen med mobilvirksomheten. Fastnettkommunikasjon inkluderer telefoni, internett og TV, leide samband i tillegg til data-, nettverks- og kommunikasjonsløsninger.

Broadcast omfatter Canal Digital DTH i Norden, kringkastings- og datakommunikasjonstjenester via satellitt, og bakkebasert kringkasting av radio og TV i Norge og Belgia.

Øvrig virksomhet inkluderer Telenor Global Wholesale, digitale tjenester, konsernenheter og Øvrig. Telenor Global Wholesale jobber med å koble sammen globale telekommunikasjonsoperatører og levere viktige kommunikasjonstjenester på tvers av landegrensene. De gjør det mulig for operatører å styre internasjonal samtale-, melding-, data- og signaleringstrafikk gjennom en kanal til et globalt nettverk. I tillegg håndterer de alle internasjonale roaming-avtaler for Telenors operasjoner. Digitale tjenester inkluderer selskaper med virksomhet innen internasjonale kommunikasjonstjenester, maskin til maskin-kommunikasjon, samt internettbaserte tjenester, digital mediamarkedsføring og finansielle tjenester. Hver for seg er disse ikke vesentlige nok til å bli rapportert som eget segment. Konsernenheter omfatter eiendomsvirksomhet, globale fellestjenester, forskning og utvikling, strategiske konsernprosjekter, konsernets finansavdeling (Group Treasury), internt forsikringselskap og sentrale stabs- og støttefunksjoner. Øvrig består hovedsakelig av mobile kommunikasjonstjenester til havs levert av Telenor Maritime.

Konserninterne leveranser av nettbaserte regulerte tjenester er priset ut fra kostnader basert på forhandlinger mellom enhetene. Alle transaksjoner mellom segmentene er basert på markedspriser.

Gevinster og tap fra konserninterne overføringer av virksomhet, konsernbidrag og utbytte er ikke inkludert i resultatene for segmentene.

Segmentinformasjon 2016

Beløp i millioner kroner	Drifts- inntekter	Eksterne drifts- inntekter	EBITDA før andre inntekter og andre kostnader ¹⁾	EBITDA	Avskrivninger, amortiseringer og nedskrivninger	Driftsresultat	Investeringer ²⁾
Norge	26 035	25 719	10 967	10 441	(3 703)	6 738	4 890
Sverige	12 355	12 300	3 535	3 353	(1 589)	1 764	1 550
Danmark	5 076	4 954	597	537	(230)	307	394
Ungarn	4 436	4 375	1 369	1 346	(572)	773	390
Bulgaria	3 168	3 124	1 191	1 190	(573)	616	320
Montenegro & Serbia	3 894	3 730	1 314	1 305	(520)	786	512
dtac - Thailand	19 647	19 545	6 645	6 437	(5 278)	1 160	4 835
Digi - Malaysia	13 374	13 352	6 004	6 002	(1 320)	4 682	1 581
Grameenphone – Bangladesh	12 339	12 338	6 829	6 700	(2 249)	4 451	2 259
Pakistan	8 725	8 650	3 540	3 538	(1 294)	2 245	4 949
India	6 033	6 032	434	(28)	(7 291)	(7 320)	917
Myanmar	7 016	6 761	3 038	3 034	(878)	2 156	2 729
Broadcast	6 366	6 186	2 231	2 182	(813)	1 370	412
Øvrige virksomheter	7 985	4 362	(1 205)	(928)	(1 727)	(2 656)	4 116
Elimineringer	(5 022)	-	(5)	(5)	2	(3)	(5)
Sum konsern	131 427	131 427	46 483	45 103	(28 033)	17 070	29 848

Segmentinformasjon 2015

Beløp i millioner kroner	Drifts- inntekter	Eksterne drifts- inntekter	EBITDA før andre inntekter og andre kostnader ¹⁾	EBITDA	Avskrivninger, amortiseringer og nedskrivninger	Driftsresultat	Investeringer ²⁾
Norge	26 542	26 239	11 088	10 796	(3 579)	7 218	4 844
Sverige	12 576	12 513	3 667	3 617	(1 522)	2 094	1 305
Danmark	5 201	5 126	591	370	(2 886)	(2 516)	497
Ungarn	4 490	4 455	1 382	1 356	(596)	760	314
Bulgaria	2 940	2 926	1 134	1 133	(518)	615	525
Montenegro & Serbia	3 815	3 667	1 329	1 332	(430)	902	776
dtac – Thailand	20 687	20 579	6 580	6 526	(4 193)	2 333	4 766
Digi – Malaysia	14 306	14 302	6 224	6 225	(1 302)	4 923	1 870
Grameenphone – Bangladesh	10 881	10 881	5 806	5 799	(1 969)	3 829	1 996
Pakistan	7 766	7 653	3 152	3 154	(1 084)	2 069	1 442
India	5 592	5 589	(47)	(181)	(810)	(990)	1 046
Myanmar	4 839	4 689	1 962	1 924	(542)	1 383	3 380
Broadcast	6 236	6 076	2 032	2 018	(596)	1 422	1 785
Øvrige virksomheter	6 665	3 480	(701)	(744)	(541)	(1 285)	1 150
Elimineringer	(4 362)	-	-	-	5	5	-
Sum konsern	128 175	128 175	44 197	43 325	(20 565)	22 761	25 697

¹⁾ Se tabellen nedenfor for definisjon og avstemming av EBITDA. EBITDA før andre inntekter og andre kostnader er segmentresultat.

²⁾ Se side 165 for alternative resultatmål.

Avstemming av EBITDA før andre inntekter og andre kostnader

Beløp i millioner kroner	2016	2015
EBITDA	45 103	43 325
Andre inntekter	548	113
Andre kostnader	(1 927)	(985)
EBITDA før andre inntekter og andre kostnader	46 483	44 197

Geografisk fordeling av driftsinntekter basert på lokalisering av eksterne kunder

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Norge	28 502	28 900
Sverige	14 532	14 750
Øvrig Norden	5 683	6 035
Sentral- og Øst-Europa	11 553	11 209
Thailand	19 369	20 168
Malaysia	13 280	14 244
Øvrig Asia ¹⁾	35 046	30 281
Øvrige land	3 462	2 586
Sum driftsinntekter	131 427	128 175

¹⁾ Øvrig Asia inkluderer Bangladesh, Pakistan, India og Myanmar.

Geografisk fordeling av eiendeler basert på selskapenes lokalisering

Beløp i millioner kroner	Anleggsmidler eksklusiv eiendel ved utsatt skatt og andre anleggsmidler		Totale eiendeler	
	2016	2015	2016	2015
Norge	32 097	32 331	56 051	48 161
Sverige	13 438	14 720	20 559	22 286
Øvrig Norden	2 313	2 350	5 592	5 553
Sentral- og Øst-Europa ¹⁾	33 964	38 588	37 874	43 808
Thailand	21 437	22 263	30 293	29 600
Øvrig Asia ²⁾	39 755	42 488	52 962	54 941
Øvrige land	2 361	335	2 839	560
Sum eiendeler	145 366	153 075	206 168	204 909

¹⁾ Det tilknyttede selskapet VimpelCom Ltd er inkludert i Sentral- og Øst-Europa (se note 19 for mer detaljer).

²⁾ Øvrig Asia inkluderer Malaysia, Bangladesh, Pakistan, India og Myanmar.

NOTE 6 Driftsinntekter

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Mobilkommunikasjon	94 043	90 401
Fasttelefoni, internett og TV	13 924	14 069
Satellitt og TV-distribusjon	6 186	6 076
Annet	6 982	6 055
Sum tjenester	121 136	116 601
Kundeutstyr	10 292	11 574
Sum produkter	10 292	11 574
Driftsinntekter	131 427	128 175

Mobilkommunikasjon inkluderer inntekter fra tale, data og øvrig ikke-tale trafikk, abonnement og tilknytning av mobilutstyr og inngående trafikk fra andre mobiloperatører.

Fasttelefoni, internett og TV: Fasttelefoni inkluderer inntekter fra trafikk, abonnement og tilknytningsinntekter for PSTN/ISDN og Voice over Internet Protocol (VOIP). Internett og TV inkluderer inntekter fra abonnement fra xDSL og fiber, abonnement og trafikkinntekter fra internettrafikk samt inntekter fra TV-tjenester.

Satellitt og TV-distribusjon inkluderer inntekter fra distribusjon av TV via satellitt (både DTH og SMATV), inntekter fra satellittkringkasting, terrestrial radio, distribusjon av TV-kanaler og salg av betingede tilgangstjenester for betal-TV.

Kundeutstyr er i hovedsak inntekter fra salg av mobilutstyr.

Annet inkluderer i hovedsak inntekter fra digitale tjenester, område- og infrastrukturendeling, retailprodukter, datatjenester, finansielle tjenester etc.

Konsernet har kun i begrenset grad inntekter fra operasjonelle leieavtaler. Dette er i hovedsak inntekter fra leie av basestasjoner, leie av utstyr, i hovedsak innenfor satellittvirksomheten og leieinntekter fra eiendommer. Leieinntektene er inkludert i de ulike inntektsgruppene i tabellen ovenfor og er ikke vist særskilt da de er uvesentlige og i sin form ikke er forskjellige fra de ulike inntektskategoriene. De fleste avtalene har korte minimum leieperioder, og framtidige minimum leieinntekter er uvesentlige.

NOTE 7 Vare- og trafikkostnader

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Trafikkostnader	(14 974)	(14 905)
Varer for videresalg og andre varekostnader	(19 122)	(20 242)
Sum vare- og trafikkostnader	(34 095)	(35 147)

Trafikkostnader inkluderer operasjonelle leiekostnader relatert til leie av dedikert nett og satellittkapasitet. Se note 31 for informasjon om operasjonelle leieforpliktelser.

NOTE 8 Lønn og personalkostnader

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Lønn og feriepenger	(11 425)	(10 561)
Arbeidsgiveravgift	(1 214)	(1 212)
Pensjonskostnader inkludert arbeidsgiveravgift (note 25)	(960)	(940)
Aksjebasert betaling, eksklusiv arbeidsgiveravgift ¹⁾	(97)	(92)
Andre personalkostnader	(803)	(721)
Beholdningsendring egentilvirkede anleggsmidler	1 347	1 121
Sum lønn og personalkostnader	(13 152)	(12 406)

¹⁾ Inkluderer kostnader relatert til konsernets aksjeprogram for ansatte og konsernets langsiktige insentivordning for ledere og nøkkelpersoner.

Gjennomsnittlig antall årsverk var omtrent 36.000 i 2016 og 35.000 i 2015.

NOTE 9 Andre driftskostnader

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Operasjonelle avtaler for leie av bygninger, tomter og utstyr	(5 778)	(4 808)
Andre kostnader til lokaler, biler, kontorutstyr med videre	(2 930)	(2 467)
Drift og vedlikehold	(6 986)	(7 046)
Lisensavgifter	(5 550)	(5 643)
Markedsføring og salgsprovisjoner	(8 325)	(8 183)
Reklame	(2 854)	(2 949)
Konsulentonorar og innleie av personell	(2 477)	(2 814)
Øvrig	(2 799)	(2 513)
Sum andre driftskostnader	(37 698)	(36 425)

NOTE 10 Andre inntekter og andre kostnader

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Gevinst ved avgang av varige driftsmidler og virksomheter	547	113
Sum andre inntekter	547	113
Tap ved avgang av varige driftsmidler og virksomheter	(618)	(525)
Kostnader knyttet til nedbemanninger og tapskontrakter	(698)	(460)
Nedskrivning av ikke-rentebærende fordringer i India	(611)	-
Sum andre kostnader	(1 927)	(985)

Gevinst ved avgang av varige driftsmidler og virksomheter i 2016 er i hovedsak relatert til salg av eiendom i Telenor Eiendom. Tap ved avgang av varige driftsmidler og virksomheter i 2016 er i hovedsak relatert til avgang i Norge og konsernheter. Kostnader knyttet til nedbemanninger og tapskontrakter i 2016 er i hovedsak relatert til nedbemanning i Telenor Norge, Telenor Sverige, dtac og Grameenphone.

Tap ved avgang av varige driftsmidler og virksomheter i 2015 var i hovedsak relatert til avgang i Danmark og India. Kostnader knyttet til nedbemanninger og tapskontrakter var hovedsakelig relatert til Telenor Norge og konsernheter.

NOTE 11 Utgifter til forskning og utvikling

Utgifter til forskning og utvikling innregnet i resultatregnskapet utgjør 601 millioner kroner i 2016 (511 millioner kroner i 2015). Kostnadsført forskning og utviklingsaktiviteter i konsernet relaterer seg til utvikling av nye teknologier, digitale tjenester og produkter, nettverkssikkerhet og ny anvendelse av eksisterende nettverk.

NOTE 12 Finansinntekter og kostnader

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Renteinntekter på kontanter og kontantekvivalenter	194	258
Andre finansinntekter	233	233
Sum finansinntekter	427	491
Rentekostnader på finansielle forpliktelser	(2 638)	(2 309)
Andre finanskostnader	(566)	(418)
Sum finanskostnader	(3 205)	(2 727)
Valutagevinster	4 698	6 529
Valutatap	(4 906)	(7 489)
Netto valutagevinst (tap)	(208)	(961)
Netto verdiendring finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	(708)	226
Netto verdiendring sikringsinstrumenter og sikringsobjekter	150	50
Netto verdiendring finansielle instrumenter	(558)	277
Netto gevinst (tap og nedskrivning) av finansielle eiendeler og forpliktelser	1	-
Netto finansinntekter og -kostnader	(3 543)	(2 921)

Økningen i finanskostnader i 2016 sammenlignet med 2015 skyldes i hovedsak høyere nivå på rentebærende gjeld.

Valutatapet på 4.906 millioner kroner i 2016 inkluderer et tap på 577 millioner kroner regnskapsført i første kvartal, som hovedsakelig var knyttet til tilbakebetaling av interne lån som var vurdert til å være en del av nettoinvesteringer i utenlandske enheter. Valutaeffekten var tidligere regnskapsført som øvrige resultatetelemer, men ble i 2016 reklassifisert til resultatregnskapet.

Brutto valutabevegelser er høye sammenlignet med nettobeløpet. Dette er hovedsakelig fordi valutaeffekter på ekstern finansiering i Telenor ASA utlignes av valutaeffekter på konserninterne fordringer i internbanken.

Netto verdiendring for finansielle instrumenter er negativ for året. Dette er hovedsakelig på grunn av markedsverdssettelse av opsjonselementet av obligasjonslånet med oppgjør i amerikanske depotaksjer (ADS) i VimpelCom Ltd som resulterte i et tap på 918 millioner kroner, delvis motvirket av positive endringer i virkelig verdi for andre finansielle instrumenter.

NOTE 13 Inntektsskatt

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Resultat før skatt	11 731	13 020
Betalbar skatt	(5 983)	(4 890)
Utsatt skatt	59	(1 427)
Skattekostnad	(5 924)	(6 317)

Økning i betalbar skatt skyldes hovedsakelig økning i skattepliktig inntekt i Myanmar og at Norge igjen er i skatteposisjon. Utsatt skattekostnad er lav hovedsakelig som følge av innregning av tidligere ikke-innregnede eiendeler ved utsatt skatt i Norge og Danmark.

Effektiv skattesats

Den effektive skattesatsen økte fra 48,5 % i 2015 til 50,5 % i 2016. Dette skyldes hovedsakelig nedskrivning av India og Tapad og tap ved salg av VimpelCom ADSer. Effekten er delvis motvirket av andel resultat fra tilknyttede selskaper (spesielt VimpelCom) som er innregnet etter skatt.

Tabellen nedenfor viser avstemming av rapportert skattekostnad mot forventet skattekostnad basert på nominell skattesats på 25 % i Norge (27 % i 2015). Den viser også de vesentligste komponentene i skattekostnaden. Nærmere omtale av utvalgte linjer er gitt i tabellen under.

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Skattekostnad basert på nominell skattesats i Norge (25 %/27 %)	(2 933)	(3 516)
Effekt av skattesatser utenfor Norge som avviker fra 25 %/27 %	386	(25)
Effekt av endrede skattesatser	(66)	48
Andel resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	378	(1 892)
Ikke-fradragsberettigede og ikke-skattepliktige poster	(499)	(179)
Betalbar og utsatt skatt på tilbakeholdt overskudd i datter- og tilknyttede selskaper	(473)	(570)
Årets ikke-innregnede eiendeler ved utsatt skatt	(2 814)	(992)
Endring i tidligere års ikke-innregnede eiendeler ved utsatt skatt	465	747
Nedskrivning goodwill	(362)	-
Annet	(7)	62
Skattekostnad	(5 924)	(6 317)
Effektiv skattesats i %	50.5	48.5

Skattesatser utenfor Norge som avviker fra 25 %

De største effektene er knyttet til at Digi (Malaysia: 24 %), Telenor Sverige (22 %), Telenor Danmark (22 %), dtac (Thailand: 20 %), Telenor Ungarn (19%), Telenor Serbia (15 %), Telenor Bulgaria (10 %) og Telenor Montenegro (9 %) har lavere nominelle skattesatser enn 25 %, mens Grameenphone Ltd. (Bangladesh: 40%) og Telenor Pakistan (31 %) har høyere nominelle skattesatser.

Effekt av endrede skattesatser

Med virkning fra 1. januar 2017 vil den nominelle skattesatsen bli redusert fra 25 % til 24 % i Norge, fra 31 % til 30 % i Pakistan, og fra 19 % til 9 % i Ungarn.

Andel resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter

Resultater fra tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter er innregnet etter skatt og er dermed ekskludert fra konsernets skattekostnad.

Ikke-skattepliktige inntekter og ikke-fradragsberettigede kostnader

Effekten på den effektive skattesatsen av det ikke-skattmessige fradragsberettigede tapet ved salg av aksjer i VimpelCom i tredje kvartal 2016 er inkludert med 809 millioner kroner, delvis motvirket av skatteeffekt relatert til reklassifisering av netto tap på sikring av nettoinvesteringer fra øvrige resultatetelemer på 407 millioner kroner. I 2015 var ikke-skattepliktig gevinst ved salg av aksjer i Evry inkludert med 60 millioner kroner.

Betalbar og utsatt skatt på tilbakeholdte overskudd i datter- og tilknyttede selskaper

Inkluderer betalbar skatt på mottatt utbytte samt endring i avsetning for utsatt skatt (primært kildeskatt) på tilbakeholdte overskudd i utenlandske datterselskaper og tilknyttede selskaper utenfor Norge. Avsetning for kildeskatt på antatt utbytte på 2,0 milliarder kroner i innskudd i konsernets internbank er reversert etter avslutning av skattesak mot de montenegrinske skattemyndighetene. Per 31. desember 2016 er det avsatt fullt ut for utsatt skatt på tilbakeholdt overskudd i utenlandske datterselskaper. Tilbakeholdt overskudd i utenlandske datterselskaper som det ikke var avsatt utsatt skatt for per 31. desember 2015 utgjorde 2,4 milliarder kroner.

Årets ikke-innregnede eiendeler ved utsatt skatt

Knytter seg primært til India i 2016 (India og Danmark i 2015).

Endring i tidligere års ikke-innregnede eiendeler ved utsatt skatt

For 2016 omfatter dette i hovedsak innregnet eiendel ved utsatt skatt knyttet til fremførbart underskudd i Norge og Danmark. I 2015 omfattet dette hovedsakelig innregnet eiendel ved utsatt skatt knyttet til fremførbare underskudd i Telenor Pakistan og full innregning av tidligere ikke-innregnet eiendel ved utsatt skatt i Myanmar.

Nedskrivning av goodwill

Skatteeffekt av goodwill nedskrivning i Tapad på 1,0 milliarder kroner i fjerde kvartal 2016.

Fremførbare underskudd

Fremførbare underskudd for utvalgte land utløper som følger per 31. desember 2016:

Beløp i millioner kroner	Danmark	Serbia	India	Pakistan	Thailand	Øvrige	Sum
2017	-	59	-	-	-	82	140
2018	-	512	-	-	52	126	691
2019	-	93	-	-	-	146	239
2020	-	75	-	-	241	26	342
2021	-	89	-	-	1 120	-	1 209
2022 og senere	-	-	2 324	30	8	653	3 015
Ikke tidsbegrenset	1 483	-	4 056	197	319	82	6 138
Sum fremførbare underskudd	1 483	828	6 381	227	1 740	1 116	11 774
Hvorav eiendeler ved utsatt skatt ikke er innregnet	133	828	6 381	-	379	1 025	8 746
Fremførbare underskudd hvor eiendeler ved utsatt skatt er innregnet	1 350	-	-	227	1 361	91	3 029

Fremførbare underskudd for utvalgte land utløper som følger per 31. desember 2015:

Beløp i millioner kroner	Denmark	Serbia	India	Pakistan	Thailand	Øvrige	Total
2016	-	-	-	-	192	99	292
2017	-	63	-	1	-	52	116
2018	-	547	-	1	55	142	746
2019	-	99	-	1	-	43	143
2020	-	80	-	1	-	27	108
2021 og senere	-	-	2 175	-	2	20	2 197
Ikke tidsbegrenset ¹⁾	512	-	3 005	1 942	255	6 811	12 524
Sum fremførbare underskudd	512	788	5 180	1 947	505	7 194	16 126
Hvorav eiendeler ved utsatt skatt ikke er innregnet	140	788	5 180	5	314	1 778	8 205
Fremførbare underskudd hvor eiendeler ved utsatt skatt er innregnet	372	-	-	1 942	191	5 416	7 921

¹⁾ Øvrige inkluderer Norge med 6,5 milliarder kroner.

Underskudd til fremføring falt med 4,4 milliarder kroner i 2016 hovedsakelig på grunn av anvendelse av fremførbart underskudd på 6,5 milliarder kroner i Norge og på 1,7 milliarder kroner i Pakistan. Redusert fremførbart underskudd i Norge og Pakistan er delvis motvirket av økte skattemessige tap i Danmark og Thailand. Innregnet eiendel ved utsatt skatt av fremførbare underskudd falt med 4,9 milliarder kroner hovedsakelig på grunn av anvendelse av fremførbart underskudd i Norge og i Pakistan.

Innregnet eiendel ved utsatt skatt knyttet til fremførbart underskudd

Danmark, Thailand og Pakistan har innregnet eiendel ved utsatt skatt knyttet til ubenyttede fremførbare underskudd ettersom konsernet forventer at det vil genereres fremtidige skattepliktige overskudd som kan motregnes mot disse underskuddene.

I 2016 er store deler av det fremførbare underskuddet anvendt av Telenor Pakistan. Gjenværende ikke-innregnede eiendeler ved utsatt skatt knyttet til fremførbart underskudd i Pakistan ble innregnet i 2015.

Usikre skatteposisjoner

Pakistan

I tredje kvartal 2016 mottok Telenor Pakistan vedtak om endring av ligning med 3,3 milliarder kroner fra pakistanske skattemyndigheter vedrørende fradragsrett og tidspunkt for fradragsføring av visse kostnader ført i selvangivelsene fra tidligere år. Telenor Pakistan har påklaget vedtaket og fått innvilget utsettelse av betalingskravet på 3,3 milliarder kroner av ankedomstolen (High Court). Det er ikke avsatt for kravet i regnskapet.

India

I 2013 besluttet EGoM (Empowered Group of Ministers) i India at lisensbetalinger på omlag 2,1 milliarder kroner gjort av Unitech Wireless i 2008 for lisensene som ble opphevet i 2012 kunne motregnes mot lisensbetalinger i Telenor India (tidligere Telewings), se note 33. Telenor India behandlet 1,9 milliarder kroner som reduksjon av skattegrunnlaget for spektrum. I fjerde kvartal 2016 mottok Telenor India vedtak om endring av ligning med 0,5 milliarder norske kroner vedrørende inntektsåret 2013-2014 hvor skattemyndighetene anførte at motregnet beløp er å anse som skattepliktig gevinst. Telenor India har påklaget avgjørelsen, og det er ikke avsatt for dette i regnskapet.

Norge

I 2012 innregnet Telenor ASA tap på fordringer mot Unitech Wireless etter at Telenor ASA hadde innfridd sitt garantiansvar på 10,6 milliarder kroner for all rentebærende gjeld i Unitech Wireless. En eiendel ved utsatt skatt på 2,5 milliarder kroner ble innregnet. I 2013 ble virksomhetsoverdragelsen fra Unitech Wireless til Telenor India gjennomført, og Telenor ASA fradragsførte 9,3 milliarder kroner som skattemessig tap på fordringer i selvangivelsen. I midten av mars 2017 mottok Telenor ASA et utkast til mulig vedtak om endring. Telenor ASA er uenig i argumentene anvendt og vil gi sine kommentarer innen fastsatt tidsfrist.

Skatteeffekt av midlertidige forskjeller og fremførbare underskudd per 31. desember

Beløp i millioner kroner	2016			2015		
	Eiendeler ved utsatt skatt	Forpliktelser ved utsatt skatt	Hvorav eiendeler ikke innregnet	Eiendeler ved utsatt skatt	Forpliktelser ved utsatt skatt	Hvorav eiendeler ikke innregnet
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3 183	(5 595)	(2 121)	2 260	(6 624)	(249)
Tilbakeholdte overskudd i utenlandske datter- og tilknyttede selskaper	-	(326)	-	-	(250)	-
Andre langsiktige poster	4 005	(1 353)	(363)	3 456	(1 298)	(253)
Sum anleggsmidler og langsiktig gjeld	7 188	(7 274)	(2 484)	5 716	(8 172)	(503)
Sum omløpsmidler og kortsiktig gjeld	1 554	(161)	(292)	1 546	(123)	(167)
Fremførbare underskudd	3 187	-	(2 528)	4 304	-	(2 258)
Totale forpliktelser/eiendeler ved utsatt skatt	11 929	(7 435)	(5 304)	11 566	(8 295)	(2 928)
Netto forpliktelser/eiendeler ved utsatt skatt		(809)		343		
Hvorav eiendeler ved utsatt skatt		2 163		3 366		
Hvorav forpliktelser ved utsatt skatt		(2 972)		(3 023)		

Innregnede eiendeler ved utsatt skatt relaterer seg i hovedsak til Norge, Pakistan og Thailand.

Endring i netto forpliktelser/eiendeler ved utsatt skatt

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Per 1. januar	343	863
Innregnet i resultatregnskapet	59	(1 427)
Innregnet i øvrige resultatelementer	(1 205)	980
Kjøp og salg av datterselskaper	(149)	-
Omregningsdifferanser på utsatt skatt	144	(75)
Per 31. desember	(809)	343

NOTE 14 Resultat per aksje

Resultat per aksje som kan henføres til aksjonærer i Telenor ASA er beregnet basert på følgende resultat og aksjegrnlag:

Resultat

Beløp i millioner kroner, unntatt resultat per aksje	2016	2015
Resultat etter skatt som kan henføres til aksjonærer i Telenor ASA	2 832	3 414
Ordinært resultat per aksje	1,89	2,27

Antall aksjer

I tusen	2016	2015
Veiet gjennomsnittlig antall aksjer ved beregning av ordinært resultat per aksje	1 501 458	1 501 458

Det er ingen utvanningseffekter for 2015 og 2016.

NOTE 15 Goodwill

Beløp i millioner kroner	Telenor Sverige	Telenor Ungarn	Telenor Serbia	dtac Thailand	Telenor Bulgaria	Broadcast	Tapad	Øvrige ¹⁾	Sum konsern
Akkumulert kostpris									
Per 1. januar 2015	6 134	4 479	5 565	2 830	2 352	1 756	-	1 415	24 530
Omregningsdifferanser	561	312	345	233	152	5	-	(7)	1 601
Fraregnet ved avgang av datterselskaper	-	-	-	-	-	-	-	(8)	(8)
Per 31. desember 2015	6 695	4 791	5 910	3 063	2 504	1 761	-	1 400	26 123
Omregningsdifferanser	(616)	(214)	(374)	(41)	(139)	(6)	4	(52)	(1 438)
Tilgang ved oppkjøp av datterselskap	-	-	-	-	-	-	2 759	135	2 894
Fraregnet ved avgang av datterselskaper	-	-	-	(5)	-	-	-	(55)	(60)
Per 31. desember 2016	6 079	4 576	5 536	3 017	2 365	1 755	2 763	1 428	27 519

Akkumulerte nedskrivninger

Per 1. januar 2015	(255)	-	(1 541)	-	-	(126)	-	(116)	(2 038)
Omregningsdifferanser	(23)	-	(96)	-	-	(3)	-	(2)	(124)
Fraregnet ved avgang av datterselskaper	-	-	-	-	-	-	-	8	8
Per 31. desember 2015	(278)	-	(1 637)	-	-	(129)	-	(110)	(2 155)
Omregningsdifferanser	26	-	104	-	-	3	-	4	137
Fraregnet ved avgang av datterselskaper	-	-	-	-	-	-	-	52	52
Nedskrivninger	-	-	-	-	-	-	(1 034)	-	(1 034)
Per 31. desember 2016	(252)	-	(1 533)	-	-	(126)	(1 034)	(55)	(3 000)

Regnskapsført verdi

Per 31. desember 2016	5 827	4 576	4 003	3 017	2 365	1 629	1 729	1 374	24 519
Per 31. desember 2015	6 417	4 791	4 273	3 063	2 504	1 632	-	1 290	23 968

¹⁾ Øvrige omfatter i hovedsak Digi (Malaysia), Telenor Norge (Canal Digital Kabel-TV og Datamatrix) og Telenor Montenegro.

Se note 16 for nedskrivningsvurderinger.

NOTE 16 Nedskrivningsvurderinger

Goodwill ervervet ved virksomhets sammenslutninger er allokert til individuelle kontantgenererende enheter som fremgår av note 15.

Gjennvinnbart beløp av eiendeler og selskaper er det høyeste av bruksverdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter. Virkelig verdi fratrukket salgsutgifter er benyttet for å fastsette gjennvinnbart beløp av kontantgenererende enheter med goodwill som er børsnoterte selskaper samt for VimpelCom Ltd. (tilknyttet selskap), basert på noterte markedspriser per 31. desember 2016 og 2015. Digi er notert på børsen i Malaysia, dtac er børsnotert i Thailand og VimpelCom Ltd. er børsnotert på NASDAQ.

I tillegg har konsernet benyttet virkelig verdi fratrukket salgsutgifter ved fastsettelse av gjennvinnbart beløp for Telenor India, hvor goodwill er fullt nedskrevet.

For øvrige kontantgenererende enheter med goodwill er diskonterte kontantstrømmodeller benyttet for å fastsette bruksverdi, basert på seneste ledelsesgodkjente økonomiske prognoser. Den eksplisitte prognoseperioden dekker 2017–2020. Utover den eksplisitte prognoseperioden, er kontantstrømmene ekstrapolert med evigvarende, konstante, nominelle vekstrater for å komme fram til terminalverdien, unntatt for Tapad som beskrevet ytterligere nedenfor. For å teste rimeligheten av estimerte bruksverdier, er disse sammenlignet med eksterne verdsettelsel og multipler for sammenlignbare selskaper innen telekommunikasjonsbransjen.

For virksomheter som er i en vekstfase og som derfor ikke forventes å ha oppnådd en normalisert kontantstrøm ved utgangen av den eksplisitte prognoseperioden, omfatter beregningen to perioder med ekstrapolerte kontantstrømmer. Kontantstrømmer for perioden fram til kontantstrømmene forventes å være normalisert er ekstrapolert med bruk av vekstrater som reflekterer ledelsens beste estimat for markeds- og økonomisk utvikling i det landet hvor virksomheten drives. Deretter ekstrapoleres kontantstrømmene ved bruk av konstante nominelle vekstrater. Ved utgangen av 2016 antas det at Tapad ikke vil ha oppnådd normaliserte kontantstrømmer innen utgangen av den eksplisitte prognoseperioden 2017–2020, og 2025 er anvendt som terminalår.

Nøkkelforutsetninger i de diskonterte kontantstrømmodellene

Nøkkelforutsetninger benyttet ved beregningen av bruksverdi er vekstrater, ARPU, EBITDA-marginer, driftsinvesteringer og diskonteringsrenter.

Vekstrater – Den forventede vekstraten for en kontantgenererende enhet konvergerer fra nåværende nivå erfart de seneste årene, til det langsiktige vekstnivået i markedet der virksomheten drives. Vekstratene brukt til å ekstrapolere kontantstrømmer utover den eksplisitte prognoseperioden er basert på tidligere erfaringer, forutsetninger om markedsandeler og forventninger til utviklingen i markedet der virksomheten drives. Vekstratene brukt til å ekstrapolere kontantstrømmene for terminalverdien er ikke høyere enn gjennomsnittlig forventet langsiktig vekst i markedene der virksomhetene drives.

ARPU – Gjennomsnittlig inntekt per abonnement per måned (ARPU) er beregnet basert på inntekter fra mobilvirksomheten gjennom selskapets egne abonnement, delt på gjennomsnittlig antall abonnement i den relevante perioden. ARPU er estimert basert på nåværende ARPU-nivå og forventet fremtidig markedsutvikling.

EBITDA-margin¹⁾ – EBITDA-marginen er estimert ut i fra dagens nivå og forventet fremtidig markedsutvikling. Vedtatte eller igangsatte effektiviseringsprogrammer er hensyntatt. Endringer i resultatet av disse tiltakene kan ha innvirkning på fremtidige forventede EBITDA-marginer.

Driftsinvesteringer²⁾ (Capex) – Et normalisert forhold mellom driftsinvesteringer og driftsinntekter (driftsinvesteringer som en prosentandel av driftsinntekter) forutsettes på lang sikt. Endringer i trafikkvolum og antall abonnementer i en vekstfase vil påvirke det fremtidige forholdet mellom driftsinvesteringer og driftsinntekter. Forventede driftsinvesteringer inkluderer ikke investeringer som øker eiendelens yteevne, eller nye lisenser. Slike effekter er dermed ikke hensyntatt i estimerte kontantstrømmer. Fornyetelser av eksisterende lisenser er imidlertid inkludert, enten som kontantstrømmer beregnet separat eller som en del av normalisert capex.

Diskonteringsrenter – Diskonteringsrentene er basert på en vektet gjennomsnittlig kapitalkostnad (WACC), utledet ved hjelp av kapitalverdimodellen (CAPM). Et selskaps egenkapitalkostnad og gjeldskostnad, vektet for å gjenspeile en kapitalstruktur på henholdsvis 70:30, gir selskapets vektete gjennomsnittlige kapitalkostnad. I økonomier hvor konsernet ikke anser lokal langsiktig risikofri rente som pålitelig, er WACC-rentene, som er benyttet til å diskontere fremtidige kontantstrømmer, basert på 10 års amerikansk risikofri rente justert for forskjellen i inflasjon mellom USA og det aktuelle land. En landrisikopremie er også lagt til. Diskonteringsrentene tar videre hensyn til gjeldspremie, markedsrisikopremie, gjeldsgrad, selskapets skattesats og eiendelsbeta. For kontantgenererende enheter i økonomier med ustabile inflasjonsforventninger, er kontantstrømmene for de ulike år diskontert med ulik diskonteringsrente.

For årene 2016 og 2015, er gjennvinnbart beløp for de kontantgenererende enhetene med vesentlig goodwill fastsatt basert på følgende diskonteringsrenter og nominelle vekstrater i terminalverdien:

	Diskonteringsrente etter skatt (%)		Diskonteringsrente før skatt (%)		Nominell vekst i kontantstrømmer i terminalverdien (%)	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Broadcast	6,7	5,3	9,4	7,7	(1,5)	(1,5)
Telenor Bulgaria	10,3–9,1	10,5–9,9	11,3–10,1	11,6–11,0	0,0	1,0
Telenor Ungarn	10,4–9,6	9,7–9,6	11,4–10,6	11,7–11,6	0,0	0,5
Telenor Serbia	12,5–10,7	12,6–11,0	14,3–12,4	14,2–12,6	0,0	2,0
Telenor Sverige	5,4	5,9	6,9	7,4	0,0	0,0
Tapad Inc.	11,0	-	14,1	-	3,0	-

I beregningene av gjennvinnbart beløp har konsernet benyttet forventede kontantstrømmer etter skatt og tilsvarende diskonteringsrenter etter skatt. Gjennvinnbare beløp ville ikke ha endret seg vesentlig dersom man i stedet hadde benyttet kontantstrømmer før skatt og diskonteringsrente før skatt. Diskonteringsrente før skatt er beregnet ved hjelp av en iterativ metode.

¹⁾ Se definisjon og avstemming av EBITDA i note 5.

²⁾ Se side 165 for beskrivelse av alternative resultatmål.

Nedskrivninger

Gjenvinnbart beløp for konsernets investering i Tapad er estimert på bakgrunn av diskonterte kontantstrømmer fra eksisterende inntektslinjer og scenarionalyser. Ved utgangen av 2016 antas det at Tapad ikke vil ha oppnådd normaliserte kontantstrømmer ved utgangen den eksplisitte prognoseperioden 2017-2020, og 2025 er anvendt som terminalår. Nøkkelforutsetninger benyttet i beregningen av bruksverdi av konsernets investering i Tapad er vist i tabellen nedenfor. Som en konsekvens av lavere vekstforventninger for Tapad i det amerikanske mediareklame-segmentet ble en nedskrivning av goodwill på 1,0 milliarder kroner innregnet i fjerde kvartal 2016. Estimert bruksverdi beløper seg til 1,7 milliarder kroner (justert for netto rentebærende gjeld¹⁾). Regnskapsført verdi av goodwill etter nedskrivning beløper seg til 1,7 milliarder kroner. Telenors konserninterne synergier ved bruk av Tapads teknologi har ikke blitt inkludert ved beregning av bruksverdi.

¹⁾ Se side 165 for beskrivelse av alternative resultatmål.

Nøkkelforutsetninger

Diskonteringsrente etter skatt (%)	11,0
Diskonteringsrente før skatt (%)	14,1
Omsetningsvekst (%) ¹⁾	15,1
Vekst i EBITDA (%) ²⁾	17,4
Vekst i EBITDA-margin (prosentpoeng) ²⁾	1,3
EBITDA-margin i terminalåret (%)	23,6
Nominell vekstrate i terminalverdien (%)	3,0

¹⁾ Representerer gjennomsnittlig årlig vekstrate i løpet av 2017-2025 (fram til terminalåret) i basis-scenariotet.

²⁾ Representerer gjennomsnittlig årlig vekstrate i løpet av 2020-2025 (fram til terminalåret) i basis-scenariotet.

³⁾ Representerer gjennomsnittlig årlig vekst i løpet av 2020-2025 (fram til terminalåret) i basis-scenariotet.

Konsernet har estimert virkelig verdi fratrukket salgsutgifter for Telenor India basert på netto vederlag som kan forventes i en fusjon eller ved et salg av virksomheten og/eller eiendeler. Nøkkelforutsetninger benyttet i fastsettelsen av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter (nivå 3) har vært spektrumpriser, kontraktsforpliktelser og estimert virkelig verdi av garantier ¹⁾ i India. Som en konsekvens av utviklingen i markedspriser på spektrum og oppdaterte forutsetninger knyttet til kontraktsforpliktelser foretok konsernet en ny vurdering av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter for Telenor India i første kvartal 2016. En nedskrivning på 2,3 milliarder kroner ble innregnet, hvorav 1,4 milliarder kroner i hovedsak knyttet seg til sentraler og radioinstallasjoner og de resterende 0,9 milliarder kroner i hovedsak knyttet seg til lisenser. I tredje kvartal 2016 foretok konsernet en ny vurdering av virkelig verdi av lisenser basert på nylige observasjoner i det indiske markedet. Vurderingen førte til en ytterligere nedskrivning av lisensene på 4,0 milliarder kroner. I løpet av de siste tre kvartalene av 2016 har innregnede eiendeler på 0,5 milliarder kroner relatert til sentraler og radioinstallasjoner blitt nedskrevet, slik at regnskapsført verdi av varige driftsmidler er holdt på null. Den regnskapsførte verdien for immaterielle eiendeler på 0,3 milliarder kroner per 31. desember 2016, er understøttet av forventet netto vederlag i en salgstransaksjon basert på pågående forhandlinger ved årsslutt. Samlet tap ved nedskrivning relatert til Telenor India i løpet av 2016 utgjør 6,8 milliarder kroner. Se note 17 og note 18 for spesifikasjon av nedskrivning per klasse av eiendeler.

Den 23. februar 2017 inngikk konsernet en avtale med Bharti Airtel Limited (Airtel) om at Airtel tar over Telenor India så snart alle nødvendige godkjenninger foreligger. Som ny eier vil Airtel overta Telenor Indias spektrum, lisenser og virksomheten for øvrig, inkludert de ansatte og kundebasen samt fremtidige frekvensavbetalinger og andre operasjonelle kontrakter, som kontrakter for tårnleie. Telenor vil beholde eksponeringen mot krav relatert til perioden Telenor har eid virksomheten, og estimert virkelig verdi av garantier knyttet til dette er hensyntatt i nedskrivningsvurderingen av Telenor India. For ytterligere informasjon, se note 36.

Den 5. oktober 2015 kunngjorde Telenor-konsernet sin intensjon om å selge alle konsernets aksjer i VimpelCom Ltd. I samsvar med dette er markedsverdi av aksjene lagt til grunn for nedskrivningsvurderingen av VimpelCom Ltd, og en nedskrivning på 2,8 milliarder kroner er innregnet i resultatregnskapet som andel resultat etter skatt fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet i 2016 (en nedskrivning på 5,5 milliarder kroner i 2015). I løpet av tredje kvartal 2016 solgte Telenor aksjer i VimpelCom som reduserte Telenors eierandel fra 33% til 24%. Etter nedskrivningen er regnskapsført verdi av investeringen i VimpelCom Ltd. 13,8 milliarder kroner per 31. desember 2016, som tilsvarer 3,85 amerikanske dollar per aksje (16,7 milliarder kroner per 31. desember 2015, tilsvarende 3,28 amerikanske dollar per aksje).

Konsernet innregnet en nedskrivning relatert til Danmark i 2015. Utsiktene for det danske telekommunikasjonsmarkedet ble vurdert å være utfordrende, og konsernet revurderte derfor bruksverdien av Telenor Danmark på grunnlag av oppdaterte resultatforventninger. Basert på estimert bruksverdi på 2,2 milliarder kroner (justert for netto rentebærende gjeld ²⁾) ble det innregnet en nedskrivning på 2,1 milliarder kroner i fjerde kvartal 2015 relatert til driftsmidler og immaterielle eiendeler i Telenor Danmark. For spesifikasjon av nedskrivninger per klasse av eiendeler, se note 17 og note 18. Nøkkelforutsetninger benyttet i beregningen av bruksverdi av Telenor Danmark per 31. desember 2015 er vist i tabellen nedenfor. Vekstraten benyttet til å ekstrapolere kontantstrømmene tar kun hensyn til vedtatte og igangsatte effektivitetsprogrammer.

¹⁾ Se note 33, i tillegg til note 13 i noter til årsregnskapet for Telenor ASA.

²⁾ Se side 165 for beskrivelse av alternative resultatmål.

Nøkkelforutsetninger

Diskonteringsrente etter skatt (%) ¹⁾	5,9
Diskonteringsrente før skatt (%)	7,2
ARPU i terminalåret (NOK)	142
Omsetningsvekst (%) ²⁾	(2,8)
Vekst i EBITDA-margin (prosentpoeng) ³⁾	1,7
EBITDA-margin i terminalåret (%)	12,2
Nominell vekstrate i terminalverdien (%)	0,0

¹⁾ Diskonteringsrenten benyttet i tidligere beregninger av bruksverdi var 6,1% etter skatt.

²⁾ Representerer gjennomsnittlig årlig vekstrate i løpet av den eksplisitte prognoseperioden 2016-2018 (fram til terminalåret).

³⁾ Representerer vekst i løpet av den eksplisitte prognoseperioden 2016-2018 (fram til terminalåret).

Sensitivitetsanalyse av kontantgenererende enheter med vesentlig goodwill

Bortsett fra for Tapad, Telenor Ungarn og Telenor Serbia, mener konsernet at ingen endringer innenfor et rimelig mulighetsområde i noen av nøkkelforutsetningene som er lagt til grunn for nedskrivningsvurderingene, vil medføre at regnskapsført verdi av de kontantgenererende enhetene med vesentlig goodwill overstiger gjenvinnbart beløp.

Estimert gjenvinnbart beløp overstiger regnskapsført verdi for den kontantgenererende enheten med rundt 1.012 millioner kroner for Telenor Ungarn og rundt 31 millioner kroner for Telenor Serbia. Følgende nøkkelforutsetninger er lagt til grunn ved fastsettelse av gjenvinnbart beløp, i tillegg til diskonteringsrentene og de nominelle vekstratene i terminalverdiene oppgitt over:

Sentrale forutsetninger i 2016

	Telenor Ungarn	Telenor Serbia
ARPU i terminalåret (NOK)	103	78
Omsetningsvekst (%) ¹⁾	(0,2)	(2,2)
Vekst i EBITDA-margin (prosentpoeng) ¹⁾	0,5	0,8
EBITDA-margin i terminalåret (%)	33,3	37,7

¹⁾ Representerer gjennomsnittlig årlig vekstrate i løpet av den eksplisitte prognoseperioden.

²⁾ Representerer gjennomsnittlig årlig vekst i løpet av den eksplisitte prognoseperioden.

Følgende endringer i nøkkelforutsetninger vil, isolert sett, føre til at gjenvinnbart beløp blir tilnærmet lik regnskapsført verdi, og eventuelle endringer utover det som er beskrevet nedenfor, kan føre til nedskrivninger:

Telenor Ungarn	Telenor Serbia
Nedgang i ARPU på 8,8 prosent i den eksplisitte prognoseperioden.	Nedgang i ARPU på 0,4 prosent i den eksplisitte prognoseperioden.
Nedgang i driftsinntekter på 7,5 prosent i den eksplisitte prognoseperioden.	Nedgang i driftsinntekter med 0,3 prosent i den eksplisitte prognoseperioden.
Nedgang i EBITDA-margin på 2,5 prosentpoeng i den eksplisitte prognoseperioden.	Nedgang i EBITDA-margin på 0,1 prosentpoeng i den eksplisitte prognoseperioden.
Økning i diskonteringsrente før skatt på 1,3 prosentpoeng for hele perioden inkludert terminalverdien.	Økning i diskonteringsrente før skatt med 0,1 prosentpoeng for hele perioden inkludert terminalverdien.
Nedgang i nominell vekstrate i terminalverdien på 3,4 prosentpoeng.	Nedgang i nominell vekstrate i terminalverdien på 0,1 prosentpoeng.
Økning i capex/driftsinntekter (ekskludert lisenser) på 6,6 prosentpoeng i terminalåret.	Økning i capex/driftsinntekter (ekskludert lisenser) på 0,3 prosentpoeng i terminalåret.

Regnskapsført verdi av konsernets investering i Tapad tilsvarer estimert gjenvinnbart beløp, og enhver endring i nøkkelforutsetningene innenfor et rimelig mulighetsområde kan føre til ytterligere nedskrivninger.

NOTE 17 Immaterielle eiendeler

Beløp i millioner kroner	Kundebase	Lisenser	Varemerker ¹⁾	Program- vare kjøpt	Program- vare egen- utviklet	Roaming- avtaler og annet ²⁾	Anlegg under utførelse ³⁾	Sum
Akkumulert kostpris								
Per 1. januar 2015	2 555	49 323	3 015	18 227	3 250	4 755	1 718	82 843
Reklassifiseringer ⁴⁾	15	1 093	-	676	48	56	(1 739)	149
Tilgang	-	2 393	-	1 265	-	204	1 302	5 164
Tilgang egenutvikling	-	-	-	-	167	12	-	179
Tilgang ved erverv av datterselskap	-	-	-	8	-	-	-	8
Omregningsdifferanser	164	4 127	196	809	73	342	36	5 747
Avgang	(4)	(67)	(23)	(1 165)	(40)	(40)	9	(1 331)
Per 31. desember 2015	2 730	56 869	3 188	19 821	3 497	5 329	1 326	92 760
Reklassifiseringer ⁴⁾	-	877	-	520	16	8	(506)	915
Tilgang	22	4 059	-	909	-	205	831	6 026
Tilgang egenutvikling	-	-	-	-	134	-	-	134
Tilgang ved erverv av datterselskap	56	-	56	1	337	-	-	451
Omregningsdifferanser	(156)	(1 623)	(107)	(589)	(51)	(264)	(38)	(2 828)
Avgang	(5)	(3)	(4)	(2 314)	(598)	(903)	(208)	(4 035)
Per 31. desember 2016	2 647	60 179	3 133	18 348	3 335	4 375	1 405	93 423

Akkumulerte av- og nedskrivninger

Per 1. januar 2015	(757)	(18 498)	(1 920)	(15 303)	(2 954)	(3 423)	(9)	(42 864)
Reklassifiseringer ⁴⁾	-	9	-	8	-	-	-	17
Avskrivninger	(381)	(4 404)	(269)	(1 598)	(225)	(379)	-	(7 256)
Årets nedskrivninger	-	(426)	(31)	(39)	(55)	(16)	-	(566)
Omregningsdifferanser	(76)	(1 653)	(126)	(695)	(63)	(268)	-	(2 881)
Avgang	3	67	22	1 126	34	33	-	1 285
Per 31. desember 2015	(1 212)	(24 904)	(2 323)	(16 501)	(3 263)	(4 053)	(8)	(52 265)
Reklassifiseringer ⁴⁾	-	(17)	-	8	-	(7)	-	(16)
Avskrivninger	(309)	(5 284)	(271)	(1 559)	(220)	(416)	-	(8 059)
Årets nedskrivninger	(125)	(4 870)	-	(28)	-	-	-	(5 023)
Omregningsdifferanser	80	367	86	467	51	215	-	1 266
Avgang	5	2	4	2 225	592	903	-	3 731
Per 31. desember 2016	(1 561)	(34 706)	(2 504)	(15 388)	(2 840)	(3 358)	(8)	(60 366)

Regnskapsført verdi

Per 31. desember 2016	1 086	25 473	628	2 959	495	1 017	1 397	33 057
Per 31. desember 2015	1 518	31 965	865	3 320	234	1 276	1 317	40 495
Avskrivningstid i antall år	3-20	5-27	2-10	3-7	3-7	8-20	-	-

¹⁾ Regnskapsført verdi av varemerker med ubestemt levetid er på 176 millioner kroner per 31. desember 2016 og 122 millioner kroner per 31. desember 2015. Varemerker med bestemt levetid er i hovedsak representert av dtac varemerke med regnskapsført verdi på 405 millioner kroner per 31. desember 2016 og 643 millioner kroner per 31. desember 2015.

²⁾ Regnskapsført verdi av roaming-avtalene er på 560 millioner kroner per 31. desember 2016 og 818 millioner kroner per 31. desember 2015.

³⁾ Netto tilgang.

⁴⁾ Inneholder også reklassifiseringer til/fra linjer i oppstilling av finansiell stilling som ikke er en del av denne tabellen.

Nedskrivninger i 2016 er hovedsakelig relatert til Telenor India og i 2015 var det hovedsakelig relatert til Telenor Danmark, se note 16 for ytterligere informasjon.

Tilgang lisenser i 2016 gjelder hovedsakelig anskaffelse av tilleggsspektrum i 850 MHz-båndet i Pakistan, anskaffelse av tilleggsspektrum i 1800 MHz-båndet i Bulgaria og fornyelse av eksisterende spektrum i Montenegro. Tilgang lisenser i 2015 gjelder hovedsakelig anskaffelse av tilleggsspektrum i 1800 MHz-båndet i Norge, anskaffelse av spektrum i 800 MHz-båndet og tilleggsspektrum i 1800 MHz-båndet i Serbia, anskaffelse av tilleggsspektrum i 2100 MHz-båndet i Bulgaria, samt anskaffelse av tilleggsspektrum i 2100 MHz-båndet i Myanmar.

Tilgang innkjøpt programvare i 2016 var hovedsakelig i Telenor Norge, samt utvikling av virksomhetsstøttesystemer i Danmark, Ungarn og Telenor Global Shared Services.

dtac har konsesjon fra «CAT Telecom Public Company Limited» («CAT») til å levere mobiltjenester i Thailand. Tillatelsen fra CAT gir dtac lov til å utvikle, utvide og bruke mobilnettet for å tilby kommunikasjonstjenester i ulike områder av Thailand. Konsesjonen var opprinnelig på 15 år, men ble 23. juli 1993 og 22. november 1996 forlenget til henholdsvis 22 og 27 år. I henhold til oppdatert avtale utløper konsesjonsperioden dermed i 2018. I februar 2011 oppnevnte regjeringen i Thailand en komité for å forhandle med mobiloperatørene om relevant kompensasjon med utgangspunkt i de endringene som var gjort i operatørenes konsesjonsavtaler. I juni 2011 erkjente regjeringen at komiteen ikke var i stand til å vurdere operatørenes forslag ettersom disse forslagene ikke

falt inn under utvalgets myndighet. Imidlertid mente komiteen at saken inntil videre burde meldes til The National Broadcasting and Telecommunications Commission (NBTC) for vurdering av relevante kriterier og tiltak. Regjeringens endelige konklusjon eller vedtak i saken er fremdeles ikke tilkjennegitt. Konsernet mener imidlertid at de avtalte endringene ble inngått i god tro, at de er lovlige, og at staten ikke har lidt noe tap som følge av disse.

Konsesjonen til dtac er innregnet som en immateriell eiendel i henhold til «The Intangible Asset Model» omtalt i IFRIC 12 *Tjenesteutsettingsordninger*. Regnskapsført verdi av konsesjonsrettigheten er på 5,9 milliarder kroner per 31. desember 2016 (7,7 milliarder kroner per 31. desember 2015) og amortiseres lineært over gjenværende konsesjonsperiode. Utskiftninger og utvidelser innregnes som immaterielle eiendeler og amortiseres over gjenværende levetid på konsesjonen. Reparasjon og vedlikehold innregnes som kostnad når de påløper.

Regnskapsført verdi på lisensene per 31. desember 2016 i Pakistan, Grameenphone og Myanmar er på henholdsvis 4,5 milliarder kroner, 4,0 milliarder kroner og 2,9 milliarder kroner (5,8 milliarder kroner i India, 4,5 milliarder kroner i Grameenphone og 3,4 milliarder kroner i Myanmar per 31. desember 2015). Regnskapsført verdi av lisensen i dtac (ekskludert konsesjonsrettigheten) er på 2,4 milliarder kroner per 31. desember 2016 (2,6 milliarder kroner per 31. desember 2015). Tabellen nedenfor viser lisensene for mobilspektrum som konsernet innehar per 31. desember 2016:

Spektrum (MHz)	Båndbredde (MHz)	Type/teknologi	Utløp av spektrum
Telenor Norge			
800	2x 10	Teknologinøytral	2033
900	2x 10,1 + 2x 5	Teknologinøytral	2017/2033
1800	2x 10 + 2x 20	Teknologinøytral	2028/2033
2100	2x 19,8	Teknologinøytral	2032
2600	2x 40	Teknologinøytral	2022
Telenor Sverige			
800	2x10 ^{a)}	Teknologinøytral	2035
900	2x6 ^{b)} + 2x 5	Teknologinøytral	2025
1800	2x 5 + 2x 20 + 2x10 ^{c)}	Teknologinøytral	2017/2027/2037
2100	2x 19,8 + 1x 5	Teknologinøytral	2025
2600	2x40 ^{d)}	Teknologinøytral	2023
Telenor Danmark			
800	2x10 ^{e)}	Teknologinøytral	2034
900	2x 9	Teknologinøytral	2019
1800	2x 19,4 ^{f)}	Teknologinøytral	2017
2100	2x 15 + 1x 5	Teknologinøytral	2021
2600	2x 20 + 1x 10	Teknologinøytral	2030
Telenor Ungarn			
800	2x 10 ^{g)}	Teknologinøytral	2029
900	2x 8 + 2x 1,8	Teknologinøytral	2022
900	2x 2 ^{g)}	Teknologinøytral	2029
1800	2x 30	Teknologinøytral	2022
2100	2x 15 + 1x 5	Teknologinøytral	2019
2600	2x 20 ^{g)}	Teknologinøytral	2029
Telenor Serbia			
800	2x10	Teknologinøytral	2026 ^{h)}
900	2x 9,6	Teknologinøytral	2026
1800	2x 10 + 2x10	Teknologinøytral	2026
2100	2x 15 + 1x 5	Teknologinøytral	2026
Telenor Montenegro			
900	2x 15	Teknologinøytral	2032
1800	2x 25	Teknologinøytral	2032
2100	2x 20	Teknologinøytral	2032
Telenor Bulgaria			
900	2x 9,4 + 2x 1,8	Teknologinøytral	2021
1800	2x 10 + 2x 5	Teknologinøytral	2021
2100	2x 10 + 2x 5	Teknologinøytral	2025
dtac, Thailand			
850	2x10 ⁱ⁾	3G	2018
1800	2x 49,8 ⁱ⁾	2G/4G	2018
2100	2x 15	3G/4G	2027
Digi, Malaysia			
900	2x 2	Teknologinøytral	2017 ^{j)}
1800	2x 25	Teknologinøytral	2017 ^{j)}
2100	2x 15	3G	2018
2600	2x 10	4G	2017

Grameenphone, Bangladesh			
900	2x 7,4	2G	2026
1800	2x 7,2 + 2x 7,4	2G	2026
2100	2x 10	3G/4G	2028
Telenor Pakistan			
850	2x10	3G/4G	2031
900	2x 4,8	2G	2019
1800	2x 8,8	2G	2019
2100	2x 5	3G	2029
Telenor India			
1800	2x5 ^{k)}	Teknologinøytral	2032
1800	2x1,4-2,2 ^{l)}	Teknologinøytral	2034
1800	2x6 ^{m)}	Teknologinøytral	2034
Telenor Myanmar			
900	2x5	Teknologinøytral	2029
2100	2x10+2x5	Teknologinøytral	2029

^{a)} Lisensen er tildelt Net4Mobility (felleskontrollert driftsordning med Tele 2 som er 50 % eid av konsernet).

^{b)} Lisensen eies av Net4Mobility (felleskontrollert driftsordning med Tele 2 som er 50 % eid av konsernet).

^{c)} Lisensen eies av Net4Mobility (felleskontrollert driftsordning med Tele 2 som er 50 % eid av konsernet).

^{d)} Tele 2 og konsernet overførte sine respektive lisenser (2x 20 MHz) i 2600 MHz båndet til Net4Mobility den 2. juli 2012.

^{e)} Felleseid 50 % med Telia.

^{f)} Fra 13. juni 2017 vil nåværende spektrumbeholdning bli erstattet av en ny lisens på 2x25 MHz, eid 50 % sammen med Telia. Denne lisensen er gyldig til 2032.

^{g)} Lisensen er fornybar i en etterfølgende femårsperiode, dersom visse lisensbetingelser er oppfylt, men uten ytterligere betaling.

^{h)} Lisensen er fornybar i en etterfølgende femårsperiode.

ⁱ⁾ I henhold til konsesjonsavtalen med CAT.

^{j)} Fra 1. juli 2017 vil spektrumbeholdningene til Digi bli 2x5 MHz i 900 MHz båndet og 2x20 MHz i 1800 MHz båndet. Lisensene er gyldige frem til 2032.

^{k)} Innenfor følgende sirkler: Andhra Pradesh, Bihar og Jharkhand, Maharashtra, Gujarat, Uttar Pradesh Øst og Uttar Pradesh Vest.

^{l)} I 2014 ble tilleggsspektrum i 1,4 – 2,2 MHz anskaffet i fire eksisterende sirkler (Andhra Pradesh, Bihar og Jharkhand, Uttar Pradesh Øst og Uttar Pradesh Vest).

^{m)} I 2014 ble 6 MHz anskaffet i en ny sirkel (Assam).

NOTE 18 Varige driftsmidler

Beløp i millioner kroner	Lokal- nær- og fjernnett	Mobil- telefon- nett	Abonent- utstyr	Sentraler og utstyr	Radio installa- sjoner	Kabel-TV anlegg	Byg- ninger	Tomter	Admini- strative fellesinve- steringer	Satellitter	Anlegg under utførelse ¹⁾	Sum
Akkumulert kostpris												
Per 1. januar 2015	48 209	22 693	1 574	19 863	21 545	3 976	15 275	1 054	11 438	3 804	7 626	157 055
Reklassifiseringer ²⁾	1 176	2 223	50	539	1 812	245	233	(9)	986	-	(7 396)	(141)
Tilgang	1 251	1 683	500	951	3 366	792	330	2	994	1 514	8 425	19 809
Tilgang ved erverv av datterselskap	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Omregningsdifferanser	896	1 844	63	1 197	1 653	56	512	55	752	-	474	7 503
Avgang	(1 015)	(330)	(355)	(728)	(797)	(3)	(925)	(7)	(1 001)	-	(125)	(5 286)
Per 31. desember 2015	50 517	28 113	1 832	21 822	27 579	5 066	15 425	1 095	13 169	5 318	9 004	178 940
Reklassifiseringer ²⁾	1 812	3 034	43	568	2 713	62	137	-	685	-	(9 975)	(921)
Tilgang	1 693	932	548	1 096	3 865	367	341	2	1 173	-	10 164	20 181
Tilgang ved erverv av datterselskap	-	-	-	-	3	-	8	-	70	-	39	120
Omregningsdifferanser	(730)	(1 243)	(72)	(583)	(1 037)	(62)	(234)	(22)	(466)	-	(360)	(4 809)
Avgang	(2 729)	(972)	(336)	(2 840)	(826)	(84)	(452)	(2)	(1 518)	-	(208)	(9 967)
Per 31. desember 2016	50 563	29 864	2 015	20 063	32 297	5 349	15 225	1 073	13 113	5 318	8 664	183 545

Akkumulerte av- og nedskrivninger

Per 1. januar 2015	(35 921)	(12 657)	(861)	(16 228)	(10 920)	(2 411)	(7 891)	(28)	(8 129)	(2 165)	(284)	(97 493)
Reklassifiseringer ²⁾	(6)	14	(1)	(1)	(2)	-	2	-	(29)	-	-	(23)
Avskrivninger	(1 965)	(2 029)	(464)	(1 214)	(2 732)	(336)	(654)	(1)	(1 430)	(224)	-	(11 049)
Årets nedskrivninger	(218)	(726)	(29)	(54)	(322)	-	(100)	(15)	(101)	-	(50)	(1 615)
Omregningsdifferanser	(595)	(1 145)	(39)	(885)	(880)	(27)	(190)	(2)	(535)	-	(40)	(4 338)
Avgang	1 010	328	347	718	756	-	703	-	926	-	-	4 788
Per 31. desember 2015	(37 695)	(16 215)	(1 047)	(17 664)	(14 100)	(2 774)	(8 130)	(46)	(9 297)	(2 389)	(373)	(109 729)
Reklassifiseringer ²⁾	(12)	12	(9)	10	5	16	2	-	(11)	-	-	13
Avskrivninger	(2 208)	(2 074)	(507)	(1 180)	(3 217)	(392)	(607)	(1)	(1 501)	(274)	-	(11 961)
Årets nedskrivninger	(135)	(7)	-	(483)	(1 066)	-	(33)	-	(96)	-	(106)	(1 926)
Omregningsdifferanser	402	693	48	437	590	31	82	5	327	-	16	2 631
Avgang	2 573	945	336	2 835	819	84	363	-	1 454	-	36	9 445
Per 31. desember 2016	(37 075)	(16 646)	(1 179)	(16 045)	(16 969)	(3 035)	(8 323)	(42)	(9 124)	(2 663)	(427)	(111 528)

Regnskapsført verdi

Per 31. desember 2016	13 488	13 218	837	4 018	15 328	2 313	6 902	1 031	3 989	2 655	8 237	72 016
Per 31. desember 2015	12 822	11 897	785	4 158	13 477	2 292	7 296	1 050	3 874	2 929	8 631	69 211
Avskrivningstid i antall år ³⁾	3-30	5-20	3	3-10	5-15	3-15	5-90	-	2-10	17	-	-

¹⁾ Netto tilgang.²⁾ Inneholder også reklassifiseringer til/fra linjer i oppstilling av finansiell stilling som ikke er en del av denne tabellen.³⁾ Eiendelskategoriene som presenteres i tabellen over er en aggregert sum av ulike eiendelskomponenter som tilhører en bestemt kategori, og avskrivningssatsene representerer levetidsintervallet som allokere til komponentene.

Nedskrivninger innregnet i 2016 er relatert til Telenor India, og var i hovedsak relatert til Telenor Danmark i 2015. Se note 16 for ytterligere informasjon.

Per 31. desember 2016 hadde konsernet finansielle leieavtaler med en regnskapsført verdi på 1.108 millioner kroner (1.059 millioner kroner per 31. desember 2015). Disse eiendelene består hovedsakelig av leie av optisk fibernettverk (lokal-, nær- og fjernnett) på 705 millioner kroner i Grameenphone i Bangladesh, Myanmar og Digi i Malaysia (607 millioner kroner i 2015), samt eiendommer (bygninger og tomter) på 313 millioner kroner i Sverige og Danmark (354 millioner kroner i 2015).

Nåverdi av fremtidig minimumsforpliktelse for finansielle leiebetaling (konsernet som leietaker) er 989 millioner kroner per 31. desember 2016 (1.078 millioner kroner per 31. desember 2015).

NOTE 19 Tilknyttede selskaper og felleskontrollerte ordninger

Tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Regnskapsført verdi per 1. januar	19 340	24 034
Tilgang	98	508
Avgang	(4 809)	(50)
Andel resultat etter skatt ¹⁾	1 517	(7 070)
Andel øvrige resultatelementer	631	(3 357)
Egenkapitaltransaksjoner inkludert utbytte	(378)	1 542
Omregningsdifferanser	(673)	3 732
Regnskapsført verdi per 31. desember	15 725	19 340
Hvorav investeringer med negativ verdi ²⁾	48	60
Sum tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	15 773	19 400
Hvorav investering i VimpelCom Ltd	13 829	16 775
Hvorav investeringen i øvrige	1 944	2 625

¹⁾ Andel resultat etter skatt inkluderer konsernets andel av selskapenes resultater etter skatt, avskrivning av merverdier, nedskrivning og justering for forskjeller i regnskapsprinsipper.

²⁾ Konsernets andel av netto tap fra RiksTV AS (et tilknyttet selskap) overstiger aksjeinvesteringen, og det overskytende beløpet er innregnet som en reduksjon i konsernets andre langsiktige fordringer på RiksTV AS klassifisert som andre finansielle rentebærende anleggsmidler. Se også note 21.

Tilgang i 2016 og 2015 relaterer seg primært til konsernets andel av investeringer i felleskontrollerte virksomheter innenfor nettbaserte rubrikkannonser. Per 31. desember 2016 er konsernets andel av estimert gjenværende finansieringsforpliktelse i disse selskapene omtrent 136 millioner kroner.

I løpet av 2016 solgte konsernet en andel av sin eierandel i VimpelCom, tilsvarende 163,9 millioner amerikanske depotaksjer (ADSer) i VimpelCom eller 9,3 % av aksjekapitalen i VimpelCom, for 3,50 amerikanske dollar per aksje før transaksjonskostnader, tilsvarende 4,6 milliarder kroner i netto salgsvederlag. Etter avhendelsen er konsernets eierandel i VimpelCom redusert fra 33,0 % til 23,7 %. Et tap på 3,2 milliarder kroner ble innregnet i resultatregnskapet ved avhendelsen av 163,9 millioner VimpelCom ADSer, relatert til reklassiferingen av tidligere innregnede omregningsdifferanser i øvrige resultatelementer. Samtidig med avhendelsen av 163,9 millioner VimpelCom ADSer utstedte konsernet treårige obligasjoner på 1 milliard amerikanske dollar som kan innløses i VimpelCom ADSer, se note 27 for ytterligere informasjon relatert til obligasjonene.

I løpet av 2016 avhendet konsernet hele sin eierandel i Amedia for et netto kontantvederlag på 180 millioner kroner. Et tap på 71 millioner kroner ble innregnet knyttet til reklassifisering av akkumulert tap i øvrige resultatelementer til resultatregnskapet ved avhendelsen av investeringen.

I 2015 avhendet konsernet hele sin eierinteresse i Evry ASA for et kontantvederlag på 1,3 milliarder norske kroner og en gevinst på 224 millioner norske kroner ble resultatført.

VimpelCom Ltd.

VimpelCom Ltd. («VimpelCom») er et tilknyttet selskap som innregnes etter egenkapitalmetoden. VimpelCom er registrert på Bermuda, med hovedkvarter i Nederland, og er notert på NASDAQ-100 indeksen. VimpelCom er et telekommunikasjonsselskap som tilbyr trådløs, fastlinje og bredbånd internett-tjenester i 13 markeder i Europa, Afrika og Asia.

Den 5. oktober 2015 kunngjorde konsernet sin intensjon om å selge alle dets amerikanske depotaksjer (ADSer) i VimpelCom. I samsvar med dette er regnskapsført verdi av VimpelCom innregnet til det laveste av regnskapsført verdi etter egenkapitalmetoden før nedskrivninger og markedsverdi.

VimpelCom vil fortsatt klassifiseres som et tilknyttet selskap frem til det er svært sannsynlig at et salg av gjenværende VimpelCom ADSer vil finne sted innen 12 måneder. Som en konsekvens av at markedsverdier legges til grunn for gjenvinnbart beløp, vil regnskapsført verdi av VimpelCom bevege seg i takt med utviklingen av aksjekursen dersom aksjekursen holder seg under regnskapsført verdi beregnet basert på egenkapitalmetoden før nedskrivninger. Per 31. desember 2016 beløper akkumulerte inntekter og kostnader innregnet i øvrige resultatelementer seg til et tap på 7,1 milliarder kroner. Dette vil bli forholdsmessig reklassifisert til resultatregnskapet ved avgang. Sum egenkapital for konsernet vil ikke bli påvirket av denne reklassiferingen.

Per 31. desember 2016 var konsernets økonomiske og stemmeberettigede eierandel 23,7 % av aksjene i VimpelCom. I løpet av 2016 ble konsernets tidligere investering i 305 millioner konvertible preferanseaksjer i VimpelCom innløst for et nominelt beløp på 0,1 amerikanske cent per aksje. I løpet av 2016 ble det mottatt utbytte på 0,1 milliarder kroner fra VimpelCom (0,2 milliarder kroner i løpet av 2015).

I 2015 regnskapsførte konsernet sin andel av egenkapitaltransaksjoner tilsvarende 1,7 milliarder kroner, primært relatert til gevinsten knyttet til VimpelComs delvise avhendelse av eierandeler i Omnimium Telecom Algerie, som ble regnskapsført som en transaksjon med ikke-kontrollerende eierinteresser av VimpelCom. I løpet av 2016 regnskapsførte konsernet sin negative andel av egenkapitaltransaksjoner på 0,2 milliarder kroner, primært relatert til en justering av gevinsten av VimpelComs delvise avhendelse av sin eierandel i Omnimium Telecom Algerie.

Andel resultat etter skatt relatert til VimpelCom innregnet for 2016 beløper seg til et resultat på 2,1 milliarder kroner inkludert en nedskrivning på 2,8 milliarder kroner. Konsernet innregner sin andel av VimpelComs offentliggjorte resultater ett kvartal på etterskudd, se note 3 for ytterligere informasjon. Dermed består andel resultat etter skatt fra VimpelCom i 2016 av andel av resultat etter skatt for fjerde kvartal 2015, de første tre kvartalene i 2016 og en andel av vesentlige transaksjoner og hendelser for fjerde kvartal 2016 på 2,9 milliarder kroner, se under for ytterligere detaljer.

Den 27. februar 2017 offentliggjorde VimpelCom finansiell informasjon for fjerde kvartal 2016. Rapportert resultat etter skatt tilordnet VimpelComs aksjonærer for fjerde kvartal var 1,6 milliarder amerikanske dollar, og inkluderer en gevinst på 1,8 milliarder amerikanske dollar relatert til virkelig verdi-måling ved etableringen av felleskontrollert virksomhet i Italia og et tap på 0,4 milliarder amerikanske dollar primært relatert til nedskrivning av en rekke eiendeler. I samsvar med regnskapsprinsippene for tilknyttede selskaper har konsernet justert for sin andel av vesentlige transaksjoner og hendelser på 2,9 milliarder kroner.

Konsernet har i løpet av 2016 innregnet en gevinst knyttet til omregningsdifferanser på 610 millioner kroner i øvrige resultatelementer relatert til sin andel av VimpelComs omregningsdifferanser, som følge av at russiske rubler har styrket seg mot amerikanske dollar. Dette inkluderer 471 millioner kroner for konsernets andel av gevinst til og med tredje kvartal 2016, i samsvar med Telenors prinsipp om ett kvartal på etterskudd. Som følge av at russiske rubler har styrket seg ytterligere mot amerikanske dollar i fjerde kvartal i 2016 har konsernet i tillegg innregnet 139 millioner kroner for fjerde kvartal i 2016 basert på et estimat.

Gevinsten knyttet til omregningsdifferanser på 610 millioner kroner innregnet i øvrige resultatelementer i 2016 er mer enn utlignet av 663 millioner kroner som følge av at norske kroner har styrket seg mot amerikanske dollar med 2 %.

Tabellen nedenfor viser et sammendrag av finansiell informasjon relatert til VimpelCom og avstemming mot regnskapsført verdi av konsernets investering:

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Oppstilling av totalresultat		
Driftsinntekter	74 351	83 355
Resultat etter skatt fra videreført virksomhet ¹⁾	(5 113)	(4 279)
Resultat etter skatt fra avviklet virksomhet ¹⁾	24 282	(646)
Øvrige resultatelementer ¹⁾	2 191	(9 830)
Totalresultat ¹⁾	21 360	(14 755)
Konsernets andel av resultat etter skatt fra videreført virksomhet ²⁾	(4 161)	(6 967)
Konsernets andel av resultat etter skatt fra avviklet virksomhet	6 254	(213)
Konsernets andel av øvrige resultatelementer	610	(3 249)
Konsernets andel av totalresultat ²⁾	2 703	(10 249)
Oppstilling av finansiell stilling		
Omløpsmidler	189 097	178 100
Anleggsmidler	141 672	129 497
Kortsiktig gjeld	(192 674)	(187 875)
Langsiktig gjeld	(78 916)	(74 495)
Sum egenkapital	59 178	45 226
Egenkapital eksklusiv ikke-kontrollerende eierinteresser	58 351	43 843
Konsernets eierandel i %	23,7	33,0
Konsernets eierandel	13 829	14 490
Goodwill relatert til konsernets investering	-	2 285
Regnskapsført verdi av konsernets investering	13 829	16 775

¹⁾ Ikke-kontrollerende eierinteresser er ikke inkludert.

²⁾ Inkluderer nedskrivning på 2,8 milliarder kroner (nedskrivning på 5,5 milliarder kroner i 2015) basert på markedsverdi.

Konsernets andel av resultat etter skatt fra avviklet virksomhet er relatert til WIND Italy som var klassifisert som avviklet virksomhet av VimpelCom ved inngåelse av avtale om felleskontrollert virksomhet med CK Hutchison i 2015. VimpelCom skulle i henhold til avtalen fusjonere WIND med 3 Italia med felles kontroll over den fusjonerte enheten. I løpet av fjerde kvartal 2016 ble det offentliggjort at transaksjonen er ferdigstilt. I forbindelse med ferdigstilling av transaksjonen verdsatte VimpelCom sin eierinteresse i den fusjonerte enheten til virkelig verdi og innregnet en gevinst på 1,8 milliarder amerikanske dollar. Konsernets andel av gevinsten som følge av ny virkelig verdi-måling var 3,7 milliarder kroner, innregnet som en vesentlig transaksjon da VimpelCom rapporterte sin finansielle informasjon for fjerde kvartal 2016 den 27. februar 2017.

Øvrige tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter

Tabellen nedenfor viser et sammendrag av finansiell informasjon relatert til konsernets eierandel i øvrige tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter.

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Resultat etter skatt	(576)	110
Øvrige resultatelementer	21	(109)
Totalresultat	(555)	2

Andel av resultat etter skatt for 2016 inkluderer en nedskrivning på 365 millioner kroner knyttet til avhendelsen av Amedia og andel av tap fra felleskontrollerte virksomheter innenfor nettbaserte rubrikkannonser på 167 millioner kroner (andel resultat etter skatt for 2015 var 25 millioner kroner).

Felleskontrollerte driftsordninger

Konsernet er involvert i tre felleskontrollerte ordninger for nettverksdeling i Sverige og Danmark. Disse felleskontrollerte ordningene er strukturert gjennom separate foretak. Aktivitetene er utformet for å levere tjenester til de respektive driftsansvarlige i ordningene og dermed er disse ordningene klassifisert som felleskontrollerte driftsordninger.

Felleskontrollert driftsordning	Beskrivelser	Eierandel
3G Infrastructure Services AB	En felleskontrollert driftsordning med mobiloperatøren «3» i Sverige	50 %
Net4Mobility HB	En felleskontrollert driftsordning etablert i 2009 under en partnerskap-avtale med mobiloperatøren Tele2 Sverige AB i Sverige ¹⁾	50 %
TT Netværket P/S	En felleskontrollert driftsordning etablert i 2012 under en partnerskap-avtale med mobiloperatøren TeliaSonera Mobile Holding AB i Danmark.	50 %

¹⁾ Under svensk lov er alle partnere i et partnerskap solidarisk ansvarlig for alle forpliktelser i partnerskapet.

NOTE 20 Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer

Beløp i millioner kroner	Kategori	2016	2015
Kundefordringer		11 862	12 177
Avsetning for tap på kundefordringer		(1 535)	(1 621)
Sum kundefordringer per 31. desember	UOF ¹⁾	10 327	10 557
Rentebærende fordringer		1 018	839
Opptjente inntekter		6 577	6 407
Andre ikke-rentebærende fordringer		2 176	1 308
Avsetning for tap på fordringer		(32)	(32)
Sum andre kortsiktige fordringer per 31. desember	UOF ¹⁾	9 739	8 522
Offentlige avgifter		624	1 493
Forskuddsbetalinger		4 184	3 305
Sum andre kortsiktige ikke-finansielle eiendeler per 31. desember	IF ²⁾	4 809	4 798
Sum kundefordringer og andre kortsiktige fordringer per 31. desember		24 876	23 877

¹⁾ UOF: Utlån og fordringer.

²⁾ IF: Ikke-finansielle eiendeler og forpliktelser.

Per 31. desember 2016 har 1,1 milliarder kroner (0,9 milliarder kroner pr 31. desember 2015) av kundefordringer og andre kortsiktige fordringer relatert til avbetalinger på håndsett ikke forfalt til betaling innenfor ett år.

Spesifikasjon av avsetning for tap på fordringer:

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Avsetninger per 1. januar	(1 652)	(1 619)
Endring avsetning for tap på fordringer	(34)	(121)
Omregningsdifferanser og andre endringer	119	88
Avsetninger per 31. desember	(1 567)	(1 652)
Årets konstaterte tap	(704)	(627)
Innbetalt på tidligere nedskrevne fordringer	92	79

Beløp i millioner kroner	Regnskapsført verdi	Ikke forfalt på balansedagen	Forfalt på balansedagen i følgende perioder:					mer enn 365 dager
			mindre enn 30 dager	mellom 30 og 60 dager	mellom 61 og 90 dager	mellom 91 og 180 dager	mellom 181 og 365 dager	
Per 31. desember 2016								
Kundefordringer	11 862	7 013	1 712	484	319	582	497	1 256
Avsetning for tap på fordringer	(1 535)	(32)	(33)	(39)	(78)	(167)	(269)	(916)
Sum kundefordringer	10 327	6 981	1 678	445	241	415	228	340
Per 31. desember 2015								
Kundefordringer	12 177	7 506	1 593	431	215	413	554	1 466
Avsetning for tap på fordringer	(1 621)	(10)	(37)	(28)	(40)	(112)	(269)	(1 126)
Sum kundefordringer	10 557	7 496	1 556	403	174	302	285	340

For kundefordringer og andre kortsiktige fordringer som ikke er nedskrevet eller forfalt, er det på balansedagen ingen indikasjoner på at debitor ikke vil være i stand til å dekke sine betalingsforpliktelser.

NOTE 21 Andre anleggsmidler og finansielle omløpsmidler

Beløp i millioner kroner	Virkelig verdi nivå ⁶⁾	Kategori	2016	2015
Andre anleggsmidler				
Aksjer tilgjengelig for salg ¹⁾	3	TFS	554	389
Finansielle derivater	2	VVOR ³⁾	404	548
Finansielle derivater utpekt som sikringsinstrumenter i nettoinvesteringssikringer	2		473	480
Andre finansielle ikke-rentebærende anleggsmidler		UOF ⁴⁾	456	703
Virkelig verdi-sikringsinstrumenter	2		2 074	2 519
Andre finansielle rentebærende anleggsmidler ²⁾		UOF ⁴⁾	898	359
Sum finansielle anleggsmidler per 31. desember			4 859	4 997
Offentlige avgifter			797	860
Forskuddsbetalinger			144	297
Sum ikke-finansielle anleggsmidler per 31. desember		IF ⁵⁾	941	1 157
Sum andre anleggsmidler per 31. desember			5 800	6 155
Andre finansielle omløpsmidler				
Finansielle eiendeler holdt for handelsformål	2	VVOR ³⁾	81	76
Obligasjoner og sertifikater > 3 måneder		UOF ⁴⁾	1 683	969
Finansielle derivater	2	VVOR ³⁾	317	159
Finansielle derivater utpekt som sikringsinstrumenter i nettoinvesteringssikringer	2		153	232
Virkelig verdi-sikringsinstrumenter	2		255	-
Sum andre finansielle omløpsmidler per 31. desember			2 489	1 436

¹⁾ Aksjer tilgjengelig for salg (TFS) inkluderer kapitalinnskudd i Telenor Pensjonskasse på 298 millioner kroner og aksjer på 256 millioner kroner (henholdsvis 298 millioner kroner og 92 millioner kroner i 2015).

²⁾ Konsernets andel av netto tap fra RiksTV AS (et tilknyttet selskap) som overstiger aksjeinvesteringen, og som beløper seg til 48 millioner kroner (60 millioner kroner i 2015), er innregnet som en reduksjon av langsiktige fordringer på RiksTV AS. Se også note 19.

³⁾ VVOR: Virkelig verdi over resultatet .

⁴⁾ UOF: Utlån og fordringer.

⁵⁾ IF: Ikke-finansielle eiendeler og forpliktelse.

⁶⁾ For informasjon om virkelig verdi nivå av finansielle derivater, se note 29.

NOTE 22 Tilleggsinformasjon om oppstilling av kontantstrømmer

Endringer i netto driftsrelatert arbeidskapital

Endringer i netto driftsrelatert arbeidskapital inkluderer endringer i kundefordringer og leverandørgjeld relatert til operasjonelle aktiviteter, og varelager.

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Varelager	394	(99)
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	(973)	(1 475)
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	1 551	4 348
Endringer i netto driftsrelatert arbeidskapital	972	2 774

Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler – avstemming tilganger og utbetalinger

Tabellen nedenfor forklarer forskjellen mellom tilganger og utbetalinger ved tilgang av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler:

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Tilganger av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler (se note 17 og 18)	(26 341)	(25 152)
Betalingsutsettelse på lisenser ¹⁾	1 654	642
Tilganger fjerningsforpliktelser	(32)	35
Endringer i leverandørgjeld og forskuddsbetalinger	(1 202)	880
Leveransekjede-finansiering ¹⁾	2 069	1 615
Andre justeringer	124	812
Utbetalinger ved tilgang varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	(23 727)	(21 168)

¹⁾ Betalinger er klassifisert som kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter.

Betalingsutsettelse på lisenser i 2016 er knyttet til lisenskjøp i Pakistan, mens det i 2015 i hovedsak er knyttet til lisenskjøp i Myanmar. Endringer i leverandørgjeld og forskuddsbetalinger i 2016 er i hovedsak knyttet til forskuddsbetaling av lisens i Digi.

Kjøp og salg av datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter

Tabellen nedenfor viser effektene på hovedlinjene i oppstilling av finansiell stilling fra kjøp og salg av datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter og kapitalinnkudd i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter.

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Kjøp av datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter		
Kapitalinnkudd i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	98	508
Andre anleggsmidler	3 473	9
Omløpsmidler	231	2
Gjeld	(604)	(2)
Sum kjøpspris og kapitalinnkudd	3 198	517
- Herav uten kontantoppgjør	(198)	(20)
Kontant utbetaling relatert til oppkjøp og kapitalinnkudd	(3 000)	(497)
Kontanter i kjøpte virksomheter	29	-
Netto kontantutbetaling ved kjøp av datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	(2 971)	(497)

Salg av datterselskaper og tilknyttede selskaper

Tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	4 808	1 142
Andre anleggsmidler	71	9
Omløpsmidler	31	42
Gjeld	(45)	(39)
Gevinst (tap) justert for omregningsdifferanser ved salg ¹⁾	464	231
Salgspris	5 329	1 385
- Herav uten kontantoppgjør	-	(20)
Kontant salgsvederlag	5 329	1 365
Kontanter i solgte virksomheter	(10)	(11)
Netto kontantinnbetaling ved salg av datterselskaper og tilknyttede selskaper	5 319	1 354

¹⁾ Justert for 3,3 milliarder kroner knyttet til reklassifisering av akkumulert underskudd fra øvrige resultatelementer til resultatet ved avhending av VimpelCom og Amedia. Se note 19 for ytterligere informasjon.

Den 18. februar 2016 kjøpte konsernet omtrent 95 % av eierinteressene i Tapad Inc. for et kontantvederlag på 2,8 milliarder kroner. I tillegg har konsernet ervervet virksomheter i Norge (fastnettvirksomhet), Sverige (maritim kommunikasjon) og Malaysia (finansielle tjenester) for et totalt kontantvederlag på 146 millioner kroner. Ubetalte beløp på 198 millioner kroner er regnskapsført som forpliktelser. Se note 4 for ytterligere informasjon.

Kapitalinnskudd i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter i 2016 og 2015 er i hovedsak knyttet til konsernets andel av investeringer innenfor virksomhetsområdet for nettbaserte rubrikkannonser.

I løpet av 2016 solgte konsernet eiendom for et kontantvederlag på 519 millioner kroner, som resulterte i en gevinst på 458 millioner kroner.

I løpet av 2016 avhendet konsernet en del av sin eierandel i VimpelCom, som resulterte i et netto kontantvederlag til Telenor på 4,6 milliarder kroner. I tillegg har konsernet solgt hele sin eierandel i Amedia for et kontantvederlag på 180 millioner kroner. Se note 19 for ytterligere informasjon.

I løpet av 2015 solgte konsernet hele sin eierandel i Evry ASA for 1,3 milliarder kroner, som resulterte i en gevinst på 0,2 milliarder kroner.

Leveransekjede-finansiering

Utgående kontantstrømmer knyttet til utbetalinger under leveransekjede-finansieringsordningene presenteres som kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter dersom betalingsbetingelsene i kontrakten er knyttet opp mot ordningen, se note 2. Som en konsekvens er kjøp av varige driftsmidler, immaterielle eiendeler og andre innkjøp under disse ordningene ikke presentert som kontantstrøm fra investerings- eller operasjonelle aktiviteter.

Utbetalinger klassifisert som finansieringsaktiviteter knyttet til betalinger under leveransekjede-finansiering er 3,7 milliarder kroner for 2016 og 2,5 milliarder kroner for 2015.

Utbetaling av utbytte til ikke-kontrollerende eierinteresser i datterselskaper

I løpet av 2016 ble det utbetalt utbytte til og foretatt kjøp av aksjer fra ikke-kontrollerende eierinteresser i datterselskaper på totalt 3,1 milliarder kroner. Dette består av utbetalt utbytte til ikke-kontrollerende eierinteresser i Digi (1,7 milliarder kroner), dtac (0,2 milliarder kroner) og Grameenphone (0,9 milliarder kroner). 0,3 milliarder kroner ble betalt til ikke-kontrollerende eierinteresser ved kjøp av aksjer i Telenor Microfinance Bank Limited i Pakistan.

I løpet av 2015 ble det betalt utbytte til ikke-kontrollerende eierinteresser på totalt 3,8 milliarder kroner. Dette består av utbetalt utbytte til ikke-kontrollerende eierinteresser i Digi (2,0 milliarder kroner), dtac (0,9 milliarder kroner) og Grameenphone (0,9 milliarder kroner).

Kontanter og kontantekvivalenter per 31. desember

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Kontanter og kontantekvivalenter i konsernkontosystemer	9 963	6 671
Kontanter og kontantekvivalenter utenfor konsernkontosystemer	13 122	7 285
Sum kontanter og kontantekvivalenter i oppstilling av finansiell stilling	23 085	13 956
Kassekreditt (del av kontanter i oppstilling av kontantstrømmer)	(134)	(196)
Sum kontanter og kontantekvivalenter i oppstilling av kontantstrømmer	22 951	13 760

Kontanter og kontantekvivalenter inkluderer bundne midler på 654 millioner kroner per 31. desember 2016 (491 millioner kroner per 31. desember 2015), relatert til regulatoriske krav innen finansielle tjenester.

Konsernet har etablert konsernkontosystemer. Telenor ASA er i henhold til avtalene konsernkonto innehaver og øvrige konsernselskaper er underkonto innehavere eller deltakere. Bankene kan avregne trekk og innestående mot hverandre slik at nettoposisjonen representerer mellomværende mellom banken og konsernkonto innehaver.

Datterselskaper der Telenor eier mindre enn 90 % av aksjene deltar normalt ikke i konsernkontosystemene til Telenor ASA. Per 31. desember 2016 og 2015 var hovedvekten av kontanter og kontantekvivalenter utenfor konsernkontosystemet relatert til dtac, Digi, Grameenphone, Telenor India, Telenor Myanmar, Telenor Montenegro & Serbia, Telenor Bulgaria og Telenor Pakistan.

NOTE 23 Tilleggsinformasjon om egenkapital

Innskutt egenkapital

Beløp i millioner kroner, unntatt antall aksjer	Antall aksjer	Aksjekapital	Annen innskutt egenkapital	Sum innskutt egenkapital
Egenkapital per 31. desember 2015	1 501 458 030	9 009	69	9 078
Egenkapital per 31. desember 2016	1 501 458 030	9 009	69	9 078

Aksjenes pålydende er 6 kroner.

Annen egenkapital

Beløp i millioner kroner	Netto verdijusteringer	Aksjer og opsjoner til ansatte	Estimatendringer pensjoner	Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser	Egenkapitaljustering og andel øvrige resultatetele-menter i tilknyttede selskaper	Andre egenkapitaltransaksjoner	Sum annen egenkapital
Egenkapital per 1. januar 2015	32	322	(301)	631	(13 454)	(7 606)	(20 377)
Øvrige resultatetele-menter, netto etter skatt	(17)	-	863	-	(3 380)	-	(2 534)
Aksjebasert avlønning	-	37	-	-	-	-	37
Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser	-	-	-	(2)	-	-	(2)
Andre endringer i 2015	-	-	-	-	1 732	-	1 732
Egenkapital per 31. desember 2015	15	359	562	629	(15 102)	(7 606)	(21 143)
Øvrige resultatetele-menter, netto etter skatt	(43)	-	(206)	-	5 414	-	5 164
Aksjebasert avlønning	-	28	-	-	-	-	28
Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser	-	-	-	(152)	-	-	(152)
Andre endringer i 2016	-	-	-	-	(239)	-	(239)
Egenkapital per 31. desember 2016	(29)	387	355	476	(9 927)	(7 606)	(16 343)

Netto verdijusteringer

I denne kolonnen vises virkelig verdi endringer for aksjer klassifisert som aksjer tilgjengelig for salg. I 2016 ble et tap på 43 millioner kroner regnskapsført (17 millioner kroner i tap i 2015).

Aksjer og opsjoner til ansatte

Aksjebasert avlønning representerer kostnadsført beløp for programmer med egenkapitaloppgjør som innregnes over innvinningsperioden, basert på virkelig verdi målt på tidspunktet for tildeling. Aksjebasert avlønning gis til ansatte, inkludert nøkkelpersonell og mottas som en del av deres avlønning. I 2016 og 2015 var det ingen utbetalinger relatert til oppgjør av egenkapitalbaserte aksjeavlønningsprogrammer.

Se note 34 for ytterligere detaljer vedrørende disse programmene.

Estimatendringer pensjoner

Denne kolonnen viser effekten av estimatendringer på pensjonsforpliktelsen som oppstår som følge av endringer i forutsetninger, som diskonteringsrente og langsiktige demografiske trender.

Beløp i millioner kroner	Estimatendring pensjon	Skatt	Netto estimatendring pensjon
Egenkapital per 1. januar 2015	(368)	67	(301)
Øvrige resultatetele-menter	1 111	(249)	863
Egenkapital per 31. desember 2015	744	(182)	563
Øvrige resultatetele-menter	(262)	55	(206)
Egenkapital per 31. desember 2016	482	(127)	356

Se note 25 for ytterligere informasjon knyttet til pensjonsforpliktelsen.

Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser

I denne kolonnen fremkommer effekter av transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser.

I 2016 økte konsernet sin eierandel i Telenor Microfinance Bank Limited i Pakistan (tidligere Tameer Microfinance Bank Limited Pakistan) fra 51 % til 100 % for et kontantvederlag på 304 millioner kroner. Regnskapsført verdi av ikke-kontrollerende eierinteresser var 152 millioner kroner.

Egenkapitaljustering og andel andre resultatelementer i tilknyttede selskaper

Denne kolonnen presenterer underliggende justeringer av egenkapital i tilknyttede selskaper, for eksempel øvrige resultatelementer, kjøp av egne aksjer og transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser.

Beløp i millioner kroner	Egenkapitaljustering og andel andre resultatelementer i tilknyttede selskaper
Egenkapital per 1. januar 2015	(13 454)
Øvrige resultatelementer, unntatt effekter av avgang	(3 357)
Beløp reklassifisert fra øvrige resultatelementer til resultat ved avgang	(23)
Øvrige resultatelementer, netto etter skatt	(3 380)
Andre endringer	1 732
Egenkapital per 31. desember 2015	(15 102)
Øvrige resultatelementer, unntatt effekter av avgang	631
Beløp reklassifisert fra øvrige resultatelementer til resultat ved avgang	4 783
Øvrige resultatelementer, netto etter skatt	5 414
Andre endringer	(239)
Egenkapital per 31. desember 2016	(9 927)

Øvrige resultatelementer i 2016 og 2015 gjelder i hovedsak konsernets andel av VimpelComs omregningsdifferanser, som i hovedsak gjelder henholdsvis styrking og svekkelse av lokal valuta mot amerikanske dollar. Andre endringer i løpet av 2016 og 2015 relaterer seg i hovedsak til konsernets andel av VimpelComs transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser. Se også note 19 for ytterligere informasjon.

I 2016 ble et tap på 4,7 milliarder kroner reklassifisert til resultatregnskapet som følge av delvis avhendelse av eierinteresser i VimpelCom og et tap på 71 millioner kroner ble reklassifisert til resultatregnskapet knyttet til avhendelsen av eierinteressene i Amedia. Se note 19 for ytterligere informasjon.

Andre egenkapitaltransaksjoner

Kolonnen viser reduksjon av annen egenkapital som følge av kjøp og salg/sletting av egne aksjer. I tillegg inneholder kolonnen økninger i annen egenkapital som følge av overføring fra annen innskutt egenkapital i forbindelse med slettinger av egne aksjer. Vederlag betalt ut over egne aksjers pålydende føres til reduksjon i dette fondet.

Akkumulerte omregningsdifferanser

Beløp i millioner kroner	Omregningsdifferanser på nettoinvesteringer i utenlandske virksomheter	Sikring av nettoinvesteringer	Skatt	Netto akkumulerte omregningsdifferanser
Egenkapital per 1. januar 2015	6 039	(6 324)	1 363	1 080
Endringer i 2015, unntatt effekter av avgang	7 300	(5 491)	1 229	3 038
Beløp reklassifisert fra øvrige resultatelementer til resultat ved avgang	(15)	-	-	(15)
Netto endringer i 2015	7 284	(5 491)	1 229	3 022
Egenkapital per 31. desember 2015	13 323	(11 815)	2 593	4 102
Endringer i 2016, unntatt effekter av avgang	(4 538)	2 734	(698)	(2 502)
Beløp reklassifisert fra øvrige resultatelementer til resultat ved avgang	(3 865)	2 969	(560)	(1 456)
Netto endringer i 2016	(8 403)	5 703	(1 258)	(3 958)
Egenkapital per 31. desember 2016	4 902	(6 112)	1 335	144

Beløp reklassifisert fra øvrige resultatelementer til resultatregnskapet i 2016 er relatert til den delvise avhendelsen av eierinteressene i VimpelCom og delvis tilbakebetaling av interne lån som var klassifisert som sikring av nettoinvesteringer. Følgende beløp som tidligere var innregnet i øvrige resultatelementer ble reklassifisert til resultatregnskapet.

Beløp i millioner kroner	Omregningsdifferanser	Skatt	Sikring av nettoinvesteringer	Skatt	Sum reklassifisert til resultatregnskapet etter skatt
VimpelCom delvis avhendelse	(2 951)	-	1 478	(407)	(1 880)
Delvis tilbakebetaling av interne lån	(914)	256	1 491	(409)	424
Total	(3 865)	256	2 969	(816)	(1 456)

Ved reklassifisering fra øvrige resultatelementer til resultatregnskapet, ble en gevinst på 1.473 millioner kroner relatert til VimpelCom inkludert i tapsberegningen ved avhendelse av tilknyttede selskaper og et tap på 577 millioner kroner relatert til tilbakebetaling av interne lån ble innregnet som valutatap under netto finanskostnader. Totalt tap før skatt reklassifisert fra øvrige resultatelementer til resultatregnskapet i forbindelse med delvis avhendelse av eierinteressene i VimpelCom var 3,2 milliarder kroner.

Beløp reklassifisert fra øvrige resultatelementer til resultatregnskapet i 2015 var relatert til avhendelsen av MicroEnsure Holdings Limited (et tilknyttet selskap).

I 2016 medførte styrkingen av norske kroner mot funksjonell valuta i alle konsernets investeringer til et tap på omregningsdifferanser av utenlandske virksomheter. Svekkelsen av svenske kroner med 9 %, serbiske dinarer med 6 %, myanmarske kyat med 8 % og amerikanske dollar med 2 % mot norske kroner hadde den største effekten.

I 2015 medførte svekkelsen av norske kroner mot funksjonell valuta i alle konsernets investeringer, bortsett fra malaysiske ringgit og myanmarske kyat, til en gevinst på omregningsdifferanser av utenlandske virksomheter. Styrking av amerikanske dollar med 19 %, thailandske baht med 8 %, svenske kroner med 9 % og danske kroner med 6 % mot norske kroner hadde den største effekten.

Utbytte – Utbetalt og foreslått

Utbytte	2016	2015
Utbytte per aksje i kroner - utbetalt	7,50	7,30
Utbytte per aksje i kroner - foreslått av styret	7,80	7,50

I 2016 har 11,3 milliarder kroner i utbytte blitt belastet egenkapitalen (11,0 milliarder kroner i 2015), hvorav 11,0 milliarder kroner er utbetalt (10,7 milliarder kroner i 2015) og 0,3 milliarder kroner er oppført som gjeld knyttet til kildeskatt per 31. desember 2016 (0,3 milliarder kroner per 31. desember 2015).

I forhold til 2016 vil Telenors styre på generalforsamlingen den 10. mai 2017 foreslå et utbytte på 7,80 kroner per aksje (11,7 milliarder kroner). Utbyttet vil deles ut i to transjer på 4,30 kroner og 3,50 kroner per aksje for utbetaling i henholdsvis mai og november 2017.

Ikke-kontrollerende eierinteresser

Beløp i millioner kroner	Land	Ikke-kontrollerende eierinteressers andel av resultat 2016	Ikke-kontrollerende eierinteressers andel av resultat 2015	Regnskapsført verdi av ikke-kontrollerende eierinteresser 31.12.16	Regnskapsført verdi av ikke-kontrollerende eierinteresser 31.12.15	Ikke-kontrollerende eierinteressers andel av utbytte 2016	Ikke-kontrollerende eierinteressers andel av utbytte 2015
DiGi.Com Bhd	Malaysia	1 688	1 817	513	548	1 714	2 038
Grameenphone Ltd.	Bangladesh	1 064	899	1 623	1 563	904	893
Total Access Communications Plc. (dtac)	Thailand	236	538	2 323	2 303	185	937
Øvrige		(14)	35	57	245	58	8
Total		2 974	3 289	4 517	4 660	2 861	3 876

Sammendrag av finansiell informasjon for datterselskaper med vesentlige ikke-kontrollerende eierinteresser

Sammendrag av oppstilling av finansiell stilling per 31. desember:

Beløp i millioner kroner	2016			2015		
	DiGi.Com Bhd	Grameenphone Ltd	Total Access Communications Plc. (dtac)	DiGi.Com Bhd	Grameenphone Ltd	Total Access Communications Plc. (dtac)
Omløpsmidler	4 139	1 199	8 027	2 924	1 339	6 552
Anleggsmidler	6 992	13 097	22 113	7 247	13 535	22 923
Kortsiktig gjeld	(5 441)	(7 505)	(8 830)	(7 713)	(7 647)	(11 986)
Langsiktig gjeld	(4 134)	(3 198)	(12 216)	(796)	(3 847)	(8 427)
Sum	1 557	3 593	9 094	1 662	3 380	9 061
Fordelt på:						
Aksjonærer i Telenor ASA	1 044	1 969	6 771	1 114	1 817	6 758
Ikke-kontrollerende eierinteresser	513	1 623	2 323	548	1 563	2 303

Sammendrag av totalresultat for perioden 1. januar til 31. desember:

Beløp i millioner kroner	2016			2015		
	DiGi.Com Bhd	Grameenphone Ltd	Total Access Communications Plc. (dtac)	DiGi.Com Bhd	Grameenphone Ltd	Total Access Communications Plc. (dtac)
Driftsinntekter	13 374	12 339	19 647	14 306	10 881	20 687
Resultat etter skatt	3 310	2 386	667	3 562	2 035	1 623
Totalresultat	3 256	2 281	562	3 580	2 453	2 382
Fordelt til ikke-kontrollerende eierinteresser	1 679	964	205	1 837	1 131	740

Sammendrag av kontantstrøm – informasjon for perioden 1. januar til 31. desember:

Beløp i millioner kroner	2016			2015		
	DiGi.Com Bhd	Grameenphone Ltd	Total Access Communications Plc. (dtac)	DiGi.Com Bhd	Grameenphone Ltd	Total Access Communications Plc. (dtac)
Operasjonelle aktiviteter	4 511	4 825	6 141	4 677	3 913	5 699
Investeringsaktiviteter	(2 953)	(2 125)	(4 046)	(1 867)	(2 102)	(4 916)
Finansieringsaktiviteter	(1 269)	(2 834)	(236)	(3 402)	(1 874)	110
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter	(46)	(14)	(11)	(34)	75	149
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	244	(147)	1 848	(625)	12	1 043

NOTE 24 **Avsetninger og forpliktelser****Langsiktig**

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Avsetninger for nedbemanning, tapskontrakter og rettsvister	207	163
Fjerningsforpliktelser	3 131	3 234
Andre avsetninger for forpliktelser	204	148
Sum langsiktige avsetninger og forpliktelser per 31. desember	3 542	3 545

Kortsiktig

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Avsetninger for nedbemanning, tapskontrakter og rettsvister	899	894
Fjerningsforpliktelser	50	30
Andre avsetninger for forpliktelser	728	667
Sum kortsiktige avsetninger og forpliktelser per 31. desember	1 677	1 591

Utvikling

Beløp i millioner kroner	2016		2015	
	Nedbemanning, tapskontrakter og rettsvister	Fjerningsforpliktelser	Nedbemanning, tapskontrakter og rettsvister	Fjerningsforpliktelser
Per 1. januar	1 057	3 264	1 033	3 183
Avsetninger påløpt i året og endringer i estimater	972	(1)	546	43
Rentekostnad	30	72	27	68
Utbetalt/benyttet i året	(749)	(34)	(620)	(63)
Andre endringer og omregningsdifferanser	(204)	(120)	72	33
Per 31. desember	1 106	3 181	1 057	3 264

Nedbemanning

Avsetning til nedbemanning omfatter om lag 810 ansatte per 31. desember 2016, og om lag 590 ansatte per 31. desember 2015.

Fjerningsforpliktelser

Konsernet har fjerningsforpliktelser primært knyttet til utstyr og andre modifikasjoner på leide nettverkslokasjoner og nettverks- og administrasjonslokaler. Generelt pålegger disse kontraktene konsernet å fjerne eiendelene og sette lokasjonen tilbake i sin opprinnelige stand ved utgangen av leieperioden. Tabellen ovenfor viser alle endringene i konsernets fjerningsforpliktelser.

I løpet av 2016 har konsernet revurdert forfallstidspunktet for fjerningsforpliktelsene relatert til nettverkseiendelene, hvilket resulterte i en forlengelse av perioden frem til forfallstidspunktet. Effekten av dette sammen med effekten av endring i rentenivå resulterte i en nedgang i forpliktelsen med 228 millioner kroner. Dette ble i hovedsak motivert av en økning i avsetning knyttet til nye eiendeler.

I de fleste tilfeller vil tidspunktet for fjerning av utstyr være langt fram i tid, noe som medfører usikkerhet med hensyn til når og om forpliktelsen faktisk vil bli betalt. De faktiske brutto fjerningskostnadene som konsernet pådrar seg kan bli vesentlig forskjellig fra estimert kostnad, for eksempel som følge av prisforhandlinger dersom det er mye som skal fjernes eller avtaler som reduserer eller fritar konsernet fra forpliktelsen. Faktisk tidspunkt for fjerning av utstyr kan også avvike vesentlig fra estimert tidspunkt.

NOTE 25 Pensjoner

Pensjonsordningene som tilbys i de norske virksomhetene i konsernet er i tråd med lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Konsernet tilbyr pensjonsordninger for ansatte i Norge. I tillegg dekkes pensjonen av utbetalinger fra folketrygden. Slike utbetalinger beregnes ut fra folketrygdens grunnbeløp (G) som årlig godkjennes av Stortinget. Pensjonsytelsen er bestemt ut fra antall opptjeningsår og lønnsnivå for den enkelte ansatte. Pensjonskostnaden fordeles over de ansattes opptjeningsår.

Telenor Pensjonskasse, som finansierer den ytelsesbaserte pensjonsordningen for ansatte i Norge, ble lukket for opptak av nye medlemmer i 2006 og erstattet av forsikringsbaserte kollektive innskuddsordninger.

3.942 av konsernets ansatte var medlem av innskuddsordningen i Norge per 31. desember 2016 (3.915 per 31. desember 2015). I 2016 var 1.982 av konsernets ansatte dekket av de ytelsesbaserte pensjonsordningene finansiert gjennom Telenor Pensjonskasse (2.180 i 2015). I tillegg utbetalte Telenor Pensjonskasse pensjonsytelser til 2.264 personer i 2016 (2.239 i 2015). Telenor Sverige har en ytelsesbasert ordning med 819 aktive medlemmer i 2016 (840 i 2015). Ansatte i andre selskaper utenfor Norge og Sverige dekkes i det vesentligste gjennom innskuddsbaserte pensjonsordninger.

De fonderte ytelsesordningene i Norge hadde en regnskapsført forpliktelse på 881 millioner kroner per 31. desember 2016 (775 millioner kroner per 31. desember 2015). Pensjonskostnader for 2016 var 246 millioner kroner (264 millioner kroner i 2015) og omfatter inneværende periodes pensjonsopptjening på 249 millioner kroner og positiv effekt av tidligere års pensjonsopptjening på 3 millioner kroner. Netto rentekostnader var 14 millioner kroner (39 millioner kroner i 2015). Tidligere års pensjonsopptjening for 2016 er i hovedsak relatert til nedbemanning i Telenor ASA.

Ledende ansatte i konsernet har tidligere blitt tilbudt tilleggspensjoner gjennom en ufondert ytelsesordning. Denne ordningen er nå stengt. Verdien av denne forpliktelsen innregnet i oppstilling av finansiell stilling var 509 millioner kroner per 31. desember 2016 (502 millioner kroner per 31. desember 2015).

I Norge har konsernet en avtalefestet ordning for førtidspensjering (ny AFP). Ordningen gir i det aller vesentligste alle norske ansatte rettigheter til en tilleggspensjon fra fylte 62 år og ut livet, i tillegg til andre pensjonsordninger. Ordningen er finansiert gjennom et samarbeid hvor arbeidsgiverne innen privat sektor bidrar med 2/3 av finansieringen og den norske stat bidrar med 1/3. Premieinnbetalingene for 2016 var 2,5 % av de ansattes inntekt mellom 1 og 7,1 ganger folketrygdens grunnbeløp (G) (2,4 % for 2015). For 2017 er premieinnbetalingene satt til 2,5 %. Ordningen anses som en ytelsesbasert flerforetaksordning med begrenset finansiering, hvor pensjonsmidlene ikke er separert. Informasjonen som kreves for å beregne en forholdsmessig andel av ordningen og regnskapsføre ordningen som en ytelsesbasert ordning er ikke tilgjengelig fra administrator av ordningen. Ordningen blir derfor regnskapsført som en innskuddsordning.

Ytelsesordningen i Sverige hadde en regnskapsført forpliktelse på 827 millioner kroner per 31. desember 2016 (751 millioner kroner per 31. desember 2015). Pensjonskostnader for 2016 var 45 millioner kroner og netto rentekostnader var 24 millioner kroner (for 2015 henholdsvis 50 millioner kroner og 21 millioner kroner). Forutsetningene for beregningene er satt i henhold til anbefalte nivåer fra svenske aktuarer. Diskonteringsrenten som ble benyttet for pensjonsberegningene per 31. desember 2016 var 3,0 % (3,5 % per 31. desember 2015) og fremtidig lønnsvekst ble satt til 3,0 % (3,0 % i 2015).

Enkelte svenske selskaper i konsernet har ytelsesbaserte flerforetaksordninger. Det er ikke mulig for administrator av ordningene å beregne konsernets andel av eiendeler og gjeld, og de blir derfor innregnet som innskuddsbaserte pensjonsordninger.

For de norske ytelsesordningene anvender konsernet risikotabellen K2013 for dødelighet og levealder og en uføretabell basert på erfaringstall i Telenor Pensjonskasse (begge implementert i 2013). Den gjennomsnittlige forventede levealder i risikotabellene er 87 år for menn og 91 år for kvinner. Tabellen nedenfor viser sannsynligheten for at en ansatt i en gitt aldersgruppe blir ufør eller dør innen ett år samt forventet levealder.

Alder	Død %		Uføre %		Forventet levealder	
	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne
40	0,06	0,03	0,06	0,09	87,66	91,41
50	0,14	0,09	0,22	0,33	86,92	90,53
60	0,41	0,28	0,78	1,23	86,53	89,95
70	1,29	0,89	-	-	87,07	90,11
80	4,16	2,87	-	-	89,36	91,74

Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi per 31. desember 2016 og per 31. desember 2015. Beregningene av de ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsene per 31. desember 2016 er basert på eksisterende medlemsdata per 18. oktober 2016 (per 25. november 2015).

Aktuarberegningene av de ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsene er utført av uavhengige aktuarer. Nåverdien av de ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsene, inneværende periodes pensjonsopptjening og tidligere års pensjonsopptjening blir beregnet ved bruk av en lineær opptjeningsmodell.

Ansatte som forlater selskapet før pensjonsalder mottar en fripolise. Telenor Pensjonskasse forvalter noen av disse, men dette påvirker ikke konsernet. Fra tidspunktet for utstedelse av en fripolise er konsernet fritatt for ytterligere forpliktelser ovenfor den tidligere ansatte som fripolisens gjelder. Midler og forpliktelser verdsettes på tidspunktet for utstedelse av fripolisene, og fraregnes fra pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

Endringer i ytelsesbasert forpliktelse og virkelig verdi av pensjonsmidlene

Beløp i millioner kroner	2016			2015		
	Ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	Virkelig verdi pensjonsmidler	Netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	Ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	Virkelig verdi pensjonsmidler	Netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse
Per 1. januar	(8 566)	6 147	(2 419)	(9 096)	5 533	(3 563)
Inneværende periodes pensjonsopptjening	(398)	-	(398)	(444)	-	(444)
Tidligere års pensjonsopptjening	7	-	7	18	-	18
Netto rentekostnad	(256)	192	64	(224)	152	(72)
Delsum innregnet i resultatregnskapet	(647)	192	(455)	(650)	152	(498)
Avkastning på pensjonsmidler (eks. netto rentekostnad i resultatregnskapet)	-	(11)	(11)	-	119	119
Aktuarmessige endringer knyttet til demografiske forutsetninger	20	-	20	3	-	3
Aktuarmessige endringer knyttet til finansielle forutsetninger	(229)	-	(229)	973	-	973
Erfaringsbaserte endringer	(84)	-	(84)	16	-	16
Delsum innregnet i øvrige resultatelementer	(293)	(11)	(304)	992	119	1 111
Tilgang og avgang ved virksomhetssammenslutninger	(1)	1	-	4	(2)	2
Premieinnbetaling	-	476	476	-	573	573
Utbetaling av ytelser/fripoliser	328	(247)	81	333	(282)	51
Omregningsdifferanser	65	(17)	48	(149)	54	(95)
Per 31. desember	(9 114)	6 542	(2 572)	(8 566)	6 147	(2 419)
Klassifisert som:						
Pensjonsforpliktelser			(2 585)			(2 424)
Andre anleggsmidler			13			5

Erfaringsbaserte endringer av ytelsesbaserte forpliktelser er virkningene av differanser mellom de tidligere aktuarmessige forutsetningene og hva som faktisk inntraff.

Forutsetninger brukt til å fastsette pensjonsforpliktelser for norske selskaper per 31. desember

	2016	2015
Diskonteringsrente i %	2,60	2,70
Årlig lønnsvekst i %	2,25	2,25
Økning i grunnbeløp (G) i %	2,25	2,25
Fratredelsesrate i %	4,10	4,20
Forventet gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid	8,20	8,00
Årlig regulering av pensjoner i %	1,75	1,75

Konsernet har benyttet obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i det norske markedet som grunnlag for å fastsette diskonteringsrenten for de norske pensjonsordningene per 31. desember for både 2016 og 2015. OMF er obligasjoner med fortrinnsrett utstedt av kredittforetak eid av norske banker og er regulert i egen lov.

Generelt anses obligasjoner med rating AA eller bedre å være av høy kvalitet. De fleste OMFer har AAA-rating.

Pensjonskostnader

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Inneværende periodes pensjonsopptjening	(398)	(444)
Tidligere års pensjonsopptjening	7	18
Netto rentekostnader	(64)	(72)
Netto kostnader ytelsesbaserte pensjonsordninger	(455)	(498)
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	(549)	(483)
Totale pensjonskostnader innregnet i årets resultatregnskap	(1 004)	(981)
Hvorav ført som annen kostnad (note 10)	19	31
Hvorav ført som pensjonskostnad (note 8)	(960)	(940)
Hvorav ført som netto rentekostnader (note 12)	(64)	(72)

Sensitivitetsanalyse

Tabellen nedenfor viser estimerte potensielle effekter ved en endring i nøkkelforutsetninger for ytelsesbaserte pensjonsordninger i Norge. Estimatenes er basert på fakta og omstendigheter per 31. desember 2016. Faktiske resultater kan i vesentlig grad avvike fra disse estimatene.

Beløp i millioner kroner	Diskonterings- rente		Årlig lønnsvékt		Økning i grunnbeløp (G)		Årlig regulering av pensjoner		Fratredelses- rate	
	-1 %	+1 %	-1 %	+1 %	-1 %	+1 %	-1 %	+1 %	-1 %	+1 %
Endring i:										
Ytelsesbaserte pensjonsforpliktelse	1 589	(1 202)	(621)	632	132	(201)	(888)	1 073	105	(149)

Investeringskategorier

Vekted gjennomsnittlig fordeling av pensjonsmidlene i Telenor Pensjonskasse per investeringskategori per 31. desember var:

	2016	2015
Obligasjoner i %	58	57
Aksjer i %	35	36
Eiendom i %	7	7
Sum	100	100

Obligasjonsinvesteringene er i instrumenter utstedt av den norske stat, norske kommuner, finansinstitusjoner og foretak. Obligasjoner i utenlandsk valuta er i hovedsak valutasikret. Det er investert i både norske og utenlandske aksjer. Valutasikring av utenlandske aksjer vurderes per investering.

Telenor Pensjonskasse eier bygninger og eiendommer som tidligere var eid av konsernet. Verdien av disse er basert på en vurdering foretatt av et uavhengig takstelskap. Omtrent 40 % av bygningsmassen målt i markedsverdi brukes av konsernet gjennom interne leieavtaler.

Konsernet forventer å tilføre Telenor Pensjonskasse om lag 440 millioner kroner i pensjonsmidler i 2017.

Følgende tabell viser forventet forfallsstruktur for utbetalinger fra de norske ytelsesordningene fremover:

Beløp i millioner kroner	2016
Kommende 12 måneder (kommende rapporteringsperiode)	153
Mellom 2 og 5 år	642
Påfølgende 5 år	1 175
Sum forventede utbetalinger kommende 10 år	1 970

Gjennomsnittlig durasjon for de norske ytelsesbaserte pensjonsordningene er ved utgangen av rapporteringsperioden 17,0 år.

NOTE 26 **Leverandørgjeld, annen kortsiktig gjeld og ikke-rentebærende forpliktelser****Langsiktige ikke-rentebærende forpliktelser**

Beløp i millioner kroner	Virkelig verdi nivå 4)	Kategori	2016	2015
Finansielle derivater	2	VVOR ¹⁾	1 077	1 317
Finansielle derivater utpekt til sikringsformål	2		2 147	2 297
Andre langsiktige ikke-rentebærende forpliktelser		FFAK ²⁾	592	396
Sum langsiktige ikke-rentebærende forpliktelser per 31. desember			3 816	4 010

Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld

Beløp i millioner kroner	Virkelig verdi nivå 4)	Kategori	2016	2015
Leverandørgjeld			8 437	8 397
Avsetninger			21 749	23 065
Sum leverandørgjeld og avsetninger per 31. desember		FFAK ²⁾	30 186	31 462
Forskuddsbetalt inntekt og utsatte tilknytningsinntekter			8 039	8 326
Skyldige offentlige avgifter, skattetrekk og lignende			4 665	4 242
Sum annen kortsiktig gjeld per 31. desember		IF ³⁾	12 704	12 568
Sum leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld per 31. desember			42 890	44 030

Kortsiktige ikke-rentebærende forpliktelser

Beløp i millioner kroner	Virkelig verdi nivå 4)	Kategori	2016	2015
Finansielle derivater	2	VVOR ¹⁾	1 473	60
Finansielle derivater utpekt til sikringsformål	2		370	900
Andre kortsiktige ikke-rentebærende forpliktelser		FFAK ²⁾	1 799	2 379
Sum kortsiktige ikke-rentebærende forpliktelser per 31. desember			3 642	3 339

¹⁾ VVOR: Virkelig verdi over resultatet.

²⁾ FFAK: Finansielle forpliktelser til amortisert kost.

³⁾ IF: Ikke-finansielle eiendeler og forpliktelser.

⁴⁾ For informasjon om virkelig verdi nivå av finansielle derivater, se note 29.

Andre kortsiktige ikke-rentebærende forpliktelser inkluderer forpliktelser til finansinstitusjoner i forbindelse med ordninger for leveransejede-finansiering på 868 millioner kroner per 31. desember 2016 og 705 millioner kroner pr 31. desember 2015.

NOTE 27 Rentebærende gjeld

Beløp i millioner kroner	2016			2015		
	Kortsiktig rentebærende gjeld	Langsiktig rentebærende gjeld	Totalt	Kortsiktig rentebærende gjeld	Langsiktig rentebærende gjeld	Totalt
Rentebærende gjeld innregnet til amortisert kost						
Banklån	4 526	13 342	17 868	8 679	6 523	15 203
Finansielle leieavtaler	65	924	989	60	1 018	1 078
Obligasjoner og sertifikatlån	17 374	41 697	59 071	1 221	52 334	53 555
Lisensforpliktelser ¹⁾	1 188	3 696	4 884	1 825	3 054	4 879
Innskudd fra kunder ²⁾	2 775	-	2 775	753	-	753
Annen gjeld	41	732	773	89	873	961
Sum rentebærende gjeld	25 970	60 391	86 361	12 626	63 802	76 428
Virkelig verdi			90 160			80 422
Hvorav nivå 1 i verdsettelseshierarkiet ³⁾			61 320			54 423
Hvorav nivå 2 i verdsettelseshierarkiet ³⁾			28 840			25 999

¹⁾ Netto nåverdi av fremtidige forpliktelser av mobilisenser i Thailand, India, Pakistan, Myanmar, Danmark og Norge er klassifisert som rentebærende gjeld.

²⁾ Inkluderer hovedsakelig innskudd fra kunder i Telenor Microfinance Bank Ltd i Pakistan og Telenor Banka i Serbia.

³⁾ For informasjon om verdsettelseshierarkiet for finansielle instrumenter, se note 29.

Langsiktig rentebærende gjeld

Beløp i millioner kroner	Valuta	2016		2015	
		Gjeld før valutabytteavtaler	Gjeld etter valutabytteavtaler ²⁾	Gjeld før valutabytteavtaler	Gjeld etter valutabytteavtaler ²⁾
Selskap					
Telenor ASA	EUR	28 435	14 282	39 968	25 977
	NOK ¹⁾	-	(19 819)	15	(15 547)
	SEK	3 231	7 892	3 558	11 643
	HUF	-	645	-	675
	USD	5 170	30 875	5 268	22 190
	THB	-	2 799	-	2 952
	MYR	-	2 542	-	3 147
	DKK	-	-	-	768
Sum Telenor ASA		36 836	39 217	48 808	51 806
DiGi	MYR	3 456	3 456	52	52
Grameenphone	BDT	558	558	585	585
Grameenphone	USD	1 485	1 485	2 130	2 130
Danmark	DKK	202	202	266	266
Sverige	SEK	200	200	232	232
Pakistan	USD	1 737	1 737	628	628
India	INR	3 332	3 332	2 156	2 156
dtac	THB	11 909	11 909	8 146	8 146
Myanmar	USD	-	-	137	137
Annen langsiktig rentebærende gjeld		675	675	664	664
Sum datterselskap		23 555	23 555	14 994	14 994
Sum langsiktig rentebærende gjeld		60 391	62 771	63 802	66 800

¹⁾ Telenor ASAs gjeldsposisjon i norske kroner er en netto eiendelsposisjon når man inkluderer valutabytteavtaler.

²⁾ Gjeld etter valutabytteavtaler inkluderer finansielle instrumenter som ikke er klassifisert som rentebærende gjeld i oppstillingen av finansiell stilling.

Kortsiktig rentebærende gjeld

Beløp i millioner kroner	Valuta	2016		2015	
		Gjeld før valuta- bytte-avtaler	Gjeld etter valuta- bytte-avtaler ²⁾	Gjeld før valuta- bytte-avtaler	Gjeld etter valuta- bytte-avtaler ²⁾
Selskap					
Telenor ASA	NOK ¹⁾	16	(1 106)	14	2 461
	EUR	9 086	7 269	-	(2 582)
	SEK	-	2 490	-	-
	MYR	-	405	-	-
Total Telenor ASA		9 102	9 058	14	(121)
Telenor East Holding II AS	USD	8 288	8 288	-	-
DiGi	MYR	957	957	2 615	2 615
Danmark	DKK	39	39	41	41
Serbia & Montenegro	RSD	453	453	230	230
Pakistan	USD	589	589	259	259
Pakistan	PKR	2 428	2 428	696	696
dtac	THB	1	1	3 662	3 662
India	INR	2 985	2 985	2 597	2 597
Grameenphone	BDT	319	319	512	512
Grameenphone	USD	595	595	608	608
Myanmar	USD	154	154	1 244	1 244
Annen kortsiktig rentebærende gjeld		60	60	148	148
Sum datterselskap		16 868	16 868	12 612	12 612
Sum kortsiktig rentebærende gjeld		25 970	25 926	12 626	12 490

¹⁾ Telenor ASAs kortsiktige gjeldsposisjoner i norske kroner er en netto eiendelsposisjon når man inkluderer valutabytteavtaler.

²⁾ Gjeld etter valutabytteavtaler inkluderer finansielle instrumenter som ikke er klassifisert som rentebærende gjeld i oppstillingen av finansiell stilling.

Lån utstedt under Telenor ASAs EMTN-program er basert på dokumentasjon som er vanlig for utstedere med høy kredittverdighet («Investment grade») i Eurobond markedet. Lånedokumentasjonen inneholder bestemmelser som begrenser muligheten til å pantsette eiendeler for å sikre framtidige lån uten å gi tilsvarende sikkerhet til eksisterende långivere (negativ pantsettelseserklæring), og inneholder visse begrensninger knyttet til salg av eiendeler.

Telenor ASAs utestående obligasjonslån utstedt under EMTN-programmet har videre en klausul om endring av kontroll. Dersom en annen aksjonær enn representanter for kongeriket Norge direkte eller indirekte eier mer enn 50 % av aksjene, og en slik endring i eierfordelingen samtidig medfører en nedgradering av Telenor ASAs gjeld til en kredittverdighet som er lavere enn «Investment grade», vil långiverne kunne kreve lånet tilbakebetalt til pari kurs inkludert påløpte renter. En full beskrivelse av klausulen om endring av kontroll er inkludert i de endelige betingelsene for hver obligasjonsutstedelse.

Alle Telenor ASAs utestående lån er usikret.

Gjeld i Telenor East Holding II AS består av obligasjonslån med oppgjør i amerikanske depotaksjer (ADS) i VimpelCom Ltd. Obligasjonene har en samlet hovedstol på 1.000 millioner amerikanske dollar, 3 års løpetid og en fast kupongrente på 0,25 % per år med halvårlig utbetaling. De konvertible obligasjonene er i oppstillingen av finansiell stilling delt i en kortsiktig rentebærende forpliktelse regnskapsført til amortisert kost og et finansielt derivat regnskapsført til virkelig verdi.

Hver obligasjon pålydende 200.000 amerikanske dollar kan gjøres opp med 41.191 VimpelCom depotaksjer (justert for VimpelCom-utbytte m.v.), som tilsvarer en konverteringspris på 4,86 amerikanske dollar per depotaksje.

Ved obligasjonenes forfall kan usteder innfri hver obligasjon pålydende 200.000 amerikanske dollar som tidligere ikke har blitt konvertert, ved å utbetale kontanter, overføre opp til 61.787 depotaksjer (150 % av 41.191 depotaksjer per obligasjon), eller ved å overføre en kombinasjon av kontanter og depotaksjer med en samlet markedsverdi på 200.000 amerikanske dollar.

I tillegg kan Telenor innfri obligasjonene ved å overføre kontantvederlag tilsvarende pålydende verdi på 200.000 amerikanske dollar med tillegg av påløpte renter den 12. oktober 2018 eller senere, betinget av at markedsverdien av 41.191 VimpelCom depotaksjer er 260.000 amerikanske dollar eller høyere. Obligasjonseierne har dermed et insentiv til å utøve sin konverteringsrett og fremskynde Telenors nedsalg av VimpelCom depotaksjer.

Videre består gjeld i India hovedsakelig av lisensforpliktelser (2,3 milliarder kroner) og gjeld til finansinstitusjoner (4,0 milliarder kroner), mens gjeld i dtac hovedsakelig består av gjeld til finansinstitusjoner (7,0 milliarder kroner) og utstedte obligasjoner (4,9 milliarder kroner).

Rentebærende gjeld i datterselskaper er normalt ikke garantert av Telenor ASA og låneavtalene inneholder vanlige klausuler og betingelser, inkludert begrensninger på å overføre midler til Telenor ASA i form av utbytte eller lån. Telenor ASA har garantert for rentebærende forpliktelser Telenor India har overfor lokale finansinstitusjoner.

NOTE 28 Kapitalstyring og finansiell risikostyring

Kapitalstyring

Telenor-konsernets prioriteringer for kapitalstyring er:

1. Opprettholde en sterk balanse
2. Tilby konkurransedyktig utdeling til aksjonærene
3. En verdidrevet tilnærming til investeringer

Telenor søker å opprettholde en sterk balanse gjennom å holde rapportert netto gjeld/EBITDA ¹⁾ under 2,0 for å opprettholde finansiell fleksibilitet og sikre kostnadseffektiv finansiering. Per 31. desember 2016 var rapportert netto gjeld/EBITDA 1,21 (1,25 per 31. desember 2015) og Telenor ASAs langsiktige kreditt-rating var «A3/stabile utsikter» hos Moody's Investors Service og «A/stabile utsikter» hos Standard & Poor's (S&P). Kreditt-ratingene var uendret gjennom året.

Konsernets kapitalstruktur består av rentebærende gjeld som opplyst i note 27, kontanter og kontantekvivalenter og egenkapital som kan tilskrives aksjonærene i Telenor ASA, som presentert i oppstillingen av endring i egenkapital og i note 23.

For å justere kapitalstrukturen kan konsernet betale utbytte til aksjonærene, tilbakebetale kapital til aksjonærene, kjøpe eller selge egne aksjer eller utstede nye aksjer. I 2016 var den samlede utdelingen 11,3 milliarder kroner, bestående av ordinært utbytte utbetalt i juni 2016 (4,00 kroner per aksje) og november 2016 (3,50 kroner per aksje).

For regnskapsåret 2016 vil styret i Telenor foreslå et totalt utbytte på 7,80 kroner per aksje (11,7 milliarder kroner) på den ordinære generalforsamlingen i mai 2017, fordelt på to transjer i mai og november på henholdsvis 4,30 kroner per aksje og 3,50 kroner per aksje.

Telenors politikk for utdeling til aksjonærene er å sikte mot årlig økning i utbytte per aksje, der det årlige utbyttet utbetales i to transjer. Tilbakekjøp av egne aksjer eller utbetaling av ekstraordinære utbytter vil bli løpende evaluert.

Finansiell risiko

Telenor-konsernets treasuryavdeling er ansvarlig for finansiering, styring av valutarisiko, renterisiko, kredittisiko og likviditetsstyring for morselskapet og for datterselskaper som direkte eller indirekte eies mer enn 90 % av Telenor ASA. Datterselskaper som eies mindre enn 90 % vil normalt ha selvstendig finansiering og styring av finansiell risiko. Konsernet har begrenset omfang av egenhandel i renter og valuta (utover sikringsaktiviteter).

Likviditetsrisiko

Konsernet vektlegger finansiell fleksibilitet. En viktig del av dette er å minimere likviditetsrisiko ved å sikre tilgang til ulike finansieringskilder. Gjeld utstedt i det internasjonale kapitalmarkedet blir hovedsakelig utstedt gjennom det eksisterende EMTN-programmet (Euro Medium Term Note) for å sikre langsiktig finansiering, og under det eksisterende ECP-programmet (Euro Commercial Paper) for utstedelse av kortsiktig gjeld opp til 12 måneder. I tillegg til disse ukommiterte lånefasilitetene brukes iblant det norske kapitalmarkedet for å sikre tilstrekkelig finansiell fleksibilitet. Telenor ASA har kommiterte syndikerte kredittfasiliteter på totalt 2,8 milliarder euro, der 2,0 milliarder euro har forfall i 2020 og resterende 0,8 milliarder euro har forfall i 2017. Kredittfasilitetene var ikke benyttet per 31. desember 2016.

Når lokale reguleringer og lover tillater det, inngår datterselskaper som eies 90 % eller mer i Telenor ASAs rammeavtale for finansieringstjenester og styring av likviditet. Disse selskapene deltar i Telenor ASAs konsernkontoordninger og plasserer overskuddslikviditet i Telenor ASAs internbank. Datterselskaper eiet med mindre enn 90 % etablerer egne avtaler for disse tjenestene.

Telenor ASA skal til enhver tid ha tilgang på tilstrekkelig likviditet til å dekke forventet behov for de neste 12 måneder. Et potensielt likviditetsbehov ved oppkjøp av virksomhet vurderes separat.

Gjeldsporteføljen til Telenor ASA og datterselskapene skal ha en balansert forfallsprofil. For å redusere konsernets refinansieringsrisiko skal konsernets låneforfall være relativt jevnt fordelt over en tidshorisont på minimum 10 år. Forfallsprofilen er presentert nedenfor. Retningslinjer for durasjon er beskrevet i avsnittet «Renterisiko».

¹⁾ Se side 165 for beskrivelse av alternative resultatmål.

Forfallsprofil for konsernets finansielle forpliktelser (i nominelle beløp)

Beløp i millioner kroner	Sum per 31.12.16	< 1 år	2 år	3 år	4 år	5 år	6 år	7 år	8 år	9 år	10 år	>10 år	Ikke spesifisert
Rentebærende gjeld													
Finansiell gjeld	76 291	21 802	10 851	17 957	11 702	1 570	6 533	1 147	2 981	1 458	253	37	-
Finansielle leieavtaler	989	65	49	55	55	63	179	80	184	90	108	61	-
Annen rentebærende gjeld inkludert lisensforpliktelser	7 827	4 104	876	727	595	589	252	264	248	86	85	-	-
Sum rentebærende gjeld	85 107	25 970	11 777	18 738	12 353	2 221	6 964	1 491	3 413	1 634	446	98	-
Ikke-rentebærende gjeld													
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	42 890	42 890	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Annen kortsiktig ikke-rentebærende gjeld og avsetninger	1 799	1 799	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Finansielle derivater	5 067	1 843	949	96	869	27	1 007	207	43	27	-	-	-
Annen langsiktig ikke-rentebærende gjeld	592	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	592
Sum ikke-rentebærende gjeld	50 347	46 532	949	96	869	27	1 007	207	43	27	-	-	592
Sum	135 454	72 502	12 726	18 834	13 222	2 248	7 972	1 698	3 456	1 661	446	98	592
Fremtidige rentebetalinger	8 003	1 971	1 409	1 357	1 174	738	528	350	310	160	8	-	-
Total inkludert fremtidige rentebetalinger	143 458	74 473	14 135	20 191	14 396	2 986	8 500	2 048	3 765	1 820	454	98	592

Beløp i millioner kroner	Sum per 31.12.15	< 1 år	2 år	3 år	4 år	5 år	6 år	7 år	8 år	9 år	10 år	>10 år	Ikke spesifisert
Rentebærende gjeld													
Finansiell gjeld	67 461	9 900	10 282	10 311	5 051	8 495	-	5 542	-	5 771	7 717	4 393	-
Finansielle leieavtaler	1 078	60	51	53	58	59	183	70	84	197	92	173	-
Annen rentebærende gjeld inkludert lisensforpliktelser	6 438	2 666	925	948	407	251	279	244	269	272	37	138	-
Sum rentebærende gjeld	74 977	12 626	11 257	11 312	5 516	8 804	462	5 856	353	6 240	7 846	4 704	-
Ikke-rentebærende gjeld													
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	44 030	44 030	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Annen kortsiktig ikke-rentebærende gjeld og avsetninger	2 379	2 379	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Finansielle derivater	4 574	960	751	1 043	105	791	-	887	-	-	-	36	-
Annen langsiktig ikke-rentebærende gjeld	396	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	396
Sum ikke-rentebærende gjeld	51 379	47 369	751	1 043	105	791	-	887	-	-	-	36	396
Sum	126 356	59 995	12 008	12 355	5 621	9 595	462	6 743	353	6 240	7 846	4 740	396
Fremtidige rentebetalinger	8 254	1 747	1 470	1 185	1 073	855	536	470	359	383	176	-	-
Total inkludert fremtidige rentebetalinger	134 610	61 742	13 478	13 540	6 694	10 451	998	7 213	713	6 623	8 022	4 740	396

Finansiell gjeld i forfallstabellen inkluderer konvertible VimpelCom obligasjoner. Oppgjørsmønstre for disse obligasjonene er forklart i note 27.

Renterisiko

Konsernet er eksponert for renterisiko gjennom finansieringsaktiviteter og likviditetsstyring. Endring i markedsrentene påvirker virkelig verdi av eiendeler og gjeld. Renteinntekter og rentekostnader innregnet i resultatet påvirkes av rentendringer i markedet. Den gjennomsnittlige rentekostnaden for konsernets rentebærende forpliktelser var 3,4% for 2016, inkludert lisenser (3,3% for 2015).

Størstedelen av konsernets utstedte gjeld har fast rente. Konsernet bruker rentederivater for å styre porteføljens renterisiko. Dette omfatter typisk rentebytteavtaler, som både bytter flytende renter til faste renter og omvendt. Fremtidige renteavtaler (FRA) og renteopsjoner brukes i mindre omfang.

I henhold til Telenors finansielle retningslinjer skal konsernets portefølje av eksterne gjeldsinstrumenter ha en rentedurasjon mellom 0 og 5 år, mens datterselskaper skal ha en rentedurasjon på under 1 år. Per 31. desember 2016 var rentedurasjonen på konsernets gjeld 1,6 år (1,6 år per 31. desember 2015), mens Telenor ASAs durasjon var 2,1 år per 31. desember 2016 (2,0 år per 31. desember 2015).

Derivater utpekt som sikringsinstrumenter for sikring av virkelig verdi

Majoriteten av gjeld utstedes gjennom fastrenteobligasjoner. For å styre renterisikoen inngås rentebytteavtaler hvor en del av gjelden byttes til flytende rente. Virkelig verdi-sikring benyttes når kriterier for regnskapsmessig sikring er oppfylt.

Tabellen under viser effektene av konsernets virkelig verdi-sikringer. Endringen i virkelig verdi av sikringsinstrumentene og sikringsobjektet er innregnet i resultatregnskapet som netto verdiendring finansielle instrumenter til virkelig verdi. Effektivitetstesting gjennomføres på et akkumulert grunnlag.

Virkelig verdi-sikringer

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Netto gevinst/(tap) i resultatregnskapet på sikringsobjekter	186	(492)
Netto gevinst/(tap) i resultatregnskapet på sikringsinstrumenter	(28)	404
Ineffektiv sikring	158	(88)

Virkelig verdi av finansielle instrumenter utpekt som sikringsinstrumenter i virkelig verdi-sikringer er klassifisert som andre anleggsmidler og andre finansielle omløpsmidler:

Beløp i millioner kroner	2016		2015	
	Eiendeler	Forpliktelser	Eiendeler	Forpliktelser
Virkelig verdi per 31. desember				
Instrumenter i virkelig verdi-sikringer	2 329	-	2 519	-

Sensitivitetsanalyse renterisiko

Effekter knyttet til endringer av virkelig verdi

Konsernet beregner sensitiviteten på endringer av virkelig verdi av eiendeler og gjeld ved et parallelt skift i rentekurven for relevante valutaer. For hver simulering vil samme skift i rentekurven bli benyttet for alle valutaer. Sensitivitetsanalysen er kun utført for finansielle eiendeler og gjeld som representerer en vesentlig rentebærende posisjon. Gjeldsinstrumentene fører til at nettoposisjonen er en forpliktelse. Siden regnskapsmessig sikring er benyttet og rentebærende gjeld er målt til amortisert kost, vil ikke den fulle effekten av endring i virkelig verdi gå over resultatregnskapet. Dette er vist i tabellen under:

Beløp i millioner kroner	2016		2015	
	Rentekurve opp 10 %	Rentekurve ned 10 %	Rentekurve opp 10 %	Rentekurve ned 10 %
Økning (reduksjon) i virkelig verdi av finansielle instrumenter	167	(169)	138	(140)
Gevinst (tap) i resultatregnskapet	67	(68)	39	(39)

Sensitivitetsanalyse for endring av flytende renter på netto finansposter i resultatregnskapet:

Beløp i millioner kroner	2016		2015	
	10 % renteøkning	10 % rentesenkning	10 % renteøkning	10 % rentesenkning
Gevinst (tap) i resultatregnskapet	(86)	86	(54)	54

Valutarisiko

Konsernet er eksponert for endringer i verdien av norske kroner relativt til andre valutaer. Den regnskapsførte verdien av konsernets nettoinvesteringer i utenlandske enheter og avkastning fra disse investeringene vil variere med endringer i kronekursen. Konsernets regnskapsmessige resultat vil påvirkes av endringer i valutakursen, ettersom resultatene fra selskapene i utlandet regnes om til norske kroner til gjennomsnittskurs i perioden. Valutarisiko knyttet til enkelte nettoinvesteringer i utlandet er delvis sikret ved å utstede gjeldsinstrumenter i de aktuelle valutaene der det er hensiktsmessig. En kombinasjon av lån (sertifikater og obligasjoner) og valutaderivater (terminkontrakter og valutabytteavtaler) benyttes for dette formålet. Regnskapsmessig sikring av nettoinvesteringer blir benyttet dersom det er mulig. Kortsiktige valutabytteavtaler brukes ofte i forbindelse med likviditetsstyring. Disse valutabytteavtalene er ikke definert som regnskapsmessige sikringsinstrumenter.

Valutaeksponering oppstår også når Telenor ASA eller et av datterselskapene inngår transaksjoner eller har pengeposter i annen valuta enn sin funksjonelle valuta. I henhold til konsernets finansielle retningslinjer sikres forpliktende kontantstrømmer i utenlandsk valuta større enn 50 millioner kroner ved hjelp av terminkontrakter. Dersom det er mulig brukes regnskapsmessig kontantstrømsikring for disse transaksjonene.

Finansielle instrumenter utpekt som sikringsinstrumenter for sikring av nettoinvesteringer i utenlandsk virksomhet

Per 31. desember 2016 og 2015 er noen større sikringsposisjoner blitt utpekt som nettoinvesteringssikringer. Det er ingen ineffektivitet for årene 2016 og 2015. For beløp reklassifisert til resultatregnskapet, se note 23

Sikring av nettoinvesteringer

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Beløp innregnet i øvrige resultatelementer som del av totalresultatet	2 734	(5 491)

Sikring som beskrevet ovenfor utføres bare i valutaer hvor det finnes velfungerende kapitalmarkeder.

Rentebærende gjeld og derivater utpekt som sikringsinstrumenter i nettoinvesteringssikringer (kun effektiv del av instrumentene er medtatt):

Beløp i millioner kroner	2016		2015	
	Gjeld	Derivater	Gjeld	Derivater
Per 31. desember				
Nominell verdi av instrumenter utpekt til nettoinvesteringssikring	(29 866)	(12 852)	(41 363)	(13 899)
Virkelig verdi av instrumenter utpekt til nettoinvesteringssikring	(32 319)	(1 890)	(44 397)	(2 485)

Klassifisering i oppstilling av finansiell stilling av derivater utpekt som sikringsinstrumenter for sikring av nettoinvestering:

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Per 31. desember		
Andre anleggsmidler	473	480
Andre finansielle omløpsmidler	153	232
Langsiktig ikke-rentebærende gjeld	(2 147)	(2 297)
Kortsiktig ikke-rentebærende gjeld	(370)	(900)
Virkelig verdi av instrumenter utpekt til nettoinvestering	(1 890)	(2 485)

Sensitivitetsanalyse valutarisiko

Denne analysen tar ikke hensyn til korrelasjon mellom ulike valutaer. Empiriske studier viser vesentlige diversifiseringseffekter mellom valutaene konsernet er eksponert mot.

Effekter knyttet til valutagevinst (tap)

Valutagevinst og -tap på pengeposter i utenlandsk valuta er ført i resultatregnskapene til Telenor ASA og datterselskaper. Netto valutagevinst (tap) i utenlandske datterselskaper omregnes til norske kroner i konsernregnskapet. Tabellen under viser effekten på konsernets netto valutatap ved en 10 % svekkelse av de ulike funksjonelle valutaene i konsernet (kun vesentlige eksponeringer er inkludert i tabellen):

Beløp i millioner kroner	Pengeposter i valuta									
	2016					2015				
	EUR	MYR	SEK	USD	Øvrige	EUR	MYR	SEK	USD	Øvrige
Svekkelse i funksjonell valuta										
NOK	(611)	(184)	(260)	(795)	96	(216)	(195)	(269)	(343)	(120)
BDT	-	-	-	(219)	(8)	-	-	-	(220)	(7)
PKR	-	-	-	(143)		-	-	-	(112)	-
INR	-	-	-	(251)		-	-	-	(256)	-
MMK	-	-	-	(128)	(1)	-	-	-	(159)	(1)
THB	-	-	-	(20)		-	-	-	(79)	(25)

Effekter knyttet til omregningsdifferanser i øvrige resultatelementer

Omregning av datterselskaper fra deres funksjonelle valuta til konsernets presentasjonsvaluta (norske kroner) vil påvirke konsernets øvrige resultatelementer og egenkapital. Dersom norske kroner hadde svekket seg med 10 % mot konsernets øvrige funksjonelle valutaer, ville endringen i konsolidert regnskapsført egenkapital per 31. desember 2016, inkludert effekter fra nettoinvesteringssikring, vært en reduksjon på omtrent 1,4 milliarder kroner (økning på 8,0 milliarder kroner per 31. desember 2015).

Tabellen nedenfor viser effekten på øvrige resultatelementer for instrumenter utpekt som nettoinvesteringssikring hvis funksjonell valuta svekkes med 10%.

Beløp i millioner kroner	2016				2015			
	EUR	SEK	USD	Other	EUR	SEK	USD	Other
Valutaeffekt på øvrige resultatelementer (før skatt) for instrumenter utpekt som nettoinvesteringssikring								
NOK	(2 060)	(1 038)	(2 406)	(536)	(2 133)	(1 165)	(1 965)	(551)
Sum effekt på øvrige resultatelementer				(6 040)				(5 813)

Effekter knyttet til omregning av resultat etter skatt

Omregning av resultater fra datterselskaper med annen funksjonell valuta enn norske kroner representerer også en valutaeksponering for konsernets rapporterte tall. Sensitivitetsanalysen er kun utført for de vesentligste selskapene som konsernet eier. Dersom presentasjonsvaluta (norske kroner) hadde svekket/styrket seg med 10 % mot alle andre valutaer i analysen ville resultatet etter skatt for konsernet vært 534 millioner kroner høyere / lavere i 2016 (343 millioner kroner i 2015).

Kredittrisiko

Kredittrisiko er det tap som Telenor vil bli påført dersom en motpart ikke gjør opp sine finansielle forpliktelser. Konsernet vurderer maksimal eksponering for kredittrisiko til å være følgende:

Maksimal kreditteksponering

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Kontanter og kontantekvivalenter	23 085	13 956
Obligasjoner og sertifikater > 3 måneder (note 21)	1 683	969
Finansielle derivater (note 21)	3 421	3 938
Kundefordringer og andre kortsiktige finansielle fordringer (note 20)	20 321	19 079

Konsernets kredittrisiko stammer hovedsakelig fra kundefordringer, finansielle derivater og fra kontanter og kontantekvivalenter.

Kredittrisiko i kundefordringer anses å være begrenset på grunn av et høyt antall kunder i konsernets kundemasse. Det er derfor ikke behov for ytterligere avsetninger utover ordinære avsetninger for tap på krav. Se også note 20 for informasjon om aldersfordeling og tap på fordringer. Kredittrisiko knyttet til salg av håndsett på avbetaling, hvor diskonteringseffekten er ansett å være vesentlig, anses også å være begrenset. Kredittrisiko ved slike ordninger er

innarbeidet i diskonteringsrenten og reflektert som reduksjon av driftsinntekter, se note 3 for informasjon knyttet til risiko relatert til driftsinntekter innregnet ved salg av håndsett på avbetaling.

Kredittrisiko i finansielle derivater og bankinnskudd håndteres gjennom diversifisering, intern risikovurdering og beregning av kredittverdighet samt tiltak for å redusere kreditteksponeringen. De viktigste tiltakene for å redusere kreditteksponering er avtaler for motregning og sikkerhetsstillelse.

Konsernets eksponering relatert til finansielle derivater med positiv markedsverdi per 31. desember 2016 var 3,4 milliarder kroner (3,9 milliarder kroner per 31. desember 2015). Per 31. desember 2016 var et kontantbeløp på 59 millioner kroner mottatt som sikkerhetsstillelse og et kontantbeløp på 277 millioner kroner stilt som sikkerhet. Per 31. desember 2015 var et kontantbeløp på 211 millioner kroner mottatt som sikkerhetsstillelse.

NOTE 29 Virkelig verdi av finansielle instrumenter

Prinsipper for beregning av virkelig verdi

Basert på karakteristika til de finansielle instrumentene som er innregnet i konsernregnskapet, er disse gruppert i klasser og kategorier som beskrevet under. Estimerte virkelige verdier av konsernets finansielle instrumenter er basert på tilgjengelige markedspriser og verdsettelsesmetoder som beskrevet nedenfor.

Verdsettelseshierarkiet

Konsernet måler virkelig verdi ut fra følgende verdsettelseshierarki som reflekterer input benyttet i målingen av virkelig verdi.

- Nivå 1:** Kvotepriser fra aktive markeder for identiske finansielle instrumenter.
Nivå 2: Annen observerbar input enn den som benyttes på nivå 1 som er observerbar for eiendelen eller forpliktelsen, enten direkte (priser) eller indirekte (utledet fra priser).
Nivå 3: Input for eiendeler eller forpliktelser som ikke baseres på observerbare markedsdata (ikke observerbar input).

Rentebærende gjeld

Virkelig verdi av rentebærende gjeld er basert på kvotepriser der slike er tilgjengelige, se note 27. Verdien av rentebærende forpliktelser som ikke handles i et aktivt marked er beregnet ved å benytte rentekurver som inneholder estimater på Telenor ASAs kredittmargin. Disse rentekurvene er ekstrapolert ut fra indikative priser ved opptak av gjeld med ulike løpetider utstedt av Telenor ASA. Rentekurvene er interpolert fra plasserings- og swaprenter som er observerbare i markedet for ulike valutaer og forfallstidspunkter.

Kundefordringer og andre finansielle eiendeler

For kundefordringer og andre kortsiktige fordringer er regnskapsført verdi vurdert å være en rimelig tilnærming til virkelig verdi for denne klassen av finansielle instrumenter. Effekten av å ikke diskontere anses uvesentlig for denne klassen av finansielle instrumenter.

Leverandørgjeld og andre ikke-rentebærende finansielle forpliktelser

For leverandørgjeld og andre ikke-rentebærende finansielle forpliktelser er regnskapsført verdi vurdert til å være en rimelig tilnærming til virkelig verdi. Effekten av å ikke diskontere anses uvesentlig for denne klassen av finansielle instrumenter.

Egenkapitalinstrumenter

Virkelige verdier for børsnoterte aksjer er basert på noterte kurser ved rapporteringsperiodens slutt. Virkelig verdi av unoterte aksjer er beregnet ved hjelp av aksepterte verdsettelsesmetoder, eller målt til opprinnelig kostnad dersom investeringen ikke har kursnotering i et aktivt marked og virkelig verdi ikke kan bli målt pålitelig.

Kontanter og kontantekvivalenter

Virkelig verdi for denne klassen av finansielle instrumenter anses lik nominell verdi.

Derivater

Virkelige verdier av valutabytteavtaler, terminkontrakter i valuta og rentebytteavtaler er estimert basert på nåverdien av fremtidige kontantstrømmer, beregnet ved bruk av rentekurver, valutakurser og valutadifferanser (spreads) per 31. desember 2016 og per 31. desember 2015.

Virkelig verdi av det innebygde derivatet i obligasjonslånet med oppgjør i amerikanske depotaksjer (ADS) i VimpelCom er utledet fra observerbare markedspriser på obligasjonene i sin helhet samt annen nivå 2 input.

NOTE 30 Pantstillelser og garantiansvar

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Finansiell leiegjeld som er sikret ved pantstillelser	989	1 078
Sum gjeld som er sikret ved pantstillelser per 31. desember	989	1 078
Regnskapsført verdi av eiendeler stillet som sikkerhet for finansiell leiegjeld	895	967
Sum regnskapsført verdi av eiendeler stillet som sikkerhet for gjeld per 31. desember	895	967

Det har ikke vært noen vesentlig endring i konsernets gjeld sikret ved pantstillelse fra 2015 til 2016.

Per 31. desember 2016 knyttet konsernets finansielle leiegjeld og pantstillelser av eiendeler seg i hovedsak til leieforhold i Telenor Sverige, Telenor Danmark, Digi og Grameenphone. Se note 18 og 27.

Garantiansvar:

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Garantiansvar per 31. desember	4 390	5 124

I forbindelse med tildeling av lisens i Myanmar ble en ytelsesobligasjon på 1,3 milliarder kroner (1,6 milliarder kroner per 31. desember 2015) utstedt til myndighetene i Myanmar som en garanti for forpliktelser knyttet til dekning og tjenestekvalitet fram til 2019.

Telenor ASA har garantert for 1.3 milliarder kroner (1.6 milliarder kroner per 31. desember 2015) som sikkerhet for Telenor Indias bankgarantifasiliteter.

Tabellen inkluderer ikke andre kjøpte bankgarantier.

NOTE 31 Kontraktsforpliktelser

Konsernet har inngått avtaler med faste betalingsforpliktelser på følgende områder per 31. desember 2016 og per 31. desember 2015:

2016

Beløp i millioner kroner	2017	2018	2019	2020	2021	Etter 2021
Minimum leiebetalinger knyttet til uoppsigelige operasjonelle leieavtaler (konsernet som leietaker)						
Leie av tomt og bygninger	2 986	2 249	1 923	1 431	1 170	2 458
Leie av satellitt- og nettkapasitet	1 012	447	338	301	281	845
Andre leieavtaler	226	41	24	11	4	-
Øvrige kontraktsmessige kjøpsforpliktelser						
IT-relaterte avtaler	626	89	42	1	-	-
Andre kontraktsforpliktelser	7 331	3 227	427	129	108	604
Kommiterte investeringer						
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3 635	67	50	16	4	-
Sum kontraktsforpliktelser	15 815	6 119	2 804	1 889	1 567	3 907

2015 (omarbeidet)

Beløp i millioner kroner	2016	2017	2018	2019	2020	After 2020
Minimum leiebetalinger knyttet til uoppsigelige operasjonelle leieavtaler (konsernet som leietaker)						
Leie av tomt og bygninger	3 254	2 440	2 159	1 864	1 438	3 983
Leie av satellitt- og nettkapasitet	638	461	234	162	137	456
Andre leieavtaler	69	26	13	5	-	-
Øvrige kontraktsmessige kjøpsforpliktelser						
IT-relaterte avtaler	760	289	50	44	2	-
Andre kontraktsforpliktelser	9 231	6 613	3 654	121	91	608
Kommiterte investeringer						
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	4 567	28	10	2	4	4
Sum kontraktsforpliktelser	18 519	9 857	6 119	2 198	1 672	5 051

Tabellene over inkluderer ikke avtaler uten forpliktende minimumskjøp. Forpliktelser relatert til tårnleie i India og Myanmar er inkludert i Minimum leiebetalinger knyttet til uoppsigelige operasjonelle leieavtaler som leie av tomt og bygninger. Pr 31. desember 2016: India med 3,0 milliarder kroner for perioden 2017 til 2021 og 0,3 milliarder kroner etter 2021, Myanmar med 3,9 milliarder kroner for perioden 2017 til 2021 og 1,7 milliarder kroner etter 2021.

Tabellen ovenfor har blitt oppdatert med mindre endringer for 2015 knyttet til minimum leiebetalinger for leieavtaler i India.

dtac's konsesjonsrettigheter

dtac er forpliktet til å betale en årlig avgift til «CAT Telecom Public Company Limited» (CAT) i henhold til konsesjonen. Avgiften er det høyeste av en minimum årlig avgift og gitte prosenter av inntektene. Årlige minimumsbetalinger er ikke inkludert i tabellene ovenfor. De årlige betalingene for perioden fra 2017 til 2018 varierer fra 181 millioner kroner til 289 millioner kroner (omregnet fra thailandske baht til norske kroner basert på valutakursen per 31. desember 2016). For ytterligere informasjon om dtac's konsesjonsrettigheter, se note 17.

NOTE 32 Nærstående parter

Telenor ASA var per 14. mars 2017 eid 53,97 % av Den Norske Stat ved Nærings- og Fiskeridepartementet (NFD). For ytterligere informasjon om aksjeeierskap, se note 35.

Det norske telekommunikasjonsmarkedet er underlagt lov om elektronisk kommunikasjon av 4. juli 2003 og forskrifter som er utstedt i medhold av denne lov. I henhold til en avtale mellom konsernet og Samferdselsdepartementet leverer konsernet utvalgte leveringspliktige tjenester (USO – Universal Service Obligation). USO-forpliktelsen omfatter blant annet leveranse av offentlig taletelefoni og tilgang til internett til alle husholdninger og bedrifter, tilpasninger for funksjonshemmede og tjenester for kontroll med sluttbrukers utgifter. Konsernet mottar ingen kompensasjon fra Den Norske Stat for levering av USO-forpliktelsene.

I tillegg var konsernet i 2016 og 2015 pålagt spesielle samfunnspålagte tjenester, primært knyttet til sikkerhet og beredskap (totalforsvaret) etter avtale med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) og kystradioen etter avtale med Justis- og beredskapsdepartementet. Konsernet mottok en kompensasjon på 125 millioner kroner i 2016 og 122 millioner kroner i 2015 for levering av de samfunnspålagte tjenestene.

Konsernet kan også motta kompensasjon i forbindelse med oppfyllelse av tilleggskrav for å tilfredsstille nasjonale behov for sikkerhet i elektronisk kommunikasjonsnett. Konsernet mottok en kompensasjon på 15 millioner kroner i 2016 og 29 millioner kroner i 2015 for levering av slike tjenester.

Konsernet kan i tillegg motta offentlige tilskudd i forbindelse med utbygging av bredbåndsnettverk i utpekte områder i Norge. Konsernet mottok tilskudd på 67 millioner kroner i 2016 og 4 millioner kroner i 2015 i tilknytning til slike aktiviteter.

Konsernet betaler et årlig gebyr til Nkom og en årlig avgift til Samferdselsdepartementet for å kunne levere ekomtjenester, herunder frekvenstillatelser og nummer. Gebyret/avgiften var på 150 millioner kroner i 2016 og 136 millioner kroner i 2015.

I 2016 betalte konsernet 9 millioner kroner for spektrum i 3700-MHz-båndet i Norge. Lisensen er gyldig fra 3. februar 2016 til 31. desember 2022. I 2015 betalte konsernet 585 millioner kroner for spektrum i 1800-MHz-båndet i Norge. I 2016 betalte konsernet ytterligere 10 millioner kroner for innplassering av dette spektrumet. Lisensen er gyldig fra 1. mars 2016 til 31. desember 2033.

Konsernet leverer telefoni og mobiltelefoni, leide samband, utstyr, internett-tjenester, TV-distribusjon og andre tjenester til den offentlige forvaltning inkludert selskaper kontrollert av staten basert på vanlige forretningsmessige vilkår. Konsernet kjøper også tjenester, eksempelvis posttjenester, basert på vanlige forretningsmessige vilkår. Detaljer om slike transaksjoner er ikke inkludert i noten.

Konsernet hadde i tillegg utleieavtaler med tilhørende tjenester til Statsbygg som beløp seg til 111 millioner kroner i 2016 og 103 millioner kroner i 2015. Konsernet solgte også sendekapasitet og relaterte tjenester i det analoge og digitale bakkenettet til Norsk Rikskringkasting AS for 283 millioner kroner i 2016 og 284 millioner kroner i 2015.

Transaksjoner med tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter

Beløp i millioner kroner	2016		2015	
	Salg til	Kjøp fra	Salg til	Kjøp fra
	926	(1 072)	955	(1 116)

Fordringer på og gjeld til tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter

Beløp i millioner kroner	2016		2015	
	Salg til	Kjøp fra	Salg til	Kjøp fra
	165	(281)	214	(203)

Salg til tilknyttede selskaper i 2016 og 2015 inkluderer sendekapasitet og relaterte tjenester i det analoge og digitale bakkenettet til Norges Televisjon AS på henholdsvis 360 millioner kroner og 353 millioner kroner. Salg til VimpelCom-konsernet beløper seg til 545 millioner kroner i 2016 og 555 millioner kroner i 2015.

Kjøp fra VimpelCom-konsernet beløper seg til 543 millioner kroner i 2016 og 454 millioner kroner i 2015. I tillegg beløper kjøp fra Strex AS relatert til mobile innholdstjenester seg til 147 millioner kroner i 2016 og 16 millioner kroner i 2015. Kjøp inkluderer også kjøp av IT-tjenester fra Evry ASA på 120 millioner kroner i 2015 (Evry ble solgt i mars 2015). En vesentlig del av kjøp i 2016 og 2015 knytter seg til salgs- og markedsstøtte for distributører av konsernets produkter og tjenester i Norge og Thailand.

Konsernet har stillet en garanti på 75 millioner kroner for rettmessig oppfyllelse av leveranser til det tilknyttede selskapet Norges Televisjon AS.

Transaksjoner med datterselskaper elimineres i konsernregnskapet og representerer ikke transaksjoner med nærstående parter. Se note 15 Nærstående parter og note 16 aksjer i datterselskaper i årsregnskapet for Telenor ASA. Tilsvarende gjelder transaksjoner med felleskontrollerte driftsordninger, se note 19.

For informasjon om ytelser til ledelsen, se note 34.

NOTE 33 **Twister og betingede forpliktelser**

Konsernet er involvert i en rekke søksmål av ulik art. Det er usikkerhet ved flere av sakene, men ledelsen er av den oppfatning at disse sakene, basert på tilgjengelig informasjon, vil bli løst uten at de individuelt eller samlet svekker konsernets finansielle stilling i vesentlig grad. I de tilfeller hvor konsernet vurderer det som sannsynlig at en rettsvist vil medføre en utbetaling, avsettes det for dette basert på ledelsens beste estimat.

Se note 13 med hensyn til usikre skatteposisjoner.

Grameenphone

1) BTRC – krav i forbindelse med revisjon

I april 2011 kunngjorde den bangladeshiske telekomregulatøren BTRC at de ville gjennomføre en revisjon av de eksisterende mobiloperatørene i Bangladesh. Som et ledd i dette, engasjerte BTRC et revisjonsfirma for å gjennomføre revisjonen av Grameenphone (GP). Den 3. oktober 2011 mottok Grameenphone et krav på 3,0 milliarder kroner fra BTRC knyttet til de funn som ble gjort i revisjonen regulatøren hadde gjennomført i månedene etter april 2011 for forhold helt tilbake til selskapets stiftelse. Grameenphone har både bestridt kravet og gjort det klart for BTRC og revisjonsfirmaet at revisjonen ikke har forholdt seg til gjeldende revisjonsstandarder og revisjonspraksis underveis og etter revisjonen, og at kravet ikke har noe rettslig grunnlag, ei heller at det er underbygget med bevis. Som en følge av dette, begjærte Grameenphone forføyninger mot BTRC i Civil Court den 17. oktober 2011 for å hindre at BTRC kunne fremme kravet. Dernest ble det fremmet en anke til High Court Division i Supreme Court med tilsvarende begjæring om en midlertidig forføyning mot kravet fra BTRC. Den 20. oktober 2011 besluttet High Court Division at saken skulle utsettes i åtte uker, som senere ble utvidet til anken ble behandlet. I oktober 2015 ønsket BTRC å gjennomføre en ny revisjon for perioden før desember 2014. Etter dette var det mye korrespondanse mellom BTRC og GP, hvor GP ønsket at den tidligere revisjonen skulle trekkes tilbake før en ny revisjon ble igangsatt, siden det krav som ble fremsatt under den første revisjonen fremdeles går for domstolen. I august 2016 gikk firmaet Tohaa Khan Zaman Co i gang med en ny revisjon. GP samtykket motvillig til dette etter en totalvurdering av situasjonen. Etter et trepartsmøte mellom ministeriet, BTRC og GP ble det sendt ut et møtereferat som sa at den nye revisjonen ville erstatte det krav som fremkom fra den første revisjonen. GP protesterte også på dette siden selskapet er ukjent med i hvilken grad revisjonen vil bli gjennomført på en transparent, riktig og lovmessig måte. I den pågående revisjonen, i den grad det fremkommer doble krav knyttet til perioden 1997-2011, vil GP fremskaffe informasjon med alle innsigelser i behold med tanke på utfallet i den tidligere revisjon som skal til avgjørelse i domstolen. Revisjonen vil forsøksvis bli avsluttet i andre kvartal 2017. Tidspunkt for neste rettsmøte i saken om kravet fra den første revisjonen er 14. mars 2017, hvor rammene for saken settes.

BTRC holder tilbake utstedelse av nye nummerserier til GP inntil revisjonen er gjennomført.

2) Skattekrav på SIM-kort (erstatningskort)

Den 16. mai 2012 ble Grameenphone avkrevd 1,7 milliarder kroner av National Board of Revenue (NBR) i skatt på SIM-kort utstedt som erstatning for tapte SIM-kort i perioden juli 2007 til desember 2011. Kravet inkluderer renter. Grameenphone bestred kravet gjennom en stevning til High Court som utstedte en forføyningkjennelse for kravet frem til 13. september 2013. En regjeringsoppnevnt kommisjon fikk i midten av 2013 i oppgave å gjennomgå saken, men har ennå ikke truffet noen avgjørelse. I 2013 utnevnte regjeringen en egen komite for å gjennomgå saken på vegne av samtlige operatører. I april 2014 presenterte komiteen en rapport hvor de hovedsakelig konkluderte med de samme beløp som de opprinnelige kravene fra NBR. Grameenphone var uenig i rapporten og tok nødvendige skritt for å bestride denne. Grameenphone mottok deretter brev fra NBR hvor de ble bedt om å være tilstede på en høring den 25. januar 2015. Grameenphone har bestridt hvorledes høringsinnkallingen ble forkynt. Selskapet oppnådde en 3 måneders utsettelse av saken den 19. januar 2015, i påvente av høring knyttet til selskapets innsigelser. Den 18. mai 2015 fremsatte Large Taxpayer Unit (LTU) et økonomisk krav på 1,1 milliarder kroner i SIM skatt. Dette endrede kravet inkluderer i hovedsak alle erstatningskort utstedt av Grameenphone i perioden mellom juli 2007 og desember 2011, men renter er ikke inkludert medtatt. Den 13. august 2015 bragte Grameenphone kravet inn for en ankeinstans. Selv om Grameenphones ledelse mener at kravet ikke kan fullbyrdes, var det påkrevet å deponere 10 % av kravet, som følge av prosessuelle krav i lovverket. Ettersom kravet understøttes av sterke legale argumenter mener Grameenphone at enhver betaling i forbindelse med kravet vil være justerbar etter at domstolene har konkludert i saken i favør av Grameenphone. Ankeinstansen gjennomførte høringen den 28. og 29. september 2016, hvor Grameenphones eksterne advokat og skatterådgiver fremsatte sine sluttinnlegg overfor ankeinstansen. Saken løper fremdeles.

3) Large Taxpayer Unit (LTU) – merverdiavgiftskrav

Den 14. mai 2014 utstedte Large Taxpayer Unit (LTU)-VAT i Bangladesh et krav mot Grameenphone på omtrent 1,8 milliarder kroner. Kravet var basert på en vurdering gjennomført av Local and Revenue Audit Department of Comptroller and Auditor General (C&AG) office, for skatteårene 2010-11 og 2011-12. Grameenphone bestrider kravet fra LTU grunnet manglende jurisdiksjon og prosedyrefeil. Videre er Grameenphone av den oppfatning at feiltolkning av faktum og aktuelle lovbestemmelser er årsaken til LTU's konklusjon. Grameenphone har bragt saken inn for rettsystemet. Den 15. desember 2014 ble det avholdt høring i saken, og High Court kom med en avgjørelse i favør av Grameenphone. Den 1. mars 2016 fremsatte regjeringen (på vegne av LTU) en begjæring til dommeren i ankeavdelingen i høyesterett om tillatelse til å anke avgjørelsen fra High Court, men begjæringen ble i stedet fremmet for en samlet ankeavdeling i høyesterett. Begjæringen ble hørt av ankeavdelingen den 2. mars 2017, men ble forkastet i en avgjørelse fra ankeavdelingen den 5. mars 2017.

dtac

1) Tvist mellom TOT, CAT og dtac i forbindelse med betaling av tilknytning- og samtrafikkavgift

Den 17. mai 2006 lanserte National Telecommunications Commission (NTC) (nå kjent som National Broadcasting and Telecommunications Commission (NBTC)) et nytt regulatorisk rammeverk for samtrafikk i Thailand. Rammeverket kommer til anvendelse for alle lisensierte operatører som har sitt eget telekom-nettverk. I henhold til rammeverket er det et krav at operatørene etter anmodning skal inngå samtrafikkavtaler med hverandre, hvor samtrafikkprisene er kostnadsbaserte.

Den 17. november 2006 orienterte dtac den statseide fastnettoperatøren TOT Public Company Limited (TOT) og konsesjonsgiver CAT Telecom Public Company Limited (CAT) om at dtac ikke ville følge ratene for beregning av tilgangspriser i henhold til de avtalene man hadde med TOT, siden ratene og innkrevningen av vederlag under disse avtalene på flere felt var i strid med det nye regulatoriske rammeverket. dtac informerte også TOT og CAT om at selskapet vil betale samtrafikkpris til TOT når dtac og TOT har inngått en samtrafikkavtale i henhold til det regulatoriske rammeverket. TOT har avslått å inngå en slik avtale. Saken har vært behandlet i ulike retts- og forvaltningsorganer, hvor det er fastslått at TOT er forpliktet til å starte forhandlinger med dtac. TOT avslår til tross for dette å inngå samtrafikkavtale og har anket saken til Supreme Administrative Court. Saken er nå til behandling i retten.

Den 9. mai 2011 fremmet TOT en stevning til Central Administrative Court med begjæring om at dtac og CAT i fellesskap skal betale tilknytningsavgift til TOT, med tillegg av forfalte renter, totalt omtrent 27,3 milliarder kroner. Den 26. januar 2012 innleverte dtac sitt tilsvarende svar til retten.

Den 10. oktober 2014 ble dtac informert om at TOT hadde økt sitt krav for perioden mai 2011 til juli 2014 med 31,9 milliarder kroner, slik at kravet nå beløper seg til ca. 59,2 milliarder kroner, inkludert forfalte renter, straffe- og tilleggsavgift. Saken er til behandling i Central Administrative Court. Den regnskapsmessige nettoeffekten (før skatt) av ikke å akseptere tilknytningsavgift etter Access Charge avtalene fra 18. november 2006 til 31. desember 2016 beløper seg til omtrent 16,9 milliarder kroner i reduserte kostnader.

2) Tvistesak mellom dtac og CAT vedrørende inntektsdelingen i konsesjonsavtalen

CAT og dtac har flere rettstvister og konflikter knyttet til forståelsen og omfanget av konsesjonsavtalene.

Excise tax (forbrukeravgift)

Den 11. januar 2008 fremmet CAT en sak til et voldgiftstribunal med krav mot dtac på omtrent 5,6 milliarder kroner, inkludert morarenter, i konsesjonsbetalinger for konsesjonsårene tolv til seksten (16. september 2002 til og med 15. september 2006). Det angitte grunnlaget for kravet knytter seg til at konsesjonsbetalingene er foretatt etter fradrag for forbrukeravgift. dtac er av den oppfatning at man hadde rett til å trekke fra denne avgiften før betaling ble foretatt, med hjemmel i beslutninger som Ministerrådet i Thailand foretok i februar 2003 samt brev fra CAT hvor dtac ble gitt rett til slikt fradrag. Den 28. mai 2012 besluttet voldgiftspanelet å avvise CATs krav om forbrukeravgift i konsesjonsbetalingene, men den 31. august 2012 fremmet CAT kravet overfor en domstol (Central Administrative Court) for å oppheve voldgiftsavgjørelsen. Den 29. januar 2016 ble dtac informert av Central Administrative Court at retten hadde avgjort saken i dtacs favør. CAT har anket avgjørelsen til Supreme Administrative Court.

Tilleggskrav på konsesjonsavgift for samtrafikk

Den 31. august 2011 fremmet CAT en stevning med flere krav til voldgiftsdomstolen i Thailand med krav mot dtac om ytterligere konsesjonsbetaling for det sekstende konsesjonsår (16. september 2006 til og med 15. september 2007) med et beløp på 1,0 milliarder kroner med tillegg av 15 % morarente fra 16. desember 2007. Grunnlaget påstås å være at dtac verken har rett til å trekke fra utgifter til samtrafikk med andre operatører eller å utelate tilsvarende inntekter fra det grunnlag som nyttes for beregning av konsesjonsbetaling til CAT etter konsesjonsavtalen. Den 14. august 2014 avsa voldgiftsdomstolen en kjennelse i saken, hvor visse deler av CATs krav ble underkjent. Dtac og CAT rettet innsigelser mot voldgiftsavgjørelsen til Central Administrative Court den 4. desember 2014.

Ytterligere krav på konsesjonsavgift for konsesjonsårene 17 til 20 er fra CAT fremsatt for voldgift:

Konsesjonsår	Fremsatt	Beløp ¹⁾
17 (16. september 2007 – 15. september 2008)	16. november 2012	0,9 milliarder kroner
18 (16. september 2008 – 15. september 2009)	23. april 2013	0,8 milliarder kroner
19 (16. september 2009 – 15. september 2010)	8. mai 2015	0,9 milliarder kroner
20 (16. september 2010 – 15. september 2011)	9. april 2015	0,9 milliarder kroner
Totalt		3,5 milliarder kroner

¹⁾ Inkludert morarente med 15% p.a. frem til datoen for fremsatt krav.

I tillegg har CAT sent brev til dtac med krav om konsesjonsavgift for konsesjonsår 21 til 24:

Konsesjonsår	Fremsatt	Beløp
21 (16 september 2011 – 15 september 2012)	4. februar 2015	1,2 milliarder kroner
22 (16 september 2012 – 15 september 2013)	7. mai 2015	1,0 milliarder kroner
23 (16 september 2013 – 15 september 2014)	13. januar 2017	0,8 milliarder kroner
24 (16 september 2014 – 15 september 2015)	13. januar 2017	0,7 milliarder kroner

Portering av mobilabbonenter

Tvistene og uoverensstemmelsene vedrørende forståelse og omfang av konsesjonsavtalene inkluderer nå også hvordan 3G regimet er å forstå i forhold til disse avtalene. CAT har truet med å terminere konsesjonsavtalene, grunnet påståtte brudd av dtac på disse avtalene. CAT har også fremmet kompensasjonskrav mot dtac grunnet dtacs portering av abonnenter til datterselskapet dtac TriNet i perioden september 2013 til mai 2015 med 4,2 milliarder kroner.

dtac mener at selskapet driver sin virksomhet i henhold til gjeldene lover og regler og tilbakeviser alle påstander fra CAT om at dtac driver sin virksomhet i brudd med konsesjonsavtalene.

3) Tvist vedrørende begrensning i utenlandsk eierskap

En av dtacs konkurrenter, True Move, leverte en rekke klager til politiet og handelsdepartementet i Thailand tidlig i 2011, hvor det fremgikk at dtac hadde brutt Foreign Business Act (FBA) som begrenser utenlandsk eierskap i thailandske selskaper til 49 % av aksjekapitalen med mindre det foreligger en særlig tillatelse.

I tillegg fremmet en av dtacs minoritetsaksjonærer (som eier 100 aksjer i dtac) den 22. september 2011 en stevning overfor Central Administrative Court mot det statlige organet National Broadcasting and Telecommunication Commission (NBTC) med påstander om at NBTC (som et forvaltningsorgan) har opptrådt uaktsomt ved ikke å overholde sine forpliktelser ved å tillate at dtac driver telekommunikasjonsvirksomhet. På det grunnlag har Central Administrative Court innstevnet dtac som medsaksøkt i saken. Telenor er av den oppfatning at konsernets eierstruktur i dtac ble etablert og er i samsvar med thailandsk rett og etablert praksis i Thailand.

India

Den 2. februar 2012 kansellerte indisk høyesterett alle de 122 2G-lisensene tildelt i 2008, inkludert de som var tildelt Unitech Wireless. Som en konsekvens av denne beslutningen bestemte høyesterett at 2G-lisensene og frekvensbånd skulle auksjoneres på nytt. Frekvensauksjonen ble gjennomført i november 2012 og konsernet sikret seg frekvensbånd i 6 områder gjennom selskapet Telewings. Høyesteretts avgjørelse av 15. februar 2013 åpnet opp for en mulig tilbakevirkende frekvensbetaling for de lisensstakere med lisenser som ble opphevet den 2. februar 2012, og som fortsatte bruk av frekvensene inntil nye lisenser ble utstedt, se også note 13. Department of Telecommunications in India (DoT) utstedte et varsel datert 17. november 2014 til Unitech Wireless hvor det ble bedt om en forklaring på hvorfor DoT ikke skulle kunne innkreve tilbakevirkende spektrumavgift på 0,8 milliarder kroner med tillegg av rente, som omtalt i høyesteretts avgjørelse av 15. februar 2013, for de lisenser som ble kjent ugyldig ved høyesteretts avgjørelse av 2. februar 2012. Telenor India har besvart varselet den 29. desember 2014. Den 25. september 2016 utstedte imidlertid DoT et krav på 1,0 milliard kroner (inkludert renter, som den 14. februar 2017 ble justert til 0,4 milliarder kroner av DoT). Telenor India har bestridt et slikt krav og DoTs fortolkning av høyesteretts' avgjørelse overfor TDSAT (Telecom Dispute Settlement and Appellate Tribunal). En utsettelsesordre er avgitt fram til neste høring 29. mars 2017.

Telenor India er også involvert i flere andre tvister med DoT. DoT har utstedt et varsel til 8 selskaper under Unitech Wireless om hvorfor en bot på 1.3 milliarder kroner ikke skal bli pålagt på grunn av et påstått brudd på bestemmelser om forhåndsgodkjennelse av innfusjoneringen av 7 Unitech Wireless-selskaper i Unitech Wireless (Tamiladu) Private Limited. Fusjonen var rettskraftig fra 1. oktober 2010 i kraft av en rettsavgjørelse fra High Court i Delhi. Telenor India har imøtegått varselet om krav fra DoT.

Telenor India har også en tvist med DoT om hvorledes den årlige lisensavgiften for årene 2008-2014 skal beregnes og Telenor India har mottatt krav om betaling av lisensavgift på 683 millioner kroner, inklusiv renter og straffeavgift på 360 millioner kroner. Lisensavgiftsberegningen gjelder alle mobiloperatører og verserer nå for indisk høyesterett.

DoT sendte i oktober 2012 ut varsler om krav på 479 millioner kroner, hvorav 426 millioner kroner utgjør faktiske krav på bot for ikke eller for sent å ha levert egenerklæringer om stråling fra basestasjoner i tide. Denne saken gjelder alle operatører. Disse har i fellesskap sendt en stevning til TDSAT. I en avgjørelse av 29. mars 2016 forkastet TDSAT kravet fra DoT da kravet etter tvisteorganets oppfatning var urimelig, urettferdig og ikke i samsvar med allmenn rettsoppfatning.

Telenor Pakistan

The Federal Board of Revenue i Pakistan (FBR) har hevdet at mobiloperatørene i Pakistan har omgått en statlig forbrukeravgift som skulle ha vært betalt av samtrafikkinntekter. Telenor Pakistans påståtte ansvar utgjør 0,7 milliarder kroner, eksklusiv renter og tilleggsatt. Mobiloperatørenes felles oppfatning er at relevante forbrukeravgifter har blitt betalt av mobiloperatørene for de utførte tjenestene, og at det derfor ikke er rettslig grunnlag for ytterligere betaling. Følgelig er det heller ingen omgåelse av betaling av forbrukeravgift. For å få løst saken hadde mobiloperatørene tidligere blitt enige med FBR at de fra 1. juli 2012 skulle foreta betaling av forbrukeravgift i tråd med den nye prosedyren som ble fastsatt av FBR, betinget av at FBR den 30. juni 2012 utstedte en lovfestet beslutning (SRO) som unntok mobiloperatørene fra det ansvar det ble påstått at de hadde for betaling av forbrukeravgift på samtrafikkinntekter for de siste 5 år. Imidlertid ble ikke SRO offentlig kunngjort av FBR noe som førte til at den ikke fikk den nødvendige juridiske virkning. Pakistans antikorrupsjonsbyrå (NAB) har startet en undersøkelse på bakgrunn av mottatte opplysninger om påståtte korruperte betalinger til FBR for utstedelsen av SRO.

Alle mobiloperatørene er omfattet av undersøkelsen. Mobiloperatørene besluttet i fellesskap å utfordre skattekravet på samtrafikkinntekter gjennom en stevning til en domstol i Islamabad (Islamabad High Court). Den 8. januar 2014 erklærte domstolen kravet fra FBR for uten rettsvirkning. Avgjørelsen ble anket av FBR den 24. januar 2014. I en senere høring den 27. januar 2014 besluttet retten å opprettholde status quo i saken. Saken er ikke endelig avgjort.

Telenor Norge AS

Det norske Konkurransetilsynet og EFTAs overvåkingsorgan (ESA) gjennomførte i perioden 4.-13. desember 2012 en kontroll av Telenor Norge AS i forbindelse med mulig misbruk av dominerende markedsposisjon og/eller mulige konkurransebegrensende samarbeid i det norske mobilmarkedet. Den 1. februar 2016 kom ESA med et varsel om vedtak (statement of objections) hvor de redegjør for sitt foreløpige syn på mulig misbruk av Telenors dominerende posisjon i det norske mobilmarkedet. Dette knytter seg til to ulike forhold: 1) marginskvis i segmentet for mobilt bredbånd isolert til forbrukere i Norge og 2) avtaler med bindingsvilkår for individuelle abonnement i bedriftssegmentet i Norge. ESA vurderer å legge Telenor Norge en bot, men størrelsen på denne er ikke kjent. En muntlig høring ble gjennomført i oktober 2016.

Den 23. november 2016, sendte Konkurransetilsynet et varsel om vedtak etter sin foreløpige vurdering av Telenors adferd i det norske mobilmarkedet. Konkurransetilsynets foreløpige vurdering er at man vurderer å legge Telenor en bot på 906 millioner kroner for et historisk brudd på konkurranseloven. Den foreløpige vurderingen fra Konkurransetilsynet er at grossistavtaler inngått av Telenor Norge AS innebærer et misbruk av dominerende markedsposisjon knyttet til prisingsmodell og dobbel roaming. Begge forholdene knytter seg til Konkurransetilsynets bekymring for utrulling av det tredje mobilnettet i Norge.

Telenors posisjon i begge disse sakene er at man ikke har brutt konkurransereglene. Det vil fremdeles ta tid før endelige konklusjoner foreligger.

NOTE 34 Ytelser til ledelsen mv.

Styret

Godtgjørelse til styret består av et fast årlig styrehonorar avhengig av rolle i styret samt honorar for deltagelse i komiteer etablert av styret. Styrehonorar vedtas av bedriftsforsamlingen.

Total godtgjørelse til styret og bedriftsforsamlingen innregnet i 2016 var henholdsvis 4,2 millioner kroner og 0,7 millioner kroner. I 2015 var dette henholdsvis 3,8 millioner kroner og 0,7 millioner kroner. I tillegg utgjorde samlet godtgjørelse til komiteer etablert av styret 1,6 millioner kroner (1,2 millioner kroner i 2015).

Styremedlemmene får godtgjørelse per møte når de deltar i underkomiteer. De har ikke rett til kompensasjon ved endring av møtestedet eller dersom møtet ikke avholdes, heller ikke hva gjelder bonus, overskuddsdeling, opsjoner eller annen form for godtgjørelse. Antall aksjer eiet av styremedlemmer, varamedlemmer til styret og bedriftsforsamlingen per 31. desember 2016 og 2015 er vist nedenfor. Aksjeholdning for styremedlemmer og varamedlemmer til styret inkluderer aksjer eiet av deres nærstående. Ingen av disse medlemmene har aksjepsjoner.

Beløp i tusen kroner, utenom antall aksjer	Antall aksjer per 31. desember 2016 ¹⁾	Styrehonorar 2016	Honorar for komiteer etablert av styret 2016	Antall aksjer per 31. desember 2015	Styrehonorar 2015	Honorar for komiteer etablert av styret 2015
Styret						
Gunn Wærsted (fra 14. januar 2016)	12 000	601	95	-	-	-
Ashok Vaswani (fra 11. mai 2016)	-	243	32	-	-	-
Dag J. Opedal	-	324	139	-	291	101
Harald Stavn	6 027	300	131	5 832	291	101
Jacob Aqraou (fra 11. mai 2016)	10 000	254	32	-	-	-
Jon Erik Reinhardsen	-	300	106	-	291	63
Per Gunnar Salomonsen	929	300	62	700	147	15
Regi Aalstad	3 500	465	102	-	246	15
Sally Davis	-	444	103	-	382	60
Siri Beate Hatlen (fra 11. mai 2016)	-	202	63	-	-	-
Åse Selfjord	145	300	69	90	147	23
Burckhard Bergmann (til 11. mai 2016)	-	150	38	-	392	60
Frank Dangeard (til 11. mai 2016)	-	196	30	-	438	60
Marit Vaagen (til 11. mai 2016)	-	98	30	11 122	291	52

¹⁾ Inkluderer ikke aksjeholdning for representanter som ikke var medlem per 31. desember 2016.

Ingen av styremedlemmene eller styrets varamedlemmer mottok godtgjørelse fra andre selskaper i konsernet, med unntak av ansattrepresentantene. Deres ytelser som ansatte i Telenor er ikke inkludert ovenfor. Ingen styremedlemmer eller varamedlemmer til styret har lån i konsernet.

Varamedlemmer til styret

	Antall aksjer per 31. desember 2016 ¹⁾	Antall aksjer per 31. desember 2015
Bjørn Andre Anderssen	12 729	3 268
Brit Østby Fredriksen	9 127	8 572
Gro Kvamme Johnsen	-	-
Hilde Caroline Rosslund	-	-
Irene Vold	4 720	4 720
Jan Otto Eriksen	3 917	3 600
Jørgen Finnby	789	565
Kenneth Pettersen	1 496	1 496
Stein Halvor Nordbø	4 043	3 900
Tone Kristin Flobakk	473	473

¹⁾ Inkluderer ikke aksjeholdning for representanter som ikke var varamedlem per 31. desember 2016.

Bedriftsforsamlingen

	Antall aksjer per 31. desember 2016 ¹⁾	Antall aksjer per 31. desember 2015
Anders Skjævestad (leder)	100	100
Anne Røli (varamedlem)	203	-
Bjørn Remseth (varamedlem)	186	115
Espen Egeberg Christiansen (varamedlem)	221	325
Håkon Berdal (varamedlem)	4 192	3 930
Hege Karita Ottesen (observatør)	1 210	1 120
Laila Fjelde Olsen (varamedlem)	494	-
Magnhild Øvsthus Hanssen	2 559	2 385
Marton Karlsen (varamedlem)	2 970	2 664
May-Iren Arnøy (varamedlem)	22	22
Roger Rønning	2 886	2 704
Tom Westby (observatør)	640	333
Tommy Dybdal	-	73

¹⁾ Inkluderer ikke aksjebeholdning for representanter som ikke var medlem per 31. desember 2016, og som ikke har hatt aksjer i løpet av 2015 eller 2016.

Erklæring vedrørende godtgjørelse til konsernsjef og konsernledelse

Erklæring vedrørende godtgjørelse til konsernsjef og konsernledelse er i tråd med:

- Allmennaksjelovens regler
- Regnskapsloven
- Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel (fastsatt av Nærings- og Fiskeridepartementet med virkning fra 13. februar 2015).
- Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse
- Finanstilsynet

1. Retningslinjer for godtgjørelse

Konsernets retningslinjer for godtgjørelser er basert på en hovedmålsetting om å tiltrekke, engasjere og beholde de riktige menneskene for å levere bærekraftig verdi til aksjonærene i henhold til Telenor Way.

Prinsipper for konsernets godtgjørelsesordning:

1. Belønning for prestasjoner:
Belønning skal være basert på den enkelte ansattes helhetlige prestasjoner evaluert i forhold til fastsatte mål og transparente kriterier.
2. Støtte balanserte mål:
Belønning skal være knyttet til en balansert sammensetning av mål som sørger for samsvar mellom individets mål og Telenors forretningsmessige mål samt aksjonærenes økonomiske interesser.
3. Tilby en konkurransedyktig totalkompensasjon:
Telenor ønsker å tilby en totalkompensasjon som er attraktiv og konkurransedyktig (uten å være markedsledende).

2. Beslutningsprosessen

Styret har nedsatt en egen HR- og styringskomité (People and Governance Committee (PGC)) som fungerer som rådgivende organ for styret. Komiteen er ansvarlig for å kontrollere, evaluere og anbefale saker relatert til avlønning til ledelsen og godtgjørelsesordninger som gjelder hele konsernet.

Komiteen består av styreleder og to aksjonærvalgte styremedlemmer samt én ansattrepresentant. Konsernsjefen deltar normalt i komitémøtene. Andre representanter fra ledelsen møter på anmodning.

Komiteen har ingen selvstendig beslutningsmyndighet, med mindre dette er eksplisitt tildelt av styret.

Mottaker	Anbefalt av	Godkjent av
Konsernsjef	PGC	Styret
Øvrig konsernledelse	PGC og konsernsjef	Styret

Komiteen er hovedsakelig ansvarlig for følgende:

- Vurdere konsernets godtgjørelsesstrategi, -retningslinjer og -programmer inkludert grunnlønn, variabel lønn (langtids- og korttidsincentiv), aksjeprogram for ansatte og annen godtgjørelse som pensjon og forsikringsplaner.
- Vurdere og anbefale total godtgjørelse for konsernsjef og øvrig konsernledelse inkludert godtgjørelseselementene som nevnt over.
- Vurdere relevant markedsinnsikt for å anbefale beslutninger som angår godtgjørelse.
- Vurdere ledelsens forslag til «Erklæring vedrørende godtgjørelse til konsernsjef og konsernledelse», jfr. allmennaksjelovens paragraf 6-16a.

3. Hovedprinsippene for godtgjørelser i 2017

Totale godtgjørelser til konsernsjef og øvrig konsernledelse skal være konkurransedyktig og bidra til utviklingen av konsernet. De skal reflektere konsernets forpliktelse til og være i henhold til enhver tids gjeldende ekstern regulering og retningslinjer for god eierstyring og selskapsledelse.

Sammenfattet skal godtgjørelser til konsernsjef og øvrig konsernledelse reflektere:

- Markedsituasjon og forretningsmessige omgivelser.
- Både kort- og langsiktig forretningsmessig fokus.
- Rollens ansvar og påvirkning.
- Ansvarlig forretningspraksis.

Godtgjørelser til konsernsjefen og øvrig konsernledelse inkluderer følgende hovedelementer:

Element	Målsetting
Grunnlønn	Være grunnlaget for en finansielt sikker og konkurransedyktig total godtgjørelse.
Korttidsinsentiv	Bidra til å drive ledelsesatferd og levere forretningsmessige resultater for å oppnå konsernets strategi.
Langtidsinsentiv	Samkjøre konsernledelsens interesser med aksjonærenes og sørge for verdiskapning på lengre sikt.
Annen godtgjørelse	Tilby pensjon og forsikringsplaner som gir trygghet og støtte i ulike livssituasjoner.

3.1 Grunnlønn

Grunnlønn for konsernsjef og øvrig konsernledelse er som hovedregel gjenstand for årlig vurdering basert på omfanget av den enkelte rolle, forretningsmessige omgivelser, posisjon i markedet og prestasjoner. Prestasjonskriteriene som tas i betraktning er i hovedsak:

- Leveranse i henhold til forretningsmessig fokus
- Utøvd lederskap i henhold til selskapets verdier (Telenor Way)
- Utvikling av organisasjonens kapabiliteter

3.2 Korttidsinsentiv

Korttidsinsentivplanen for 2017 er designet for å bidra til å drive ønsket ledelsesatferd og til å drive resultater i den kommende perioden. Det er en kontantbasert plan med variabel lønn der maksimal bonus som kan opptjenes i et år er 50 % av årlig grunnlønn for konsernsjef og øvrig konsernledelse.

Planens design reflekterer hva det er fokus på i konsernet, og inneholder dermed både finansielle prestasjonsmål, mål på kundetilfredshet, operasjonelle prestasjonsmål og prestasjonsmål for ansvarlig forretningspraksis. Alle målene er definert for å drive utvikling og resultater innen de respektive områdene.

De følgende sentrale prestasjonsindikatorne (KPIer) gjelder for alle medlemmer av konsernledelsen:

- Finansielle KPIer for å drive lønnsom vekst og generering av kontantstrøm; Brutto resultat, driftskostnader (opex) og netto kontantstrøm.
- Operasjonelle KPIer for å drive utvikling på digital transformasjon; Kundetilfredshet, brukere av Telenors digitale tjenester og beredskap for organisasjonsendring.
- Ansvarlig forretningsvirksomhet for å drive etisk og bærekraftig forretningsdrift på tvers av alle markeder.

Ansvarlig forretningsvirksomhet fortsetter å være et av fokusområdene i konsernet og i verdikjeden. Dette er bygget inn i korttidsinsentivplanen som et helhetlig mål for hver deltaker for å reflektere lederens rolle innen dette området. Prestasjonen innen dette området kan ha både en negativ og positiv innflytelse på den totale måloppnåelsen. Dersom deltageren ikke opptrer i henhold til lokale lover, reguleringer, konsernets retningslinjer eller standarder for forretningspraksis, kan korttidsinsentivplanen bli nulltet ut.

De tilhørende mål og vektninger for KPIene er definert på konsern- eller forretningsområdenivå, avhengig av hver deltakers rolle og ansvar.

Utbetalingen fra korttidsinsentivplanen beregnes basert på oppnåelse av de respektive sentrale prestasjonsindikatorne som beskrevet over og total aksjonæravkastning (TSR) for Telenor ASA-aksjen. Se under for ytterligere detaljer om TSR. Feriepenger, pensjonsgivende inntekt og skatt knyttet til denne planen er underlagt foreliggende lover og reguleringer.

Konsernsjefen og øvrig konsernledelse er forpliktet til å ha, og holde, en aksjebeholdning av Telenor-aksjer som tilsvarer én årslønn. For å oppfylle dette kravet er det nødvendig å investere inntil 20 % av bonusutbetalingen i Telenor-aksjer.

i. TSR (Total Shareholder Return) multiplikator

Den individuelle måloppnåelsen for korttidsinsentivplanen kan øke gjennom en multiplikator for total aksjonæravkastning (TSR). Effekten av TSR-multiplikatoren på den individuelle måloppnåelsen er basert på den absolutte og relative totale aksjonæravkastningen av Telenor ASA aksjen.

Følgende kriterier må være oppfylt for at TSR multiplikatoren skal få effekt:

- Telenor ASA-aksjen må ha en absolutt positiv total aksjonæravkastning over en toårsperiode fra desember 2015 til desember 2017
- Telenor ASA-aksjen må prestere bedre enn referanseindeksen ¹⁾

TSR-multiplikatoren er beregnet basert på hvordan den totale aksjonæravkastningen er i perioden fra desember 2015 til desember 2017. TSR-multiplikatoren vil bli benyttet ved beregningen av bonus for 2017 som utbetales i 2018.

Utforming av TSR-multiplikatoren:

- Hvis brutto avkastning av Telenor ASA-aksjen utvikler seg bedre enn referanseindeksen over en toårsperiode fra desember 2015 til desember 2017, vil TSR-multiplikatoren variere mellom 1 og maksimalt 2, tilsvarende Telenor ASA-aksjens utvikling henholdsvis 0 og 15 prosentpoeng over referanseindeksen.
- Verdien av multiplikatoren for total aksjonæravkastning øker lineært mellom 0 og 15 prosentpoeng.

Kalkulering av total korttidsinsentivoppnåelse hvis multiplikatoren for total aksjonæravkastning får effekt:
(Korttidsinsentivoppnåelse i %) x (TSR-multiplikator)

3.3 Aksjeprogrammet

Konsernet tilbyr to aksjeprogrammer til de ansatte. Målet med disse er i hovedsak å samkjøre de ansattes og eierens interesser, og gi de ansatte en mulighet til å ta del i verdiskapningen og den langsiktige utviklingen av selskapet.

¹⁾ Referanseindeksen er STOXX® Europe 600 Telecommunications index (SXXGR).

3.3.1. Langtidsinsentiv (LTI-tillegg)

LTI er et variabelt kompensasjonselement utviklet for å styrke interessefellesskapet mellom selskapets øverste ledelse og aksjonærene. Programmet er koblet mot den langsiktige verdiskapningen i selskapet, gjennom at verdien av programmet avhenger av utviklingen av aksjekursen for Telenor ASA. Konsernsjefen og medlemmer av konsernledelsen mottar en kontantgodtgjørelse tilsvarende 30 % av årlig grunnlønn på tidspunktet for tildelingen. Deltagerne er forpliktet til å investere det mottatte beløpet etter skatt i Telenor-aksjer. Telenor gjennomfører aksjekjøpet på vegne av den enkelte deltager. For deltakere som er utestasjonert og har avtale om nettolønn, vil kontantgodtgjørelsen bli redusert med 50%.

Deltakeren er forpliktet til å beholde aksjene i en periode på fire år. Dersom deltakeren forlater Telenor i løpet av bindingstiden, må vedkommende tilbakebetale et beløp tilsvarende markedsverdien av aksjebeholdningen på tidspunktet for fratredelse. Dersom deltakeren går av med pensjon, blir arbeidsufør eller faller fra, frigis aksjene uten motytelse.

I løpet av 2017 vil styret revidere kriterier for tildeling av kontantgodtgjørelsen i LTI-programmet som beskrevet over.

3.3.2 Aksjekjøpsprogram for ansatte (ESP)

Telenor Group tilbyr alle ansatte muligheten til å kjøpe Telenor ASA aksjer for 1, 2, 3 eller 4 prosent av brutto årslønn, med en rabatt på 25 % av investert beløp maksimert til 2.000 kroner. Minste investeringsbeløp er 2.000 kroner.

Dersom Telenor ASA-aksjen presterer bedre enn STOXX® Europe 600 Telecommunications index (SXXGR) over en toårsperiode, tildeles ansatte en aksjekjøpsprogrambonus basert på følgende kriterier:

- Hvis Telenor-aksjen presterer under indeksen oppnås ingen ESP-bonus.
- Hvis Telenor-aksjen presterer bedre enn indeksen, tilstås en ESP-bonus lik gjeldende verdi på aksjene som opprinnelig ble kjøpt.
- Hvis Telenor-aksjen presterer bedre enn indeksen med minst 15 prosentpoeng, tilstås en ESP-bonus lik tre ganger gjeldende verdi på aksjene som opprinnelig ble kjøpt.

Aksjekjøpsprogrambonus tildeles kun til personer som fortsatt er ansatt i konsernet.

3.4 Annen godtgjørelse

Annen godtgjørelse til konsernsjefen og konsernledelsen består av:

- Pensjons- og forsikringsordninger
- Firmabil eller bilgodtgjørelse
- Elektronisk kommunikasjon
- Aviser

Disse ytelsene gis i henhold til lokale regler og landsspesifikk praksis.

i. Pensjons- og forsikringsordninger

Medlemmer av konsernledelsen ansatt på norske kontrakter, rekruttert eksternt, har siden 1. juni 2006 blitt innlemmet i selskapets kollektive innskuddsordning. Fra 1. januar 2017 er det årlige pensjonsinnskuddet på 5 % av grunnlønn fra 0 - 7,1 G, og 18 % av grunnlønn fra 7,1 til 12 G.

Telenor har anerkjent individuelle pensjonsavtaler inngått for medlemmer av konsernledelsen før 2016. Se separat oversikt. I løpet av 2017 vil styret revidere selskapets policy relatert til håndtering av individuelle avtaler med opptjening av pensjon på lønn over 12 G for internkandidater som trer inn i konsernledelsen.

Medlemmer av konsernledelsen som har ansettelsesavtaler utenfor Norge, har pensjonsavtaler i tråd med lokal lovgivning og praksis i respektive markeder. For ansatte som er utstasjonerte vil pensjonsordningen i hjemlandet videreføres om mulig, hvis ikke vil pensjonsordningen i vertslandet legges til grunn. Dersom ingen av alternativene er mulige, vil den ansatte motta en godtgjørelse som erstatning for en pensjonsordning.

Medlemmer av konsernledelsen som ble ansatt i Norge før 2012, har rett til å gå av med pensjon ved fylte 62 eller 65 år, avhengig av den individuelle pensjonsavtalen. Medlemmer av konsernledelsen ansatt i Norge etter 2012 har en pensjonsalder på 67 år.

Konsernsjefen og konsernledelsen er omfattet av de generelle forsikringsordningene som gjelder for Telenor ASA.

ii. Etterlønn

Konsernsjefen og enkelte andre i konsernledelsen har avtaler om etterlønn ved oppsigelse basert på forhold hos selskapet. Etterlønnen utgjør 6 måneders grunnlønn. Etterlønn beregnes fra utgangen av oppsigelsestiden. Etterlønn har blitt gitt betinget av at den ansatte gir avkall på arbeidstakers rettigheter.

4. Hovedprinsipper for godtgjørelse 2016

Godtgjørelsesprinsippene lagt til grunn for konsernsjefen og konsernledelsen i 2016 er i utgangspunktet de samme som beskrevet ovenfor for 2017. Dette er med unntak av innskuddspensjonsordningen der det årlige pensjonsinnskuddet var 4 % av grunnlønnen fra 1-6 G og 8 % fra 6-12 G (G = grunnbeløpet i folketrygden) inntil 31. desember 2016.

Individuelle betingelser til konsernsjefen og konsernledelsen

Konsernledelsen bestod av følgende medlemmer i 2016:

Medlem	Stilling(er)
Sigve Brekke	Konsernsjef
Jørgen C. Arentz Rostrup	Finansdirektør fra 1. november 2016
Morten Karlsen Sørby	Konserndirektør og leder av transformasjon fra 1. november 2016 Konserndirektør og fungerende finansdirektør til 31. oktober 2016
Jon Erik Haug	Konserndirektør og leder av personal
Jon Gravråk	Konserndirektør og leder av digital
Ruza Sabanovic	Konserndirektør og leder av teknologi
Wenche Agerup	Konserndirektør og leder av Corporate Affairs
Albern Murty	Konserndirektør og leder for Digi, Malaysia
Alexandra Reich	Konserndirektør og leder for Telenor Ungarn fra 12. oktober 2016
Berit Svendsen	Konserndirektør og leder for Telenor Norge
Christopher Laska	Konserndirektør og leder for Telenor Ungarn til 31. august 2016
Ingeborg Øfsthus	Konserndirektør og leder for Telenor Montenegro og Serbia fra 1. mars 2016
Irfan Wahab Khan	Konserndirektør og leder for Telenor Pakistan fra 1. august 2016
Jesper Hansen	Konserndirektør og leder for Telenor Danmark
Lars Erik Tellmann	Konserndirektør og leder for Telenor Myanmar fra 1. august 2016
Lars-Åke Norling	Konserndirektør og leder for dtac, Thailand
Michael Foley	Konserndirektør og leder for Telenor Bulgaria fra 1. august 2016 Konserndirektør og leder for Telenor Pakistan til 31. juli 2016
Patrik Hofbauer	Konserndirektør og leder for Telenor Sverige
Petter Børre Furberg	Konserndirektør og leder for Grameenphone, Bangladesh (fungerende) fra 1. november 2016 Konserndirektør og leder for Telenor Myanmar til 31. juli 2016
Sharad Mehrotra	Konserndirektør og leder for Telenor India
Gunnar Sellæg	Konserndirektør og leder for markedsføring (fungerende) fra 23. desember 2016
Ove Fredheim	Konserndirektør, leder for Telenor Serbia og styreleder for Telenor Montenegro til 28. februar 2016
Pål Wien Espen	Betalt fravær til 29. april 2016
Rajeev Sethi	Konserndirektør og leder for Grameenphone, Bangladesh til 30. oktober 2016
Richard Aa	Betalt fravær til 29. april 2016
Stein Erik Vellan	Konserndirektør og leder for Telenor Bulgaria til 1. august 2016
Vivek Sood	Konserndirektør og leder for markedsføring til 23. desember 2016

Individuelle betingelser for medlemmer av konsernledelsen per 31. desember 2016

Navn	Kontrakttype	Pensjonsytelse
Sigve Brekke	Lokal Norge	Ytelsespensjon: 60 % av grunnlønn fram til fylte 75 år, deretter 58 %. Pensjonsgivende inntekt er begrenset til 5.150 tusen kroner og er gjenstand for årlig indeksjustering. Individuelt avtalt pensjonsalder på 65 år.
Jørgen C. Arentz Rostrup	Lokal Norge	Del av Telenor ASAs generelle innskuddspensjonsordning.
Morten Karlsen Sørby	Lokal Norge	Ytelsespensjon: 60 % av pensjonsgivende inntekt inntil fylte 72 år og deretter 58 %. Individuelt avtalt pensjonsalder på 62 år.
Jon Erik Haug	Lokal Norge	Ytelsespensjon: 66 % av pensjonsgivende inntekt opp til 12G. Innskuddspensjon: 15 % innskuddspensjon av pensjonsgivende inntekt over 12G.
Jon Gravråk	Utstasjonert	Pensjonsgodtgjørelse på 11 % av årlig grunnlønn i stedet for pensjonsordning.
Ruza Sabanovic	Utstasjonert	Del av Telenor ASAs generelle innskuddspensjonsordning.
Wenche Agerup	Lokal Norge	Del av Telenor ASAs generelle innskuddspensjonsordning.
Albern Murty	Lokal Malaysia	Innskuddspensjon: 15% av pensjonsgivende inntekt og 12 % på årlig bonus og kvartalsvis bonus. Individuelt avtalt pensjonsalder på 60 år.
Alexandra Reich	Utstasjonert	Pensjonsgodtgjørelse på 11 % av årlig grunnlønn i stedet for pensjonsordning.
Berit Svendsen	Lokal Norge	Ytelsespensjon: 60 % av grunnlønn fram til fylte 72 år, deretter 58 %. Individuelt avtalt pensjonsalder på 62 år.
Ingeborg Øfsthus	Utstasjonert	Ytelsespensjon: 66 % av årlig pensjonsgivende inntekt opp til 12 G.
Irfan Wahab Khan	Utstasjonert	Pensjonsgodtgjørelse på 11 % av årlig grunnlønn i stedet for pensjonsordning.
Jesper Hansen	Lokal Danmark	Innskuddspensjon: 8 % av årlig pensjonsgivende inntekt.
Lars Erik Tellmann	Utstasjonert	Ytelsespensjon: 66 % av årlig pensjonsgivende inntekt opp til 12 G.
Lars-Åke Norling	Utstasjonert	Innskuddspensjon: 30 % av årlig pensjonsgivende inntekt og 30 % av årlig bonus og frivillig bidrag på opptil 5 % av pensjonsgivende inntekt. (Beholder pensjon i hjemlandet - Sverige)
Michael Foley	Utstasjonert	Pensjonsgodtgjørelse på 11 % av årlig grunnlønn i stedet for pensjonsordning.
Patrik Hofbauer	Lokal Sverige	Innskuddspensjon: 30 % av årlig pensjonsgivende inntekt og 30 % av årlig bonus og frivillig bidrag på opptil 5 % av pensjonsgivende inntekt.
Petter Børre Furberg	Utstasjonert	Ytelsespensjon: 66 % av årlig pensjonsgivende inntekt opptil 12 G. Innskuddspensjon: 15% av årlig pensjonsgivende inntekt over 12 G.
Sharad Mehrotra	Utstasjonert	Pensjonsgodtgjørelse på 11 % av årlig grunnlønn i stedet for pensjonsordning.
Gunnar Sellæg	Lokal Norge	Del av Telenor ASAs generelle innskuddspensjonsordning.

Godtgjørelser til konsernledelsen

Samlet godtgjørelse inkludert pensjonskostnader for konsernledelsen var 154,1 millioner kroner i 2016, og samlet godtgjørelse utgjorde 86,0 millioner kroner i 2015. Beregningen er basert på individets periode som ansatt i konsernledelsen. Tallene i tabellen er presentert i norske kroner med gjennomsnittlige valutakurser for 2016, der det er aktuelt.

Godtgjørelser til konsernledelsen i 2016

Beløp i tusen kroner	Grunnlønn ¹⁾	Verdi av lang- tidsinsentiv ²⁾	Korttids insentiv/ Opptjent årsbonus ³⁾	Annen godtgjørelse ⁴⁾	Opptjente pensjons- rettigheter ⁵⁾	Totalt
Sigve Brekke	5 941	925	2 015	195	3 163	12 240
Jørgen C. Arentz Rostrup (fra 1. november 2016)	825	-	255	246	23	1 349
Morten Karlsen Sørby	3 702	829	1 280	198	2 124	8 134
Jon Erik Haug	2 774	631	890	152	490	4 937
Jon Gravråk ⁶⁾	2 500	94	763	4 325	275	7 956
Ruza Sabanovic ⁶⁾	2 163	158	660	3 039	75	6 095
Wenche Agerup	2 406	195	888	196	75	3 760
Albern Murty ¹⁶⁾	2 939	293	897	408	575	5 112
Alexandra Reich ⁶⁾ (fra 12. oktober 2016)	545	-	122	593	60	1 320
Berit Svendsen	2 933	652	945	192	1 219	5 941
Christopher Laska ⁶⁾ (til 31. august 2016)	1 299	137	396	2 585	98	4 516
Ingeborg Øfsthus ⁶⁾ (fra 1. mars 2016)	1 589	51	483	1 742	194	4 058
Irfan Wahab Khan ⁶⁾ (fra 1. august 2016)	1 266	103	395	407	139	2 310
Jesper Hansen	2 829	176	837	183	306	4 332
Lars Erik Tellmann ⁶⁾ (fra 1. august 2016)	857	44	261	1 672	71	2 904
Lars-Åke Norling ⁶⁾	3 239	327	957	6 565	1 589	12 678
Michael Foley ⁶⁾	3 800	112	1 189	3 783	418	9 302
Patrik Hofbauer	3 422	287	1 143	87	1 522	6 460
Petter Børre Furberg ⁶⁾ (til 31. juli og fra 1. november 2016)	1 647	152	503	1 710	243	4 256
Sharad Mehrotra ⁶⁾	2 520	205	789	2 802	277	6 593
Gunnar Sellæg (fra 23. desember 2016)	51	6	17	5	2	81
Ove Fredheim ⁶⁾ (til 28. februar 2016)	331	36	104	701	69	1 242
Pål Wien Espen ⁷⁾ (til 29. april 2016)	853	-	-	5 225	317	6 396
Rajeev Sethi ⁶⁾ (til 30. oktober 2016)	2 157	174	-	3 270	237	5 838
Richard Aa ⁸⁾ (til 29. april 2016)	1 081	-	-	11 764	363	13 209
Stein Erik Vellan ⁶⁾ (til 1. august 2016)	1 219	123	-	3 685	245	5 273
Vivek Sood ⁶⁾ (til 23. desember 2016)	3 168	290	1 014	2 877	348	7 697

Godtgjørelser til konsernledelsen i 2015

Beløp i tusen kroner	Grunn-lønn ¹⁾	Verdi av lang-tidsinsentiv ²⁾	Korttids-insentiv/Opptjent årsbonus ³⁾	Annen godtgjørelse ⁴⁾	Opptjente pensjonsrettigheter ⁵⁾	Totalt
Sigve Brekke ¹⁰⁾	4 253	976	1 774	4 770	2 107	13 881
Jon Fredrik Baksaas ¹¹⁾ (til 16. august 2015)	3 747	1 226	-	132	739	5 844
Richard Aa	3 327	940	1 280	184	1 083	6 815
Morten Karlsen Sørby (fra 1. juni 2015)	1 908	656	776	161	759	4 260
Albern Murty ¹⁶⁾ (fra 12. oktober 2015)	663	82	248	9	83	1 085
Berit Svendsen	2 718	779	961	184	1 221	5 863
Christopher Laska ⁶⁾ (fra 12. oktober 2015)	424	65	139	518	56	1 202
Henrik Clausen ^{6) 12)} (til 11. oktober 2015)	2 467	461	964	3 513	350	7 755
Hilde Tonne ⁶⁾ (til 31. juli 2015)	1 681	431	595	107	502	3 317
Jesper Hansen (fra 12. oktober 2015)	524	79	205	36	45	889
Jon Erik Haug	2 598	636	1 190	216	499	5 139
Jon Gravråk ⁶⁾ (fra 1. desember 2015)	212	-	-	687	23	922
Katja Christina Nordgaard ¹³⁾ (til 11. oktober 2015)	1 658	-	487	6	63	2 214
Kjell Morten Johnsen ¹⁴⁾ (til 11. oktober 2015)	3 077	687	861	148	173	4 946
Lars-Åke Norling ⁶⁾ (fra 12. oktober 2015)	705	98	240	591	282	1 916
Martin Furuseth (fra 1. august 2015 til 11. oktober 2015)	536	46	94	43	21	739
Michael Foley ⁶⁾ (fra 12. oktober 2015)	617	-	241	546	70	1 474
Ove Fredheim ⁶⁾ (fra 12. oktober 2015)	456	64	202	656	97	1 475
Patrik Hofbauer (fra 12. oktober 2015)	599	157	224	15	230	1 226
Petter Børre Furberg ⁶⁾ (fra 12. oktober 2015)	462	50	232	711	76	1 531
Pål Wien Espen	2 647	668	783	201	1 015	5 313
Ragnar Korsæth ¹⁵⁾ (fra 12. oktober 2015 til 30. november 2015)	265	72	99	19	30	485
Rajeev Sethi ⁶⁾ (fra 12. oktober 2015)	548	51	151	777	63	1 589
Ruza Sabanovic ⁶⁾ (fra 12. oktober 2015)	466	34	95	702	10	1 307
Sharad Mehrotra ⁶⁾ (fra 12. oktober 2015)	408	59	145	538	44	1 196
Stein Erik Vellan ⁶⁾ (fra 12. oktober 2015)	463	54	-	564	88	1 168
Vivek Sood ⁶⁾ (fra 12. oktober 2015)	683	82	142	1 054	78	2 040
Wenche Agerup (fra 11. november 2015)	433	-	-	3	21	457

¹⁾ Grunnlønn inkluderer feriepenger i henhold til lokale feriepengesystemer dersom dette eksisterer.

²⁾ Langtidsinsentiv (LTI) rapporteres ut ifra førte kostnader. Det vil si kostnaden for alle aktive programmer for 2015 og 2016 i de respektive tabellene.

³⁾ Opptjent årsbonus inkluderer feriepenger, hvis relevant.

⁴⁾ Inkluderer elementer som forsikring, firmabilfordel eller bilgodtgjørelse, kostnader i forbindelse med omlokalisering, skattepliktige bonusaksjer i forbindelse med aksjespareprogram for ansatte, mv.

⁵⁾ Beregningene av pensjonsopptjening er basert på de samme aktuariemessige og andre forutsetninger som benyttes i pensjonsberegningene i note 25.

⁶⁾ Individuelt som er utstasjonert på internasjonale oppdrag har rett til netto ytelser. Dette betyr at grunnlønn og årsbonus er nettobeløp. 'Annen godtgjørelse' inkluderer netto godtgjørelse som ikke kommenteres separat og kompensasjon i henhold til retningslinjer for utstasjonerte på internasjonale oppdrag, som forsikring, bil og bilgodtgjørelse, bolig, barns utdanning, hjemreise, kostnader for sosialtrygd dersom den ansatte beholder pensjon i hjemlandets trygdeordning etc. I tillegg inkluderer 'Annen godtgjørelse' skatter på nettokompensasjonen og fordelene knyttet til oppdraget. Skattene beregnes av en ekstern tjenesteleverandør. Avstemming av beregnet og faktisk skatt vil skje når likningen er fastsatt, for de fleste land i løpet av 2017. Dermed vil faktiske skattefordeler for 2016 først rapporteres som del av 'Annen godtgjørelse' i neste års årsrapport. 'Andre godtgjørelser' for 2015 er oppdatert til å reflektere de avstemte beløpene.

⁷⁾ Forlikavtalen mellom Telenor og Pål Wien Espen er på 5,2 millioner kroner. Beløpet er inkludert i kolonnen 'Andre godtgjørelser'. Betalingen vil foregå frem til april 2017.

⁸⁾ Forlikavtalen mellom Telenor og Richard Aa er på 11,7 millioner kroner, hvilket inkluderer 6,7 millioner kroner i forbindelse med avslutning av individuell pensjonsavtale. Beløpet ble betalt ut i 2016, og er reflektert i kolonnen 'Andre godtgjørelser'.

⁹⁾ Årsbonus har blitt oppdatert for å reflektere faktisk bonusbeløp for 2015. Feriepenger er inkludert der det er aktuelt.

¹⁰⁾ Sigve Brekke var utstasjonert på internasjonalt oppdrag i perioden 1. januar 2015-16. august 2015 og hadde garantert netto årlig grunnlønn⁶⁾. Skattefordeler knyttet til dette er inkludert under 'Andre godtgjørelser'. Som en følge av dette er basert på resultater i datterselskapet og utbetales kvartalsvis.

¹¹⁾ Fredrik Baksaas sa fra seg sine rettigheter til bonus for 2015.

¹²⁾ Nettolønn i oppsigelsestiden utgjør 2,0 millioner kroner og netto etterlønn utgjør 3,6 millioner kroner. Etterlønn ble utbetalt i juli 2016. Oppsigelsestid og etterlønn var regulert i arbeidskontrakt under dansk arbeidsrett inngått før 13. februar 2015.

¹³⁾ Lønn i oppsigelsestiden utgjør 1,0 millioner kroner og etterlønn utgjør 1,0 millioner kroner. Etterlønn ble utbetalt i 2016.

¹⁴⁾ Lønn i oppsigelsestiden utgjør 1,9 millioner kroner og etterlønn utgjør 1,9 millioner kroner. Etterlønn ble utbetalt i 2016.

¹⁵⁾ Opptjente pensjonsrettigheter' oppdatert fra 116 til 30 sammenlignet med årsrapporten fra 2015 på grunn av en feil i beregningen.

¹⁶⁾ Korttidsinsentiv (bonus) inkluderer utbetalinger gitt iht Digi's kvartalsvise bonusprogram, som Albern Murty allerede hadde mottatt før han begynte GEM i oktober 2015. Dette bonusprogrammet gjelder for alle lokalt ansatte i Digi og er basert på resultater i datterselskapet og utbetales kvartalsvis. Albern Murty er underlagt, på linje med øvrige medlemmer i konsernledelsen, et tak på kortsiktig variabel lønn hvor maksimal opptjening er 50 % av årlig lønn.

Aksjer i 2016

Navn	Aksjebeholdning per 1. januar / startdato for nye medlemmer	Innvilget	Nettoøkning/(salg)	Aksjebeholdning per 31. desember ¹⁾	Bundet aksjebeholdning per 31. desember
Sigve Brekke	105 287	7 244	1 959	114 490	15 765
Jørgen C. Arentz Rostrup	-	-	-	-	-
Morten Karlsen Sørby	81 712	1 257	1 178	84 147	8 892
Jon Erik Haug	15 012	2 815	823	18 650	9 690
Jon Gravråk	-	2 776	-	2 776	2 776
Ruza Sabanovic	4 589	2 432	621	7 642	4 738
Wenche Agerup	-	2 829	863	3 692	2 829
Albern Murty	5 091	4 942	2 346	12 379	8 787
Alexandra Reich	-	-	-	-	-
Berit Svendsen	31 750	3 204	217	35 171	9 931
Ingeborg Øfsthus	3 089	-	460	3 549	1 751
Irfan Wahab Khan ²⁾	5 675	-	-	5 675	7 042
Jesper Hansen	14 799	2 994	1 403	19 196	5 658
Lars Erik Tellmann	15 107	-	-	15 107	3 133
Lars-Åke Norling	26 904	3 932	(1)	30 835	9 806
Michael Foley	684	3 466	2 470	6 620	3 466
Patrik Hofbauer	14 573	3 363	4 134	22 070	8 644
Petter Børre Furberg	26 064	2 409	691	29 164	6 003
Sharad Mehrotra	3 445	3 047	1 822	8 314	6 204
Gunnar Sellæg	4 986	-	-	4 986	3 282

¹⁾ Inkluderer ikke aksjebeholdning for representanter som ikke var medlem av konsernledelsen per 31. desember 2016

²⁾ Aksjebeholdningen per 31. desember inkluderer faktiske aksjer ervervet i løpet av ansettelse utenfor nåværende arbeidsland. Bundet aksjebeholdning mottatt gjennom langtidsinsentivprogrammet er fantomaksjer på grunn av lokale krav i nåværende arbeidsland.

Aksjer i 2015

Navn	Aksjebeholdning per 1. januar / startdato for nye medlemmer	Innvilget	Nettoøkning/(salg)	Aksjebeholdning per 31. desember ¹⁾	Bundet aksjebeholdning per 31. desember
Sigve Brekke	101 870	2 585	832	105 287	17 326
Richard Aa	33 879	2 404	806	37 089	14 726
Morten Karlsen Sørby	81 712	-	-	81 712	17 229
Albern Murty	4 912	-	179	5 091	3 845
Berit Svendsen	29 454	2 080	216	31 750	12 508
Christopher Laska	8 164	-	(88)	8 076	7 952
Jesper Hansen ²⁾	8 386	-	6 413	14 799	5 173
Jon Erik Haug	21 311	2 072	(8 371)	15 012	10 900
Jon Gravråk	-	-	-	-	-
Lars-Åke Norling	26 778	-	125	26 904	11 398
Michael Foley	671	-	13	684	-
Ove Fredheim	12 935	-	137	13 072	7 833
Patrik Hofbauer	14 531	-	42	14 573	9 892
Petter Børre Furberg	25 929	-	135	26 064	6 165
Pål Wien Espen	43 842	2 143	325	46 310	11 864
Rajeev Sethi	4 056	-	263	4 319	3 095
Ruza Sabanovic	4 538	-	51	4 589	4 309
Sharad Mehrotra	3 377	-	69	3 445	3 157
Stein Erik Vellan	6 597	-	-	6 597	6 597
Vivek Sood	5 280	-	108	5 388	4 980
Wenche Agerup	-	-	-	-	-

¹⁾ Inkluderer ikke aksjebeholdning for representanter som ikke var medlem av konsernledelsen per 31. desember 2015.

²⁾ Beholdningen per 31. desember 2015 er korrigert fra 8.477 til 14.799.

Lån til ansatte

Sum lån til ansatte var 21 millioner kroner per 31. desember 2016 og 24 millioner kroner per 31. desember 2015.

Godtgjørelse til revisor

Tabellen nedenfor oppsummerer revisjonshonorar for 2016 og 2015 og påløpte honorarer for revisjonsrelaterte, skatterelaterte og andre tjenester i 2016 og 2015. Honorarene inkluderer både norske og utenlandske datterselskaper.

Beløp i millioner kroner eksklusiv merverdiavgift	Revisjon		Attestasjonstjenester		Skatterelaterte tjenester		Andre tjenester	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Telenor ASA	5,0	4,8	0,3	0,2	3,8	3,8	1,0	10,0
Andre konsernselskaper	30,0	33,2	2,9	2,7	5,1	2,9	16,6	13,8
Totalt konsernrevisor	35,0	38,0	3,1	2,9	8,9	6,7	17,6	23,8
Andre revisorer i datterselskap	0,4	0,4	0,2	0,1	-	-	-	-
Totalt	35,4	38,4	3,3	3,0	8,9	6,7	17,6	23,8

Revisjonshonorar inkluderer honorar knyttet til lovpålagt revisjon og finansiell revisjon. Andre attestasjonstjenester er primært knyttet til attestasjoner som følge av regler og lovgivning, knyttet til informasjonssystemer samt revisjoner, attestasjoner og avtalte kontrollhandlinger med rapportering til myndigheter og andre tredjeparter.

Honorar for skattetjenester knytter seg til skattebistand og redegjørelser for skatteregler og konsekvenser samt skattemessig due diligence i forbindelse med oppkjøp, salg og andre transaksjoner. Andre tjenester knytter seg primært til gjennomgang av prosesser/systemer/prosjekter/leverandører, finansiell due diligence og vurderinger i forbindelse med oppkjøp, salg og andre transaksjoner.

NOTE 35 **Antall aksjer, styrets fullmakter, aksjonærer m.v.**

Telenor ASA hadde per 31. desember 2016 en aksjekapital på 9.008.748.180 kroner fordelt på 1.501.458.030 ordinære aksjer pålydende 6 kroner. Det var ingen endringer i aksjekapitalen gjennom året. Alle aksjer har lik stemmerett og rett til utbytte. Per 31. desember 2016 hadde selskapet ingen egne aksjer.

Telenors ordinære generalforsamling i mai 2015 ga styret fullmakt til å erverve inntil 30.000.000 egne aksjer, tilsvarende inntil rundt 2 % av aksjekapitalen, med formål om innløsning. Fullmakten var gyldig frem til ordinær generalforsamling i mai 2016. Før generalforsamlingen inngikk Telenor en avtale med staten ved Nærings- og Fiskeridepartementet, som er den største aksjonæren i Telenor. Avtalen innebærer at staten er forpliktet, gjennom Nærings- og Fiskeridepartementets deltakelse og stemmegivning på Telenors generalforsamling, til å bidra til innløsning av en proporsjonal del av sine aksjer, slik at statens eierandel i Telenor forblir uforandret dersom Telenor erverver egne aksjer for sletting. Telenor kjøpte ingen egne aksjer under denne fullmakten i 2016.

Per 31. desember 2016 hadde Telenor ASA rundt 42.300 VPS-registrerte aksjonærer, sammenlignet med rundt 42.000 aksjonærer per 31. desember 2015.

De 20 største aksjonærene per 31. desember 2016 fra aksjonærregisteret ¹⁾

	Navn på aksjonær	Antall aksjer	%
1	Den norske stat, ved Nærings- og Fiskeridepartementet	810 264 928	53,97 %
2	Folketrygdfondet	73 941 191	4,92 %
3	State Street Bank And Trust Company (forvalterkonto)	41 069 175	2,74 %
4	Clearstream Banking S.A. (forvalterkonto)	24 136 002	1,61 %
5	State Street Bank And Trust Company (forvalterkonto)	22 045 142	1,47 %
6	State Street Bank And Trust Company (forvalterkonto)	15 593 357	1,04 %
7	The Northern Trust Company (forvalterkonto)	15 209 312	1,01 %
8	JPMmorgan Chase Bank, N.A., London (forvalterkonto)	14 644 443	0,98 %
9	JPMorgan Chase Bank, N.A., London (forvalterkonto)	14 208 563	0,95 %
10	State Street Bank And Trust Company (forvalterkonto)	13 492 361	0,90 %
11	State Street Bank And Trust Company (forvalterkonto)	12 312 214	0,82 %
12	The Northern Trust Company Ltd. (forvalterkonto)	11 110 453	0,74 %
13	JPMorgan Chase Bank, N.A., London (forvalterkonto)	8 121 468	0,54 %
14	The Bank Of New York Mellon (forvalterkonto)	7 866 148	0,52 %
15	The Bank Of New York Mellon N.V. (forvalterkonto)	7 142 053	0,48 %
16	State Street Bank And Trust Company (forvalterkonto)	7 140 919	0,48 %
17	KLP Aksjenorge Indeks	6 913 767	0,46 %
18	UBS Switzerland AG (forvalterkonto)	5 683 347	0,38 %
19	JPMorgan Chase Bank, N.A., London (forvalterkonto)	5 228 009	0,35 %
20	N S Life Insurance Company Ltd	5 177 692	0,34 %
	Sum aksjer 20 største aksjonærer	1 121 300 544	74,68 %
	Antall aksjer totalt	1 501 458 030	100,00%

De 20 største aksjonærene per 31. desember 2016, underliggende eiere ²⁾

	Navn på aksjonær	Antall aksjer	%
1	Den norske stat, ved Nærings- og Fiskeridepartementet	810 264 928	53,97 %
2	Folketrygdfondet	74 235 431	4,94 %
3	Lazard Asset Management, L.L.C.	31 126 657	2,07 %
4	Templeton Investment Counsel, L.L.C.	30 150 914	2,01 %
5	Deutsche Asset Management Investment GmbH	24 964 632	1,66 %
6	BlackRock Institutional Trust Company, N.A.	18 491 831	1,23 %
7	Thornburg Investment Management, Inc.	15 469 680	1,03 %
8	The Vanguard Group, Inc.	14 682 953	0,98 %
9	DNB Asset Management AS	14 351 855	0,96 %
10	KLP Forsikring	12 219 844	0,81 %
11	Storebrand Kapitalforvaltning AS	11 692 093	0,78 %
12	Alecta pensionsförsäkring, ömsesidigt	11 110 453	0,74 %
13	SAFE Investment Company Limited	10 531 617	0,70 %
14	Danske Capital (Norge)	9 313 986	0,62 %
15	State Street Global Advisors (US)	8 744 780	0,58 %
16	Nordea Funds Oy	8 399 136	0,56 %
17	Capfi Delen Asset Management	7 247 000	0,48 %
18	Acadian Asset Management LLC	6 797 787	0,45 %
19	Numeric Investors LLC	6 722 117	0,45 %
20	Pyrford International Limited	6 386 189	0,43 %
	Sum aksjer 20 største aksjonærer	1 132 903 883	75,45 %
	Antall aksjer totalt	1 501 458 030	100,00 %

¹⁾ Kilde: VPS aksjonærregister.

²⁾ Aksjonærlisten blir levert av Nasdaq Advisory Services og er fremskaffet gjennom analyse av informasjon om sluttinvestor- og fondsforvalter. Informasjonen er gitt på anmodning fremsatt til alle forvaltere av depotkonti registrert som aksjonærer i Telenors aksjonærregister. Til tross for at alle rimelige undersøkelser er foretatt for å verifisere all informasjon, kan verken Telenor eller Nasdaq Advisory Services garantere for at opplysningene er fullstendige.

NOTE 36 **Hendelser etter balansedagen**

Konsernet har den 23. februar 2017 inngått en avtale med Bharti Airtel Limited (Airtel) om at Airtel tar over Telenor India.

I henhold til avtalen vil Airtel og Telenor India fusjonere, og Airtel vil ta over Telenor India så snart alle nødvendige godkjenninger foreligger. Avtalen innebærer at Airtel vil ta over fremtidige frekvensavbetalinger og andre operasjonelle kontrakter, inkludert kontrakter for tårnleie.

Transaksjonen er avhengig av regulatorisk godkjenning, inkludert godkjenning fra det indiske telekomdepartementet (DoT) og indiske konkurransemyndigheter. Telenor vil beholde eksponeringen mot krav fra DoT relatert til perioden Telenor har eid virksomheten.

Transaksjonen forventes å bli gjennomført innen 12 måneder. I Telenor-konsernets finansielle rapportering vil Telenor India fra og med første kvartal i 2017 bli behandlet som holdt for salg og avvirket virksomhet.

I 2016 var Telenor Indias driftsinntekter 6,0 milliarder kroner og selskapets operasjonelle kontantstrøm var negativ med 0,4 milliarder kroner. Telenor har virksomhet i seks telekomsirklene i India (Andhra Pradesh, Bihar & Jharkhand, Gujarat, Maharashtra, UP East og UP West) og eier i tillegg frekvenser i Assam. Totale innregnede eiendeler og forpliktelser som vil inngå i transaksjonen med Airtel var henholdsvis 1,3 milliarder kroner og 3,7 milliarder kroner per 31. desember 2016. Refinansiering av Telenor India og innregning av garantiene relatert til kravene fra DoT per transaksjonsdatoen vil eliminere eventuelle gevinster som oppstår fra avregning av nettoeiendelene.

RESULTATREGNSKAP

Telenor ASA 1. januar – 31. desember

Beløp i millioner kroner	Note	2016	2015
Driftsinntekter	1	767	583
Driftskostnader			
Lønn og personalkostnader	2, 3	(845)	(800)
Andre driftskostnader	4	(1 145)	(1 039)
Av- og nedskrivninger	8	(46)	(43)
Sum driftskostnader		(2 036)	(1 882)
Driftsresultat		(1 269)	(1 299)
Finansinntekter og -kostnader			
Finansinntekter	6	8 324	8 590
Finanskostnader	6	(2 682)	(1 284)
Netto valutagevinster (tap)	6	2 931	(5 819)
Netto verdiendring finansielle instrumenter	6	349	320
Netto gevinst (tap og nedskrivninger) av finansielle eiendeler	6	(2 118)	37
Netto finansinntekter og -kostnader	6	6 804	1 844
Resultat før skatt		5 535	545
Inntektsskatt	7	(2 139)	(121)
Resultat etter skatt		3 396	424

OPPSTILLING AV TOTALRESULTAT

Telenor ASA 1. januar – 31. desember

Beløp i millioner kroner	Note	2016	2015
Resultat etter skatt		3 396	424
Øvrige resultatelementer			
Beløp reklassifisert fra øvrige resultatelementer til resultatet		-	(19)
Inntektsskatt		-	5
Sum av poster som kan reklassifiseres til resultatet senere		-	(14)
Estimatendringer knyttet til pensjoner		(53)	144
Inntektsskatt		13	(36)
Sum av poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet senere		(40)	108
Øvrige resultatelementer, netto etter skatt		(40)	94
Totalresultat		3 356	518

OPPSTILLING AV FINANSIELL STILLING

Telenor ASA per 31. desember

Beløp i millioner kroner

	Note	2016	2015
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Eiendel ved utsatt skatt	7	1 748	3 730
Goodwill		20	20
Immaterielle eiendeler	8	99	133
Varige driftsmidler		51	31
Aksjer i datterselskaper	16	99 754	100 117
Langsiktige rentebærende fordringer på konsernselskaper	15	9 042	12 282
Andre langsiktige finansielle eiendeler	9, 11	3 546	3 860
Sum anleggsmidler		114 260	120 173
Omløpsmidler			
Kundefordringer på konsernselskaper		461	498
Eksterne kundefordringer		3	4
Andre kortsiktige finansielle eiendeler	9, 11	1 402	1 101
Betalingsmidler og kortsiktige plasseringer	11	7 667	983
Sum omløpsmidler		9 533	2 586
Sum eiendeler		123 793	122 759
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital	10	39 078	46 979
Langsiktig rentebærende eksternt gjeld	11	36 836	48 808
Langsiktig ikke-rentebærende eksternt gjeld	11	3 197	3 587
Pensjonsforpliktelse	3	471	449
Andre forpliktelse		15	9
Sum langsiktig gjeld		40 519	52 853
Kortsiktig rentebærende gjeld til konsernselskaper	11, 15	18 496	18 824
Kortsiktig rentebærende eksternt gjeld	11	9 102	14
Trekk på konsernkonto	11	13 017	1 542
Kortsiktig ikke-rentebærende gjeld til konsernselskaper	11, 12	58	141
Kortsiktig ikke-rentebærende eksternt gjeld	11, 12	3 523	2 406
Sum kortsiktig gjeld		44 196	22 927
Sum egenkapital og gjeld		123 793	122 759

Fornebu, 14. mars 2017

Gunn Wærsted
Styreleder

Dag J. Opedal
Nestleder

Jon Erik Reinhardsen
Styremedlem

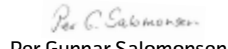

Jacob Agraou
Styremedlem

Siri Beate Hatlen
Styremedlem

Sally Davis
Styremedlem

Ashok Vaswani
Styremedlem

Regi Aalstad
Styremedlem

Per Gunnar Salomonsen
Styremedlem

Ase Selvfjord
Styremedlem

Harald Stavn
Styremedlem

Sigve Brekke
Konsernsjef

OPPSTILLING AV KONTANTSTRØMMER

Telenor ASA 1. januar – 31. desember

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Resultat før skatt	5 535	545
Netto (gevinst) tap, nedskrivninger og endring virkelig verdi finansielle eiendeler og gjeld	1 769	(357)
Av- og nedskrivninger	46	43
Netto valuta (gevinst) tap ikke relatert til operasjonelle aktiviteter	(1 981)	5 903
Netto endring i påløpte ikke betalte renter til/fra konsernselskaper	(87)	(58)
Endring i avsetning for garantiansvar og regresskrav	1 307	-
Innbetalinger av renter	103	140
Utbetalinger av renter	(1 047)	(1 002)
Netto endring i andre tidsavgrensingsposter	330	(439)
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	5 975	4 775
Innbetalinger ved avgang av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	-	7
Utbetalinger ved tilgang varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	(33)	(10)
Utbetalinger ved tilgang og kapitalendringer datterselskaper	(1 636)	(1 295)
Innbetalinger ved avgang av andre investeringer	-	15
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(1 669)	(1 283)
Innbetalinger ved opptak av gjeld	7 240	1 426
Utbetalinger ved tilbakebetaling av gjeld	(7 285)	(2 396)
Netto endring konserninterne trekkrettigheter	2 675	8 360
Utbetaling av utbytte til aksjonærer i Telenor ASA	(11 246)	(10 724)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	(8 616)	(3 334)
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter	(481)	(290)
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	(4 791)	(132)
Kontanter og kontantekvivalenter per 1. januar	(559)	(427)
Kontanter og kontantekvivalenter per 31. desember	(5 350)	(559)
Spesifisering av kontanter og kontantekvivalenter		
Betalingsmidler og kortsiktige plasseringer	7 667	983
Trekk på konsernkonto	(13 017)	(1 542)
Kontanter og kontantekvivalenter per 31. desember	(5 350)	(559)

OPPSTILLING AV ENDRINGER I EGENKAPITAL

Telenor ASA per 31. desember 2015 og 2016

Beløp i millioner kroner (unntatt antall aksjer)	Antall aksjer	Aksje- kapital	Overkurs	Estimat- endringer pensjoner	Annen egen- kapital	Tilbakeholdt overskudd	Total egen- kapital
Egenkapital per 1. januar 2015	1 501 458 030	9 009	69	(9)	(2 604)	50 950	57 415
Resultat etter skatt for perioden	-	-	-	-	-	424	424
Øvrige resultatelementer for perioden	-	-	-	108	(14)	-	94
Totalresultat				108	(14)	424	518
Utbytte	-	-	-	-	-	(10 959)	(10 959)
Kostnad for aksjebasert godtgjørelse	-	-	-	-	5	-	5
Egenkapital per 31. desember 2015	1 501 458 030	9 009	69	99	(2 613)	40 415	46 979
Resultat etter skatt for perioden	-	-	-	-	-	3 396	3 396
Øvrige resultatelementer for perioden	-	-	-	(40)	-	-	(40)
Totalresultat				(40)		3 396	3 356
Utbytte	-	-	-	-	-	(11 261)	(11 261)
Kostnad for aksjebasert godtgjørelse	-	-	-	-	4	-	4
Egenkapital per 31. desember 2016	1 501 458 030	9 009	69	59	(2 609)	32 550	39 078

NOTER TIL REGNSKAPET

Telenor ASA

Innhold noter

1	Generell informasjon og sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper	9	Andre finansielle eiendeler
2	Lønn og personalkostnader	10	Egenkapital og utbytte
3	Pensjonsforpliktelser	11	Finansielle instrumenter og risikostyring
4	Andre driftskostnader	12	Kortsiktig ikke rentebærende gjeld
5	Utgifter til forskning og utvikling	13	Garantiansvar
6	Finansinntekter og -kostnader	14	Kontraktsforpliktelser
7	Skatter	15	Nærstående parter
8	Immaterielle eiendeler	16	Aksjer i datterselskaper

NOTE 1 Generell informasjon og sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper

Telenor ASA er et holdingselskap og inkluderer konsernledelse, konsernfunksjoner, forskning og utvikling og konsernets internbank (Group Treasury).

Selskapsregnskapet er utarbeidet i samsvar med Internasjonale regnskapsprinsipper (IFRS) i henhold til Regnskapsloven § 3– 9 og Forskrift om forenklet anvendelse av IFRS fastsatt av Finansdepartementet 21. januar 2008.

Telenor ASA sine vesentlige regnskapsprinsipper er konsistente med regnskapsprinsippene i konsernet, beskrevet i note 2 i konsernregnskapet. Det er beskrevet nedenfor der notene for morselskapet er vesentlig annerledes enn konsernet. I alle andre tilfeller henvises det til noter til konsernregnskapet.

Telenor ASA benytter indirekte metode for oppstillingen av kontantstrømmer. Kontanter og kontantekvivalenter består av betalingsmidler, kortsiktige plasseringer og trekk på konsernkonto. Netto endring konserninterne trekkrettigheter er utlån og plasseringer med høy omløpshastighet, og er presentert netto.

Driftsinntekter består i hovedsak av salg av konserntjenester til andre konsernselskaper, salg av forsknings- og utviklingstjenester og salg av andre konsulenttjenester. Kjøp fra andre konsernselskaper omfatter i hovedsak konsulentkostnader i forbindelse med konsernprosjekter, husleie, IT-drift og vedlikehold.

Telenor ASA utfører store deler av den eksterne finansieringen av konsernet, og yter lån til og mottar plasseringer fra konsernselskaper. Se note 27 til konsernregnskapet.

Aksjer i datterselskaper og lån til datterselskaper er vurdert til det laveste av virkelig verdi og historisk kost. Eventuelle nedskrivninger og reversering av nedskrivninger er klassifisert som netto gevinst (tap og nedskrivninger) på finansielle eiendeler i resultatregnskapet.

NOTE 2 Lønn og personalkostnader

Administrerende direktør og styret for Telenor ASA tilsvarer konsernsjef og konsernstyret. Opplysninger om ytelser til styret, ledende ansatte og revisor finnes i note 34 til konsernregnskapet.

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Lønn, feriepenger m.v.	(597)	(566)
Arbeidsgiveravgift	(88)	(84)
Pensjonskostnad inkludert arbeidsgiveravgift (note 3)	(73)	(82)
Aksjebasert betaling ¹⁾	(26)	(24)
Andre personalkostnader	(61)	(44)
Sum lønn og personalkostnader	(845)	(800)
Gjennomsnittlig antall årsverk	521	503

¹⁾ Aksjebasert betaling er kostnader relatert til Telenors aksjeprogram for ansatte og langsiktig incentivordning (LTI) for ledere og nøkkelpersoner.

NOTE 3 Pensjonsforpliktelser

Telenor ASA er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapet har en obligatorisk tjenstepensjon som tilfredsstillende lovkravene.

Endring i ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler

Beløp i millioner kroner	2016			2015		
	Ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	Virkelig verdi pensjonsmidler	Netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	Ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	Virkelig verdi pensjonsmidler	Netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse
Per 1. januar	(1 254)	805	(449)	(1 278)	728	(550)
Pensjonskostnad	(37)	-	(37)	(45)	-	(45)
Netto rentekostnad	(33)	22	(11)	(28)	16	(12)
Delsum innregnet i resultatregnskapet	(70)	22	(48)	(73)	16	(57)
Avkastning på pensjonsmidler (eks. netto rentekostnad i resultatregnskapet)	-	21	21	-	63	63
Aktuarmessige endringer knyttet til finansielle forutsetninger	(22)	-	(22)	145	-	145
Erfaringsbaserte endringer	(51)	-	(51)	(64)	-	(64)
Delsum innregnet i øvrige resultatelementer	(73)	21	(53)	81	63	144
Tilgang og avgang ved virksomhetssammenslutninger	(20)	9	(11)	(65)	(1)	(66)
Premieinnbetaling	-	62	62	-	70	70
Utbetaling av ytelser/fripoliser	84	(57)	27	81	(71)	10
Per 31. desember	(1 333)	862	(471)	(1 254)	805	(449)

Forventet premieinnbetaling til Telenor Pensjonskasse for 2017 er 66 millioner kroner.

171 ansatte er dekket gjennom ytelsesplanen i Telenor Pensjonskasse. Telenor Pensjonskasse utbetaler pensjon til 381 personer.

Pensjonskostnader

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Pensjonskostnader	(44)	(57)
Engangseffekt som følge av nedbemanninger	7	12
Netto rentekostnader	(11)	(12)
Innskuddsbaserte pensjonsplaner	(29)	(25)
Totale pensjonskostnader innregnet i resultatregnskapet	(77)	(82)
Hvorav ført som annen kostnad (note 4)	7	12
Hvorav ført som pensjonskostnad (note 2)	(73)	(82)
Hvorav ført som netto rentekostnader (note 6)	(11)	(12)

NOTE 4 Andre driftskostnader

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Driftskostnader relatert til landkontorer og felles økonomi-, regnskap- og personaltjenester	(258)	(306)
Kostnader til lokaler, biler, kontorutstyr, drift og vedlikehold	(140)	(143)
Markedsføring, reklame og salgsprovisjoner	(92)	(58)
Lisenskostnader på software	(57)	(85)
Kostnader til nedbemanning og tapskontrakter	(44)	(35)
Andre driftskostnader ¹⁾	(554)	(412)
Sum andre driftskostnader	(1 145)	(1 039)

¹⁾ Andre driftskostnader er hovedsakelig knyttet til ivaretagelse av eierinteresser og til vurdering av nye markedsmuligheter. I tillegg inngår revisjonshonorar og andre honorarer til revisor, se note 34 til konsernregnskapet.

NOTE 5 Utgifter til forskning og utvikling

Utgifter til forskning og utvikling innregnet som kostnad i Telenor ASA utgjorde 240 millioner kroner i 2016 og 246 millioner kroner i 2015. Forskning og utviklingsarbeid er relatert til utvikling av ny teknologi og sikrer full utnyttelse av eksisterende teknologi og nett.

NOTE 6 Finansinntekter og kostnader

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Renteinntekter fra konsernselskaper	171	181
Konsernbidrag og utbytte mottatt fra datterselskaper ¹⁾	8 060	8 308
Andre finansinntekter	35	40
Andre finansinntekter fra konsernselskaper ²⁾	58	61
Sum finansinntekter	8 324	8 590
Rentekostnader til konsernselskaper	(103)	(144)
Eksterne rentekostnader	(1 217)	(1 095)
Tap på garantistillelser og regresskrav mot datterselskaper	(1 307)	-
Andre finanskostnader	(55)	(45)
Sum finanskostnader	(2 682)	(1 284)
Valutagevinster	3 106	474
Valutatap	(175)	(6 293)
Netto valutagevinst	2 931	(5 819)
Netto verdiendring finansielle instrumenter	190	239
Netto verdiendring av sikringsinstrumenter og sikringsobjekter	159	81
Netto verdiendring finansielle instrumenter	349	320
Nedskrivning og tap på lån til konsernselskaper	(119)	37
Nedskrivning aksjer i datterselskaper	(1 999)	-
Netto gevinst (tap og nedskrivninger) av finansielle eiendeler ³⁾	(2 118)	37
Netto finansinntekter og kostnader	6 804	1 844

¹⁾ Telenor ASA fører mottatt konsernbidrag og utbytte fra datterselskaper som finansinntekt i det året det vedtas av generalforsamlingen i relevante selskap og Telenor ASA får rett til konsernbidraget og utbytte. I 2016 mottok og innregnet Telenor ASA 6,8 milliarder kroner i skattepliktig konsernbidrag for inntektsåret 2015. I tillegg er det mottatt konsernbidrag på 1,3 milliarder kroner uten skatteeffekt for inntektsåret 2015. I 2015 mottok og innregnet Telenor ASA 7,2 milliarder kroner i skattepliktig konsernbidrag for inntektsåret 2014 og 1,1 milliarder kroner i ekstraordinært utbytte. Konsernbidrag for inntektsåret 2016 er beregnet til 4,8 milliarder kroner og vil bli inntektsført i 2017.

²⁾ Andre finansinntekter fra konsernselskaper er i hovedsak provisjon for garantier, se note 13.

³⁾ Telenor ASA har nedskrevet aksjene i Telenor GTI AS med 2,0 milliarder kroner. Nedskrivningen skyldes datterselskapets avsetning til tap på utlån til Telewings Communications Services Private Ltd i India. Det er videre foretatt avsetning til tap på garantiinntekter fra Telenor India med 119 millioner kroner.

NOTE 7 Skatter

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Resultat før skatt	5 535	545
Årets betalbare skatt	(4)	-
Betalt kildeskatt	-	(6)
Avklaring av skattesaker og justering i beregnet betalbar skatt tidligere år	(138)	38
Endring i utsatt skatt	(1 997)	(153)
Sum inntektsskatt	(2 139)	(121)
Beregning av årets skattegrunnlag:		
Resultat før skatt	5 535	545
Effekt av øvrige resultatelementer og skattefrie overføringer	(53)	85
Ikke-fradragsberettigede kostnader og skattefrie inntekter	3 338	(52)
Konsernbidrag tidligere år	(6 760)	(7 158)
Utbytte, skattefritt	-	(1 150)
Konsernbidrag tidligere år, skattefritt	(1 300)	-
Endring i midlertidige forskjeller	(530)	700
Konsernbidrag inneværende år	4 750	6 738
Korreksjon av fremførbart underskudd fra tidligere år	159	82
Fremførbart underskudd (utnyttet i år)	(5 123)	210
Årets grunnlag betalbar skatt	16	-
Betalbar skatt 25 % av årets skattegrunnlag	4	-
Avstemming av inntektsskatt		
Forventet skattekostnad (25 % av resultat før skatt)	(1 384)	(147)
Skatteeffekt av Ikke-fradragsberettigede kostnader og skattefrie inntekter	(835)	14
Skatteeffekt av mottatt skattefritt konsernbidrag	325	-
Skatteeffekt av mottatt skattefritt utbytte	-	311
Betalt kildeskatt i løpet av året benyttet til inntektsfradrag	-	(6)
Avklaring og justering av skattesaker	(138)	39
Annet	(42)	(30)
Endring som følge av endret skattesats	(66)	(301)
Sum inntektsskatt	(2 139)	(121)
Effektiv skattesats i %	38,64 %	22,16 %

Beløp i millioner kroner	2016	2015	Changes
Midlertidige forskjeller per 31. desember:			
Anleggsmidler	22	36	(14)
Renteelementet i forbindelse med virkelig verdi-sikring av gjeld	(1 241)	(1 427)	186
Øvrige derivater	(482)	(857)	375
Tap på garantiansvar	(280)	(280)	-
Andre avsetninger for forpliktelse	(34)	(39)	5
Netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse innregnet i oppstilling av finansiell stilling	(471)	(449)	(22)
Konsernbidrag	(4 750)	(6 738)	1 988
Fremførbart kreditfradrag	(46)	(44)	(2)
Underskudd til fremføring	-	(5 123)	5 123
Sum midlertidige forskjeller per 31. desember	(7 282)	(14 921)	7 639
Skattesats	24 %	25 %	
Sum netto eiendel ved utsatt skatt	1 748	3 730	(1 983)

Endringer netto eiendel ved utsatt skatt:

Effekt etter forskrift om konserninterne overføringer	1
Ført mot øvrige resultatelementer ¹⁾	13
Ført mot resultat	(1 997)

Den alminnelige skattesatsen i Norge er endret fra 25 % til 24 % med virkning fra 1. januar 2017.

¹⁾ Utsatt skatt innregnet i øvrige resultatelementer er hovedsakelig relatert til skatt på verdiendring derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter i kontantstrømsikring, og til revidering av ytelsesbaserte pensjonsplaner. Øvrige resultatelementer presenteres brutto i totalresultatet med tilhørende skatteeffekt på egen linje.

Ikke fradragsberettigede kostnader på 3 338 millioner kroner er hovedsakelig knyttet til avsetning for tap på garantier for gjeld i Telenor India, og til nedskrivning av aksjer i Telenor GTI AS knyttet til avsetning for tap på utlån til Telenor India.

Justering av skattesaker i 2016 med 138 millioner kroner gjelder vedtak fra det norske skattekontoret som øker skattemessig inntekt i Telenor ASA for inntektsåret 2008, som er påklaget. Korreksjon i 2016 av fremførbart underskudd for tidligere år med 159 millioner kroner gjelder primært endringer i mottatt konsernbidrag med skattemessig effekt for Telenor ASA etter at skattemessig inntekt i andre konsernselskaper har blitt endret ved vedtak fra skattekontoret, som også er påklaget.

Justering av skattesaker i 2015 var relatert til beregnet inntekt for lisensiering av varemerket Telenor til utenlandske datterselskaper. I 2014 økte det norske skattekontoret Telenor ASA sin skattepliktige inntekt med 139 millioner kroner for perioden 2010 – 2012, og det ble i 2014 avsatt betalbar skatt med 39 millioner kroner. I 2015 reduserte skatteklagnemnda skattepliktig inntekt med 53 millioner kroner sammenlignet med skattekontorets tidligere vedtak. Den endelige revurderte skattepliktige inntekten for alle årene ble innarbeidet ved ligningen for 2015. Det innebærer at avsetningen for betalbar skatt på 39 millioner kroner ble tilbakeført og det fremførbare underskuddet fra tidligere år ble redusert med 86 millioner kroner i 2015.

I 2012 innregnet Telenor ASA tap på fordringer mot Unitech Wireless etter at Telenor ASA hadde innfridd sitt garantiansvar på 10,6 milliarder kroner for all rentebærende gjeld i Unitech Wireless. En eiendel ved utsatt skatt på 2,5 milliarder kroner ble innregnet. I 2013 ble virksomhetsoverdragelsen fra Unitech Wireless til Telenor India gjennomført, og Telenor ASA fradragsførte 9,3 milliarder kroner som skattemessig tap på fordringer i selvangivelsen.

NOTE 8 Immaterielle eiendeler**2016**

Beløp i millioner kroner	Anskaffelseskost per 1. januar	Tilgang	Avgang	Årets av- og nedskrivninger	Akkumulerte av- og nedskrivninger	Regnskapsført verdi per 31. desember
Lisenser og rettigheter (12–15 år)	333	-	-	(29)	(244)	89
Software - kjøpt (5 år)	434	1	(6)	(6)	(427)	2
Anlegg under utførelse	8	-	-	-	-	8
Sum immaterielle eiendeler	775	1	(6)	(35)	(671)	99

2015

Beløp i millioner kroner	Anskaffelseskost per 1. januar	Tilgang	Avgang	Årets av- og nedskrivninger	Akkumulerte av- og nedskrivninger	Regnskapsført verdi per 31. desember
Lisenser og rettigheter (12–15 år)	333	-	-	(29)	(215)	118
Software - kjøpt (5 år)	434	-	-	(9)	(427)	7
Anlegg under utførelse	8	-	-	-	-	8
Sum immaterielle eiendeler	775	-	-	(38)	(642)	133

NOTE 9 Andre finansielle eiendeler

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Egenkapitalinnskudd i Telenor Pensjonskasse ¹⁾	298	298
Finansielle derivater	877	1 028
Virkelig verdi av sikringsinstrumenter	2 074	2 512
Andre finansielle eiendeler eksterne	297	22
Sum andre langsiktige finansielle eiendeler	3 546	3 860
Kortsiktig rentebærende fordring	255	-
Kortsiktig rentebærende fordring på konsernselskaper	301	301
Kortsiktig rentefri fordring på konsernselskaper	340	345
Andre kortsiktige finansielle eiendeler eksterne	506	455
Sum andre kortsiktige finansielle eiendeler	1 402	1 101

¹⁾ Den regnskapsførte verdien i oppstilling av finansiell stilling er oppført til kostpris, som anses å være tilsvarende markedsverdien. Telenor ASA innehar hele den innskutte kjernekapitalen i pensjonskassen. Egenkapitalinnskuddet i Telenor Pensjonskasse er klassifisert som eiendeler tilgjengelig for salg.

NOTE 10 Egenkapital og utbytte

Fordeling av egenkapital og bevegelser de siste 2 årene fremgår av egen oversikt, se oppstilling av endringer i egenkapital. Aksjenes pålydende er 6 kroner. Per 31. desember 2016 hadde Telenor ASA ingen egne aksjer.

Utbytte – Utbetalt og foreslått

	2016	2015
Utbytte per aksje i kroner – utbetalt	7,50	7,30
Utbytte per aksje i kroner – foreslått av styret	7,80	7,50

I 2016 har 11,3 milliarder kroner i utbytte blitt belastet egenkapitalen (11,0 milliarder kroner i 2015), hvorav 11,0 milliarder kroner er utbetalt (10,7 milliarder kroner i 2015) og 0,3 milliarder kroner er oppført som gjeld knyttet til kildeskatt per 31. desember 2016 (0,3 milliarder kroner per 31. desember 2015).

I forhold til 2016 vil Telenors styre på generalforsamlingen den 10. mai 2017 foreslå et utbytte på 7,80 kroner per aksje (11,7 milliarder kroner). Utbyttet vil deles ut i to transjer på 4,30 kroner og 3,50 kroner per aksje for utbetaling i henholdsvis mai og november 2017.

NOTE 11 Finansielle instrumenter og risikostyring

Risikostyring

Telenor ASAs finansavdeling er ansvarlig for selskapets aktiviteter knyttet til finansiell risikostyring herunder likviditetsrisiko, renterisiko, valutarisiko, kredittrisiko og kapitalstyring. Virksomheten i finansavdelingen utføres innenfor et rammeverk av policy og prosedyrer vedtatt av styret i Telenor ASA.

Telenor ASA utsteder gjeld i det norske og utenlandske kapitalmarkedet hovedsakelig gjennom sertifikater og obligasjoner. I tillegg har Telenor ASA etablert kommitterte syndikerte kredittfasiliteter på 2,0 milliarder euro med forfall i 2020 og 0,8 milliarder euro med forfall i 2017.

Finansiering av konsernets aktiviteter innebærer at Telenor ASA er eksponert for renterisiko på renteinntekter og rentekostnader innregnet i resultatet som følge av rentendringer i markedet. Endringer i markedsrentene påvirker også virkelig verdi av eiendeler og gjeld.

Telenor ASA er eksponert for valutarisiko for endringer i verdien på norske kroner relativt til andre valutaer som følge av låneopptak i andre valutaer enn norske kroner. Nettoinvesteringssikringer opprettes for å sammenstille valutaendringer på gjeldsinstrumenter med valutaendringer på investeringer i utlandet.

Selskapet har kredittrisiko knyttet til fordringer og finansielle instrumenter med positiv verdi mot eksterne og andre selskaper i konsernet.

Telenor ASA anvender derivater slik som valutaterminkontrakter og fremtidige rentebytteavtaler til å styre sin risikoeksponering knyttet til endringer i valuta og renter. Alle derivatkontrakter blir vurdert til virkelig verdi med endringer regnskapsført over resultatregnskapet. Dette gjelder også derivatkontrakter holdt mot konsernselskap. Dersom regnskapsmessig sikring blir benyttet vil endringer i virkelig verdi av derivater kunne bli ført som øvrige resultatелеmter som en del av totalresultatet.

Se også note 2 'Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper' og note 28 'Finansiell risikostyring' til konsernregnskapet hvor finansiell risiko og regnskapsmessig behandling av finansielle instrumenter er utdypet.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter

Prinsipper for beregning av virkelig verdi

De finansielle instrumentene som er innregnet i Telenor ASAs regnskap er gruppert i klasser og kategorier som er beskrevet under, basert på instrumentenes egenskaper. Estimerte virkelige verdier av konsernets finansielle instrumenter er basert på markedspriser og verdsettelsesmetoder som beskrevet nedenfor.

Verdsettelseshierarkiet

Telenor ASA måler virkelig verdi av finansielle instrumenter i kategoriene Virkelig verdi over resultatet og Tilgjengelig for salg ut fra et verdsettelseshierarki med følgende nivåer.

- Nivå 1:** Noterte kurser fra aktive markeder for identiske finansielle instrumenter.
Nivå 2: Annen observerbar innputt enn den som benyttes på nivå 1 som er observerbar for eiendelen eller forpliktelsen, enten direkte (priser) eller indirekte (utledet fra priser).
Nivå 3: Innputt for eiendeler eller forpliktelser som ikke baseres på observerbare markedsdata (ikke observerbar innputt).

Rentebærende gjeld

Virkelig verdi av rentebærende gjeld er basert på observerte priser hvor tilgjengelig. Verdien av rentebærende gjeld som ikke handles i aktive markeder er beregnet ved å benytte rentekurver som inneholder estimater på Telenor ASAs kredittmargin. Denne kredittkurven er ekstrapolert ut fra indikative priser ved opptak av gjeld med ulike løpetider utstedt av Telenor ASA. Rentekurvene er interpolert fra plasserings- og swaprenter som er observerbare i markedet for ulike valutaer og forfallstidspunkter.

Kundefordringer og andre finansielle anleggs- og omløpsmidler

For kundefordringer og andre kortsiktige fordringer er nominell verdi, justert for tapsavsetninger, vurdert til å være en rimelig tilnærming til virkelig verdi. Effekten av å ikke diskontere anses uvesentlig for denne klassen av finansielle instrumenter.

Egenkapitalinstrumenter

Virkelige verdier for børsnoterte aksjer er basert på noterte kurser ved rapporteringsperiodens slutt. Virkelig verdi av unoterte aksjer er beregnet ved hjelp av aksepterte verdsettelsesmetoder, eller målt til opprinnelig kostnad dersom investeringen ikke har kursnotering i et aktivt marked og virkelig verdi ikke kan bli målt pålitelig.

Leverandørgjeld og andre ikke-rentebærende finansielle forpliktelser

For leverandørgjeld og andre ikke rentebærende finansielle forpliktelser er nominell verdi vurdert til å være en rimelig tilnærming til virkelig verdi. Effekten av å ikke diskontere anses uvesentlig for denne klassen av finansielle instrumenter.

Kontanter og kontantekvivalenter

Virkelig verdi for denne klassen av finansielle instrumenter anses lik nominell verdi.

Derivater

Virkelige verdier av valutabytteavtaler, terminkontrakter i valuta og rentebytteavtaler er estimert basert på nåverdien av framtidige kontantstrømmer, beregnet ved bruk av swaprenter og valutakurser per 31. desember 2016 og per 31. desember 2015.

Tabellene under viser forfallsprofilen til Telenor ASAs gjeld i nominelle verdier:

2016

Beløp i millioner kroner	Regnskapsført beløp	Total per 31. desember 2016	2017	2018-2020	2021-2025	2026->
Rentebærende gjeld						
Obligasjons- og sertifikatlån	45 879	44 766	9 086	19 779	15 901	-
Annen rentebærende gjeld	59	59	-	59	-	-
Sum rentebærende gjeld eksterne	45 938	44 825	9 086	19 838	15 901	-
Rentebærende gjeld til konsernselskaper						
Rentebærende gjeld til konsernselskaper	18 496	18 496	18 496	-	-	-
Trekk på konsernkonto	13 017	13 017	-	-	-	13 017
Sum rentebærende gjeld til konsernselskaper	31 513	31 513	18 496	-	-	13 017
Ikke-rentebærende gjeld						
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld eksterne	1 013	1 013	1 013	-	-	-
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld til konsernselskaper	58	58	58	-	-	-
Annen langsiktig ikke-rentebærende gjeld	628	628	628	-	-	-
Langsiktig gjeld finansielle derivater	3 197	3 197	-	1 914	1 283	-
Sum ikke-rentebærende gjeld	4 896	4 896	1 699	1 914	1 283	-
Sum	82 347	81 234	29 281	21 752	17 184	13 017
Fremtidige rentebetalinger						
Fremtidige rentebetalinger	-	4 602	1 015	2 204	1 383	-
Sum inkludert fremtidige rentebetalinger	82 347	85 836	30 296	23 955	18 567	13 017

2015

Beløp i millioner kroner	Regnskapsført beløp	Total per 31. desember 2015	2016	2017-2019	2020-2024	2025->
Rentebærende gjeld						
Obligasjons- og sertifikatlån	48 582	47 323	-	23 275	17 795	6 252
Annen rentebærende gjeld	240	240	14	226	-	-
Sum rentebærende gjeld eksterne	48 822	47 563	14	23 501	17 795	6 252
Rentebærende gjeld til konsernselskaper	18 824	18 824	18 824	-	-	-
Trekk på konsernkonto	1 542	1 542	-	-	-	1 542
Sum rentebærende gjeld til konsernselskaper	20 366	20 366	18 824	-	-	1 542
Ikke-rentebærende gjeld						
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld eksterne	1 002	1 002	1 002	-	-	-
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld til konsernselskaper	136	136	136	-	-	-
Annen langsiktig ikke-rentebærende gjeld	446	446	446	-	-	-
Langsiktig gjeld finansielle derivater	4 550	4 550	963	1 900	1 678	9
Sum ikke-rentebærende gjeld	6 134	6 134	2 547	1 900	1 678	9
Sum	75 322	74 063	21 385	25 401	19 474	7 803
Fremtidige rentebetaling	-	5 805	1 058	2 594	2 043	110
Sum inkludert fremtidige rentebetaling	75 322	79 868	22 443	27 995	21 517	7 913

Det henvises til note 27 i konsernregnskapet for ytterligere informasjon knyttet til Telenor ASAs rentebærende gjeld.

NOTE 12 Kortsiktig ikke rentebærende gjeld

Beløp i millioner kroner	Kategori	2016	2015
Leverandørgjeld og påløpte kostnader til konsernselskaper	FFAK ¹⁾	58	136
Finansielle derivater konsernselskaper	VVOR ²⁾	-	5
Kortsiktig ikke rentebærende gjeld til konsernselskaper		58	141
Leverandørgjeld og påløpte kostnader til eksterne	FFAK	1 013	1 002
Offentlige avgifter, skattetrekk, feriepenge og lignende	IF ³⁾	123	106
Betalbar skatt	IF	144	-
Finansielle derivater	VVOR	575	958
Annen kortsiktig gjeld ⁴⁾	FFAK	1 668	340
Kortsiktig ikke rentebærende gjeld til eksterne		3 523	2 406

¹⁾ FFAK: Finansielle forpliktelser til amortisert kost.

²⁾ VVOR: Virkelig verdi over resultatet.

³⁾ IF: Ikke-finansielle eiendeler og forpliktelser.

⁴⁾ Annen kortsiktig gjeld inkluderer 250 millioner kroner i trukket kildeskatt på utbetalt utbytte, og ble betalt i januar 2017 (235 millioner kroner for 2015, utbetalt i januar 2016) og 1,3 milliarder kroner knyttet til en garanti utstedt av Telenor ASA på vegne av Telenor India.

NOTE 13 Garantiansvar

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Garantiansvar	6 020	6 197

Garantiforpliktelser består av ikke regnskapsførte garantiansvar utstedt av Telenor ASA. Garantiansvaret består hovedsakelig av morselskapsgarantier avgitt av Telenor ASA på vegne av datterselskaper. Per 31. desember 2016 er 4,0 milliarder kroner knyttet til Telenor India.

Telenor ASA har i 2016 innregnet en forpliktelse tilsvarende 1,3 milliarder kroner relatert til garantier utstedt som sikkerhet for Telenor Indias bankgaranti-fasiliteter. Disse garantiene er lagt til i garantiforpliktelser for 2015 med 1,6 milliarder kroner.

I forbindelse med tildeling av lisens i Myanmar ble en ytelsesobligasjon på 1,3 milliarder kroner (1,6 milliarder kroner per 31. desember 2015) utstedt til myndighetene i Myanmar som en garanti for forpliktelser knyttet til dekning og tjenestekvalitet fram til 2019.

Kjøpte bankgarantier er ikke inkludert i tabellen.

NOTE 14 Kontraktsforpliktelser

Telenor ASA terminerte leasingavtaler for biler i 2015, og har ingen fremtidige kontraktsforpliktelser ved utgangen av 2016.

NOTE 15 Nærstående parter

Telenor ASAs transaksjoner med selskapets hovedaksjonær, Den Norske Stat v/ Nærings- og Fiskeridepartementet, er omtalt i note 32 i konsernregnskapet.

Telenor ASA's øvrige nærstående parter er hovedsakelig datterselskaper i konsernet. Telenor ASA selger og kjøper tjenester fra disse selskapene, se nærmere beskrivelse i note 1, samt yter lån til og mottar innskudd fra selskapene. Konsernselskaper hvor eierandelen er over 90 % inngår i Telenor ASA's konsernkontoordning og internbank, med mindre det finnes regulatoriske hindringer. Gjennom internbanken kan selskapene få lån, plassere overskuddslikviditet og gjøre valutavekslinger.

I tillegg mottar Telenor ASA konsernbidrag og utbytte som innregnes som finansinntekt, jfr. Note 6. Konsernbidrag og utbytte innregnet i 2016 og 2015 på henholdsvis 8.060 millioner kroner og 8.308 millioner kroner kommer fra selskaper innenfor Øvrig virksomhet.

Salg og kjøp av tjenester, fordringer og gjeld

Beløp i millioner kroner	2016				2015			
	Salg	Kjøp	Fordringer	Gjeld	Salg	Kjøp	Fordringer	Gjeld
Datterselskaper								
Norge	187	41	50	10	178	32	57	7
Sverige	80	8	22	1	56	9	17	7
Danmark	35	8	15	-	32	5	13	1
Ungarn	33	4	11	2	29	4	10	2
Serbia	23	-	32	-	24	1	32	1
Bulgaria	25	1	15	1	26	1	15	-
Montenegro	5	1	2	-	4	-	5	-
dtac - Thailand	67	-	66	10	54	-	98	14
Digi - Malaysia	61	2	95	-	31	2	104	1
Grameenphone - Bangladesh	31	-	146	2	8	-	108	1
Pakistan	46	2	45	1	38	-	13	4
India	53	1	103	1	24	2	63	2
Broadcast	21	-	7	-	20	-	7	-
Myanmar	53	-	28	-	17	1	21	5
Øvrig virksomhet	36	535	415	30	28	456	478	91
Sum	756	603	1 052	58	569	513	1 041	136

Finansielle transaksjoner, fordringer og gjeld

Beløp i millioner kroner	2016				2015			
	Finansinntekt	Finanskostnad	Fordringer	Gjeld	Finansinntekt	Finanskostnad	Fordringer	Gjeld
Datterselskaper								
Norge	100	81	5 516	12 047	84	97	3 693	10 168
Sverige	12	-	985	947	18	-	952	1 527
Danmark	25	-	1 965	615	43	-	4 582	102
Ungarn	1	6	54	124	7	10	1 537	2 069
Montenegro	-	-	67	-	-	-	-	849
Broadcast	11	16	453	2 268	36	35	1 519	2 444
India	-	-	-	-	60	16	-	-
Myanmar	11	-	-	-	12	-	-	-
Øvrig virksomhet	1	1	1	2 495	-	1	-	1 665
Sum	162	103	9 042	18 496	261	160	12 282	18 824

NOTE 16 Aksjer i datterselskaper

Nedenfor vises aksjer i datterselskaper eid av Telenor ASA, som i hovedsak er holdingselskaper, og datterselskaper direkte eid av disse. Flere av datterselskapene i andre ledd vist i tabellen eier aksjer i andre datterselskaper som er beskrevet i deres respektive årsregnskaper.

Eierandel tilsvarende stemmeandel hvis ikke annet er angitt.

Aksjer i datterselskap

Beløp i millioner kroner	Forretningskontor	Eierandel i % 2016	Eierandel i % 2015	Regnskapsført verdi per 31. desember 2016	Regnskapsført verdi per 31. desember 2015
Telenor Networks Holding AS	Norge	100,0	100,0	13 124	13 124
Telenor International Centre AS	Norge	100,0	100,0	-	-
Telenor Global Shared Services AS	Norge	100,0	100,0	626	626
Telenor Communication II AS	Norge	100,0	100,0	3 571	3 571
Telenor Mobile Holding AS ³⁾	Norge	100,0	100,0	70 977	69 824
Telenor Business Partner Invest AS ³⁾	Norge	100,0	100,0	-	1 150
Telenor Broadcast Holding AS	Norge	100,0	100,0	4 429	4 429
Telenor Eiendom Holding AS	Norge	100,0	100,0	4 159	4 159
Telenor KB AS	Norge	100,0	100,0	-	-
Telenor Forsikring AS	Norge	100,0	100,0	300	300
Telenor Maritime AS ⁴⁾	Norge	98,9	98,9	172	172
Telenor Services 1 AS ³⁾	Norge	100,0	100,0	-	2
Telenor GTI AS ¹⁾	Norge	100,0	100,0	1 850	2 400
Cinclus Technology AS	Norge	100,0	100,0	-	-
Telenor Digital AS ²⁾	Norge	100,0	100,0	546	360
Telenor Global IOT AS ⁵⁾	Norge	100,0	-	-	-
Digital Businesses AS ⁶⁾	Norge	100,0	-	-	-
Sum				99 754	100 117

¹⁾ Aksjene i Telenor GTI AS er nedskrevet med 2,0 milliarder kroner i forbindelse med selskapets avsetning for tap på lån til Telenor India. Selskapet er videre tilført 1.450 millioner kroner i ny egenkapital.

²⁾ Telenor Digital AS har fått tilført 186 millioner kroner i ny egenkapital.

³⁾ Selskapene Telenor Business Partner Invest AS og Telenor Services 1 AS er fusjonert med Telenor Mobile Holding AS i 2016.

⁴⁾ Maritime Communication Partner AS har endret navn til Telenor Maritime AS. De øvrige 1,1 % av aksjene i selskapet eies av Telenor Communication II AS.

⁵⁾ Eierskap er overtatt fra annet Telenor selskap, og selskapsnavnet er endret fra Premium Sports AS.

⁶⁾ Etablert i 2016.

Aksjer i datterselskaper eid gjennom datterselskaper

	Forretningskontor	Eierandel i % 2016	Eierandel i % 2015
Telenor Networks Holding AS			
Telway AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Global Services AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Svalbard AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Norge AS ¹⁾	Norge	49,6	44,5
Datamatrix AS	Norge	100,0	100,0
Canal Digital Kabel TV AS ¹⁾	Norge	-	100,0
Telenor International Centre AS			
Telenor Russia AS	Norge	100,0	100,0
Telenor India Private Ltd	India	99,9	99,9
Telenor Communication II AS			
Telenor Kapitalforvaltning AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Media Invest AS	Norge	100,0	100,0
TMMH AS ²⁾	Norge	-	100,0
Telenor Cloud Services AS (tidligere Telenor Business Internet Services AS)	Norge	100,0	100,0
Telenor Online Partner AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Common Operation Zrt	Ungarn	100,0	100,0
Telenor Financial Services AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Media Partner AS	Norge	100,0	100,0
Telenor GO Pte Ltd	Singapore	100,0	100,0
Oter Invest AS ²⁾	Norge	-	100,0

Telenor Mobile Holding AS

Nye Telenor Mobile Communications III AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Mobile Communications AS	Norge	100,0	100,0
Telenor East Invest AS ³⁾	Norge	-	100,0
Nye Telenor Mobile Communications II AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Norge AS ¹⁾	Norge	50,4	55,5
Telenor Danmark Holding A/S	Danmark	100,0	100,0
Telenor Sverige Holding AB	Sverige	100,0	100,0
Telenor East Holding II AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Connexion Holding AB	Sverige	100,0	100,0

Telenor Broadcast Holding AS

Telenor Satellite Broadcasting AS	Norge	100,0	100,0
Telenor UK Ltd,	Storbritannia	100,0	100,0
Canal Digital AS	Norge	100,0	100,0
Norkring AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Global IOT AS (tidligere Premium Sports AS) ⁴⁾	Norway	-	100,0

Telenor Eiendom Holding AS

Telenor Eiendom Fornebu Kvartal 1 AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Eiendom Fornebu Kvartal 2 AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Eiendom Fornebu Kvartal 3 AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Eiendom Fornebu Kvartal 4 AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Eiendom Hareløkken AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Real Estate Hungary	Ungarn	100,0	100,0
Frognersesterveien 23 AS	Norge	100,0	100,0
Grønnegata 55 AS	Norge	100,0	100,0
Ilderiveien 9 AS	Norge	100,0	100,0
Kirkegata 45 Lillehammer AS	Norge	100,0	100,0
Kirkegata 59 AS	Norge	100,0	100,0
Kongens gate 8 / Kirkegaten 9 AS	Norge	100,0	100,0
Kongens gate 21 AS ⁵⁾	Norge	-	100,0
Nordbyveien 1 AS	Norge	100,0	100,0
Nygaten 4 AS	Norge	100,0	100,0
Skolegata 8 AS	Norge	100,0	100,0
Sælidveien 40 AS	Norge	100,0	100,0

Telenor Digital AS

Telenor Digital TSM AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Health AS	Norge	100,0	100,0
Telenor Capture AS (tidligere Netlife Backup Solutions AS)	Norge	100,0	100,0
ABC Tech Ltd ⁴⁾	Thailand	100,0	-

Digital Businesses AS

Digital Businesses IP Solutions AS ⁶⁾	Norge	100,0	-
--	-------	-------	---

¹⁾ Canal Digital Kabel-TV AS ble fusjonert med Telenor Norge AS i 2016. Som følge av fusjonen er eierforholdet mellom aksjonærene i Telenor Norge AS endret.

²⁾ Fusjonert med Telenor Media Invest AS i 2016.

³⁾ Fusjonert med Telenor Mobile Holding AS i 2016.

⁴⁾ Eierskap overført til/ fra annet Telenor selskap.

⁵⁾ Solgt i 2016.

⁶⁾ Etablert i 2016.

Andre vesentlige datterselskap (eid gjennom holdingselskaper)

	Forretningskontor
Telenor Sverige AB	Sverige
Telenor A/S	Danmark
Digi.Com Bhd	Malaysia
Telenor Magyarország Zrt	Ungarn
Telenor d.o.o.	Serbia
Telenor Pakistan (Private) Ltd,	Pakistan
Total Access Communications Plc. (dtac)	Thailand
Grameenphone Ltd.	Bangladesh
Unitech Wireless Private Limited	India
Telenor (India) Communications Pvt Ltd.	India
Telenor Bulgaria EAD	Bulgaria
Telenor Myanmar Ltd.	Myanmar

ERKLÆRING FRA STYRET OG DAGLIG LEDER

Vi erklærer etter beste overbevisning at konsernregnskapet for regnskapsåret 2016 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, samt at årsregnskapet for morselskapet for 2016 er avlagt i samsvar med regnskapsloven og forenklet IFRS i Norge, gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet, samt at årsberetning gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretakene står overfor.

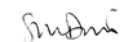
Fornebu, 14. mars 2017

Gunn Wærsted
Styreleder

Jon Erik Reinhardsen
Styremedlem

Jacob Aqraou
Styremedlem

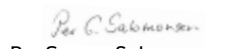

Siri Beate Hatlen
Styremedlem

Sally Davis
Styremedlem

Dag J. Opedal
Nestleder

Ashok Vaswani
Styremedlem

Regi Aalstad
Styremedlem

Per Gunnar Salomonsen
Styremedlem

Ase Selvfjord
Styremedlem

Harald Stavn
Styremedlem

Sigve Brekke
Konsernsjef

UTTALELSE FRA BEDRIFTSFORSAMLINGEN I TELENOR ASA

Bedriftsforsamlingen i Telenor ASA fattet 15. mars 2017 følgende vedtak.

Bedriftsforsamlingen anbefaler at generalforsamlingen godkjenner styrets forslag til årsregnskap for 2016 for konsernet og Telenor ASA, og for øvrig som fremmet til bedriftsforsamlingen, ved å overføre 3.396 millioner kroner til tilbakeholdt overskudd og utbetale et utbytte på 7,80 kroner per aksje, som utbetales i to transjer på 4,30 kroner per aksje og 3,50 kroner per aksje i henholdsvis mai og november 2017.

REVISORS BERETNING

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS
Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Oslo Atrium, P.O.Box 20, NO-0051 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00
Fax: +47 24 00 29 01
www.ey.no
Medlemmer av den norske revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til generalforsamlingen i Telenor ASA

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Telenor ASA som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av oppstilling av finansiell stilling per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstillingene av totalresultat, kontantstrøm og endringer i egenkapital for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Konsernregnskapet består av oppstilling av finansiell stilling per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstillingene av totalresultat, kontantstrøm og endringer i egenkapital for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening

- ▶ er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- ▶ gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- ▶ gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av konsernets finansielle stilling og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2016. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet, og vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene. Vår beskrivelse av hvordan vi revisjonsmessig håndterte hvert forhold omtalt nedenfor, er gitt på den bakgrunnen.

Vi har også oppfylt våre forpliktelser beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet* når det gjelder disse forholdene. Vår revisjon omfattet følgende handlinger utformet for å håndtere vår vurdering av risiko for vesentlige feil i årsregnskapet. Resultatet av våre revisjonshandlinger, inkludert handlingene rettet mot forholdene omtalt nedenfor, utgjør grunnlaget for vår konklusjon på revisjonen av årsregnskapet.

Nedskrivningsvurdering – virkelig verdi fratrukket salgskostnader for Telenor India

Telenor har gjort vesentlige investeringer i spektrum og nettverksinfrastruktur i India. Per 31. desember 2016 var balanseført verdi av nettverk og spektrumlisenser i India NOK 0.3 milliarder etter at det var innregnet NOK 6.8 milliarder i nedskrivninger knyttet til anleggsmidler og immaterielle eiendeler i regnskapet avsluttet 31. desember 2016.

Det indiske mobilmarkedet har vært negativt påvirket av økt konkurranse, knapphet på spektrum og teknologisk og regulatorisk utvikling. Dette har påvirket Telenors strategiske alternativer og verdien av Telenors virksomhet og eiendeler. Balanseført verdi per 31. desember 2016 var understøttet av forventet netto vederlag i en salgstransaksjon basert på pågående forhandlinger ved årsslutt. I februar 2017 inngikk Telenor en avtale med Bharti Airtel. Denne avtalen medførte ikke ytterligere avsetninger.

Gjennvinnbart beløp for en kontantstrømgenererende enhet er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgskostnader og bruksverdi. Gjennvinnbart beløp for den kontantstrømgenererende enheten representert ved den indiske virksomheten ble fastsatt på grunnlag av virkelig verdi fratrukket salgskostnader. Telenor har estimert virkelig verdi fratrukket salgskostnader i henhold til forventet netto vederlag ved et salg av virksomheten og/eller eiendeler eller i en fusjon ved å vurdere relevante markedstransaksjoner og annen markedsinformasjon.

Denne nedskrivningsvurderingen var et sentralt forhold ved revisjonen som følge av de investerte beløpene og den betydelige iboende usikkerheten i estimatet av virkelig verdi fratrukket salgskostnader. Vi vurderte utformingen av ledelsens interne kontroller for nedskrivningsvurderinger og testet hvorvidt disse fungerte effektivt. Våre revisjonshandlinger inkluderte en vurdering av anvendt verdsettelsesmodell og grunnlaget for de forutsetningene som ble benyttet. Vi sammenlignet forutsetningene for forventet netto vederlag i en salgstransaksjon med betingelsene og forutsetningene i avtalen. Vi vurderte også hvordan markedsaktørene vurderte mulig risiko knyttet til forpliktelser og garantier. Vi testet den matematiske nøyaktigheten i modellen og vurderte hvorvidt estimert gjennvinnbart beløp lå innenfor et akseptabelt intervall.

Vi vurderte også selskapets noteopplysninger. Telenor gir opplysninger om verdsettelsesmetode, vesentlige forutsetninger og estimatusikkerhet i note 3 og 16 til konsernregnskapet.

Nedskrivningsvurderinger – bruksverdi

Telenor foretok nedskrivningsvurderinger av goodwill pr 31. desember 2016 og vurderte også kontantstrømgenererende enheter uten goodwill men med verdifallsindikatorer. Nedskrivninger har vært innregnet i tidligere perioder, og utfordrende markedsforhold som vedvarer i enkelte land øker risikoen for at det foreligger ytterligere verdifall for disse kontantstrømgenererende enhetene. I 2016 innregnet Telenor et tap ved verdifall på NOK 1.0 milliarder knyttet til Tapad Inc.

Det å fastsette gjennvinnbart beløp, som er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgskostnader og bruksverdi, krever at ledelsen utøver skjønn. Når Telenor vurderer at bruksverdien er det rette grunnlaget for å fastsette gjennvinnbart beløp, blir gjennvinnbart beløp estimert på grunnlag av en diskontert kontantstrømmmodell. Vesentlige forutsetninger i estimatet for fremtidige kontantstrømmer er markedsandel, gjennomsnittlig inntekt per bruker, fortjenestemarginer, investeringer og vekstrater utover den eksplisitte prognoseperioden. Ekstern informasjon er vurdert ved estimering av fremtidige kontantstrømmer. Kontantstrømmer i den eksplisitte perioden er basert på prognoser og forretningsplaner godkjent av ledelsen, mens kontantstrømmer utover denne perioden er ekstrapolert. Vekstratene er basert på langsiktige forventninger for det relevante markedet og overstiger ikke den gjennomsnittlige vekstraten i det relevante markedet. Fremtidige inntekter er diskontert ved å bruke en markedsbasert vektet gjennomsnittlig kapitalkostnad (WACC) som er spesifikk for den kontantstrømgenererende enheten.

Disse nedskrivningsvurderingene var et sentralt forhold ved revisjonen fordi det er vesentlig estimatusikkerhet i fastsettelsen av fremtidige kontantstrømmer.

Vi vurderte ledelsens identifisering av kontantstrømgenererende enheter, og vurderte utformingen av ledelsens interne kontroller knyttet til nedskrivningsvurderinger og testet hvorvidt disse fungerte effektivt. Våre revisjonshandlinger inkluderte en vurdering av de anvendte nedskrivningsmodellene, scenariene og de forutsetningene som ble benyttet. Basert på sensitivitetsanalysen la vi spesielt vekt på Telenor Danmark, Ungarn og Serbia og Tapad.

Vi vurderte de viktigste forutsetningene i den eksplisitte perioden ved å sammenligne dem med historiske resultater samt prognoser og forretningsplaner godkjent av ledelsen. Vi vurderte presisjonsnivået for tidligere prognoser i forhold til faktiske resultater. Vi sammenlignet sentrale forutsetninger mot markedsinformasjon der dette var tilgjengelig. Videre testet vi beregningene og matematisk nøyaktighet av kontantstrømmodellene og sammenliknet verdiene med tilgjengelige eksterne markedsbaserte verdsettelse innhentet av ledelsen. Vi inkluderte verdsettelsesspesialister i teamet for å bistå oss med vurdering og testing av verdsettelsesmodellene, vurdering av viktige forutsetninger og analyse av markedsinformasjon. Vi vurderte også selskapets noteopplysninger.

Vi henviser til Telenors informasjon om nedskrivningsmodeller, viktige forutsetninger og estimatusikkerhet i notene 3 og 16 til konsernregnskapet.

Regulatoriske forhold - dtac

dtac, et datterselskap av Telenor, er involvert i et antall tvister med de statseide telekommunikasjonsselskapene TOT og CAT om nettverksavgifter, inntektsdeling, bruk av konsesjonsbelagte eiendeler og omfanget av konsesjonsavtalen og regulatoriske forhold vedrørende begrensning i utenlandsk eierskap og eierstruktur. Disse tvistene og regulatoriske forholdene er i rettsapparatet eller i voldgiftsprosesser, og det er usikkerhet med hensyn til tidspunkt for avgjørelse og beløp eller konsekvenser.

Disse regulatoriske forholdene var et sentralt forhold ved revisjonen som følge av beløpene involvert, mulige konsekvenser og den iboende kompleksiteten knyttet til å vurdere utfallet av regulatoriske forhold i Thailand. Vurderingen av om det skal innregnes en forpliktelse eller ikke involverer ledelsens skjønn.

Vi diskuterte sakene med ledelsen lokalt og på konsernnivå, herunder Telenors avdelinger for skatt og regulatoriske og juridiske forhold og juridiske rådgivere. Videre innhentet og gjennomgikk vi oversikter over tvister og krav utarbeidet av ledelsen, forespurte eksterne juridiske rådgivere og vurderte de eksterne juridiske uttalelsene innhentet av dtac og sammenholdt disse med ledelsens opplysninger og standpunkt med hensyn til måling og noteopplysninger, informasjon om andre regulatoriske forhold og tilgjengelig markedsinformasjon. Våre revisjonshandlinger omfattet også en vurdering av opplysninger i regnskapet om risikoer, usikkerhet og mulige utfall.

Vi refererer til note 33 til konsernregnskapet for ytterligere detaljer.

Usikre skatteposisjoner

Telenorkonsernet er skattepliktig i flere jurisdiksjoner. Som beskrevet i note 13 til konsernregnskapet har Telenor usikre skatteposisjoner i Pakistan, India og Norge som kan medføre betaling av skatt og eventuell tilleggsskatt. Vurderingen av usikkerhet og risikoen for et eller flere negative utfall involverer ledelsens skjønn.

Disse usikre skatteposisjonene var et sentralt forhold ved revisjonen som følge av beløpene som er involvert og usikkerheten knyttet til å vurdere det endelige utfallet i disse sakene.

Konsernet avsetter for usikre forpliktelser, inkludert usikre skatteforpliktelser, dersom det er sannsynlig at det kan ha oppstått en forpliktelse og denne forpliktelsen kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet.

Våre revisjonshandlinger omfattet en vurdering av selskapenes kommunikasjon med skattemyndighetene, Telenors selvangivelser og tilleggsopplysninger. Vi har også diskutert sakene med ledelsen inkludert Telenors egen skatteavdeling. Vi inkluderte vår interne skattespesialist i teamet for å bistå oss med disse vurderingene.

Våre revisjonshandlinger omfattet også en vurdering av opplysninger gitt i note 13 til konsernregnskapet.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og konsernsjef (ledelsen) er ansvarlig for øvrig informasjon. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den ellers viser seg å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge for selskapsregnskapet, og i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU for konsernregnskapet. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil dekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde;

- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om konsernregnskapet. Vi er ansvarlige for å fastsette strategien for, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen, og vi har et udelt ansvar for konklusjonen på revisjonen av konsernregnskapet.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Vi avgir en uttalelse til styret om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og kommuniserer med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de forholdene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av regnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse forholdene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av forholdet, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at forholdet ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene ved å gjøre dette med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at forholdet blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsene for eierstyring og selskapsledelse og samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene for eierstyring og selskapsledelse og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokførings-skikk i Norge.

Oslo, 14. mars 2017
ERNST & YOUNG AS

Erik Mamelund
statsautorisert revisor

DEFINISJONER

Alternative resultatmål

Telenor-konsernets finansielle informasjon utarbeides i henhold til Internasjonale Regnskapsstandarder (IFRS). I tillegg så har ledelsen en intensjon om å fremlegge alternative resultatmål som jevnlig gjennomgås av ledelsen for å øke forståelsen av Telenors prestasjon, men ikke i stedet for regnskapene som er utarbeidet i henhold til IFRS. De alternative resultatmålene som presenteres kan være utarbeidet eller beregnet forskjellig av andre selskaper.

Organisk omsetningsvekst

Organisk omsetning er definert som driftsinntekter justert for effektene av oppkjøp og avgang av virksomheter og valutaeffekter. Vår oppfatning er at måltallet gir nyttig og nødvendig informasjon til investorer og andre nærstående parter, av følgende årsaker:

- det gir tilleggsinformasjon om underliggende vekst av virksomheten uten effekten av enkelte faktorer som ikke er relatert til dens operasjonelle prestasjoner;
- det benyttes til analyse av interne prestasjoner; og
- det øker sammenlignbarhet av underliggende vekst med andre selskaper (selv om begrepet «organisk» ikke er et definert begrep innenfor IFRS og det derfor kan være mulig at det ikke er sammenlignbart med tilsvarende navngitte måltall rapportert av andre selskaper).

Beløp i millioner kroner	2016	2015	Endring hele året	Endring ÅoÅ
Rapportert omsetningsvekst	131 427	128 175	3 253	2,5 %
Effekt ved bruk av valutakurser for 2016	-	1 275	(1 275)	(1,0 %)
Oppkjøp og avgang av virksomheter (M&A)	(547)	-	(547)	(0,4 %)
Organisk omsetningsvekst	130 881	129 450	1 430	1,1 %

Driftskostnader (opex)

Driftskostnader (opex) er et viktig finansielt parameter for Telenor som er utledet direkte fra resultatregnskapet, og består av lønn og personalkostnader og andre driftskostnader. Telenors kontinuerlige innsats for effektivitetsforbedring gjør at opex er et viktig finansielt parameter å følge opp. Dette benyttes også til intern resultatanalyse.

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Lønn og personalkostnader	(13 152)	(12 406)
Andre driftskostnader	(37 698)	(36 425)
Driftskostnader	(50 850)	(48 830)

EBITDA før andre inntekter og andre kostnader

Resultat før renter, skatt og avskrivninger (EBITDA) er et viktig finansielt parameter for Telenor. EBITDA før andre inntekter og andre kostnader er definert som EBITDA minus gevinster og tap på avgang av driftsmidler og virksomheter, nedbemanning, tapskontrakter og engangseffekter på pensjonskostnader, se note 10. Måltallet er nyttig for brukere av Telenors finansielle informasjon for evaluering av operasjonell lønnsomhet på en mer variabel kostbasis de de ekskluderer avskrivningskostnader hovedsakelig relatert til driftsinvesteringer og oppkjøp som gjennomført tidligere, engangseffekter, samt for å evaluere operasjonell prestasjon i forhold til Telenors konkurrenter. EBITDA før andre inntekter og andre kostnader er avstemt i note 5 til konsernregnskapet.

EBITDA-marginen som presenteres er definert som EBITDA før andre inntekter og andre kostnader delt på totale driftsinntekter.

Organisk EBITDA-vekst

Organisk EBITDA-vekst er definert som EBITDA (før andre inntekter og andre kostnader) justert for effektene av oppkjøp og avgang av virksomheter og valutaeffekter. Vi mener at måltallet gir nyttig og nødvendig informasjon til investorer og andre nærstående, av følgende årsaker:

- det gir tilleggsinformasjon om underliggende vekst av virksomheten uten effekten av enkelte faktorer som ikke er relatert to dens operasjonelle prestasjoner;
- det benyttes til analyse av interne prestasjoner.

Beløp i millioner kroner	2016	2015	Endring hele året	Endring ÅoÅ
Rapportert EBITDA-vekst	46 483	44 197	2 285	5,2 %
Effekt ved bruk av valutakurser for 2016	-	419	(419)	(0,9 %)
Oppkjøp og avgang av virksomheter (M&A)	259	-	259	0,6 %
Organisk EBITDA-vekst	46 741	44 616	2 125	4,8 %

Driftsinvesteringer

Driftsinvesteringer (capex) er investeringer i varige driftsmidler og immaterielle eiendeler, eksklusiv virksomhetssammenslutninger og fjerningsforpliktelser. Capex er et mål på investeringer foretatt i virksomheten i den relevante perioden og er nyttig for brukere av Telenors finansielle informasjon for å evaluere virksomhetens kapitalintensitet. Capex er vurdert til å være et bedre mål på faktiske investeringer i perioden enn linjen for kjøp av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler i kontantstrømoppstillingen.

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Kjøp av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler (note 22)	23 727	21 168
Arbeidskapitalendringer relatert til driftsinvesteringer	2 500	4 060
Minus:		
Fjerningsforpliktelser	32	(35)
Capex	26 259	25 193
Lisens- og spektrumavgift – kapitalisert	(3 557)	(1 581)
Capex eksklusiv lisens- og spektrumavgift	22 702	23 612
Driftsinntekter	131 427	128 175
Capex eksklusiv lisens og spektrum / Driftsinntekter (%)	17,3 %	18,4 %
Sum Capex / Driftsinntekter (%)	20,0 %	19,7 %

Investeringer

Investeringer består av capex og investeringer i virksomheter. Investeringer i virksomheter består av oppkjøp av aksjer og eierinteresser, inkludert oppkjøp av datterselskaper og virksomheter som ikke er organisert som separate selskaper.

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Driftsinvesteringer	26 259	25 193
Investeringer i virksomheter	3 589	504
Investeringer	29 848	25 697

Netto rentebærende gjeld eksklusiv lisensforpliktelser (Netto gjeld)

Netto gjeld består av både kortsiktig og langsiktig rentebærende gjeld, eksklusiv lisensforpliktelser, minus tilknyttede kortsiktige og langsiktige sikringsinstrumenter, finansielle instrumenter som gjeldsinstrumenter og derivater, og kontanter og kontantekvivalenter.

Netto gjeld er et mål på konsernets netto gjeldsbelastning som gir en indikator på styrken på den samlede balansen. Det er også et felles mål som kan benyttes for å vurdere både konsernets kontantbeholdning og dets gjeldsbelastning. Bruken av begrepet 'netto gjeld' betyr ikke nødvendigvis at kontantene som er inkludert i beregningen av netto gjeld er tilgjengelig for oppgjør av forpliktelser inkludert i dette måltallet.

Netto gjeld er vurdert til å være et alternativt resultatmål da det ikke er definert i IFRS. IFRS-måltallet som er med direkte sammenlignbart er total rentebærende gjeld (både kortsiktig og langsiktig) og kontanter og kontantekvivalenter. Avstemming fra disse til netto gjeld er oppstilt under.

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Langsiktig rentebærende gjeld	60 391	63 802
Kortsiktig rentebærende gjeld	25 970	12 626
Minus:		
Kontanter og kontantekvivalenter	(23 085)	(13 956)
Justeringer:		
Lisensforpliktelser	(4 884)	(4 879)
Sikringsinstrumenter	(2 329)	(2 519)
Finansielle instrumenter	(1 683)	(969)
Netto rentebærende gjeld eksklusiv lisensforpliktelser	54 381	54 106

Netto gjeld/EBITDA

Telenor søker å opprettholde en sterk balanse gjennom å holde rapportert netto gjeld/EBITDA under 2,0x for å opprettholde finansiell fleksibilitet og sikre kostnadseffektiv finansiering. Måltallet gir nyttig informasjon om styrken på vår finansielle stilling og rapporteres jevnlig internt.

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Netto gjeld	54 381	54 106
EBITDA	45 103	43 325
Netto gjeld/EBITDA	1,21	1,25

Fri kontantstrøm

Fri kontantstrøm er definert som netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter plus netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter, minus utbytte betalt til og kjøp av aksjer fra ikke-kontrollerende interesser, utbetalinger innen leveransekjedefinansierings-programmer (klassifisert som nedbetaling av gjeld) og utbetalinger for rentebærende lisensforpliktelser.

Fri kontantstrøm er et nyttig mål på Telenors likviditet og evne til å generere kontanter gjennom virksomheten.

Avstemming

Beløp i millioner kroner	2016	2015
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	39 778	37 107
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(21 105)	(20 281)
Nedbetaling av gjeld – lisensforpliktelser	(1 562)	(2 136)
Nedbetaling av gjeld – leveransekjedefinansiering	(3 672)	(2 538)
Utbytte betalt til og kjøp av aksjer fra ikke-kontrollerende interesser	(3 139)	(3 777)
Fri kontantstrøm	10 300	8 374

www.telenor.com